

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

BShT 1201 БАЗАЛЫҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

4 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШІКІР ЖАЗҒАНДАР: Смағұлова Р.Қ., ф.ғ.к., доцент, ҚМЭБИ; Асқарова Г.К., п.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Алғысөз
2. Түсінік хат
3. Пәннің тақырыптық мазмұны
4. Пәннің мазмұны
5. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

«Базалық шетел тілі» пәні 5B021000 – «Шетел филологиясы» бакалавриат мамандығының міндетті бөлігіндегі пәндерінің бірі болып табылады және 1 курста оқытылады (1-2 семестрлер). ҚР білім беру жүйесінің және Еуропа Кеңесі ұсынған шетел тілдерін меңгеру деңгейлеріне сәйкес БШТ сабақтарында бірінші оқу жылында студенттердің қатысымдық және кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру іске асырылады.

Қатысымдық құзыреттілік студенттің қалыптасқан білімдер, іскерліктер мен жеке қасиеттерге сүйене отырып мәдениетаралық деңгейде шет тілінде қарым-қатынас жасауға қабілеттілігі ретінде түсініледі. 1-ші курста сөз әрекетінің төрт түрі бойынша: тыңдалым, оқылым, жазылым және айтылым бойынша қатысымдық-мәдениетаралық негіздері қалыптасады, осылайша өмір сүруге қажетті деңгейге немесе бастапқы құзыреттілік (A1), ең төменгі деңгейіне (A2) (неміс, француз бөлімдеріне түскен базалық тілдік деңгейі жоқ студенттер үшін) және жеткілікті деңгейге қол жеткізіледі.

Тілдік оқыту материалы нормативті және де жиі кездесетін фонетикалық, лексикалық, грамматикалық құбылыстар кіргізіледі, олар A1, A2, B1 деңгейлерінде қарастырылған қарым-қатынас ауқымдары мен жағдаяттары аясында ауызекі және жазба қарым-қатынас негіздерін практикалық түрде меңгертуге бағытталған.

Пререквизиттері мен постреквизиттері

Пәнді оқытуда мектептегі шетел тілі, шетел тілінің практикалық грамматикасы, шетел тілінің практикалық фонетикасы пәндерінен алған білімдері, біліктері мен дағдылары негізге алынады.

Пән 3-ші және 4-ші курстарда арнайы шетел тілі пәнін (АШТ) және кәсіби бағытталған шетел тілін (КБШТ) оқыту үшін қажетті практикалық платформаны жасауы тиіс.

Пән кореквизиттері орыс тілінің, қазақ тілінің практикалық курстары болып табылады.

Курс қатысу және дайындалу міндетті болып табылатын практикалық сабақтардан құралады. Оқыту курсының мұндай құрылымы студенттерге курс тақырыптары мен мәселелері жөнінде алдын-ала ақпарат беруге, студенттердің сабақтағы көтерілетін мәселелер бойынша дәлелді талқылауға дайындалуына негізделген.

Курс құрылымы

Жоғары оқу орындарының тілдік мамандықтары МЖМБС-на сәйкес «Базалық шетел тілі» пәнін оқуға 4 кредит бөлінеді. Берілген көлем шеңберінде жоғарыда аталған деңгейлерді меңгеру үш тұғырлы тілді оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісіне сәйкес жүргізіледі, соған сәйкес шетел тілін оқыту төмендегідей деңгейлер бойынша іріктеледі:

Базалық жеткілікті деңгей (II ұлттық стандартты- II-ҰС), ЖБМ B1 деңгейіне сәйкес келеді;

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ МАЗМҰНЫ

Базалық жеткіліктік деңгейінде төмендегі (А1, А2, В1 жалпыеуропалық құзыреттіліктер шкаласына сәйкес келетін) ТЛК жүзеге асады:

- қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы төмендегі тақырыптардан көрініс табады:

1-тақырып. «Қазіргі қоғамдағы отбасы», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады:

1 тақырыпша «Отбасындағы ұрпақтардың өзара қарым-қатынасы»

2 тақырыпша «Жеке тұлғаны тәрбиелеудегі отбасы рөлі»

2-тақырып. «Қазіргі заманғы жас отбасы және оның мәселелері», бұл тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады:

1 тақырыпша «Қазақстандағы және тілін оқып жатқан елдегі некеге отырудың ұлттық дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары»

2 тақырыпша «Некенің беріктігі мен тұрақсыздығының негізгі шарттары»

3-тақырып. «Заманауи тұрғын үй»

1 тақырыпша «Тұрғын үй түрлері (қала, ауыл үйі, пәтер)»

2 тақырыпша «Заманауи дизайн»

- қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы төмендегі тақырыптардан көрініс табады:

1-тақырып. «Мерекелер. Қазақстандағы және тілін оқып жатқан елдердегі салт-дәстүрлер және әдет-ғұрыптар», төмендегі тақырыпшада кеңінен қарастырылады:

1 тақырыпша «ҚР және тілін оқып жатқан елдің мемлекеттік, зайырлы және діни мерекелері. Отбасылық мерекелер».

2-тақырып. «Демалыс. Саяхат» төмендегі тақырыпшада кеңінен ашылады:

1 тақырыпша «Бос уақыт: оны өткізу тәсілдері»

3-тақырып. «Жастар сән үлгісі және жеке стиль» төмендегі тақырыпшаларда кеңінен ашылады:

1 тақырыпша «Заманауи жастар сән үлгісі. Екі елдің жастар сән үлгісінің ортақ және ерекше белгілері»

2 тақырыпша «Жоғары сән үлгілерін жасаушылар»

- қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы мына тақырыпта көрінеді:

1-тақырып. «Мамандық таңдау», төмендегі тақырыпшада кеңінен қарастырылады:

1 тақырыпша «Мамандық таңдау себептері. Қазақстандағы және шет елдегі студенттердің оқуы мен өмірі».

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Курстың басты мақсаты тілдік мамандықтар студенттерінің шеттілдік білім алу барысында базалық жеткілікті деңгейде, мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін қалыптастыру болып табылады.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік мынадай құзыреттіліктер жинағын қамтиды:

- білім алушының қатысымдық іс-әрекеттерді іске асыруға қабілеттілігі мен дайындығы болып табылатын қатысымдық құзыреттілік;
- білім алушыда басқа лингвоәлеуметтің тұжырымы мен әлем бейнесі ретіндегі «екінші когнитивтік сана» және «инофон» әлемі мен тілі туралы білімдер «екінші құрылымдар-білімдер» қалыптастыратын әлеуметтік-мәдени құзыреттілік; бұл субқұзыреттілік түрі өз мәдениеті мен тілі негізінде жаңа мәдениет пен тілдік сана ретінде қалыптасады;
- білім алушыда өз мәдениеті негізінде алғашқы «концептуалды әлем бейнесін» қалыптастыратын, ұлттық тілдік сана мен менталитеттің лингвомәдени бейнесі болып табылатын лингво-мәдени құзыреттілік;
- тілді таным мен ойлаудың бөлінбес бір бөлшегі ретінде қалыптастыратын когнитивтік құзыреттілік; когнитивтік субқұзыреттіліктің қалыптасуы менталды құрылымдарда көрініс табады, олар арқылы адам қоршаған әлемді қабылдайды және де табиғи тіл өкілі ретінде ұжымдық сананы, қоғамның әлеуметтік категориясының әлеуметтік менталитетін бейнелейді.

Курс міндеттері:

- **айтылым** бойынша студенттер дайындалған диалог және монолог сөздерін меңгерулері тиіс; диалогтық сөзге үйрету мақсаты студенттерде диалогтың функционалдық түрлеріне, қарым-қатынас ауқымына, сөз тақырыбына қарай қатысымдық мақсатты іске асыру және сөз серіктесінің айтылымдарына жауап қайтару қабілеттіліктерін қалыптастыру болып табылады(ақпарат алмасу диалогы, пікір алмасу диалогы т.б.).

Монологтық сөзге үйрету мақсаты студенттердің қарым-қатынас ауқымына, сөз тақырыбына қарай суреттеу түрлерінде (тұратын жері, отбасы, болашақ мамандығы т.б.) немесе кіші көлемде әңгіме айту (оқиғалар, армандары, үміттері т.б. жайлы) қатысымдық мақсатты іске асыру қабілеттілігін қалыптастыру болып табылады.

- **тыңдалым** бойынша басты міндет тіл өкілдері оқыған тыңдалым мәтінін, сондай-ақ оқытушы мен студенттердің сөздерін терең және детальды түрде түсіну; тыңдалымға үйрету оқытылып отырған тақырып және қарым-қатынас шеңберінде түпнұсқалық монологтық және диалогтық түрлеріндегі аудио және бейне мәтіндер негізінде іске асырылады.

- **оқылым** бойынша оқытылып отырған тақырып және қарым-қатынас шеңберінде студенттерде әртүрлі жанрлардағы түпнұсқалық жеңіл кіші көлемдегі мәтіндер негізінде оқу техникасын дамыту, студенттер тапсырылған стратегияға сәйкес мәтінді оқулары және қажетті ақпаратты ала алулары тиіс.

- **жазба сөз** бойынша бір жағынан графикалық, тыныс белгілерін білу және орфографиялық білімдер қалыптастыру, екінші жағынан композициялық-қатысымдық сөз түріне және оқытылып отырған тілдің нормативтік талаптарына сәйкес продуктивті жазба сөзді меңгеру; оқылған немесе тыңдалған мәтін мазмұнын жазып бере алу; мәтін жанрына қарай белгілі бір ережелерді сақтай отырып өз пікірін білдіру қарастырылады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Әр деңгейдің пәндік мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) жинақталады, олар мыналарды қамтиды:

- оқытудың осы деңгейі мазмұнын бейнелейтін қатысымдық сала;
- осы саланы жүзеге асыратын қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшалары жинағы;
- қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Базалық жеткіліктік деңгейінде төмендегі (А1, А2, В1 жалпыеуропалық құзыреттіліктер шкаласына сәйкес келетін) **ТЛК** жүзеге асады:

- **қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы** төмендегі тақырыптардан көрініс табады:

1-тақырып. «Қазіргі қоғамдағы отбасы», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады:

1 тақырыпша «Отбасындағы ұрпақтардың өзара қарым-қатынасы»

2 тақырыпша «Жеке тұлғаны тәрбиелеудегі отбасы рөлі», бұл аталған тақырыпшалар мынадай төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- **типтік жағдаяттар:** *«Сіздің отбасыңызда сіздің жақындарыңыз сіздің қызығушылығыңызды құптамайды делік – сіз өзара түсіністікті қалай орнатар едіңіз?»*, *«Орта-отбасы-мектеп: осы факторлардың қайсысы тұлғаның қалыптасуында үлкен ықпалға ие екенін талқылаңыз»*;

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, «Менің отбасым» хабарлама, мазмұндама, өмірбаян.

2-тақырып. «Қазіргі заманғы жас отбасы және оның мәселелері», бұл тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады:

1 тақырыпша «Қазақстандағы және тілін оқып жатқан елдегі некеге отырудың ұлттық дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары»,

2 тақырыпша «Некенің беріктігі мен тұрақсыздығының негізгі шарттары», осы аталған тақырыптар мынадай мәдениетаралық-коммуникативтік

технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар:

- *«Қазақстанда да , тілін оқып отырған елде де некеге отырар кезде жас жұбайлар ұлттық дәстүрлерді және үйлену тойы салтанатын міндетті түрде сақтау қажет пе деген мәселені жиі талқылайды», «Некенің беріктігінің негізгі шарттары неде?»*. **Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:**

- жеке сипаттағы электрондық хат, «ҚР және тілін оқып жатқан елдегі отбасын әлеуметтік қорғау жүйесі» туралы хабарлама, баяндау.

3-тақырып. «Заманауи тұрғын үй»

1 тақырыпша «Тұрғын үй түрлері (қала, ауыл үйі, пәтер)»

2 тақырыпша «Заманауи дизайн»

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар:

- *«Оқу кезеңіне тұрғын үй сатып алу/жалға алу мүмкіндігі туралы ақпарат сұралады», «Сіз Англияға, Францияға, Германияға стажировкаға келдіңіз. Пәтерді жалға алу туралы хабарландыру беріңіз», «Қалаландырудың адамға деген жағымсыз ықпалын қандай тәсілдермен азайтуға болады деген сұрақ талқыланады», «Сіз қала сыртынан үй салып бітірдіңіз. Қала сыртындағы үйді жайластыру туралы дизайнерден кеңес сұраңыз».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, «Менің арманымдағы үй» тақырыбына шығарма, «Тілін оқып жатқан елдегі тұрғын үй түрлері» туралы хабарлама, мазмұндама.

- **қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы** төмендегі тақырыптардан көрініс табады:

1-тақырып. «Мерекелер. Қазақстандағы және тілін оқып жатқан елдердегі салт-дәстүрлер және әдет-ғұрыптар», төмендегі тақырыпшада кеңінен қарастырылады:

1 тақырыпша «ҚР және тілін оқып жатқан елдің мемлекеттік, зайырлы және діни мерекелері. Отбасылық мерекелер », осы аталған тақырыпшалар мынадай типтік жағдаяттармен жүзеге асырылады:

- *«Сіздің шетелдік құрдастарыңыз Наурыз мерекесінде. Қонақтарды бұл мейрамды атап өту дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары қызықтырады: оларға бұны қалай қызықты етіп айтуға болады?»; «Сіз тілін оқып жатқан елдің*

ұлттық мерекелерінің біріне шақырылдыңыз, мейрамнан соң сіздің елде ұлттық мерекелерді өткізу туралы пікір алмасылады» «Отбасы мүшелерінің бірінің туған күні. Шақырылғандардың арасында шет елдік қонақтар бар, олар осы отбасылық мереке туралы білгісі келеді, не айтар едіңіз?»; «Сіздің шетелдік достарыңыздың отбасында бала дүниеге келді. Сіз тілін оқып жатқан елде бұл оқиганы қалай мерекелейтіндігін білгіңіз келеді, және өз еліңізде бұл оқиганы мерекелеу дәстүрлері туралы әңгімелеңіз»;

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, «Тілін оқып жатқан елдегі және ҚР-дағы мерекелер» тақырыбына шығарма, «Тілін оқып жатқан елдегі және ҚР-дағы діни мейрамдар» туралы хабарлама, мазмұндама.

2-тақырып. «Демалыс. Саяхат» төмендегі тақырыпшада кеңінен ашылады:

1 тақырыпша «Бос уақыт: оны өткізу тәсілдері», осы аталған тақырыпша мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

-типтік жағдаяттар:

«Сіз тілін оқып жатқан елге саяхат жасағыңыз келеді. Туристтік агенттіктен саяхаттың шарттары туралы сұраңыз», «Қазақстанға келушілерге арналған жарнамалық буклет құрастырыңыз», «Тілін оқып жатқан елге келушілерге арналған жарнамалық буклет құрастырыңыз»;

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, «Менің ең қызықты есте қаларлық саяхатым» тақырыбына эссе, мазмұндама, брошюра.

3-тақырып. «Жастар сән үлгісі және жеке стиль» төмендегі тақырыпшаларда кеңінен ашылады:

1 тақырыпша «Заманауи жастар сән үлгісі. Екі елдің жастар сән үлгісінің ортақ және ерекше белгілері»

2 тақырыпша «Жоғары сән үлгілерін жасаушылар», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: «Шетелдегі жастар орталығында шетелдік құрбыларымен бірге мына мәселе талқылану үстінде: «Модаға көзсіз еліктеу дұрыс па? Жеке стиль дегеніміз не?», «Достар арасында: Жастар неліктен сәнге ерекше көңіл бөледі? Жеткілікті қаржы болмаса да сәнмен киінуге бола ма?» деген сұрақ талқылануда, «Әңгіме: Адамда бәрі сұлу болуы тиіс: жаны да, тәні де, киімі де, тіпті ойы да. (А.П.Чехов) », «Әдемілік әлемді

құтқарады». Сіз осы өсиеттерді қалай түсінесіз?»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, «Мен және менің стилім» тақырыбына эссе.

- қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы мына тақырыпта көрінеді:

1-тақырып. «Мамандық таңдау», мына тақырыпшада кеңінен қарастырылады:

1 тақырыпша «Мамандық таңдау себептері. Біздегі және шет елдегі студенттер оқуы мен өмірі», осы аталған тақырыптар **мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар:

- «Сіздің шетелдік танысыңыз біздің жоғары оқу орынында білім алғысы келеді», «Отбасылық кеңесте сіздің таңдауыңыздың дұрыстығы талқыланып жатыр. Сіз өз таңдауыңызды қорғап дәлелдер келтіресіз», «Сіздің досыңыз шетелде оқығысы келеді. Оған шетел жоғары оқу орындарына қабылдау талаптары туралы ақпарат алуға көмектесіңіз». «Таңдалған мамандық өкілдерімен кездесу. Мына сұрақтар талқыланып жатыр: қалай нағыз білікті маман болуға болады?», «Шетелдік құрбылармен кездесу. Мына сұрақтар талқыланып жатыр: Адам өміріндегі білімнің рөлі мен орны. Студенттердің қандай оқу режимі тиімді болып табылады?»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, «Отандық және шетелдік жоғары білімнің мүмкіндіктері» тақырыбына эссе.

ҚАТЫСЫМДЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Базалық жеткілікті деңгей - (жалпыеуропалық құзыреттілік мөлшеріндегі B1 деңгейіне сәйкес)

Базалық жеткілікті деңгей қалыптастыру кезеңіндегі біліктілік түрлері: **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық, қатысымдық.**

Базалық жеткілікті деңгейді қалыптастыру кезеңіндегі *сөйлеудің үлгілік типтері мен қатысым түрлері:* сұхбат-қайта сұрау, сұхбат-пікір алысу; сұхбат-әңгіме.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: сипаттау, хабарлау, пайымдау, пайымдау элементері бар хабарлама, түсіндіру, анықтау, бағалау.

Сөйлеу туындыларының жазбаша түрлері: жеке сипаттағы электронды хат, мәтін, хабарлама, мазмұндама, өмірбаян, түйіндеме (CV).

Базалық жеткілікті деңгейдің дескрипторлары

- тіл жүйесін және оны мәдениетаралық - қатысымдық қызметте қолдану

жолдарын игеру;

- төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға дайындық және қабілеттілік ретінде сөйлеу жүйесін және қатысымды меңгеру:

- үйретілген қызмет пен тақырыптар шеңберінде ақпаратты дәлелді түрде жеткізу, баяндау, дәлелдеу және өнер мен мәдениет мәселелері бойынша өз көзқарасын білдіру (театрлар, фильмдер, кітаптар, музыка және т.б.);

- оқылған тақырып бойынша өз тәжірибесінен талқылай отырып пікірін білдіру, бағалау жүйесі (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени салалар);

- әңгімені қолдау немесе талқылау (нақты жағдаяттағы таныс тақырыптағы әңгімеге дайындықсыз қатысу, әңгіме барысын қадағалау,өзіне қаратып айтылғанды анық түсіну, керек болған жағдайда қайталап сұрау, жеке эмоциясын білдіру және оларға жауап беру (қынжылыс, мұң, қызығушылық, немқұрайдылық және т.б.)

- *қатысымның ауызша және жазбаша формалары саласында:*

- мәліметті жеткізу дайындығы мен қабілеті, әріптесіне ақпарат беру; ақпаратты қайта сұрау, қызығу, кеңес беру, ұсыныс жасау, көзін жеткізу, ескерту, баға беру арқылы сипаттау, жағымды-жағымсыз көзқарас, қызығушылық-немқұрайлылық, үміт, өкініш білдіру .

- *сұхбат барысында* серіктесінің назарын өзіне қаратып, ұстай білу; қызығушылық көрсету; лексика аздығын мағынасы жақын сөздермен, ым, ишарамен алмастыра білу; байқамау айту кезінде өзін-өзі іле-шала жөндеп жіберу, анық және ақырын сөйлеу, керек болған жағдайда, айтқанды қайталап айту; жалғаулықтар арқылы қарапайым сөз топтарын байланыстырып, сөйлемдер құру;

Монолог түрінде сөйлеу кезінде:

- жағдаятты немесе оқиғаны қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби аясының базалық тақырыптары шеңберінде өз тәжірибесімен ұштастыра, жүйелі пайымдаулар формасында сипаттау;

- кітап немесе фильмнің сюжетін айту және оған деген өз көзқарасын дәлелді түрде жеткізу;

- тапсырылған тақырып бойынша алдын ала дайындалған онша күрделі емес баяндама жасау.

Жазбаша қатысым барысында:

- қарапайым байланысқан мәтін құру;

- тақырыптар мен тақырыпшалар шеңберінде таныс заттарды/нысандарды немесе нақты оқиғаны сипаттау;

- қалаған тақырыпқа шағын күрделі емес эссе жазу;

- күнделікті сипаттағы және қажетті әрекеттері түсінікті, нақты ақпараттары бар, түрі мен мазмұны жағынан күрделі емес, шағын баяндама жазу;

Тыңдалым барысында түсіне білу:

- кәсіби өмір тақырыбына қатысты қарапайым ақпараттық хабарламаларды;

- оқылған тақырып бойынша анық қалыпты дауыс ырғағындағы әңгімені;
- сөйлеушінің өзіне қаратып айтылған сөздерін;
- анық нормативті айтылыммен жазылған радио хабарларды және телебағдарламаларды;
- ақырын қарқында жазылған таныс тақырыптағы радио жаңалықтары топтамасының негізгі ережелерін және қарапайым мәтіндерді;
- қызықты тақырыптар (сұхбаттар, шағын лекциялар, репортажтар) бойынша телебағдарламалардың көпшілігін;

Оқылым барысында істей алу:

- электронды және қағаз тасығыштардағы мәтінді қарап шығу және қажет ақпаратты табу,
- күнделікті материалдағы (хаттар, брошюралар, қысқа ресми құжаттар) қажетті ақпаратты табу және түсіну;
- мәтін тақырыбы бойынша еш нақтылықсыз, пайымдау логикасын анықтау;
- таныс тақырыптағы қарапайым газет мақаласының негізгі тұстарын айқындау;
- қалаған тақырыптағы нақты ақпаратты қарапайым мәтіндерді оқу және түсіну;
- қиын емес тілде жазылған (қауіпсіздік ережелері) техникалық ережелерді түсіну;
- буклеттерден, каталогтардан, проспектілерден, мәзірлерден, кестелерден қажетті ақпараттарды алу және оқу, оларды пайдалана білу, қаперінде ұстау.

Базалық жеткілікті деңгейде біліктілік қалыптастыруды бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;
2. логика-құрылымдық тұтастық;
3. сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру,
4. оқып жатқан тілде сөйлеушінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік;
5. сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы, метатілді меңгеру.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төмен.

Бағалау деңгейі өлшемдерінің мазмұны:

а. Тиімді деңгей:

- осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларын ескере отырып, сәйкес келетін тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды қолдану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін жеткізу қабілеті;
- сөйлеудің сәйкес қатысымдық емеуріні типтері мен түрлеріне сөйлеудің барабар логикалық құрылымдық қатысымын таңдау;
- қатысымдық емеурінін жеткілікті толық баяндау; осы деңгейге сәйкес нақты деректердің, беделді пікірлерге сілтеменің т.б. жеткілікті дәлелденуі,

сөйлеуге тән мінездің қатысымдық және мағыналық жақтан саралануы;

- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дәл әрі дұрыс меңгеру;

- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалануы, 75% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және дер кезінде жөндей алуы; сөйлеудің дұрыс ырғағы, тілдік тақырып шеңберінде сөздік қордың жеткілікті болуы және грамматикалық дұрыстығы.

В. Жоғары деңгей:

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін қайта сұрау арқылы жеткілікті емес толық түсіну;

- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сәйкес тілдік құралдарды жеткілікті дәрежесінде орынды қолдана бермеуі және өз қатысымдық емеурінін дәл бере алуы;

- сөйлеудің сәйкес қатысымдық емеуріні типтері мен түрлеріне сөйлеудің логикалық құрылымды барабар жеткіліксіз қатысымын таңдау;

- қатысымдық емеуріннің кейбір деректері мен сілтемелерін пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде берілуі,

- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дұрыс меңгеру;

- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс пайдалану, 50% қатесіз айтылым кезіндегі жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, деңгейдің тілдік тақырып шеңберіндегі лексиканың жеткіліктілігі және грамматикалық дұрыстық.

С. Орта деңгей:

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы тек жалпылай түсіну;

- өз қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және лексикалық бірліктердің шектеулі көлемінде жеткілікті дәрежеде барабар бере алуы;

- сөйлеудің типтері мен түрлерін таңдау қатысымдық емеурінге әрқашан сәйкес келе бермейді;

- қатысымдық емеуріннің кейбір деректерді пайдалану арқылы жеткілікті жоғары емес дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде берілуі,

- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын жеткіліксіз меңгеру;

- 25% қатесіз айтылым кезінде тілдік құралдарды жеткіліксіз дәрежеде дұрыс пайдалану; дауыс ырғағының дұрыс болмауы, сөйлеудің лексика-грамматикалық дұрыс безендірілмеуі.

Д. Төменгі деңгей:

Талап етілген деңгейде талқылау жасай алмау. Сөйлеу мінез-құлқының қатысымдық және танымдық жақтан жеткілікті көрінбеуі.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Закон об образовании РК, № 389-ІЗ РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М.,
7. Аркти – 2000.
8. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
9. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
10. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
11. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
12. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
13. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
14. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеευропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
15. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
16. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
17. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Автор:

Құнанбаева С.С., д.ф.н., ЖМ ХҒА академигі

Жұмыс тобы:

Мауленова Е.М., магистр, аға оқытушы

Тенизбаева Н.А., магистр, оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ВІУа 1203 БАЗОВЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

4 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Смагулова Р.К., к.ф.н., доцент, КИМЭП; Аскарова Г.К., к.п.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Предисловие
2. Пояснительная записка
3. Тематический план дисциплины
4. Содержание дисциплины
5. Список рекомендуемой литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Дисциплина «Базовый иностранный язык» является одной из дисциплин обязательного компонента по специальности бакалавриата «5В021000-Иностранная филология» и изучается на 1 курсе (1,2 семестры). С учетом требований образовательной системы РК и языковой подготовки обучающихся в соответствии с предложенными Советом Европы уровнями владения иностранным языком на занятиях по БИЯ на первом году обучения состоит в формировании межкультурной коммуникативной и профессиональной компетенции студентов. Коммуникативная компетенция понимается как способность студентов к иноязычному общению на межкультурном уровне с опорой на формируемые у них знания, умения и личностные качества.

На 1-ом курсе закладываются основы коммуникативно–межкультурной компетенции во всех видах речевой деятельности: аудировании, чтении, письме и говорении, чем обеспечивается достижение уровней выживания или минимально-достаточного уровня – (соответствие уровню А1 по общеевропейской шкале компетенций) и достаточного уровня – (соответствие уровню А2 по общеевропейской шкале компетенций) для студентов, не имеющих базового школьного языкового уровня, поступивших на немецкое, французское, отделения; для студентов, изучавших иностранный язык в школе, достижение уровня базовой достаточности (II национальный стандартный – I-НС) соответствующего уровню В1 ОЕК;

Языковой материал обучения характеризуется нормативной правильностью и включает наиболее употребительные фонетические, лексические и грамматические явления, призванные обеспечить практическое овладение основами устного и письменного общения в пределах изучаемой на курсе тематики в соответствии со сферой и ситуациями общения, предусмотренными для уровней А1, А2, В1.

Пререквизиты и постреквизиты

Дисциплина базируется на знаниях, умениях и навыках, полученных при изучении дисциплин: иностранный язык, практическая грамматика иностранного языка, практическая фонетика иностранного языка школьного образования.

Дисциплина должна создать необходимую практическую платформу для изучения дисциплины специальный иностранный язык (СИЯ) и (ПОИЯ) на 3-ом и 4-ом курсах. **Кореквизитами** курса являются практические курсы русского, казахского языков.

Курс состоит из практических занятий, предполагающих обязательное посещение и подготовку к занятиям. Такая процедура построения учебного курса основывается на предварительной информационной подготовленности студентов по материалам тематик и проблем указанного курса, готовности студентов к аргументированному обсуждению проблем предстоящих занятий.

Структура курса

Согласно типовому учебному плану (ТУП) языковых специальностей вузов на изучение дисциплины «Базовый иностранный язык 1» выделяется 4 кредита. В рамках данного объема происходит освоение вышеуказанных уровней в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, в соответствии с которой обучение иностранным языкам ранжируется по следующим уровням:

1. Уровень базовой достаточности (II национальный стандартный – I-НС) соответствующий уровню B1 ОЕК;

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

На уровне базовой достаточности (соответствие уровню A1, A2, B1 по общеевропейской шкале компетенций) реализуется следующие КЛК:

- **социально-бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1: «Семья в современном обществе», раскрывающиеся в субтемах:

Субтема 1: «Взаимоотношение поколений в семье».

Субтема 2: «Роль семейного уклада в воспитании личности».

Тема 2: «Современная молодая семья и ее проблемы», раскрывающиеся в субтемах:

Субтема 1: «Национальные традиции и обычаи вступления в брак в Казахстане и стране изучаемого языка (СИЯ)».

Субтема 2: «Основные условия устойчивости и непрочности молодежных браков».

Тема 3: «Современное жилище», раскрывающиеся в субтемах:

Субтема 1: «Типы жилья (городской, сельский дом, квартира)»;

Субтема 3: «Современный дизайн».

- **социо-культурная сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1: «Праздники. Традиции и обычаи в Казахстане и СИЯ», раскрывающийся в субтеме:

Субтема 1: «Государственные, светские и религиозные праздники в РК и СИЯ. Семейные праздники».

Тема 2: «Отдых. Путешествия», раскрывающийся в субтеме:

Субтема 1: «Свободное время: способы его проведения»;

Тема 3: «Молодежная мода и индивидуальный стиль», раскрывающиеся в следующих субтемах:

Субтема 1: «Современная молодежная мода»; «Общее и различное в молодежной моде двух стран»;

Субтема 1: «Создатели в современной моды»;

- **учебно-профессиональная сфера общения** представлена темой:

Тема 1: «Выбор профессии», раскрывающийся в субтеме:

Субтема 1: «Мотивы выбора профессии. Учеба и жизнь студентов в нашей стране и за рубежом».

СОДЕРЖАНИЕ КУРСА

Основной целью курса является **формирование межкультурно-коммуникативной компетенции** студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования **на уровнях базовой достаточности, базовой стандартности.**

Состав межкультурно-коммуникативной компетенции определяется набором следующих компетенций:

- коммуникативной, трактуемой как способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения;
- социо-культурологической, формирующей у обучаемого «вторичного когнитивного сознания» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языком «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;
- лингво-культурологической, формирующей у обучаемого первичную «концептуальную картину мира» на базе своей культуры, как лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета;
- когнитивной, обеспечивающей формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

Задачами курса являются:

- в области **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической речью; целью обучения диалогической форме речи является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения и реагирования на высказывания партнера в соответствии с функциональными разновидностями диалога. (диалог-обмен информацией, обмен мнениями и др.), сферой общения и речевой тематикой. Целью обучения монологической речи является формирование у студентов способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания (места жительства, семьи, будущей профессии и др.) или микроповествования (о событиях, мечте, надежде и др.), в соответствии с указанной речевой тематикой и сферой общения.
- в области **аудирования** основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста в исполнении носителей языка в звукозаписи, а также речь преподавателей и студентов. Обучение аудированию осуществляется на базе аутентичных аудио и видео текстов монологического и диалогического характера на основе изучаемой речевой тематики и сферой

общения.

- в области **чтения** предполагается развитие у студентов техники чтения иноязычного текста на базе несложных разножанровых аутентичных текстов небольшого объема, построенных на языковом материале и речевой тематике, студенты должны читать и извлекать информацию в соответствии с заданной стратегией.

- в области **письменной речи** предполагается с одной стороны, формирование навыков графического, пунктуационного и орфографического грамотного письма, с другой, постепенное овладение продуктивной письменной речью в пределах языкового материала курса в соответствии композиционно-коммуникативными типами речи и нормативными требованиями изучаемого языка и передавать содержание прочитанного (услышанного), выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

Предметное содержание дисциплины

Предметного содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;

- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;

- типичные ситуации общения.

На уровне базовой достаточности (соответствие уровню А1, А2, В1 по общеевропейской шкале компетенций) реализуется следующие КЛК:

- **социально-бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1: «Семья в современном обществе», раскрывающиеся в субтемах:
Субтема 1: «Взаимоотношение поколений в семье».

Субтема 2: «Роль семейного уклада в воспитании личности» **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «Допустим, что в вашей семье ваши близкие не разделяют ваше хобби. Как вы хотели бы установить взаимопонимание?»; «Среда – семья – школа: обсудите какой из этих факторов имеет наибольшее влияние в становлении личности»;

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, сообщение «Моя семья», изложение, автобиография.

Тема 2: «Современная молодая семья и ее проблемы», раскрывающиеся в субтемах:

Субтема 1: «Национальные традиции и обычаи вступления в брак в Казахстане

и стране изучаемого языка (СИЯ)».

Субтема 2: «Основные условия устойчивости и непрочности молодежных браков» **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «При вступлении в брак молодые часто обсуждают проблему, надо ли обязательно соблюдать национальные традиции и брачные церемонии как в РК, так и в СИЯ»; «В чем состоят главные условия устойчивости брака?»;

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, сообщение «Система социальной защиты семьи в РК и СИЯ», изложение.

Тема 3: «Современное жилище», раскрывающиеся в субтемах:

Субтема 1: «Типы жилья (городской, сельский дом, квартира)»;

Субтема 3: «Современный дизайн», **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «Запрашивается информация о возможности приобретения / аренды жилья на период учебы»; «Вы прибыли на стажировку в Англию, во Францию, в Польшу, в Германию. Дайте объявление на рекламный щит об аренде квартиры»; «Обсуждается вопрос, какими способами снизить негативное влияние урбанизации на человека»; «Вы выстроили загородный дом. Попросите консультацию у дизайнера в отношении обустройства загородного дома».

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, сочинение «Дом моей мечты», сообщение «Типы жилья в СИЯ», изложение.

- **социо-культурная сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1: «Праздники. Традиции и обычаи в Казахстане и СИЯ», раскрывающийся в субтеме:

Субтема 1: «Государственные, светские и религиозные праздники в РК и СИЯ. Семейные праздники» реализующаяся в следующих **типовых ситуациях:**

«Ваши зарубежные сверстники на празднике Наурыз. Гости интересуются традициями и обычаями проведения этого праздника: как интереснее это им представить?»; «День рождения одного из членов семьи. Среди приглашенных – гости из за рубежа, которые хотят узнать о традициях и обычаях проведения этого семейного праздника. Что вы им расскажете?»; «В семье ваших зарубежных друзей родился ребенок. Вам интересно узнать, как это событие отмечают в стране изучаемого языка. Расскажите о традициях празднования

этого события в своей стране»; «Вы приглашены на один из национальных праздников в страну изучаемого языка. После праздника идет обмен впечатлениями по поводу проведения национальных праздников у вас».

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, сочинение «Государственные праздники в РК и СИЯ», сообщение «Как отмечаются религиозные праздники в РК и СИЯ?», изложение.

Тема 2: «Отдых. Путешествия», раскрывающийся в субтеме:

Субтема 1: «Свободное время: способы его проведения», которое реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «Вы хотите посетить страну изучаемого языка, запросите условия поездки в туристическом агентстве»; «Составьте рекламный буклет для желающих посетить Казахстан»; «Составьте рекламный буклет для желающих посетить СИЯ».

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, изложение, эссе «Мое запоминающееся путешествие», изложение, брошюра.

Тема 3: «Молодежная мода и индивидуальный стиль», раскрывающиеся в следующих субтемах:

Субтема 1: «Современная молодежная мода»; «Общее и различное в молодежной моде двух стран»,

Субтема 1: «Создатели в современной моды», которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «В молодежном центре за рубежом обсуждение с зарубежными сверстниками проблем: «Надо ли слепо подражать моде? В чем заключается индивидуальный стиль?», «В кругу обсуждаются вопросы: Почему молодые люди так стремятся быть одетыми в соответствии с модой? Можно ли модно одеваться, не имея на это достаточных средств?»; «Беседа: «У человека все должно быть прекрасно: и лицо, и одежда, и мысли (А.П.Чехов)», «Красота спасет мир». Как вы относитесь к этим изречениям?».

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, изложение, эссе «Я и мой стиль».

- учебно-профессиональная сфера общения представлена темой:

Тема 1: Тема 1: «Выбор профессии», раскрывающийся в субтеме:

Субтема 1: «Мотивы выбора профессии. Учеба и жизнь студентов в нашей стране и за рубежом», который реализуется следующими межкультурно-коммуникативными технологиями: типовыми ситуациями, ролевыми

играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «Твой зарубежный знакомый хотел бы познакомиться с образованием в вашем вузе.; «На семейном совете обсуждается правильность вашего выбора. Приведите аргументы в пользу данного выбора»; «Ваш друг хотел бы обучаться за рубежом. Помогите ему запросить информацию об условиях приема обучения в зарубежных вузах»; «Встреча с представителями избранной профессии. Обсуждаются вопросы: как стать настоящим профессионалом?»; «Встреча с зарубежными сверстниками. Обсуждаются вопросы: роль и место образования в жизни человека. Какой режим учебной работы студентов представляется более рациональным?».

Для развития письменных форм коммуникации:

- электронное письмо личного характера, изложение, эссе «Возможности отечественного и международного высшего образования».

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень базовой достаточности – (соответствие уровню B1 по общеевропейской шкале компетенций)

Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня базовой достаточности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования уровня базовой достаточности являются: диалог-расспрос; диалог-обмен мнениями; диалог-беседа.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение с элементами рассуждения, объяснение, определение, оценка.

Типы письменных речевых произведений: электронное письмо личного характера, текст, сообщение, изложение, автобиография, CV.

Дескрипторами уровня базовой достаточности являются:

- овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;
- овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:
- излагать, убеждать, доказательно сообщать информацию в рамках изученных функций и тем, выражать свою точку зрения по проблемам искусства и культуры (театры, фильмы, книги, музыка и др.);
- высказывать свою точку зрения по учебной теме с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок (социально-бытовая, социально-культурная сферы);
- поддерживать беседу или обсуждение (принимать участие, без подготовки, в

беседе на знакомую тему в конкретной ситуации, следить за ходом разговора и понимать чётко произносимую обращённую к нему речь, при необходимости переспросить, выражать собственные эмоции и реагировать на них (досада, грусть, заинтересованность, безразличие и т.д.).

- в области устной и письменных форм коммуникаций:

- готовность и способность передавать сведения, информировать собеседника; интересоваться, запрашивать информацию, опрашивать, расспрашивать; советовать, рекомендовать; убеждать, предостерегать; характеризовать с помощью оценочных суждений; выражать симпатию-антипатию, интерес-безразличие, надежду, сочувствие.

- В ходе диалога умение удерживать внимание партнёра; проявлять заинтересованность; решать проблему нехватки слов за счёт их приблизительной замены, жестов, мимики; осуществлять самоисправление в случае оговорок; говорят чётко и медленно и, при необходимости, повторяют сказанное; составляют фразы, соединяя простые группы слов с помощью союзов;

- в монологической речи:

- описать ситуации или события в форме ряда последовательных утверждений в рамках базовых тем социально-бытовой, социально-культурной и учебно-профессиональной сфер общения с преломлением через собственный опыт восприятия;

- пересказать сюжет книги или фильма и описать свою реакцию на него с аргументацией своей точки зрения;

- сделать несложный заранее подготовленный доклад по заданной тематике.

В ходе письменной коммуникации:

- писать простые связные тексты;

- описывать знакомые предметы/объекты или реальные события в рамках тем и субтем;

- написать короткие несложные эссе на интересующие темы;

- писать короткие доклады, несложные по форме и содержанию с фактической информацией повседневного характера и объяснением необходимых действий;

В ходе аудирования умения понимать:

- простые информационные сообщения на тему из профессиональной жизни;

- беседу по изученной тематике при условии чёткого нормативного произношения;

- следить за обращённой речью собеседника;

- информацию по радио и телепрограмму в записи с чётким нормативным произношением;

- основные положения сводок новостей по радио и элементарные тексты на знакомые темы в записи замедленного темпа;

- большую часть телевизионных программ по интересующей тематике (интервью, короткие лекции, репортажи);

в ходе чтения умения:

- просмотреть текст на электронных и бумагоносителях и найти нужную

информацию;

- находить и понимать необходимую информацию в повседневном материале (письма, брошюры, короткие официальные документы);
- установить логику рассуждений по теме текста без подробностей;
- выявлять основные положения простой газетной статьи на знакомую тему;
- читать и понимать простые тексты с фактической информацией на интересующую тему;
- понимать технические правила в изложении несложным языком (правила безопасности);
- читать и извлекать необходимую информацию из буклетов, каталогов, проспектов, меню, расписаний и принимать ее к действию или сведению.

Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне базовой достаточности:

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

1. Оптимальный уровень:

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

2. Высокий уровень:

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;

- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

3. Средний уровень:

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;
- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;
- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;
- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

4. Низкий уровень:

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;
- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Закон об образовании РК, № 389-13 РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 гг.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М.,
7. Аркти – 2000.
8. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
9. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
10. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
11. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
12. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
13. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
14. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеευропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
15. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
16. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
17. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Автор:

Кунанбаева С.С., д.ф.н., академик МАН ВШ

Рабочая группа:

Мауленова Е.М, магистр, ст.преподаватель

Тенизбаева Н.А., магистр, преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

**МККМBSҺТ 2202 МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС
МӘНМӘТІНІНДЕГІ БАЗАЛЫҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ**

5B021000-Шетел филологиясы
Бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Абдраманова С.А., ф.ғ.к., PhD докторы, ҚМЭБИ профессоры, Смағұлова Р.Қ., ф.ғ.к., доцент, ҚМЭБИ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

ТҮСІНІК ХАТ

«Мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі базалық шетел тілі» пәні 5B021000 – «Шетел филологиясы» бакалавриат мамандығының міндетті бөлігіндегі пәндерінің бірі болып табылады және 2 курста оқытылады (3 семестр). ҚР білім беру жүйесінің және Еуропа Кеңесі ұсынған шетел тілдерін меңгеру деңгейлеріне сәйкес БШТ сабақтарындат екінші оқу жылында студенттердің қатысымдық және кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру іске асырылады.

Қатысымдық құзыреттілік студенттің қалыптасқан білімдер, іскерліктер мен жеке қасиеттерге сүйене отырып мәдениетаралық деңгейде шет тілінде қарым-қатынас жасауға қабілеттілігі ретінде түсініледі. 1-ші курста сөз әрекетінің төрт түрі бойынша: тыңдалым, оқылым, жазылым. 2-ші курста қатысымдық-мәдениетаралық құзыреттілік негіздері сөз әрекетінің төрт түрінде қамтамасыз етіліп базалық стандарттық деңгейге қол жеткізіледі (B2).

Тілдік оқыту материалы нормативті және де жиі кездесетін фонетикалық, лексикалық, грамматикалық құбылыстар кіргізіледі, олар B2 деңгейінде қарастырылған қарым-қатынас ауқымдары мен жағдаяттары аясында ауызекі және жазба қарым-қатынас негіздерін практикалық түрде меңгертуге бағытталған.

Пререквизиттері мен постреквизиттері

Пәнді оқытуда мектептегі шетел тілі, шетел тілінің практикалық грамматикасы, шетел тілінің практикалық фонетикасы пәндерінен алған білімдері, біліктері мен дағдылары негізге алынады.

Пән 3-ші және 4-ші курстарда арнайы шетел тілі пәнін (АШТ) оқыту үшін қажетті практикалық платформаны жасауы тиіс.

Пән кореквизиттері орыс тілінің, қазақ тілінің практикалық курстары болып табылады.

Курс қатысу және дайындалу міндетті болып табылатын практикалық сабақтардан құралады. Оқыту курсының мұндай құрылымы студенттерге курс тақырыптары мен мәселелері жөнінде алдын-ала ақпарат беруге, студенттердің сабақтағы көтерілетін мәселелер бойынша дәлелді талқылауға дайындалуына негізделген.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

1-тақырып. «Денсаулық және салауатты өмір салты»

Тақырыпшалар:

- «Қазақстандағы және тілін оқып жатқан елдегі медициналық қызмет көрсетудің және әлеуметтік қорғаудың түрлері»
- «Халықтық/дәстүрлі емес медицина»
- «Ғасыр дерттері. Денсаулық жағдайына әсер етуші факторлар (өмір салты, гигиена, тамақтану, спорт...)»

2-тақырып. Табиғат және адам

Тақырыпшаларда:

- «Өркениет және қоршаған әлем»
- «Қоршаған ортаны қорғау»

3-тақырып. «Адам өміріндегі мәдениет және өнер»

Тақырыпшалар:

- «Музыка және ән әлемі»
- «Театр және кино»
- «Бейнелеу өнері: түрлері мен жанрлары»,

4-тақырып. «Бұқаралық ақпарат құралдары және байланыс құралдары»

Тақырыпшалар:

- «Баспасөз, радио, теледидар, интернет»
- «Байланыс түрлері: пошта, электронды, ұялы»
- «Бұқаралық ақпарат құралдарының қазіргі заманғы адам өміріндегі рөлі және орны»,

5-тақырып. «Менің болашақ мамандығым»

Тақырыпшалар:

- «Берілген мамандықты меңгеруге қажетті білімдер, біліктіліктер, рухани-әдептік қасиеттер»
- «Тілін оқып жатқан елдегі және біздің елдегі берілген мамандықтың беделі»
- «Біздің елдегі және шет елдегі оқу және студенттер өмірі»
- «Студенттердің бос уақыты: әуестік/хобби; жұмыс бастылық, қосымша ақша табу»

ПӘН МАЗМҰНЫ

1-тақырып. «Денсаулық және салауатты өмір салты», төмендегі тақырыпшаларда кеңінен ашылады: «Қазақстандағы және тілін оқып жатқан елдегі медициналық қызмет көрсетудің және әлеуметтік қорғаудың түрлері», «Халықтық/дәстүрлі емес медицина», «Ғасыр дерттері. Денсаулық жағдайына әсер етуші факторлар (өмір салты, гигиена, тамақтану, спорт...)», осы аталған тақырыпшалар **мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар:

«Медицина мен спорттың дамуына үлес қосқан қайраткерлер», «Диетаның пайдасы мен зияны талқыланады: жақ пен қарсы», «Отбасылық дәрігер мәселесі. Бұл медицинаны дамытудағы маңызды бетбұрыс болып табылады ма? Бұл денсаулықты қорғауға қосқан үлес пе? Отбасылық дәрігер әрекетімен таныстыру. Оның артықшылығы неде? », «Пікірталас: Салауатты өмір салты: сіз оны қалай түсінесіз? «Дені саудың-тәні сау» деген ұғымға қалай қарайсыз? Оны насихаттап жүрген ғалымдар мен қоғам қайраткерлері. Олардың ұсыныстарын қабылдайсыз ба? (қатысушылар: педагог, спорт қайраткері, қоғамдық тамақтану институты өкілі т.б.)», «Дөңгелек үстел отырысы: Талқыланатын сұрақтар: Біздің заманымыздың індеті есірткіні қалай жеңуге болады? СПИД-тің алдын қалай алуға болады? (модератор: медициналық мекеме өкілі) », «Алматы Олимпиадалық ойындар орталығы болуға дайын ба?»

- Рөлдік ойын өткізу: «Сіз сырқаттанып қалдыңыз. Сіздің досыңыз сізге халық емшісіне барып қаралуды ұсынады, себебі ол бұны химиялық дәрі дәрмектермен емделгеннен гөрі қауіпсіз деп ойлайды»;

-«Дәсрүрлі медицина халық медицинасына қарсы» деген тақырыпқа пікірталас;

-Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Жастар арасында салауатты өмір салтын қалай үндеуге болады» деген мәселені талқылауда.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

-«Денсаулықтың қадірін ауырғанда білерсің», «Салауатты өмір салты – ұзақ өмір сүру жолы» тақырыптарына эссе жазу.

2-тақырып. Табиғат және адам, төмендегі тақырыпшаларда кеңінен қамтылады:

«Өркениет және қоршаған әлем», «Қоршаған ортаны қорғау.», осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады. **Қарым – қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін**

мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар:

«Пікірталас: Адам қоршаған әлеммен келісімде өмір сүре ме? Оның жануарлар және өсімдіктер әлеміне қарым-қатынасы. (қатысушылар: экологтар, биологтар, педагог және басқалар.)», «Қаланың (ауданның) экологиялық мәселелерін «Егер мен ... болсам» рөлдік ойыны формасында талқылау», «Қоршаған ортаны қорғау бойынша шетелдік тәжірибеден нені үйренуге болады?», «Экологтармен кездесу. Талқыланатын сұрақтар: ХХІ ғасырда климат қандай болады? Адамзатты не күтіп тұр? Бұл әлемді құтқару үшін не істеуге болады?»;

- «Ғаламдық жылыну: миф па, әлде шындық па?» тақырыбына пікірталас;

- Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Экологиялық мәселелерді шешуге қосқан менің жеке үлесім (қоршаған ортаға көмектесудің он қадамы)» деген тақырыпты талқылап жатыр.

– Пікірсайыс: «Қазақстанның экологиялық мәселелері: шешу жолдары».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- ресми хат, баяндама тезисі, «Жасыл» болу оңай ма?» тақырыбына эссе жазу.

3-тақырып. «Адам өміріндегі мәдениет және өнер», төмендегі тақырыпшаларда кеңінен қамтылады: *«Музыка және ән әлемі», «Театр және кино», «Бейнелеу өнері: түрлері мен жанрлары»,* осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады. **Қарым – қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:**

– типтік жағдаяттар:

- «Жобаларды қорғау: заманауи музыкалық жанрлар мен музыканттар туралы, ең танымал әншілер туралы», «Жеке тұлғаның рухани дамуындағы классикалық музыканың алатын орны», «Театр және бүгінгі театр өмірі (театр шолуын, бағдарламаларын, афишаларды талдау)», «Театр теледидарды, компьютерді, бейнетехнологияларды және киноны ауыстыра ала ма немесе театр қарқынды дамып жатыр ма? Әр адам өміріндегі театр мен кино рөлі», «Заманауи бейнелеу өнерінің заманауи үрдістері мен даму бағыттары және олардың біздегі және шетелдердегі өкілдері», «Әлемдік мәдениетпен танысу бізге өз мәдениетіміздің құндылықтарын тереңірек білуге көмектесе ме?», «Әлемдік мәдениет жүйесіндегі ұлттық мәдениеттің рөлі мен орны».

- «Классикалық музыканы жастар арасында қалайша танымал етуге болады?» тақырыбына пікірталас;

- Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Қазақстан жас суретшілерінің шығармашылығы» деген тақырыпты талқылап жатыр.

– Пікірсайыс: «Қазіргі заманғы музыкалық жанрлардың болашағы бар

ма?».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- ресми хат, баяндама тезисі, «Заманауи поп-мәдениетке менің көзқарасым», «Бүкіл әлем – театр, ал адамдар ондағы актерлер ғана» тақырыптарына эссе жазу.

4-тақырып. «Бұқаралық ақпарат құралдары және байланыс құралдары», төмендегі тақырыпшаларда кеңінен қамтылады: «Баспасөз, радио, теледидар, интернет», «Байланыс түрлері: пошта, электронды, ұялы» «Бұқаралық ақпарат құралдарының қазіргі заманғы адам өміріндегі рөлі және орны», осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым – қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

– **типтік жағдаяттар:**

«Баспасөз біздің күнделікті өмірімізде; тілін оқып жатқан елдегі және Қазақстандағы ең танымал басылымдар», «Қазіргі заманғы білім беру жүйесіндегі интернеттің рөлі мен орны?», «Теле- және радиохабарлардың бағдарламаларын өзгерту қажет пе?», «БАҚ дамуына үлес қосқан елдер/адамдар», «Дөңгелек үстел басындағы әңгіме: тілін оқып жатқан елде болған кезде Сіз жоғарыда аталған байланыс құралдарының әрқайсысын қолданып көруіңіз қажет. Бұл үшін нені білу қажет? (модератор: туристік топ жетекшісі)», «Пікірталас: Заманауи ақпараттық қатынас құралдары. Пайдасы мен зияны?».

- «Қазіргі заманғы бағдарламаларда зорлық–зомбылық неге көп?» тақырыбына пікірталас;

- Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Ақпараттық қарым–қатынастың заманауи құралдары: әдеттен тыс қатты әсер туғызатын оқиғаларды үнемі іздеу» деген тақырыпты талқылап жатыр.

–Пікірсайыс: «Интернет біздің өміріміздің барлық салаларын өзгерте алады ма, әлде ол бұқаралық ақпарат құралдарының қарапайым бір түрі ғана ма?».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- ресми хат, баяндама тезисі, «Бұқаралық ақпарат құралдарынсыз бір күнді сіз қалай өткізер едіңіз?» тақырыбына эссе.

- **Қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы** төмендегі тақырыптармен таныстырылады:

5-тақырып. «Менің болашақ мамандығым», төмендегі тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Берілген мамандықты меңгеруге қажетті білімдер, біліктіліктер, рухани–әдептік қасиеттер», «Тілін оқып жатқан елдегі және біздің елдегі берілген мамандықтың беделі», «Біздің елдегі және шет елдегі оқу және студенттер өмірі», «Студенттердің бос уақыты:

әуестік/хобби; жұмыс бастылық, қосымша ақша табу», және осы аталған тақырыпшалар **келесі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым – қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады: «Отбасында мамандық таңдауды талқылау», «Шетелде стажировкадан өтуге өтініш тапсырайын деп жатырсыз. Сіздің кәсіби біліктілігіңізді жетілдіруге оның қажеттілігін дәлелдеңіз»;

- **Рөлдік ойын:** «Жұмысқа орналастыру агенттілігі: аудармашы қызметіне маман қажеттігі туралы хабарландыру жасау, әңгімелесу жүргізу, кандидатураларды талқылау, шешім қабылдау»;

- **Дөңгелек үстел:** «Аудармашының моралдық кодексі неде?»

-«Болашақ аудармашыға қандай қасиеттер қажет?» **тақырыбына пікірталас**

- «Егер халықаралық бірыңғай тіл (Linguafranca) енгізілсе, аудармашы мамандығы жойылады ма?» **тақырыбына пікірсайыс.**

Әр түрлі тақырыптарға жобалар жасау (еркін таңдау);

Қарым – қатынастың жазбаша сөйлеу формасын дамыту үшін:

- ресми хат, баяндама тезисі, эссе

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Закон об образовании РК, № 389-13 РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М.,
7. Аркти – 2000.
8. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
9. 8.Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
10. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
11. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
12. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
13. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
14. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
15. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
16. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
17. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Автор:

Құнанбаева С.С., д.ф.н., ЖМ ХҒА академигі

Жұмыс тобы:

Ахметова Г.С., магистр, оқытушы

Қаликбергенова Р.К., магистр, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

**ВІУаКМК 2204 БАЗОВЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ
МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ**

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Абдраманова С.А., к.ф.н., доктор PhD, профессор КИМЭП; Таева З.М., к.ф.н., доцент КазНУ им.аль-Фараби

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Дисциплина «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации» является одной из дисциплин обязательного компонента по специальности бакалавриата «5В021000-Иностранная филология» и изучается на 2 курсе (3 семестр). С учетом требований образовательной системы РК и языковой подготовки обучающихся в соответствии с предложенными Советом Европы уровнями владения иностранным языком на занятиях по предмету «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации» на втором году обучения состоит в формировании межкультурной коммуникативной и профессиональной компетенции студентов. Коммуникативная компетенция понимается как способность студентов к иноязычному общению на межкультурном уровне с опорой на формируемые у них знания, умения и личностные качества.

На 2-ом курсе закрепляются основы коммуникативно–межкультурной компетенции также в четырех видах речевой деятельности, чем обеспечивается достижение уровня базовой стандартности (III национальный стандартный - III-НС), соответствующего уровню B2 ОЕК (B2). Языковой материал обучения характеризуется нормативной правильностью и включает наиболее употребительные фонетические, лексические и грамматические явления, призванные обеспечить практическое овладение основами устного и письменного общения в пределах изучаемой на курсе тематики в соответствии со сферой и ситуациями общения, предусмотренными для уровня B2.

Пререквизиты и постреквизиты

Дисциплина базируется на знаниях, умениях и навыках, полученных при изучении дисциплин: иностранный язык, практическая грамматика иностранного языка, практическая фонетика иностранного языка школьного образования.

Дисциплина должна создать необходимую практическую платформу для изучения дисциплины специальный иностранный язык (СИЯ) на 3-ом и 4-ом курсах.

Кореквизитами курса являются практические курсы русского, казахского языков.

Курс состоит из практических занятий, предполагающих обязательное посещение и подготовку к занятиям. Такая процедура построения учебного курса основывается на предварительной информационной подготовленности студентов по материалам тематик и проблем указанного курса, готовности студентов к аргументированному обсуждению проблем предстоящих занятий.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1: «Здоровье и здоровый образ жизни»

Субтемы:

- «Медицинское обслуживание и формы социальной защиты в Казахстане и в стране изучаемого языка»,
- «Народная/нетрадиционная медицина»
- «Болезни века. Факторы, влияющие на состояние здоровья (образ жизни, гигиена, питание, спорт...)»»,

Тема 2: «Природа и человек»,

Субтемы::

- «Цивилизация и окружающий мир»
- «Защита окружающей среды»

Тема 3: «Культура и искусство в жизни человека»

Субтемы:

- «Мир музыки и песни»
- «Театр и кино»
- «Изобразительное искусство: виды и жанры»,

Тема 4: «Средства массовой информации и средства связи»

Субтемы:

- «Пресса, радио, телевидение, интернет»
- «Виды связи: почтовая, электронная, сотовая»
- «Роль и место массовой информации в жизни современного человека»,

Тема 5: «Моя будущая профессия»

Субтемы:

- «Знания, умения, морально-этические качества, необходимые для овладения профессией филолога»,
- «Престижность профессии филологов/лингвистов в странах изучаемых языков и у нас»
- «Учёба и жизнь студентов в нашей стране и за рубежом»
- «Досуг студентов: увлечения / хобби; занятость, подработки»

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1: «Здоровье и здоровый образ жизни», раскрывающаяся в следующих **субтемах**: «Медицинское обслуживание и формы социальной защиты в Казахстане и в стране изучаемого языка», «Народная/нетрадиционная медицина», «Болезни века. Факторы, влияющие на состояние здоровья (образ жизни, гигиена, питание, спорт...)», **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации**: «Деятели, внёсшие вклад в развитие медицины и спорта», «Обсуждается польза и вред диет: за и против», «Есть ли необходимость в семейном докторе. Является ли это существенным поворотом в развитии медицины; Вклад ли это в охрану здоровья представления о деятельности семейного доктора. В чём состоят явные преимущества?», «Дискуссия: Здоровый образ жизни: как Вы это понимаете? Справедливо ли утверждение: «в здоровом теле здоровый дух»? Учёные, общественные деятели, пропагандирующие здоровый образ жизни. Как вы относитесь к их рекомендациям? (участники: педагог, спортивный деятель, представитель Института Общественного питания и др.), «Заседание круглого стола. Обсуждается вопрос: как победить наркоманию — зло нашего времени? Как предупредить СПИД? (модератор: представитель медицинского учреждения)», «Готов ли город Алматы стать центром Олимпийских игр?».
- Проведение ролевой игры: «Вы заболели. Ваш друг предлагает Вам обратиться к народному целителю, так как он считает, что народная медицина более безопаснее, чем лечение химическими препаратами»;
- Дискуссия на тему: «Традиционная медицина против народной»;
- Участники круглого стола обсуждают: «Как пропагандировать здоровый образ жизни среди молодёжи»

Для развития письменных форм коммуникации:

- Написание эссе: «Здоровье ценят, когда приходит болезнь», «Здоровый образ жизни — путь к долголетию».

Тема 2: «Природа и человек», раскрывающаяся в следующих **субтемах**: «Цивилизация и окружающий мир», «Защита окружающей среды», **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации**: «Дискуссия: Живёт ли человек в согласии с окружающим миром? Его отношение к животному и растительному миру. (участники: экологи, биологи, педагоги и др.)», «Обсуждение экологических проблем города (района) в форме ролевой игры “Если бы я был ...” что можно заимствовать по защите окружающей среды из зарубежной практики охраны окружающей среды»,

«Встреча с экологами. Обсуждаются вопросы: каким будет климат в XXI веке? Что ожидает человечество? Что можно сделать, чтобы спасти этот мир?»;

- Дискуссия на тему: «Глобальное потепление: миф или реальность»;
- Участники круглого стола обсуждают: «Мой индивидуальный вклад в решение экологических проблем (десять шагов, чтобы помочь окружающей среде)»;
- Дебаты: «Экологические проблемы Казахстана: пути решения».

Для развития письменных форм коммуникации:

- официальное письмо, тезисы доклада, эссе «Легко ли быть зелёным?».

Тема 3: «Культура и искусство в жизни человека», раскрывающаяся в следующих **субтемах:** «Мир музыки и песни», «Театр и кино», «Изобразительное искусство: виды и жанры», **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми. **Для развития устных форм коммуникации** предлагаются:

- **типовые ситуации:** «Защита проектов: о современных музыкальных жанрах и музыкантах, о наиболее популярных певцах. О роли классической музыки в духовном развитии личности», «Театр и театральная жизнь сегодня (анализ театральных образов, программ, афиш). Заменяют ли театр телевидение и компьютеры, видеотехнологии и кино в жизни каждого человека», «Современные тенденции и направления развития современного изобразительного искусства и их представители у нас или за рубежом», «Помогает ли нам знакомство с мировой культурой более глубоко осознать ценности собственной культуры?», «Роль и место национальной культуры в системе мировой культуры»;
- Дискуссия на тему: «Как привить любовь к популярной классической музыке среди молодёжи»
- Участники круглого стола обсуждают: «Творчество молодых художников Казахстана»
- Дебаты: «Имеют ли современные музыкальные жанры будущее?»

Для развития письменных форм коммуникации:

- официальное письмо, тезисы доклада, эссе «Моё отношение к современной поп-культуре», «Весь мир — театр, а люди в нём актёры».

Тема 4: «Средства массовой информации и средства связи», раскрывающаяся в следующих **субтемах:** «Пресса, радио, телевидение, интернет», «Виды связи: почтовая, электронная, сотовая», «Роль и место массовой информации в жизни современного человека», **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:** «Пресса в нашей повседневной жизни; наиболее популярные издания в стране изучаемого языка и в Казахстане»; «Роль Интернета в системе современного образования?», «Есть ли необходимость изменить программы теле- и радиовещания?» «Страны/имена, внёсшие свой вклад в

развитие СМИ», «Беседа за круглым столом: находясь в стране изучаемого языка Вам необходимо воспользоваться каждым из указанных средств связи. Что для этого необходимо знать? (модератор: руководитель туристской группы)», «Дискуссия: современные средства информационного общения: Польза и вред»

- Дискуссия на тему: «Почему так много насилия в современных телепрограммах?»

- Участники круглого стола обсуждают: «Современные средства информационного общения: в постоянной погоне за сенсацией?»

- Дебаты: «Может ли Интернет поменять все сферы нашей жизни или он является просто ещё одним средством массовой информации»

Для развития письменных форм коммуникации:

- официальное письмо, тезисы доклада, эссе «Как бы вы провели один день без средств массовой информации?».

- **Учебно-профессиональная сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 5: «Моя будущая профессия», раскрывающаяся в следующих **субтемах**: «Знания, умения, морально-этические качества, необходимые для овладения профессии филолога», «Престижность профессии филологов/лингвистов в странах изучаемых языков и у нас», «Учёба и жизнь студентов в нашей стране и за рубежом», «Досуг студентов: увлечения / хобби; занятость, подработки», **которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации**: «Обсуждение в кругу семьи выбора профессии филолога»; «Вы собираетесь подавать заявку на прохождение зарубежной стажировки. Дайте обоснование её необходимости для повышения вашей квалификации»;

- **Ролевая игра** «Рекрутинговое агенство: составление объявления о вакансии филолога, проведение собеседований, обсуждение кандидатур, принятие решений»;

- **Круглый стол** «В чём заключается моральный кодекс филолога?»

- **Дискуссия на тему**: «Какие качества нужны будущему филологу?»

- **Диспут на тему** «Исчезнет ли профессия филолога, если будет внедрён единый международный язык (Linguafranca)?»

проектные разработки по защите тематик (свободный выбор);

Для развития письменных форм коммуникации:

- официальное письмо, тезисы доклада, эссе.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Закон об образовании РК, № 389-ІЗ РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М.,
7. Аркти – 2000.
8. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
9. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
10. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
11. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
12. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
13. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
14. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеευропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
15. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
16. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
17. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Автор:

Кунанбаева С.С., д.ф.н., академик МАН ВШ

Рабочая группа:

Ахметова Г.С., магистр, преподаватель

Каликбергенова Р.К., магистр, ст. преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ККТ 2203 КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Шаханова Р.Ә., п.ғ.д., профессор, Абай атындағы ҚазҰПУ; Ерғожина Ш.Л., п.ғ.к., Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат.
2. Курстың құрылымы.
3. Курстың тақырыптық мазмұны.
4. Құзыреттілік түрлерін бағалау өлшемдері.
5. Қолданылған әдебиеттер.

ТҮСІНІК ХАТ

Бұл оқу бағдарламасы 5B021000 – «Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілін оқитын студенттерге арналған.

Қазіргі кезде әлемде интеграциялық үрдістердің күннен-күнге қарыштап дамып отырғаны белгілі. Осыған сәйкес білім беру ісі де дүниежүзілік стандарттарға сай болуы тиіс екендігі алға шыға бастады. Соңғы онжылдықтарда қарқынды дамып келе жатқан ықпалдастық үдерісі, кәсіби және академиялық тәжірибе алмасу, халықаралық ықпалдастықтың тереңдеуі тілдік білімнің дамуы қажеттігін көрсетіп, тілдік білімнің өзекті бола бастағандығын айқындап отыр. Мұндай жағдайда қазақ тілі қоғамның интеллектуалды әлеуетін қалыптастыратын қуатты құрал мәртебесіне ие болып, ол – жаңа мемлекеттің дамуындағы қазіргі тарихи кезеңнің басты ресурстарының бірі болып отыр.

Ұсынылып отырған типтік оқу бағдарламасы шетел филологиясы бағыты бойынша қазақ тілінде дұрыс сөйлеу мен сауатты жазуды меңгертуге арналған. Бағдарлама әлемдік оқыту үлгілерін басшылыққа ала отырып, оны Қазақстан Республикасының ұлттық жағдайына бейімдей жүзеге асыруды мақсат етеді. Мұнда студенттердің шетел филологиясы саласынан қазақ тілінде базалық білімдерінің болуы мен тілдік дайындығының да жеткілікті деңгейде болуы талап етіледі. Өйткені бағдарлама ұсынған оқу материалдарын табысты игеру мен меңгеру шарты – қазақ тілінен тиісті деңгейдегі тілдік дайындығы мен қазақ тілі бойынша және жалпы филологиялық білім көлеміне тәуелді.

Бағдарлама мазмұны шетел филологиясы мамандығында қазақ тілін қызмет құралы ретінде пайдалана алу жолдарына бағытталған материалдарды қамти отырып, студенттердің филология саласындағы қатысымдық сұраныстарын қанағаттандыруды, түрлі стильдегі мәтін түрлерімен жұмыс жүргізу әдістемесін меңгертуді көздейді. Сонымен бірге бағдарлама болашақ филологтар мен журналистердің өз саласында бәсекелестікке қабілетті маман деңгейіне көтерілуі мен осындай маманға деген қоғам талап-тілегін қанағаттандыру мақсатындағы қатысымдық тапсырмалар мен кейс тапсырмалар түрлерін де қамтиды. Қорыта айтқанда, бағдарлама болашақ филолог маманның қазақ тіліндегі сөз қолданыстарын мамандық тілі тұрғысынан игерген, мамандыққа қатысты жазба жұмыс түрлерін меңгерген, тілдік қатынасқа бейім тұлға деңгейінде жетілуін қамтамасыз етуді көздейді.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсы **кәсіби-тілдік қатысымдық** бағытқа құрылады. Бұл курстың пән ретінде мынадай **ерекшеліктері** бар:

- ауызша және жазбаша қатысымда тіл білімінің барлық салалары (фонетика, лексика, грамматика) бойынша қажетті білімі болып және алған білімін орынды пайдалана алуы қажет;
- болашақ маманның білімнің түрлі салаларынан тиісті мәліметтерді тез және орынды ала білуі мен оны оңтайлы пайдалана білуі қажет. Ал бұл өз кезегінде

болашақ филолог маманнан алғырлық пен ақпарат құралдарына жетік болуды тілейді. Аталған мәселелерді оқыту мақсаты ретінде ұстана келе, пән өзінің қызметінің алуан түрлілігін көрсете алуы тиіс;

- кәсіби қазақ тілін шетел филологиясы мамандығына бағыттап оқыту арқылы тілді филологиялық дайындықтың ажырамас бөлігі деп білу мен тіл дәлдігін, сөз байлығын, ой айқындығын филолог үшін өте маңызды мәселе деп қарау басты назарда тұруы ескеріледі;

- түрлі стильде жазылған мәтіндерде, күнделікті тақырыптағы тілдесім элементтерінде көптеген ғылым салаларының мәліметтері де кездеседі. Сондықтан бағдарламада болашақ филологтің жан-жақты, әр түрлі ғылым саласынан хабардар білімді болуы қажеттігі де ескерілді.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсының негізгі **оқыту пәніне** мына мәселелер жатады:

- тілдік қатынастың ауызша және жазбаша түрлерінің мамандыққа бағытталуы;
- тілдің барлық салаларының құрылымдық ерекшеліктерін заң тілінде бере алу;
- осы мамандықтарға арналып ұсынылған мәтіндердің логикалық жағынан да, құрылымдық-семантикалық жағынан да филологиялық, журналистік мазмұнға құрылып, болашақ филологтің аналитикалық және сыни ойлауын жетілдіре алуға ықпал етуі;

- болашақ маманның филология саласы бойынша ауызша да, жазбаша да өз ойын құру ерекшелігі мен әртүрлі заңдық негізі бар құжаттармен жұмыс істей білу қабілетін қалыптастыру.

Студенттерді мамандыққа бейімдей оқытудағы басты мақсат - олардың мәдениетаралық қатысым барысында тиісті кәсіби деңгейдегі білімі мен білігін көрсете алуы мен өз мамандығына құзыретті маман ретінде жетіліп дамуын қалыптастыру. Бұл мәселе кешенді ғылыми-теориялық базис ретінде отандық әдістеме ғылымында С.С.Құнанбаеваның «Танымдық-лингвомәдениеттанулық әдіснама: шеттілдік және көптілдік білім теориясы» атты еңбегінде баяндалған. Бұл еңбекте шеттілдік және көптілдік білім беру үдерісінің қазіргі бағытына танымдық-лингвомәдениеттанулық тұрғыдан келу мәселесі көтеріледі. Автор көп тілдік және шеттілдік білім берудің тұжырымдамалық негізін айқындап, білім беру үдерісіндегі бұған дейін қалыптасқан тәжірибені жаңғыртып, өзгерте оқытуды ұсынады. Сондай-ақ еңбек үштұғырлы тіл саясаты мәселесін көтеріп, тілдік білімнің отандық және халықаралық үдерістерге бейімделген деңгейлік модельдерін жасауға жаңаша талпыныс жасайды. Ал қазіргі күндері елімізде үштұғырлы тіл саясаты мәселесі айрықша маңызға ие болып отырғаны белгілі. Елбасы Н.Ә.Назарбаев та 2004 жылдан бері бұл мәселеге ерекше ықылас тоқтатып, көпұлтты Қазақстан жағдайында тілдің үштұғырлы саясатының орны айрықша екеніне баса назар аударып келеді. Осы мақсат үшін «Үштұғырлы тіл» мәдени жобасын енгізіп, оны кезең-кезеңмен жүзеге асыруды ұсынды.

Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде әдіскер-ғалым С.С.Құнанбаеваның басшылығымен шыққан

«Языковое образование в условиях уровневого овладения языками триединства: теория и практика» атты монографияда үш тілді деңгейлеп меңгерудің ғылыми-әдістемелік жолдары мен көптілді және көпмәдениетті тілдік тұлғаны қалыптастырудың амал-тәсілдері сөз болады. Аталған еңбектерге сәйкес ұсынылып отырған бағдарлама қазақ тілін әлемдік әдістемелік стандартқа сай оқыту мақсатын көздей отырып, филология саласы бойынша мамандар даярлауда қазақ тілін мамандық тілі ретінде оқытып игертудің мақсаттары мен міндеттерін анықтайды.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсының **оқыту мақсаты** студенттердің **мәдениетаралық қатысымдық құзыреттілігі мен кәсіби тілдік-қатынастық құзыреттілігін** дамыту болып саналады. Және ол мына мәселелерді қамтиды:

- қатысымның ауызша және жазбаша түрлерінде тиісті тілдік те, қатысымдық та құзыретін жетілдіруі тиіс;
- филология саласына тән мета-тілді еркін меңгеруі қажет;
- кәсіби бағыттағы сөздерінде әдеби тіл нормаларын орнымен пайдалана алуы керек;
- кәсіби мақсатта қазақ тілін қатысым құралы ретінде еркін игеруі тиіс.

Курстың міндеті:

- шетел филологиясы мамандығы бойынша кәсіби тілдік қатынасқа араласу үшін жеткілікті мөлшердегі сөйлеу құзыреттілігі туралы түсінік қалыптастыру;
- өз мамандығы бойынша тиянақты білім алу мен оны шынайы жағдаяттарда тиімді пайдалану үшін өз бетінше білім алу, іздене білу қажеттігін түсінуі мен оған қажет тиісті құзыреттіліктерді жетілдіру;
- мамандықтарын тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тілдік қатынастық, лингвистикалық және дискурстық құзыреттіліктерін дамыту.

Бұл мақсаттар мен міндеттерде шетел филологиясы мамандығына қатысты ұлттық ерекшеліктерді ескере келе, қазақ тілінен тиянақты білім беру мен тілді меңгеріп игеруге қажет кәсіби құзыреттілік талаптары да ескерілген.

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілі курсының мазмұны кәсіби құзыреттілік әдісін басшылыққа ала отырып, тақырыпқа сәйкес студенттің білімін жетілдіріп, құзыреттілігін қалыптастыруды көздейді. Алынған тақырыптар бағдарлама бойынша студенттердің қатысымдық, тілдік және әлеуметтік-мәдени, дискурстық құзыреттіліктерін жетілдіре отырып, алған білімі мен игерген құзыреттілігі негізінде өз кәсібін ұйымдастыра алу қабілетін шындайды.

Пререквизит, кореквизит, постреквизит.

Курстың пререквизиті: «Тіл біліміне кіріспе», «Базалық шет тілі», «Лингвистика» (теориялық фонетика, лексикология, оқытылатын тілдің теориялық грамматикасы) «Қазақстан тарихы», «Базалық қазақ тілі (A1, A2, B1, B2)», «Қарым-қатынас сөйлеу мәдениетінің практикумы», «Үйреніп жатқан тілдің теориялық негіздері», «Мамандыққа кіріспе».

Курстың кореквизиті: «Ауызша және жазбаша қатысымды дамыту

тәжірибесі», «Елтану», «Мәдениеттану», «Аударма теориясы», «Арнайы шет тілі».

Курстың постреквизиті: «Шет тілін оқытудың арнайы бағытталған әдістемесі», «Мәдениетаралық коммуникация контексіндегі кәсіби қазақ тілі», «Ауызша және жазбаша қатысымның практикалық курсы».

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

КУРСТЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

«Шетел филологиясы» мамандығы бойынша Типтік оқу жоспарына сәйкес «Кәсіби қазақ тілі» пәнін оқып-үйренуге 2 кредит (90) сағат бөлінеді.

Пәннің тақырыптық мазмұны

Курстың пәндік мазмұны танымдық-лингвомәдениеттанулық кешен бойынша ұйымдастырылады. Оның құрамына мына төмендегі мәселелер кіреді:

- осы деңгейдегі оқыту мазмұнын көрсететін қатысым аясы;
- осы оқыту аясын жүзеге асыратын тақырыптар мен оның мазмұнын ашатын қосымша тақырыпшалар;
- қатысымның типтік жағдаяттары;

«Шетел филологиясы» мамандығы

Оқыту аялары: қоғамдық-мәдени ая, ғылыми-кәсіби ая, инофилологиялық ая

Қатысымның қоғамдық-мәдени аясы

I. «Әлемнің концептуалдық және тілдік бейнесі» деп аталатын танымдық-лингвомәдениеттанулық кешені (ТЛК) төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Концепт және ұғым мәселесі;

ә) Мәтін – қарым-қатынас құралы; б) Мәтін – мәдени құбылыс; в) Мәтіндегі ақпарат түрлері.

Тақырып бойынша мәдениетаралық қатысымдық құзыреттіліктің (МҚҚ-тің) ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Пікірталас өткізу.* Тақырыбы: «Концепт және ұғым». Студенттер деректер мен оқиғалардан мысалдар келтіріп, жарыссөзге шығады. Кәсіби бағыттағы полилогқа еркін әңгімелесу түрінде араласып, тақырыпқа аналитикалық талдау жасайды;

-*Брейн-ринг өткізу.* «Мәтін – қарым-қатынас құралы» тақырыбындағы пікірталасты талқылайды. Талқылау аналитикалық сипатта болуы тиіс. Өз сөздеріне өздері сараптама жасап және оны қорытады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Эссе жазу:* «Жас жүрек жайып саусағын...». Абай шығармашылығынан алынған өлең жолындағы «жүрек» концептісінің мағынасын түсіндіріңіз. Эссе

ғылыми- танымдық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылады:

а) *концептінің өзіне тән белгілері;*

ә) «жас жүрек», «жүректің саусағы» тіркестерін неге концепт дейміз және осы концептілерді «жүрек» сөзінің басқа да қолданыстарымен салыстыра отырып, дәлелдеу;

б) *концептінің ұғымнан өзіндік ерекшелігін көрсету.*

-*Хабарлама тезисі:* «Мәтін - мәдени байланыстардың көрінісі»;

-*Баяндама жазу және оны талдау:* «Мәтін – кез келген ақпардың көзі».

II . «Өзге тілді мәтін – лингвистикалық зерттеу нысаны» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Өзге тілді мәтін және оған қойылатын талаптар; ә) Өзге тілді мәтінмен жұмыс жүргізудегі заманауи әдістер мен тәсілдер; б) Мәтінді оқытуға үйретудің түрлі типтері мен тәсілдері.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Рөлдік ойын:* «Филолог мамандар оқылым түрлеріне тоқталып, шетел тілі сабағында оқылым түрлерінің қолданылу мүмкіндігін талқылайды».

Студенттер журналистер мен мұғалімдер роліне еніп, өздеріне қойылған сұрақтарға жауап береді. Оқылымның түрлерін, әр түрінің өзіне тән ерекшеліктерін, мақсатын айтады. Сөйтіп, мәтінді оқудың ерекшеліктерін түсініп, дағдыланады.

-*Дебат:* Топ екіге бөлініп, төмендегі тақырыптар бойынша сөз жарыстырып, ой таластырады:

а) «Мәтін түрлерін ажырата білудің маңызы»;

ә) «Мәтінді түсініп оқуға үйретудің типтері»;

ә) «Мәтінді оқытуға үйретудің тәсілдері».

Дебатты жүргізуші (көбінесе үйлестіруші ретінде оқытушы) ұтымды пікірлерді санап, қорытады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Рецензия жазу:* Тақырыбы: Оқылым түрлеріне арналған үш мақалаға рецензия жазыңыздар.

Төмендегі жоспарды пайдалана отырып, оқылған мәтінге рецензия жазыңыздар: а) мәтіннің түрі; ә) негізгі идеясы; б) мәтіннің мазмұнын түсіну үшін қолданылатын әдістер; г) осы мәтінге сіздің беретін бағаңыз;.

-*Шығарма жазу.* Тақырыбы: "Менің сүйікті жазушым". (Жазушы өзге ұлт өкілі болуы тиіс). Шығарманың басты ұстанымы - студенттің өзіндік ойы мен пікірінің қалыптасуына назар аудару.

-*Тезис жазу:* Тақырыбы: «Өзге тілдегі мәтін - лингвомәдениеттанулық деректердің қайнар көзі». Осы тақырыптағы немесе осыған жақын тақырыптағы үш мәтін (ғылыми мақала, публицистикалық мақала, қорғалған диссертация т.б.) оқып, тезистер дайындау.

Қатысымның ғылыми-кәсіби аясы

III. «Түрлі стильдегі мәтіндермен жұмыс жүргізудің әдістемесі» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Көркем мәтін - әлемнің авторлық моделі; ә) Оқылым мәтініндегі кестелі, айшықты ұғым-түсініктерді интерпретациялау; б) Поэтикалық мәтін және оның лингводидактикалық мәні

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Полемикалық дискурс.* Мынадай тақырыптар ұсынылады: «Қазіргі жастар поэзияға қызыға ма?», «Көркем мәтіндермен жұмыс түрлері». Студенттер біреуін таңдайды. Не жақтау не теріске шығару мақсатында екі аргумент шығарылады. Тындап отырған студенттер сұрақ қояды, өз пікірін білдіреді, ұсыныстар айтады, қорытынды жасайды. Сөйлеу барысында тілдегі ұлттық стереотиптерді түсініп, өз сөзінде орнымен қолдануы тиіс, сөйтіп тіл мен ділдің байланысы арқылы әлем бейнесін түсініп қабылдай алу машығын игергенін көрсетуі тиіс. Бұл мәселелер студенттің тақырыпқа қатысты ой толғауынан, сөз жарыстыруынан, өз пікірлерін еркін дәлелдей алуынан байқалуы тиіс.

-*Брейн-ринг:* Берілген өлең мәтініне өз пікірін айтып, сыни талдау жасауы қажет. Өлеңнің неліктен ұнағаны немесе ұнамағаны, жалпы өлеңнің мақсаты мен тәрбиелік мәні туралы айтып, еркін әңгімелесулері қажет.

Тақырып бойынша МҚК-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Ұсыныс хат жазу.* Жазушы мақаласын газетке жариялау үшін баспаға ұсыныс хат жазу керек. Ұсыныс хатты жазу барысында іс-қағаздарының үлгісіне сүйенуі қажет.

- *Мақала жазу.* Ақын өлеңдерінің лингводидактикалық мәніне тоқталып, республикалық басылымдардың біріне мақала жазу керек. Мақала ғылыми-көпшілік стильде жазылуы тиіс. Дәйексөздер алынып, пайдаланған дереккөздер көрсетілуі керек.

IV. «Түрлі стильдегі мәтіндермен жұмыс жүргізудің әдістемесі» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Ресми-іскери стильдегі мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі; ә) Ауызекі сөйлеу тілі мәтіндерімен жұмыс жүргізу әдістемесі.

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Полемикалық дискурс:* «Сөйлеу тілі - әдеби тілдің қайнар көзі».

Топ «А және Б» деп аталатын екі топқа бөлініп, бір топ сөйлеу тілінің өзіне тән белгілерін, екіншісі әдеби тілдің ерекшеліктері мен артықшылықтарын айтып, полемикалық дискурсқа түседі. Өз ойлары мен пікірлерін орнықтыру мақсатында әр қилы дәлелдер мен дәйектер келтіреді.

- *Брейн-ринг өткізу.* «Сөйлеу тілі - әдеби тілдің қайнар көзі» тақырыбындағы

полемикалық дискурсты талқылайды. Студенттер дискурс кезінде бір-бірінің қалай сөйлегенін айтып, өзара ой жарыстырып, тақырыпқа аналитикалық және сыни талдау жасайды.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Хабарлама жазу.* Әуелі хабарлама тезистері жазылады. Олардың тақырыптары:

а) ресми іс қағаздары мәтінімен жұмыс жүргізудің өзіндік ерекшеліктері;

ә) ресми іс қағаздары бойынша хабарлама жазу ерекшелігі.

Осы тезистер негізінде хабарламаның қысқаша мазмұнын жазып берулері тиіс. Қысқа болғандықтан, негізгі мәселелер ғана қамтылуы тиіс. Сондықтан хабарлама мазмұны қарапайым, нақты болуы тиіс.

- *Ақпараттық-реферат жазу.* Тақырыбы: «Ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндермен жұмыс жүргізу» ерекшелігі.

Реферат ақпараттық болғандықтан, ауызекі сөйлеу стиліне тән барлық негізгі мәселелер толық баяндалып, дәлелдер келтіріліп, қорытынды шығарылуы тиіс.

V. «Публицистикалық мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі» деп аталатын ТЛЖ төмендегі тақырыптарда ашылады:

а) Публицистикалық мәтін және оның өзіндік ерекшелігі; ә) Публицистикалық мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Пікірталас.* Пікірталастың алдында баяндама жасалады. Тақырыбы: «Публицистикалық мақала жазу - айрықша өнер».

Жақтау не теріске шығару мақсатында 2 аргумент шығарылады:

а. Публицистикалық шығармалардың табиғаты туралы не білесіз?

ә. Публицистикалық мақалалар үгіт-насихат жұмысын жүргізе ала ма?

-*Жарыссөз.* Тақырыбы: «Публицистикалық шығармалар: өзгешеліктері, артықшылықтары».

Жарыссөзде студенттер мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

а. Публицистиканың өзіндік ерекшелігін айтқан студенттің сөзін құптай сөйлеу, оған өз ойы мен пікірін қосып айту;

ә. Публицистиканың артықшылығын айтқан студенттің пікіріне кейде қосылып, оны дамытып, кейде қарсы шығып, өз пікірін дәлелдеу;

б. Жарыссөзде айтылмай қалған мәселелерді айту.

Жарыссөзді модератор жүргізіп, әрбір айтылған пікірді қорытып, тұжырым жасап отырады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Эссе жазу.* Тақырыбы: "Публицист немесе көсемсөзші: қаламгер ретіндегі ерекшелігі".

Эссе беллетристикалық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылуы қажет:

- а) Публицистика жанрының өзіндік ерекшеліктері туралы;
 - ә) Публицист-қаламгердің өзге қаламгерлерден айырмашылығы туралы;
- Студент эссені жазу барысында белгілі адамдардан дәйексөздер келтірсе, авторына сілтеме көрсетілуі тиіс.
- *Реферат-конспект жазыңыздар:* Тақырыбы: «Қазақтың танымал публицистері: кімдерді атауға болады және олар жайлы не білесіз?».
 - а) осы тақырыпқа қатысты ғылыми еңбектерді (ғылыми мақала, зерттеу еңбек) қарастырып, өзіндік ой қорытып жазу керек;
 - ә) тақырыпқа қатысты негізгі мәліметтерді санамалап көрсету қажет.

VI. «Ғылыми мәтінмен жұмыс жүргізу әдістемесі» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

- а) Ғылыми мәтін: өзіндік өзгешелігі, жазу мәнері, маңызы; ә) Ғылыми мәтін: баяндау тәсілі мен оны талдау, талқылау жолы.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Дебат өткізу.* Дебаттың алдында баяндама жасалады. Тақырыбы: «Ғылыми мәтіннің стильдік табиғаты». Баяндамадан соң, дебат басталады.

Дебаттың барысында оппоненттерді мұқият тыңдап, әрбір 15 минут сайын дебатты тоқтатып, нанымды аргументтерді жазып алып отыру қажет. Соңында оқытушы аргументтерді қорытындылайды, маңызды ойлар мен қисынды дәлелдерді атап айтып, қорытынды шығарады.

Брейн-ринг: Ұсынылған ғылыми мақалаға өз пікірін айтып, талдау жасауы қажет. Мақаланың өзектілігі мен жаңалығы туралы айтып, еркін әңгімелесулері қажет.

Тақырып бойынша МҚҚ-тың жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- *Ұсыныс хат жазу.* Ғылыми жаңалық ашқан ғалымды атаулы сыйлыққа ұсынып, ұсыныс хат жазу қажет. Ұсыныс хатты жазу барысында іс-қағаздарының үлгісіне сүйенуі тиіс.

- *Пікір жазу.* Танымал ғалымдардың ғылыми еңбектерін (мақала, диссертация, т.б. ғылыми жұмыстар) оқып талдау жасап, пікір жазу.

- *Хабарлама жазу.* Студенттер қазақ тілінен 2015 жылғы зерттеулер бойынша хабарлама тезистерін жазуға тапсырма алады. Тезистер хабарламаның қысқаша мазмұны негізінде жазылуы тиіс. Қысқа болғандықтан, негізгі мәселелер ғана қамтылуы қажет. Сондықтан хабарлама мазмұны қарапайым, нақты болуы керек.

Қатысымның инофилологиялық аясы

VII «Тіл теориясы және мәдениетаралық қатысым» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

- а) «Тіл теориясының негіздері және мәдениетаралық қатысым»,
- ә) «Мәдениетаралық қатысымның лингвомәдениеттанымдық негіздері», б)

«Тілдік категориялардың танымдық аспектілері», в) «Тілдік танымның құрылуы мен қалыптасуы», г) «Танымдық семантика және концептология лингводидактиканың теориялық-қолданбалы негіздері ретінде».

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Пікірсайыс. Тақырыбы: «Ұлттық ділдің лексикадағы көрінісі»*

Пікірсайыс тақырыбы бойынша екі баяндама жасалынады. Екі баяндама екі аргумент ұсынып, сол бойынша студенттер жарыссөзге шығады.

-*Өзара еркін пікіралмасу. Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым және тілдік таным».* Студенттер бірнеше (диалог, полилог) топқа бөлініп, тақырып бойынша бірде бірін-бірі құптап, бірде біріне-бірі қарсы шығып, дауласып, бірде келісе отырып, өзара еркін әңгімелеседі, өзара пікіралмасады.

-*Кейс-тапсырмалар:*

а) *Типтік жағдаят:* «Таным - философиялық термин. Сондықтан тілді түсініп, жетік игеру үшін тілдік танымды дұрыс меңгеру керек деген нанымды қағида емес», - дейді кейбір студенттер. Сіз әлемнің тілдік бейнесінің қалыптасуында тілдік танымның орны айрықша маңызды дейсіз. Өз ойыңызды дәлелдеңіз.

ә) *Пікірлерді бағалау, дәлелдеу, қорыту.* Студенттер үш топқа бөлініп, таным теориясы туралы айтылған пікірлер бойынша тапсырмалар орындайды. 1-ші топ: айтылған пікірлерді бағалайды; 2-ші топ, дәлелдейді; 3-ші топ, қорытады. Кейс-тапсырмаларды орындау барысында студенттердің тілдік және танымдық құзыреттіліктерінің қалыптасуы мен тапсырмаларға талдау жасай алу дағдылары ескерілуі тиіс.

Тақырып бойынша МҚК-тың жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Эссе: «Тілдің стильдік табиғатының тілдік танымдағы көрінісі».* Эссе ғылыми-танымдық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылуы тиіс:

а) *Тілдік таным туралы бірер сөз;*

ә) *Сөйлем құру мен ойды берудегі тілдік танымның ықпалын көрсету;*

б) *Тілдің стильдік табиғатының ұлттық танымға негізделетінін мысал келтіру арқылы дәлелдеу;*

- **Конспект жасау.** *Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым және тілдік тұлға».*

Тақырып бойынша конспект жасаған кезде мына мәселелер ескерілуі тиіс:

а) осы тақырыпқа қатысты екі еңбек қарастырылуы тиіс;

ә) тақырыпқа қатысты негізгі мәліметтерді санамалап көрсету қажет;

б) конспект қысқа әрі нақты болуы тиіс;

в) конспектіде оқыған мәтін мазмұны қисынды қысқарып, ой сабақтастығы көрініп тұруы қажет.

VIII. «Лингводидактикадағы мәдениетаралық қатысым және лингвомәдениеттану» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Шетел тілдерін оқытудың теориясы мен тәжірибесіндегі мәдениетаралық

қатысым және лингвомәдениеттануға кіріспе»; ә) «Лингвомәдени концептілер (метаконцептілер) мен олардың ерекшеліктерінің мәдениетаралық қатысым контексіндегі көрінісі»; б) «Лингвоконцептология»; в) «Таным-тіл-мәдениет-тұлға» әрекетінің динамикалық өрісі»; г) «Мәдениетаралық қатысым және оның шеттілдік білім берудің заманауи парадигмаларының теориясы ретінде дамуы».

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-медиафорум: «Лингвомәдениеттанудың шетел тілдерін оқытудағы орны».

-пікірталас: Тақырыбы: «Әлемнің лингвомәдениеттанулық бейнесіндегі мәдениет пен тілдік тұлға қатынасы». Топ екіге бөлініп, лингвомәдениеттану тұрғысынан қарағанда тіл мен мәдениеттің белгілі бір тілде бекіп орнығып, сол халықтың мәдениетін үйрететіні туралы, жалпы тіл мен мәдениет диадасы жөнінде айтады. Пікірталастың барысында қарсыластар бірін-бірі мұқият тыңдап барып, өз пікірін айтуы қажет. Пікірталас соңында оқытушы сабақты қорытындылайды, маңызды ойлар мен қисынды дәлелдерді атап айтып, бағалайды.

Тақырып бойынша МҚК-тың жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-пікір жазу: Тақырыбы: «Концепт» тақырыбына жазылған үш мақалаға пікір жазу тапсырылады. Пікір жазу барысында студент аналитикалық талдау жасап, өзіндік ой қорытып, тұжырым жасауы тиіс.

-баяндама. Тақырыбы: «Мәдениетаралық қатысым және оның шеттілдік білім берудің заманауи талаптары қатарынан алатын орны». Студенттердің барлығы тақырып бойынша өз баяндамаларын дайындап келіп, шеттілдік білім беру мен білім алу мәселелеріне аналитикалық және сыни талдау жасайды. Көптілділік пен көпмәдениеттілік мәселелерінің маңызы мен қажеттілігі, болашағы туралы ой бөлісіп, өз мүдделерін алға шығарады. Тыңдап отырған студенттер сұрақ қояды, өз пікірін білдіреді, ұсыныстар айтады

IX. «Лингводидактикадағы тілдік прагматиканың сөйлеу-коммуникативтік аспектілері» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Лингводидактикадағы тілдік прагматиканың өзге тілде сөйлей алу мен тілдік аспектілері»; ә) «Мәдениетаралық қарым-қатынастың тілдік және коммуникативтік негіздері»; в) «Сөйлеу әрекеті түрлерінің (тыңдалым, жазылым, айтылым, оқылым) сөйлей алу мен тілдесе білуге ықпалы»; г) «ТЛК – мәдениетаралық қатысымды қалыптастырудың ұйымдастыру формасы ретінде».

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Дөңгелек үстел өткізу. Тақырыбы: «Тілдесім кезінде байқалатын ұлттық-мәдени стереотиптер және олардың мәдениетаралық қатысымға ықпалы».

Әуелі осы тақырып бойынша баяндама жасалынады.

Баяндамадан соң жарыссөз басталады. Онда мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

- а) Баяндамашының сөзін құптай сөйлеу;
- ә) Баяндамашының айтқандарына қарсы шығу;
- б) Баяндамашының айтпай кеткен мәселелерін айту.

Дөңгелек үстелді модератор жүргізіп, әрбір сөзді қорытып, тұжырым жасап отырады.

-Кейс-тапсырмалар:

а) «Өзге тілде еркін сөйлей алу мен өзге тілде өз ойын анық жеткізу үшін студент белгілі бір құзыреттіліктерді игеруі тиіс. Олай болмаған күнде өзге тілде өз ойын еркін жеткізу мүмкін емес» деген көзқарас бар. Осы көзқарасқа өз пікіріңізді қосып, таратып айтып беріңіз.

ә) мәдениетаралық қатысым кезінде сұхбаттастар арасында байқалатын «мәдени есеңгіреу» деп аталатын құбылыс бар екені белгілі. Екі мәдениеттің өкілінің тілдесуі үстінде байқалатын осы құбылысқа мысал келтіріңіз.

б) ТЛК оқыту аяларының құрамына кіретін тақырыптарды жан-жақты ашып, мәдениетаралық қатысымның тең дәрежелі субъектісін қалыптастыруға ықпал ете алады. Мұның мәнісін түсіндіріп көріңіз.

Кейс-тапсырмаларды орындау барысында студенттер ұсынылған тапсырмалар бойынша әртүрлі (аналитикалық, сыни) талдаулар жасайды:

Берілген кейстерді дұрыс шешу студенттің лингвомәдениеттанулық құзыреттілігі мен тілдік қатынас құзыреттілігінің жетілу деңгейін көрсетеді және оны дамытып, жетілдіреді.

-Брейн-ринг өткізу. Тілдердің қатысымдық жағдайдағы кроссмәдени байланыстары негізінде: екі тіл мен екі мәдениетке тән олардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктеріне сипаттама беріп, тілдердің коммуникативтік модельдерін талқылап, талдайды.

-Лингвотанымдық талдау жасау. Ағылшын тілді жаңалықтар блоктарына лингвотанымдық талдау жасайды.

Тақырып бойынша МҚК-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе жазу. Тақырыбы: «Дұрыс тыңдай білу – табысты сұхбаттасу кепілі»; Эссе ғылыми-танымдық сипатта болып, мына мәселелерге назар аударылуы тиіс:

а) тыңдай білу – ұқыптылық, ынталылық белгісі;

ә) мұқият тыңдау – жүйелі ойлауға жетелейтін бірден-бір жол;

б) тыңдау – дұрыс сөйлеу әрекетін қалыптастыратын құрал;

Эссе студенттің ойының тереңдігі мен өзіндік көзқарасының ерекшелігін және мамандығы бойынша білім деңгейін көрсетуі тиіс.

- Кесте жасау. Салыстырмалы талдау кестесі жасалынуы тиіс. Үлгіге екі мәдениет алынады. Олардың әлеуметтік және лингвомәдени ерекшеліктері ескеріледі. Сөйтіп тілдесім кезінде байқалатын екі мәдениетке тән ұлттық

ділдің айырмашылықтарына мысалдар келтіру арқылы салыстыру жасалынады.

Мақала жазу. Тақырыбы: «Ана тілі мен шетел тілі арасындағы этнолингвомәдени қақтығыс». Мақалада барлық негізгі мәселелер толық баяндалып, бірнеше ғалымнан дәйексөздер келтіріліп, әлем бейнесін танып білудің айырмасы ретіндегі «лингвоэтникалық тосқауылдың» себептері көрсетіліп, айтылған ойлар дәлелденіп, қорытынды шығарылуы тиіс.

-Шолу жасау. Көзқарас эволюциясы тұрғысынан мәдениетаралық қатысымды құрайтын үш негіздің өзара байланысына талдау жүргізіп, жазбаша түрде қысқаша шолу әзірлеңіз.

Кәсіби-салалық ая

Х. «Тіл және әдебиет» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады: а) «Әдебиеттануға кіріспенің заманауи тенденциялары»; ә) «Мәтін және дискурс лингвистикалық талдаудың нысаны ретінде»; б) «Дискурстың функциональды-типологиялық ерекшелігі оқытудың пәні ретінде»;

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Полемикалық дискурс. Тақырыбы: «Әдебиет - лингвомәдениеттанулық зерттеулер азығы». Тақырып бойынша үш студент сөйлейді. Біреуі тақырып бойынша хабарлама жасайды, екіншісі – тақырыпты сипаттайды, үшіншісі – тақырыпқа өзіндік қорытынды шығарады. Тыңдап отырған студенттер үшеуінің айтқандарына өз пікірлерін қосып, айтылған ойларды түйіндейді. Соңынан жүргізуші ұқсас пікірлер мен қарсы пікірлерді санайды. Ой ұтқырлығымен ерекшеленген студенттерді атап айтады.

- Ойжарыс өткізу. Тақырыбы: «Қазіргі заман дискурсы – мәдениетаралық қатысым негізі». Студенттер тақырып бойынша ой жарыстырады, сөз таластырады. Ұтымды ойлар мен ерекше пікірлер атап айтылады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе жазу. Тақырыбы: «Әдебиет – өмір айнасы». Эссе беллетристикалық сипатта болуы тиіс.

- Шолу жасау. Тақырыбы: «Мәтін мен дискурс: мәні, маңызы, оқыту пәні ретіндегі мәртебесі».

Тақырыптың мәдениетаралық қатысымдағы маңызына, орнына, пән ретіндегі өзіндік мәртебесіне сараптама жасап, талдап көрсетіп, жазбаша шолу жасап ұсыну қажет.

XI. Мәтін және дискурстың заманауи мәселелері» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады: а) «Дискурстың пәнаралық болмысы»; ә) Дискурстың заманауи теориялары. б) Дискурстың қазіргі топтастырылуы: принциптер және олардың дифференциациясының критерийлері; б) ғ) «Дискурстың заманауи жанрлық көптүрлілігі мен прагмо-

функциональдылығы дискурстық талдау типологиясының негізі ретінде».

Тақырып бойынша МКҚ-тың ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Хабарлама жасау. Тақырыбы: «Дискурстың пәнаралық болмысы». Тілдік актілер теориясының бағыты тұрғысынан лингвистикада дискурс ұғымын анықтауға қажетті негізгі тәсілдерді сипаттай отырып, хабарлама жасаңыз. .

-Пікірталас өткізу. Тақырыбы: «Мәтін және дискурс лингвистикалық талдаудың нысаны ретінде». Студенттер теориялық әдебиеттердегі мәтінге берілген анықтамаларды жүйелендіріп, қай дефиницияны ұстанатыны және неліктен ұстанатыны туралы айтып, жарыссөзге шығады.

- Брейн-ринг өткізу. «Дискурстың функциональды-типологиялық ерекшелігі» тақырыбында жасалған баяндаманы талқылайды. Талқылауда студенттердің өздері кімнің қалай сөйлегенін, кімнің пікірі анық, дәл, нақты, кімнің ойы терең, кім сөзі мен ойының ешкімге ұқсамайтындығымен ерекшеленгенін, ал кімдікі керісінше болғандығын айтады. Өз сөздеріне өздері сараптама жасап және оны қорытады. Теориялық әдебиеттердегі дискурс жайлы көзқарастарға түсініктеме береді.

Тақырып бойынша МКҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Ақпараттық-реферат жазу. Ресейлік және қазақстандық лингвистикада дискурс ұғымын анықтауға қатысты жүргізілген зерттеулерді талдап, салыстыра отырып, ақпараттық-реферат жазыңыз;

-Хабарлама тезисі: «Дискурстың заманауи теориялары». Ресейлік және қазақстандық лингвистикадағы дискурс ұғымына қатысты әлеуметтік-мәдени көзқарастың ерекшелігін анықтап, тезис жазыңыз.

«Медиа коммуникациялар» аясы

ХІІ. «БАҚ аясындағы лингвистика» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Заманауи медиамәтін теориясы (радио, кино, теледидар, жарнама, ғаламтор тілі)»; ә) «Кәсіби интерактивті қатысым аясындағы лингвистика (интервью, публицистика, репортаж)»; б) «Телекоммуникация және телеөнім: контент жасау ерекшелігі, материалды өңдеу, тележурналистикадағы телеөнім үлгісі»; в) «БАҚ-ғы дискурс үлгісі»; г) «Бұқаралық қатысымның заманауи теориялары, олардың топтастырылуы»; ғ) БАҚ-та қолданылатын сөйлеу әрекетінің ерекшелігі мен ондағы тілдік-қатысымдық стратегиялар мен тактикалар әдістемесі мен типологиясы.

Тақырып бойынша МКҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Дебат. Тақырыбы: «Қазіргі тележурналистер тілі және ол туралы қоғамдық пікір».

Екі аргумент шығарылады: 1. Тележурналистика - қоғам мен әлеуметтік өмір шындығының көрінісі; 2. Қазіргі тележурналистер тіліне көпшіліктің көңілінің

толмау себептері.

-Рөлдік ойын: Пресс-конференция Тақырыбы: «Вертуальды әлем».

Студенттер телерадио журналистерінің, жарнама агенттігі қызметкерлерінің роліне енеді. Қазіргі әлемге, адамдардың өміріне ғаламтордың ықпалы мәселесіне байланысты бір-біріне әртүрлі сұрақтар қояды. Соңынан жүргізуші ойынды қорытындылайды.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе. Тақырыбы: «Интервьюлер мен репортаждардағы сөз қолданыс ерекшелігі»

-Тұжырым жасау. Газет тілінің өзіндік ерекшелігі» тақырыбы бойынша оның ақпарат құралы ретіндегі мән-маңызына, роліне талдау жүргізіп, жазбаша шолу және сол шолу бойынша тұжырым жасап ұсыну қажет.

ХІІІ. «Телекоммуникация дискурсындағы негізгі интерактивті лингво-прагматикалық үлгілер және олардың метатілдік дифференциациясы» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Медиаөнімнің сөйлеу стратегиялары мен тәсілдеріндегі көрінісі және тілдік қатынас кезіндегі әрекет ету өрісі»; ә) «Түрлі стильдегі теледискурстардың функциональды-дифференциалдық сипаты.»; б) «Медиа-лингвистика теориясы мен практикасының қалыптасуы».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

- Дөңгелек үстел. Әуелі баяндама жасалынады. Баяндама тақырыбы: «Теледискурстардың құрылымдық ерекшеліктері».

Баяндамададан соң жарыссөзде студенттер мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

а. Теледискурстың өзіндік өзгешелігі неде?;

ә. Телеөнімнің лингвистикалық ерекшелігі неде?

Б. Заманауи теледискурстар халықтың көңілінен шығып жүр ме?

Дөңгелек үстелді модератор жүргізіп, әрбір сөзді қорытып, тұжырым жасап отырады.

-Салыстырмалы талдау жүргізу. Заманауи көркем әдебиет пен ғылыми әдебиетке салыстырмалы талдау жүргізіңіз.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Пікір жазу. Баспа өнімінің түрлі жанрларына (роман, повесть, поэма) арналған рецензиялардан мысалдар алып, оларға қаламгер мен оқырман арасындағы өзара түсінісу мен өзара әрекет етудің үлгісі ретінде қарап, мысалдар келтіріңіз. Соңынан ондай рецензияларды өз тарапыңыздан бағалап, сипаттама беріп, пікір жазыңыз.

-Интерпретация жасау. Лингвистикалық және экстралингвистикалық әдістерді пайдалана отырып, бір телехабар мәтініне жазбаша интерпретация

жасаңыз.

XIV. «Редакциялық-басылым және PR технологиясындағы лингвистика (көпшілікпен байланыс)» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Редакциялық-басылым қызметі: жазбаша басылым өнімінің лингво-кәсіби ерекшелігі»; ә) «Журналистік жазбаша және ауызша кәсіби өнімнің баспа түріндегі және ауызша түрдегі теориясы мен тәжірибесінің заманауи тенденциялары»; б) «Журналистік ауызша және жазбаша шығармашылықтың жанрлық және стильдік түрлері»; в) «Жазбаша креативті өнімнің стилистикасы мен құрылымы»; г) «Дискурс жанрының ерекшелігі және олардың PR технологиясындағы типтері мен үлгілері».

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Пікірталас өткізу. Тақырыбы: «Баспа саласындағы классикалық теорияның аса әйгілі үлгілері және олардың шығу арналары».* Студенттер деректер мен оқиғалардан, тарихи құжаттардан мысалдар келтіріп, жарыссөзге шығады. Баспа ісіне қатысты классикалық теорияның аса әйгілі үлгілерін мысалға келтіріп, әлемдегі, еліміздегі ең алғашқы басылымдар мен олардың тіліне талдау жасайды.

-*Аналитикалық талдау.* Ежелгі өркениеттегі тілдік коммуникация түрлеріне мысалдар келтіріп, талдау жасайды.

Тақырып бойынша МҚК-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Кесте жасау.* Қолданбалы лингвистика саласы бойынша жүзеге тиімді асып келе жатқан теорияларды кесте арқылы көрсетіңіз.

-*Салыстырмалы талдау.* Ағылшын тіліндегі немесе орыс тіліндегі бірде-бір концептімен не мақалмен сәйкес келмейтін, қазақ тілінен бірнеше лингвомәдени концептіні не мақалды көрсетіңіз. Оларға фреймдік салыстырмалы талдау жүргізіңіз.

«Классикалық және заманауи филология аясы

XV. «Византия және ежелгі грек кезеңіндегі тарих, мәдениет, тіл мен әдебиетті оқыту» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Антикалық әдебиет және ежелгі Греция мен Римнің тарихы мен өнері»; ә) «Антикалық әдебиет пен тарихтағы мифология», б) «Антикалық әдебиет пен мифология – классикалық филологияның негізгі шығу арналары», в) «Семиотика, риторика, мәдениеттану мен тіл теориясы эволюциясын салыстырмалы-тарихи зерттеу».

Тақырып бойынша МҚК-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Рөлдік ойын. Тақырыбы: «Миф – қазіргіні, бұрынғыны және болашақты жалғастырушы».* Әлемнің мифологиялық бейнесі адам мен табиғат, макрокосма

мен микрокосма арасындағы ұқсастыққа ең аз дегенде аталған мәселелер арасындағы байланысқа негізделетіндіктен, студенттер осы ұқсастықты көптеген мысалдар келтіріп, оны ойнап, ойын үстінде сөйлеп көрсетеді. Ойын студенттердің мифологияны классикалық филологияның негізгі шығу арнасы деп түсіну қабылетін дамытумен бірге олардың тілдік қатынасқа құзыреттілігін, іздену, ойлау қабылетін жетілдіреді.

- *Полемикалық дискурс. Тақырыбы:* «Риторика, шешендік өнер - тіл мен мәдениетті байланыстыра зерттеудің қайнар көзі». Тақырып бойынша екі баяндама жасалынады да, студенттер жарыссөзге шығады. Әркім өз ойын айтып, ой таластырады, пікір жарыстырады.

Тақырып бойынша МҚҚ-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Салыстырмалы талдау жасау:* «Ежелгі Греция мен Римнің өнерін осы елдердің қазіргі өнерімен салыстырып, кесте жасаңыз. Бұл елдердегі өнердің қазіргі даму қарқынын көрсетіңіз».

- *Мақала. Тақырыбы:* «Семиотиканың тілді мәдениет арқылы меңгертіп игертуге қатысы». Мақала осы тақырыпқа қатысты үш еңбектен дәйексөздер алынып, ғылыми стильде жазылуы тиіс.

XVI. «Заманауи лингвистика» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Лингвистикадағы және мәдениетаралық қатысымдағы заманауи тенденциялар мен теориялар»; ә) «Қазіргі лингвистикалық зерттеулердің мәдениетаралық қатысымға ықпалы»; б) «Заманауи лингвистиканың лингвомәдениеттанымдық аспектілері»; в) «Лингвистиканың қолданбалы аспектілері».

Тақырып бойынша МҚҚ-тің ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-*Өзара еркін әңгімелесу. Тақырыбы:* «Мәдениетаралық қатысым тәжірибесі және оған қазіргі лингвистикалық зерттеулер ықпалы». Студенттер үш топқа бөлініп, жобалау әдісі бойынша әңгімелеседі. Мысалы, бірінші топ, «Заманауи лингвистикадағы лингвомәдениеттанулық ойлар»; екінші топ, «Тіл мен мәдениет және мәдениетаралық қатысым»; б) «Мәдениетаралық қатысым және тілдік тұлға».

Студенттердің өзара еркін әңгімесін оқытушы қорытады.

-*Кейс тапсырмалар:*

а) «Лингвистиканың танымдық аспектілері тілді зерттеу бағытында өзекті болып саналады. Оның мәдениетаралық қатысымға да ықпалы өте күшті» деген көзқарасқа өз ойыңызды қосып, дәлелдеңіз.

ә) «Тіл мен мәдениеттің байланысы тілді оқытып, үйрететін аспект емес, мәдениетаралық қатысым үшін қажет мәселе. Ол лингвоелтану сияқты лингводидактикалық стратегия ролін атқармайды». Осы пікір туралы өз ойыңызды айтыңыз.

Тақырып бойынша МҚК-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Эссе: «Ұлттық ділден туындайтын мағына ұлттық таным көрсеткіші».

-Баяндама. Тақырыбы: «Екінші тілдік тұлғаның қалыптасуы лингвомәдениеттанулық құзыреттілік белгісі».

XVII. «Әдебиеттануға кіріспе» деп аталатын ТЛК төмендегі тақырыпшаларда ашылады:

а) «Классикалық филологияның базалық теориялары»; ә) «Заманауи филологияның негіздері мен тарихи-мәдени арналары»; б) «Әлеуметтік-мәдени контекстегі тіл»; в) Әлемнің тілдік бейнесі және лингвомәдениеттану; г) «Тіл және діл».

Тақырып бойынша МҚК-тың ауызша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Дөңгелек үстел. Баяндама тақырыбы: «Тіл – қоршаған ортаның айнасы, халықтың, этникалық топтың, қарым-қатынас құралы». Баяндамададан соң жарыссөзде студенттер мына мәселелер бойынша сөйлеуі тиіс:

а. Баяндамашының сөзін құптай сөйлеу;

ә. Баяндамашының айтқандарына қарсы шығу;

б. Баяндамашының айтпай кеткен мәселелерін айту.

Дөңгелек үстелді модератор жүргізіп, әрбір сөзді қорытып, тұжырым жасап отырады.

-Полемикалық дискурс. Мынадай тақырып бойынша жүргізіледі: «Мақал-мәтелдер және ұлттық діл». «Не жақтау не теріске шығару мақсатында екі аргумент шығарылады. «Мақал-мәтелдер белгілі бір тілдің әлемді тану тәжірибесін қалай жинақтайды?», «Мақал-мәтелдер арқылы әлемнің тілдік бейнесін қалай көрсетуге болады?» деген сұрақтар бойынша өз ойларын айтады, қорытынды жасайды. Сөйлеу барысында тілдегі ұлттық стереотиптерді түсініп, өз сөзінде орнымен қолдануы тиіс. Сөйтіп ұлттық тілдің ұлттық ділден туындайтынын түсініп, игергенін көрсетуі тиіс. Бұл мәселелер студенттің тақырыпқа қатысты ой таластыруынан, сөз жарыстыруынан, өз пікірлерін еркін дәлелдей алуынан байқалуы тиіс.

-Брейн-ринг өткізу. «Әлемнің тілдік бейнесінің қалыптасуында концептосфера мәселесінің алатын орны» тақырыбындағы пікірталасты талқылайды. Концепт, таным мәселесін, Ресейлік және Отандық зерттеушілердің танымдық-лингвомәдениеттанулық көзқарастарын, әлемнің концептуальдық және тілдік бейнесі ұғымдарын талқылайды. Талқылауда студенттер өз сөздеріне өздері сараптама жасап және оны қорытады.

Тақырып бойынша МҚК-тің жазбаша түрлерін дамыту үшін төмендегі тапсырмалар ұсынылады:

-Ақпараттық-реферат жазу. Тақырыбы: ««Заманауи зерттеулердегі «әлемнің тілдік бейнесі» және «әлемнің концептуальды бейнесі» ұғымдары».

Реферат ақпараттық болғандықтан барлық негізгі мәселелер толық

баяндалып, дәлелдер келтіріліп, қорытынды шығарылады.

- *Хабарлама жазу.* Әуелі хабарлама тезистері жазылады. Олардың тақырыптары:

- а. «Тілдік таным және ұлттық діл» ә. «Мәдени концепт және оның өзіндік ерекшелігі»

Осы тезистер бойынша хабарламаның қысқаша мазмұнын жазып берулері тиіс. Қысқа болғандықтан, негізгі мәселелер ғана қамтылуы тиіс.

Сондықтан хабарлама мазмұны қарапайым, нақты болуы тиіс.

-*Конспект жазу. Тақырыбы: «Қоғамдық сана түрлері және тіл».*

- а) осы тақырыпқа қатысты ғылыми еңбектерден дәйексөздер алу;
- ә) өз пікіріңізді жазып, тұжырым жасау.

СӨЖ-ДІҢ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ:

1. Мәтіндегі лингвокультуремаларды интерпретациялауға үйрету бойынша тапсырмалар жүйесі;
2. Оқылымға үйретуде мәтінді сұрыптау критерийлері;
3. Көркем мәтінге лингвомәдени түсініктеме беру.
4. Өзге тілді мәтін - лингвистикалық зерттеу нысаны;
5. Мәтін – мәдени құбылыс және мәдениетаралық ақпарат көзі;
6. Оқылым стратегиясы және шетел тілін оқыту тәжірибесінде олардың қолданылу алгоритмі;
7. Шетел тілі сабағындағы өзге тілді мәтінмен жұмыс жүргізу кезеңдері;
8. Мәтіннің түрлері және оны зерттеу бағыттары;
9. Түрлі стильдегі мәтіндермен жұмыс жүргізу әдістемесі;
10. Поэтикалық мәтін және онымен жұмыс жүргізу әдістемесі;
10. Көркем мәтін және онымен жұмыс жүргізудің жолдары;
11. Ауызекі сөйлеу тілі мәтінімен жұмыс түрлері;
12. Ресми-іскери стильдегі мәтінмен жұмыс жүргізудің тәсілдері;
13. Публицистикалық мәтінмен жұмыс істеудің өзіндік ерекшеліктері;
14. Ғылыми мәтін және онымен жұмыс істеу жолдары.
- 15.«Дискурстың заманауи жанрлық көптүрлілігі, прагмо-функциональды мінездемесі дискурстық талдау типологиясының негізі ретінде».

Тілдік қатынастың өнімді түрлеріне үйретуде пайдаланылатын оқыту технологиялары:

1. Тілдік және қатысымдық әрекет түрлері бойынша: *пікірталас, полемикалық дискурс, пікірсайыс, дөңгелек үстел, брейн-ринг, өзара еркін пікірталасу, әңгімелесу, кейс тапсырмалар;*
2. Тілдік түрлері бойынша: *талдау (аналитикалық, сыни), шолу, тұжырым жасау, қорыту, дәлелдеу, бағалау, түсіндіру, түйіндеу;*
3. Тілдік қатынастың ауызша және жазбаша түрлері бойынша: *хабарлау, суреттеу, сипаттау, ойқорыту, сөзжарыс, ойталқы;*
4. Жазбаша сөйлеу тілі түрлері бойынша: *эссе, пікір, баяндама, мақала,*

Меңгеретін құзыреттілік түрлері:

- Тілді кәсіби қызметте пайдалану амал-тәсілдерін меңгеру арқылы, тілдік-қатысымдық әрекеттің кез келген түрлеріне еркін араласа алу қабілетін игеру арқылы *тілдік-қатынастық құзыреттілікті* меңгереді;
- тілді сана ұғымының бір түрі ретінде қабылдауы мен оны адам ойы қалыптасуының ажырамас бір бөлігі ретінде қарастыра алуы нәтижесінде және осы ерекшеліктерді кәсіби мақсатта үйлестіре білуі арқылы *когнитивтік құзыреттілігі* қалыптасады;
- қазақ тілінің лексикалық, грамматикалық, синтаксистік құбылыстарының контекстегі жұмсалып қызметін тілдегі заңдылықтарға сүйене отырып меңгеруі арқылы және осы заңдылықтар негізіндегі сөз саптау ерекшеліктерін тілдік қатынас үстінде кәсіби мақсатқа лайықтап, өз орнында ретімен қолдана білу арқылы *лингвистикалық құзыреттілігі* қалыптасады;
- жағдаяттарда нақтылы бір салалық тақырыпта белгілі бір ұғымды нақты тілдік құралдар арқылы немесе мағыналас бірліктер арқылы бере отырып, мәдениетаралық қатысымды іске асыра білу құзыреттілігіне қол жеткізеді. Осылайша, *дискурстық құзыреттілікті* игереді;
- қазақ тілі арқылы қазақ халқының дәстүрін, мәдениетін, әлеуметтік жағдайларын, мемлекеттік құрылымы мен тәртібін, заңын, ұлттық ерекшеліктерінің ережесін біле отырып, оны мәдени қарым-қатынаста кәсіби деңгейде іске асыра алуымен байланысты *мәдени-әлеуметтік құзыреттілігі* дамиды;
- мәдениетаралық қатысымдық мақсаттарды нәтижелі жүзеге асыру үшін, әр түрлі кәсіби саладағы сұхбаттасулар мен әр түрлі мазмұндағы қатысымдық жағдаяттарда ең нәтижелі стратегияларды таңдау және оларды өз сөздерінде тиімді де оңтайлы пайдалану іскерліктерін түсіну арқылы *стратегиялық құзыреттілігі* жетіледі.

Құзыреттілік түрлерін бағалау өлшемдері:

1. Қатысымдық ойды, ниетті жүзеге асыра алуы;
2. Ойдың логикалық-құрылымдық біртұтастығы;
3. Ауызша тілдесуі кезіндегі тақырыптың мазмұнын түсініп игеру деңгейі;
4. Жазбаша қатысым кезінде тілдік бірліктерді тілдік нормаға сай қолдана алуы;
5. Қазақ тіліндегі ұлттық ерекшеліктерді көрсететін сөздер мен ұғымдарды кәсіби мақсатта орынды пайдалана алуы.

КУРСТЫ БАҒАЛАУ

Студенттердің білім көрсеткіштері межелік және қорытынды бақылау негізінде көрсетілген кесте бойынша жүргізіледі.

Межелік бақылау модульдік негізде екі рет өтеді. Біріншісі қазан айының басында, екіншісі желтоқсан айының басында өткізіледі.

Қорытынды баға екі межелік бақылау мен қорытынды бақылаудың

қосындысынан шығады. Бірінші межелік бақылау - 30% , екінші межелік бақылау - 30% емтихан – 40%.

Межелік бақылау үш түрлі тапсырманы қамтиды. Олар:

1. Ауызша коммуникацияның тапсырмасы;
2. Жазбаша коммуникация тапсырмасы;
3. СӨЖ тапсырмасы.

№1 және №2 межелік бақылаудың бағасы төмендегі жүйе бойынша сесептеледі:

Әрекет түрі	Межелік бақылау №1	Межелік бақылау №2
СӨЖ	30	30
Ауызша коммуникация	35	35
Жазбаша коммуникация	35	35

3. Қорытынды бақылау (емтихан) тест түрінде өтеді.

Қорытынды баға межелік бақылаудың екеуінің қосындысы (60%) мен емтиханда алған бағасын – 40% қосып есептегеннен шығады.

Қосынды 100% болуы тиіс.

Қорытынды баға төмендегі формула бойынша саналады:

$$ҚБ = \frac{M1 + M2}{2} \cdot E$$

$$\frac{M1 + M2}{2} \cdot E$$

Мұндағы:

M1- бірінші межелік бақылаудың көрсеткіші

M2-екінші межелік бақылаудың көрсеткіші

E- Емтихандағы баға

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі әдебиеттер

1. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2012-2020 годы. – Астана.
2. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. – Алматы 2010 г.
3. Назарбаев Н.А. Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда // Казахстанская правда. – 2012.- №218-219.-10 июля.
4. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: Методология и теории. Алматы, 2005.
5. Кунанбаева С.С., Иванова И.А., Кульгельдинова Т.А., Кармысова М.К. Языковое образование в условиях уровневого овладения языками триединства: теория и практика / Монография. –Алматы: 2014.
6. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. Алматы, 2010
7. Уәли Н., Қыдырбаев Ө. Қазақ тілі / Сөз мәдениеті. – Алматы: Мектеп, 2006
8. Әлметова Ә.С. Сөйлеу әрекеті түрлерін оқыту (әдістемелік құрал). – Алматы: Арыс, 2007.
9. Әлметова Ә.С. Қазақ тілінен өздік жұмыс түрлерін ұйымдастыру және жүргізу. – Алматы: Білім, 2004. – 118 бет.
10. Әлметова Ә.С. Сұхбаттасу мәдениеті: / Қазақ тілі ЖОО шетел тілі мамандығы үшін. – Алматы: Толағай, 2007. – 316 бет.
- 11.Әлметова Ә.С. Лингвомәдениеттану негіздері. Монография. – «КИЕ» Лингвоелтану инновациялық орталығы, 2010. – 204 бет.
- 12.Қалиұлы Б. Тіл білімінің жаңа бағыттары. - Алматы, 2012
- 13.Смағұлова Г.Н. Мәтін лингвистикасы. –Алматы, 2005.
- 14.Күзекова З. Қазақ тілі: оқу құралы. – Алматы, 2005
- 15.Есенова Қ. Қазіргі қазақ медиа-мәтінінің прагматикасы. – Алматы, 2007
- 16.Әмірбекова А. Қазіргі қазақ тіл біліміндегі жаңа бағыттар. – Алматы, 2011

Қосымша әдебиет

1. Әзімжанова Г. Қазақ көркем проза мәтінінің прагматикалық әлеуеті. – Алматы, 2006.
2. Қадашева Қ. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Мұрагер, 2005.
3. Қадашева Қ. Жаңаша жаңғыртып оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері: өзге тілді дәрісханалардағы қазақ тілі: дис. ... пед.ғыл.докторы. – 13.00.02. А.: АГУ, 2001. – 374 бет.
4. Акишина А.А., Каган О.Е. Учимся учить (для преподавателя русского языка как иностранного). – Москва: Русский язык, 2004.
5. Вайсбурд М.Л. Использование учебно-речевых ситуации при обучении устной речи на иностранном языке. – Москва: Титул, 2001. – 128 с.

6. Лысикова И.В. Взаимосвязанное обучение письму, чтению и говорению // ИЯШ, 2009, №7, стр. 16-21.
7. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – Москва: Аркти-Глосса, 2000.
8. Ларинова О. Компетентность – основа контекстного обучения // Высшее образование в России. – 2005. - №10.
9. Пассов Е.И. Методология методики: теория и опыт применения (избранное) – Липецк: Методическая школа Пассова, 2002.
10. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия, 1999.
11. Соловова Е.Н. Обучение аудированию // ELT News Views. – 2000. - №3. – С 2-9.
12. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей. - М.: Просвещение, 2002.
13. Соловова Е.Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход. Монография. – М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2004.
14. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учеб. пособие для студ., аспирантов и соискателей. - М.: СЛОВО, 2000.
15. Коряковцева Н.Ф. Теория обучения иностранным языком: продуктивные образовательные технологии: учеб. пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. заведений. – М.: Академия, 2010. – 192 с.
16. Третьякова И.В. Межкультурный подход к интерпретации художественного текста в обучении иностранным языкам (немецкий язык, языковой вуз): дис. ... канд. пед. наук. - Саранск, 2005.
17. Языкова Н.Ф. Формирование профессиональной методической деятельности студентов. – Улан-Удэ, 1994.
18. Орфографиялық сөздік / Н. Уәлиұлы және т.б. – Алматы, 2007.

Құрастырғандар:

Әлметова Ә.С. – п.ғ.д., профессор
Дәркенбаева Ж.Қ. – ф.ғ.к., доцент

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

PRYa 2201 ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РУССКИЙ ЯЗЫК

по специальности бакалавриата
5B021000-Иностранная филология

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана.

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Темиргалиева С.З., к.п.н., доцент, казУМОиМЯ имени Абылай хана, Рысбаева Г.К., к.ф.н., доцент, Казахский Государственный Женский Педагогический Университет

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка. Цели и задачи курса
2. Предметное содержание курса
3. Содержание занятий по модулям
4. Рекомендуемая литература

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Данная программа составлена в соответствии с требованиями кредитной технологии обучения и опирается на современные методические и лингвистические разработки, аккумулирующие достижения в области преподавания русского языка как иностранного в высших учебных заведениях Республики Казахстан. Научно-теоретической и методологической базой представляемого учебного курса является разработанная академиком С.С.Кунанбаевой **когнитивно-лингвокультурологическая методология** как универсальная концептуальная основа современной теории и практики иноязычного образования, обеспечивающая инновационный подход к организации и содержанию языкового образовательного процесса.

Курс профессионального русского языка является общепрофессиональной дисциплиной (ОПД) в подготовке специалистов по иностранной филологии в отличие от дисциплины общеобразовательного цикла (ООД) «Русский язык» для студентов казахских отделений гуманитарных специальностей университетов. Специфика данного курса заключается в том, что в отличие от дисциплины блока ООД «Русский язык», для которого прогнозируемым максимальным результатом является уровень В2 (уровень базовой стандартности, характерный для выпускника вуза), курс «Профессиональный русский язык» предполагает достижение обучаемым уровня сверхбазовой стандартности (С1, С2), необходимого для его успешной профессиональной деятельности.

Содержание этого курса определяется направленностью на формирование *лингвопрофессиональной* и *лингвокоммуникативной* компетенций обучающихся и корректируется специфическими коммуникативными потребностями современного специалиста бакалавриата 5В021000-Иностранная филология. Специфика этих коммуникативных потребностей соответствует социальному заказу, обусловленному особенностями современного лингвосоциума РК и задачами реализации концепции триединства языков как приоритетного направления в государственной языковой политике Республики Казахстан.

Профессионально-отраслевой курс русского языка в свете новой парадигмы иноязычного образования требует особого подхода к отбору языкового и речевого материала, который должен быть целесообразным и упорядоченным, учитывающим как собственно лингвистические, так и когнитивные, лингвокультурологические, социокультурные факторы, определяющие характер и целевую ориентацию аудитории.

Цели и задачи дисциплины «Профессиональный русский язык» блока ОПД

Изучение русского языка в рамках бакалавриата по специальностям 5В021000-Иностранная филология происходит в особых условиях – при

наличии как первичной, так и вторичной социокультурной среды и лингвокультурной основы (в зависимости от национально обусловленной первичной языковой личности и первичного языкового сознания – русского или казахского). Эти условия предполагают формирование *лингвопрофессиональной коммуникативной компетенции* (в случае изучения русского языка как родного) или *лингвокоммуникативной компетенции* (в случае изучения русского языка как второго). При этом в отличие профессиональная подготовка в данных конкретных условиях требует максимального приближения лингвокоммуникативной компетенции к содержанию лингвопрофессиональной коммуникативной компетенции.

Таким образом, основная **цель** курса – формирование у обучающихся *лингвокоммуникативной компетенции, максимально приближенной к содержанию лингвопрофессиональной коммуникативной компетенции* по русскому языку на уровне *сверхбазовой стандартности* (не ниже IV национального стандартного уровня, соответствующего общеевропейскому уровню C2) как способности адекватного использования собственно лингвистических и экстралингвистических средств русского языка в реальных коммуникативных ситуациях в различных сферах современной коммуникации.

Коммуникативная компетенция, соответствующая отмеченному выше уровню, включает ряд субкомпетенций (лингвокультурологическую, социокультурную, когнитивную, коммуникативную, контентно-профессиональную и др.), определяющих следующие **задачи** курса:

- формирование способности свободно выражать свои мысли, не затрудняясь в подборе слов и идиом, не допуская грамматических и стилистических ошибок в устной и письменной коммуникации;
- формирование навыков вступления в контакт с партнером, соблюдая социально и культурно обусловленные стандарты речевого поведения;
- формирование способности адекватно интерпретировать коммуникативное, общественное и деловое поведение представителя иносоциума.

В результате изучения курса **«Профессиональный русский язык»** студенты должны **знать**:

- современные грамматические и стилистические стандарты и нормы русского языка;
- особенности функционирования русского языка в официально-деловом и научно-профессиональном дискурсе;
- специфику использования языковых и речевых средств русского языка в профессионально ориентированной коммуникации;
- социокультурную специфику использования языковых и речевых средств русского языка.

В результате усвоения курса **«Профессиональный русский язык»** студенты должны **уметь**:

- без подготовки осуществлять разнообразные коммуникативные акты на русском языке без грамматических и стилистических ошибок с соблюдением социально и культурно обусловленных норм речевого поведения;
- правильно интерпретировать устный или письменный текст на русском языке с модально-оценочной характеристикой содержания;
- использовать языковые и речевые средства русского языка в соответствии с социокультурными характеристиками адресата речи и коммуникативным намерением;
- продуцировать различные тексты на русском языке, используя разнообразные языковые средства в зависимости от предполагаемого адресата и конкретной речевой ситуации.
- **Пререквизиты курса:** Введение в специальность, Педагогика, Психология, Базовый иностранный язык, Русский язык.
- **Кореквизиты курса:** Лингвокультурология, Социолингвистика,
- **Постреквизиты курса:** Когнитивная лингвистика, Основы и теория межкультурной коммуникации.

Структура курса

Представляемый курс **«Профессиональный русский язык»** имеет четкую практическую направленность и предполагает проведение аудиторных (практических) занятий, а также самостоятельную работу студента под руководством преподавателя (СРСП) и самостоятельную работу студента (СРС). Общий объем курса – 2 кредита (90 часов).

В соответствии с принципами когнитивно-лингвокультурологической методологии иноязычного и полиязычного образования, разработанной академиком С.С. Кунанбаевой, предметное содержание курса должно быть сформировано в профессионально ориентированные **когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК)**, каждый из которых включает следующий набор компонентов:

- **коммуникативную сферу** общения (общественно-политическая, социальная, экономическая, внешнеполитическая, внешнеэкономическая);
- **набор речевых тем и субтем** общения, реализующих данную сферу общения;
- наиболее **типичные ситуации** общения в рамках данной темы.

В рамках каждой темы (субтемы) происходит формирование и развитие навыков **устной и письменной** форм коммуникации, осуществляемое межкультурно-коммуникативными технологиями (М-КТ) – типовыми ситуациями, ролевыми играми, продуцированием письменного текста

определенного жанра (эссе, реферативное изложение, сочинение, доклад, сообщение, личное или деловое письмо и др.).

Информационными источниками по каждой коммуникативной сфере являются соответствующие тематические блоки текстов, демонстрирующие различные композиционно-речевые и функционально-смысловые формы и жанры речи. Для усвоения различных видов информации, представленной в текстах, и способов ее языкового и речевого выражения используются элементы технологии когнитивного картирования текста как инструмента анализа и интерпретации его основного содержания.

Исходя из специфических задач профессиональной подготовки студентов указанных специальностей, каждая тема заканчивается итоговой работой по углублению лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации, предусматривающей составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Собственно *лингвистическую базу* всех КЛК составляет комплекс основных и сопутствующих языковых знаний по лексике, коммуникативной грамматике и стилистике русского языка, соотнесенных с проблемами перевода. Этот комплекс должен дать общее представление об императивных (обязательных) и диспозитивных (вариантных) нормах русского литературного языка, его коммуникативно-грамматической и стилистической системе, а также представить основные принципы целесообразного использования языковых средств в соответствии со сферой общения, коммуникативным заданием, содержанием и жанром текста, декодируемого и продуцируемого переводчиком. Лингвистическая база курса профессионального русского языка включает материалы, связанные с практикой перевода. Изучение этого комплекса распределяется по уровням (от В2 до С2).

Таким образом, **структура курса** образуется двумя взаимосвязанными блоками – рядом, профессионально ориентированных когнитивно-лингвокультурологических комплексов и комплексом необходимых основных и сопутствующих языковых знаний, соотнесенных с практикой перевода.

ОСНОВНЫЕ КОГНИТИВНО-ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ КОМПЛЕКСЫ (КЛК)

КЛК 1: ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА

Тема 1: Правительство

Субтема 1. Государственное устройство РК, РФ и страны изучаемого иностранного языка

Субтема 2. Структура и функции Правительства РК и РФ

Тема 2: Парламент РК и РФ

РФ

Субтема 1. Основные формы парламентаризма в XXI веке
Субтема 2. Принципы организации и формирования Парламента в РК и

КЛК 2: СОЦИАЛЬНАЯ СФЕРА

Тема 1: Наука и система образования в РК, РФ и стране изучаемого иностранного языка

Субтема 1. Развитие системы образования в РК

Субтема 2. Приоритеты развития РК в Стратегии-2050

Тема 2: Культура

Субтема 1. Культура как совокупность материальных и духовных ценностей

Субтема 2. Современные кластеры в искусстве Казахстана

Тема 3: Здравоохранение

Субтема 1. Развитие системы здравоохранения в РК

Субтема 2. Здоровый образ жизни и здоровье нации

Тема 4: «Экология – проблема нравственная и законодательная»

Субтема 1: Глобальные проблемы экологии

Субтема 2: Экологический кризис нравственности, языка и культуры

КЛК 3: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СФЕРА РК

Тема 1: Экономика

Субтема 1. Основные отрасли экономики РК

Субтема 2. Сырьевая база экономики РК

Тема 2: Производство

Субтема 1. Основные отрасли производства в экономике РК

Субтема 2. Аграрный сектор экономики Казахстана

Субтема 3. Современный малый и средний бизнес в РК

Тема 3: Финансовая сфера экономики РК

Субтема 1. Финансовая система РК и РФ

Субтема 2. Банковская система РК

Тема 4: Торговый сектор экономики РК

Субтема 1. Законодательная база торгового сектора экономики РК

Субтема 2. Развитие торгового сектора экономики Казахстана

Тема 5: Дипломатическая служба

Субтема 1: Официальные контакты дипломатов (дипломатические беседы, дипломатическая переписка, визитные карточки)

Субтема 2: Язык и стиль дипломатических документов

Субтема 3: Прошлое и настоящее казахстанской дипломатии

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ БАЗА КЛК

Язык как социальное явление. Основные функции языка (коммуникативная, когнитивная, эстетическая) и система языка.

Речь. Основные характеристики *форм* и *видов* речи (письменная и устная речь; диалогическая и монологическая речь, понятие *полилога*). Современные средства коммуникации и формы речи.

Основные **функционально-смысловые типы речи** (описание, повествование, рассуждение) и синкретичные явления (описание с элементами рассуждения, повествование с элементами рассуждения, повествование с элементами описания). Языковые особенности функционально-смысловых типов речи. Функционально-смысловые типы речи в различных сферах общения.

Основные **функциональные стили речи** (научный, официально-деловой, публицистический, художественный, разговорный) и синкретичные (научно-популярный, производственно-технический и т.п.). Функции и внутриязыковые признаки основных функциональных стилей. Функциональные стили и сферы общения.

Лексика. Основные **типы лексического значения слова** (прямое, переносное, немотивированное, мотивированное, свободное, несвободное). Типы многозначности слова (метафора, метонимия, синекдоха). Стилистическое использование многозначности слова. Стилистические свойства синонимов, антонимов, омонимов и паронимов. Основные принципы лексической сочетаемости в русском языке. Активная и пассивная лексика в русском языке. Стилистическое использование архаизмов, историзмов и неологизмов. Заимствованная лексика и ее употребление. Особенности перевода заимствованной лексики. Семантические и стилистические функции фразеологических оборотов и устойчивых сочетаний («речевых штампов») в различных стилях речи и сферах общения и способы их перевода.

Информативный объем слова при переводе: **языковая** (смысловая, эмоционально-экспрессивная, социолокальная, хронологическая, фоновая, дифференциальная) и **речевая** (ассоциативно-образная, функциональная, паралингвистическая) информация слова. Экстралингвистическая и лингвистическая информация.

Морфология. Специфика образования и употребления некоторых форм существительных в современном русском языке: варианты падежных окончаний, форма единственного числа в значении множественного,

стилистические варианты суффиксов существительных. Устойчивые предложно-падежные конструкции в официально-деловой речи. Особенности склонения имен собственных в русском языке. Стилистический отбор кратких и полных форм прилагательных, синтетических и аналитических форм степеней сравнения прилагательных. Нормы сочетания числительных с существительными. Стилистическое использование местоимений. Роль местоимений в организации текста. Синонимия личных форм глагола русского языка в различных функциональных стилях и сферах общения (1-е лицо множественного числа вместо 1-го лица единственного числа в научной и официально-деловой речи, 1-е лицо множественного числа вместо 2-го лица единственного числа в публицистической речи и др.). Синонимия форм времени глагола в текстах различных функциональных стилей (*настоящее историческое, настоящее повествовательное, настоящее описательное, настоящее неизбежное; будущее результативное, будущее в значении прошедшего*). Оттенки значения форм повелительного наклонения и их употребление в различных сферах общения. Особенности функционирования причастных и деепричастных оборотов в современной русской литературной речи.

Синтаксис. Синонимия отдельных типов простого предложения в русском языке (возможная синонимия утвердительных и отрицательных предложений, односоставных и двусоставных, активных и пассивных конструкций) и ее использование в различных сферах общения и коммуникативных ситуациях. Стилистические свойства вариантов сказуемых в различных функциональных стилях и сферах общения. Синтаксическое и стилистическое значение порядка слов в предложении.

Текст как основная единица коммуникации и единица перевода. Структура и смысл текста. Типы информации в тексте (интеллектуальная, эмоциональная, собственно лингвистическая). Текст и предложение. Текст и сложное синтаксическое целое. Понятие темы текста и микротемы. Актуальное членение высказываний (деление высказываний на информативно значимые части – *тему* и *рему*, или *данное* и *новое*) как средство организации развития информации в тексте. Приемы и средства последовательного и параллельного развития информации в тексте. Смысловая компрессия как основной способ переработки информации текста и ее виды (тезирование, реферирование, аннотирование, резюмирование, семантическое картирование). Композиционно-смысловая структура текста.

Средства усиления выразительности речи. Основные виды тропов: эпитеты, сравнения (простые и развернутые), метафоры (простые и развернутые), метонимия, синекдоха, гипербола и литота, ирония, аллегория, олицетворение, перифраза. Основные стилистические фигуры речи: анафора и эпифора, антитеза и оксюморон, градация, инверсия, эллипсис, умолчание, риторическое обращение, риторический вопрос, полисинтедон (многосоюбие) и

асиндетон (бессоюзие).

Культура речевого поведения. Этика поведения переводчика. Речевой этикет. Деловой этикет. Особенности делового общения. Регламентированность делового общения. Основные виды делового общения и практика перевода: деловая беседа, деловые переговоры, телефонные разговоры.

Элементы технологии когнитивного картирования текста как способ продуцирования нового лингвистического и экстралингвистического знания.

Алгоритм когнитивного картирования текста:

1) Установите систему понятий, составляющих основу информации, которую необходимо усвоить, обозначьте их как узлы карты.

2) Определите, как они связаны между собой причинно-следственными отношениями.

3) Определите соотнесенность понятий с центром и периферией.

4) Объедините понятия в каузальные цепочки, центральные и периферийные.

СОДЕРЖАНИЕ ЗАНЯТИЙ ПО МОДУЛЯМ

МОДУЛЬ 1: ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ СФЕРА КОММУНИКАЦИИ

(15 часов практических занятий, 15 часов СРОП, 15 часов СРО)

КЛК 1: ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА

(7 часов практических занятий, 7 часов СРОП, 7 часов СРО) включает следующие компоненты:

Тема 1: Правительство

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Субтема 1. Государственное устройство РК, РФ и страны изучаемого иностранного языка реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Проинформируйте собеседника – представителя иносоциума об основных особенностях устройства РК как *унитарного государства*.

Б) Обсудите понятие *федерализация* применительно к государственному устройству РФ и других стран.

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение о государствах мира с унитарным и федеральным устройством.

СРСП: Чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Конституция РК, статьи энциклопедических словарей и справочников)

СРО: подготовка и защита проектов о государственном устройстве РК, РФ и стран изучаемых иностранных языков.

Субтема 2. Структура и функции Правительства РК и РФ реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм**

коммуникации:

А) Вы должны проинформировать собеседника – представителя иносоциума структуре и составе Правительства РК.

Б) Опишите структуру и состав Правительства РФ.

Развитие письменных форм коммуникации: сообщение о сходстве и различиях структуры правительства РК и РФ.

СРСП: выполнение упражнений на определение *типа лексического значения слова* (прямое, переносное, немотивированное, мотивированное, свободное, несвободное) в публицистических и официально-деловых текстах.

СРО: эссе о развитии структуры правительства в РК, РФ и стране изучаемого иностранного языка.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов; работа с текстом по теме с элементами когнитивного картирования текста.

Тема 2: Парламент РК и РФ

(4 часа практических занятий, 4 часаСРОП, 4 часаСРО)

Субтема 1. Основные формы парламентаризма в XXI веке реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) содержание понятия *парламентаризм*.

Б) Обсудите современные формы парламентаризма в странах Европы и Азии.

Развитие письменных форм коммуникации: сообщение о государствах мира с унитарным и федеральным устройством.

Субтема 2. Принципы организации и формирования Парламента в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) Ваша задача – объяснить собеседнику – представителю иносоциума принципы формирования Парламента РК

Б) Сопоставьте структуру Парламента РК и РФ.

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение о парламентских структурах в странах Европы и Азии.

СРСП: выполнение упражнений на соблюдение норм *лексической сочетаемости слова* в публицистических и официально-деловых текстах.

СРО: подготовка и защита коллективных и индивидуальных проектов с использованием презентации об особенностях парламентских структур в

странах Европы, Азии и Америки.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

КЛК 2: СОЦИАЛЬНАЯ СФЕРА

(8 часов практических занятий, 8 часов СРОП, 8 часов СРО) включает следующие компоненты:

Тема 1: Наука и система образования в РК, РФ и стране изучаемого иностранного языка

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО)

Субтема 1. Развитие системы образования в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) основные принципы развития РК, представленные в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Обсудите принцип прагматичности и эволюционности в развитии РК применительно к задачам развития высшего образования в нашей стране.

Развитие письменных форм коммуникации: сочинение о значимости принципа всенародной поддержки для развития государства.

Субтема 2. Приоритеты развития РК в Стратегии-2050 реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Ваша задача – представить аудитории семь приоритетных направлений в развитии РК, выдвинутых в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Обсудите содержание приоритетного развития современных кластеров в социальной сфере.

Развитие письменных форм коммуникации: сочинение о роли современного студента в решении задач улучшения качества образовательной системы РК и повышения потенциала науки.

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Закон об образовании РК, Послания Президента народу Казахстана, публикации по проблемам развития образования и науки в печатных СМИ и на интернет-сайтах).

СРО: эссе проблемах улучшения качества образовательной системы РК и повышения потенциала науки (заметка для газеты) с использованием языковых и речевых средств публицистического стиля.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы

коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 2: Культура

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО)

Субтема 1. Культура как совокупность материальных и духовных ценностей реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Проанализируйте основные значения термина *культура* в современных гуманитарных науках.

Б) Дискуссия на тему «Молодежные субкультуры и их влияние на формирование личности».

Развитие письменных форм коммуникации: эссе о специфике культурной ментальности казахстанцев.

Субтема 2. Современные кластеры в искусстве Казахстана реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Дискуссия на тему «Современное состояние и приоритетные направления в развитии национального телевидения».

Б) Дискуссия на тему «Роль современных СМИ в формировании национального и личностного менталитета».

Развитие письменных форм коммуникации: сочинение о роли национальной и мировой культуры в формировании современной лингвокультурной личности.

СРСП: выполнение упражнений на продуцирование текста по образцу (словарной статьи энциклопедического словаря, хроникальной заметки в СМИ, рекламы) с соблюдением грамматических и стилистических норм русского языка.

СРО: подготовка и защита коллективных проектов «Развитие киноиндустрии в Казахстане», «Современное театральное искусство: основные направления и проблемы развития», «Тенденции развития современного изобразительного искусства», «Музыкальное искусство: классика и современность».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 3: Здоровоохранение

(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО)

Субтема 1. Развитие системы здравоохранения в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) основные направления развития системы здравоохранения РК, представленные в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Дискуссия на тему «Болезни века. Можно ли их победить?»

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение об основных отраслях медицины и медицинской промышленности Казахстана начала XXI века.

Субтема 2. Здоровый образ жизни и здоровье нации реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Дискуссия на тему «Здоровый образ жизни – осознанная необходимость или мода?».

Б) Круглый стол на тему «Люди с ограниченными возможностями и жизнь без барьеров. Забота о них – наш долг перед собой и обществом».

Развитие письменных форм коммуникации: эссе о значимости здорового образа жизни в формировании здоровой нации.

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях); выполнение упражнений на углубление знаний сочетания числительных с существительными, стилистическое использование местоимений.

СРО: подготовка и защита коллективных проектов «Система медицинского обслуживания и формы социальной защиты в РК и РФ», «Развитие медицины в Казахстане: от народной медицины к высокотехнологичным методам лечения», «Система медицинского образования в РК и РФ», «Вклад ученых Казахстана в развитие медицины» с использованием презентации.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 4: «Экология – проблема нравственная и законодательная»
(2 часа практических занятий, 2 часа СРОП, 2 часа СРО),
раскрывающаяся в субтемах:

Субтема 1: Глобальные проблемы экологии реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) круглый стол на тему: «Являются ли экологические проблемы окружающей среды следствием разрушения норм морали, нравственности,

духовности, или наоборот?»).

Б) дискуссия на тему: «Как восстановить экологическое равновесие на нашей планете?»

Развитие письменных форм коммуникации: эссе «Защита природы – приоритетная задача человечества», «День, когда встреча с природой запомнилась на всю жизнь».

Субтема 2: Экологический кризис нравственности, языка и культуры реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) дискуссия на тему: «В чем проявляется кризис духовности и нравственности?»;

Б) круглый стол на тему: «Как предупредить преступления среди молодежи?».

Развитие письменных форм коммуникации: эссе «К чему может привести экологический кризис языка и культуры?».

МОДУЛЬ 2: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ И ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРЫ КОММУНИКАЦИИ (15 часов практических занятий, 15 часов СРОП, 15 часов СРО)

КЛК 3: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СФЕРА

(12 часов практических занятий, 12 часов СРОП, 12 часов СРО)

включает следующие компоненты:

Тема 1: Экономика

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

раскрывается в субтемах:

Субтема 1. Основные отрасли экономики РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) об основных отраслях народного хозяйства страны и об особенностях экономической географии Казахстана (в форме устного доклада по теме).

Б) Обсудите принцип прагматичности и эволюционности в развитии экономики РК, выдвинутый в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Развитие письменных форм коммуникации: эссе о развитии производственных отношений за годы существования РК как независимого государства.

Субтема 2. Сырьевая база экономики РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) об основных видах сырья для современного производства и значении их запасов для развития экономики страны.

Б) Обсудите содержание приоритетного развития современных кластеров в разработке сырьевой базы в экономике РК с Стратегии 2050.

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение о значении развития геологоразведки для экономики Казахстана.

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях); выполнение упражнений на соблюдение норм употребления форм глагольного времени в тексте.

СРО: Защита коллективных проектов с использованием презентаций на темы «Традиционные добывающие секторы в экономике Казахстана и повышение их эффективности», «Нефтегазовый сектор в экономике современного Казахстана и его потенциал», «Разработка редкоземельных металлов в РК и их значимость для наукоёмких отраслей экономики».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 2: Производство

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Субтема 1. Основные отрасли производства в экономике РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Обсуждение основных особенностей работы переводчика в сфере производства.

Ответьте на вопросы и аргументируйте свою точку зрения:

Какие отрасли производства являются ведущими в экономике Казахстана?

Развитие каких отраслей производства предусматривает Стратегия 2050?

Какой функциональный стиль речи используется на производстве?

Каковы особенности этого функционального стиля?

Какие виды текстов создаются при помощи этого стиля?

Что необходимо знать переводчику для успешной профессиональной деятельности в сфере экономического перевода?

Б) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) о новых отраслях производства, созданных в РК за последние двадцать лет (автомобиле- и авиастроение, производство тепловозов, пассажирских и грузовых вагонов).

Развитие **письменных форм коммуникации**: реферативное сообщение об одном из интеллектуально-инновационных кластеров в РК – парке информационных технологий «Алатау» в Алматы.

Субтема 2. Аграрный сектор экономики Казахстана реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Ваша задача – представить и разъяснить аудитории приоритетные направления в развитии аграрного сектора экономики РК, выдвинутые в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Обсудите содержание понятия *аграрный сектор экономики* и представьте аудитории состав и структуру традиционного и современного аграрного сектора Казахстана.

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение о системе подготовки профессиональных кадров для аграрного сектора экономики РК.

Субтема 3. Современный малый и средний бизнес в РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Обсуждение основных особенностей работы переводчика в сфере бизнеса.

Ответьте на вопросы и аргументируйте свою точку зрения:

Какие новые слова появились в русском и казахском языке к началу XXI века для обозначения понятий сферы бизнеса?

Почему большинство этих слов являются заимствованиями?

Оправдано ли употребление в современной деловой речи этих заимствований?

Развитие каких видов бизнеса предусматривает Стратегия 2050?

Охарактеризуйте основные виды делового общения (деловая беседа, деловые переговоры, телефонные разговоры) и особенности этики переводчика.

Б) Опишите содержание приоритетного развития современных кластеров в сфере развития казахстанского бизнеса (в агропромышленном комплексе, сфере услуг и др.).

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение о системе государственных программ поддержки малого и среднего бизнеса в РК.

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях); выделение приемов и средств последовательного и параллельного развития информации в тексте; упражнения на смысловую компрессию как основной способ переработки информации текста (тезирование, реферирование, аннотирование, резюмирование).

СРО: подготовка и защита коллективных проектов с использованием технологии когнитивного картирования текстов по темам «Металлургия Казахстана», «Развитие нефтеперерабатывающей отрасли промышленности в РК», «Машиностроение в РК», «Легкая промышленность в РК»; «Современное

понимание термина *бизнес*», «Содержание понятий *биг-бизнес, средний бизнес, малый бизнес*», «Появление и развитие среднего и малого бизнеса в РК».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 3: Финансовая сфера экономики РК

3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Субтема 1. Финансовая система РК и РФ реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие устных форм коммуникации:

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) о задачах, структуре Министерства финансов РК и его ведомствах.

Б) Обсудите и выясните сходства и различия финансовой системы РК и РФ.

Субтема 2. Банковская система РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие устных форм коммуникации:

А) Обсудите вопрос о значении банков разного уровня (национальные, коммерческие) в формировании финансовых средств населения страны.

Б) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) об основных принципах деятельности коммерческих банков.

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение на тему «Управление личными финансами».

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме (Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана, публикации в печатных и интернет-изданиях,); упражнения на продуцирование текстов по типовой модели (основные типы финансовых документов в управлении личными финансами: договор, доверенность, заявление о предоставлении кредита и т. п.).

СРО: подготовка и защита проектов с использованием презентаций и элементов технологии когнитивного картирования текстов по темам «История становления банковской системы Казахстана», «Особенности банковской системы Казахстана по сравнению с другими странами СНГ», «Структура современной банковской системы РК».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

Тема 4: Торговый сектор экономики РК

(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Субтема 1. Законодательная база торгового сектора экономики РК реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие устных форм

коммуникации:

А) Вам необходимо проинформировать собеседника (аудиторию) о содержании основных понятий, используемых в Законе РК «О регулировании торговой деятельности».

Б) Обсудите и опишите, какие виды торговли предусмотрены Законом РК «О регулировании торговой деятельности».

Субтема 2. Развитие торгового сектора экономики Казахстана реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) На материале «Программы по развитию торговли в Республике Казахстан на 2010-2014 г.» объясните собеседнику (аудитории) основные цели и задачи государственных программ по развитию торговли.

В) Обсудите и объясните, какое значение для развития торгового сектора экономики РК имеет участие Казахстана в «Таможенном союзе».

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение на тему «Электронная торговля в Казахстане».

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме(Закон РК «О регулировании торговой деятельности», публикации в печатных и интернет-изданиях,); упражнения на углубление знаний и навыков специфики образования и употребления форм существительных в современном русском языке(варианты падежных окончаний, форма единственного числа в значении множественного, стилистические варианты суффиксов существительных).

СРО: подготовка и защита проектов с использованием презентаций и элементов технологии когнитивного картирования текстов по темам «История становления банковской системы Казахстана», «Особенности банковской системы Казахстана по сравнению с другими странами СНГ», «Структура современной банковской системы РК».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

КЛК 4: ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКАЯ СФЕРА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
(3 часа практических занятий, 3 часа СРОП, 3 часа СРО)

Тема 1: Дипломатическая служба

(3 часа практических занятий,

3 часа СРОП, 3 часа СРО), раскрывающаяся в субтемах:

Субтема 1: Официальные контакты дипломатов (дипломатические беседы, дипломатическая переписка, визитные карточки) реализуется

типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Аргументируйте свое мнение по вопросу о необходимых профессиональных качествах дипломата и особенностях профессиональной этики переводчика в сфере дипломатических контактов.

Б) Ролевая игра «Дипломатическая беседа» (этикетные способы выражения согласия и несогласия).

Субтема 2: Язык и стиль дипломатических документов

А) Ролевая игра – дипломатический «круглый стол» «Современное политическое состояние в мире».

Б) Проинформируйте собеседника (аудиторию) об основных типах дипломатических документов (дипломатическая переписка, итоговые документы – коммюнике, резюме, приглашение, договор и др.).

Субтема 3: Прошлое и настоящее казахстанской дипломатии реализуется типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации**:

А) Дискуссия на тему «Как вы оцениваете дипломатические отношения РК с другими государствами?»

Б) Обсуждение высказывания Б. Амброза: «Дипломатия – патриотическое искусство лгать ради блага своей родины».

Для развития письменных форм коммуникации: эссе «Роль дипломатии в современном мире».

СРСП: чтение и когнитивное картирование текстов по теме; упражнения на углубление знаний и навыков специфики работы с текстом: смысловая компрессия как основной способ переработки информации текста и ее виды (тезирование, реферирование, аннотирование, резюмирование).

СРО: подготовка и защита проектов с использованием презентаций и элементов технологии когнитивного картирования текстов по темам «История становления дипломатического корпуса Казахстана», «Особенности профессиональной подготовки дипломатических кадров», «Структура современной дипломатической службы».

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература:

1. Абдыкулова К.Е., Ким Г.В., Павленко В.К. Русский язык. Практический курс: учебное пособие. - Алматы: Санат, 1995. - 208 с.
2. Бельчиков Ю.А. Практическая стилистика современного русского языка. - Изд.: АСТ-Пресс Книга, 2007
3. Варламова И. Ю., Гагачев И.А. Практикум по русскому языку и культуре речи: Русская речь сегодня, изд-во РУДН. 2006 г.
4. Голуб И.Б. Стилистика русского языка. Учебное пособие для ВУЗов. М.. 2008
5. Жаналина Л.К., Мусатаева М.М. Практический курс русского языка: Учебник. – Алматы, Print-S, 2005.
6. Карымсакова Р.Д. Пособие по русскому языку для студентов-юристов. Алматы, 2006.
7. Миронова В.Г., Хмельницкая И.Б. Обучение научному стилю речи. - Алматы: Ана тілі, 1993. - 143с.
8. Русский язык: учебное пособие для студентов казахских отделений университетов (бакалавриат)/под ред. К.К. Ахмедьярова, К.К. Жаркынбековой. Алматы: Казак университеті, 2010.
9. Салагаев В.Г. Студенческие научные работы. Академическая риторика. - Алматы: Раритет, 2004.
10. Сборник упражнений по русскому языку Учебное пособие для вузов (под ред. Каленчук М.Л., Касаткина Л.Л.) Изд. 2-е. испр. Высшее профессиональное образование. Педагогические специальности, 2006 г.

Дополнительная литература:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы, г. Астана, 2010 г.
2. ГОСО РК 6.08.085– 2010 «Языки триединства (казахский, русский, иностранный). Алматы, 2010.
3. Закон об образовании РК, № 389-ІЗ РК, 07.06.99, г. Астана.
4. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. Алматы: МОИН РК. КазУМОМЯ им. Абылай хана, 2006.
5. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теории. Алматы, 2005.
6. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования, Алматы, 2010.

Интернет ресурсы:

1. [http: 'www.heritagenet.unesco.kz/kz/content/art/izobrazitel_fine_art.htm](http://www.heritagenet.unesco.kz/kz/content/art/izobrazitel_fine_art.htm)
2. [http: roerich.kz/publication/DPI Kaz.htm](http://roerich.kz/publication/DPI_Kaz.htm)

3. [http: 'kazakhstan.orexca.com/rus/kazakhstan_reserves.shtml](http://kazakhstan.orexca.com/rus/kazakhstan_reserves.shtml)
4. [http:'tarih.ru/2008/09/21/izmenenija-v-obshhestvennoj-zhizni-kazakhstana. html](http://tarih.ru/2008/09/21/izmenenija-v-obshhestvennoj-zhizni-kazakhstana.html)
5. [http: translation-blog.ro/tenniriv](http://translation-blog.ro/tenniriv)

Составитель:

д.ф.н. профессор Таирбекова Л.Н.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМА

ОТТН 3204 ОҚЫТЫЛАТЫН ТІЛ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШІКІР ЖАЗҒАНДАР: Загидуллин Р.З. – филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚБТУ; Смағұлова Р.К. – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, ҚМЭБИ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің тақырыптық жоспары
3. Пәннің мазмұны
4. -Қолданылған әдебиеттер тізімі (негізгі және қосымша)

ТҮСІНІК ХАТ

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» пәнінен жасалған типтік бағдарлама «5B021000-Шетел филологиясы» мамандығы бойынша роман-герман филологиясы факультеттеріне арналған және мамандықтың типтік оқу жоспарына сәйкес жасалған.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсы берілген мамандық бойынша кәсіби оқытудың бірден - бір базалық пәндері болып табылады.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының **мақсаты** – тіл жүйесі қолданысы мен оны меңгерудің жалпы қағидаттарын ұйымдастыру.

Берілген курстың **міндеттері**: лингвистика мен антропология парадигмасының негізгі бағыттарымен студенттерді таныстыру, тілдің когнитивтік негіздерін анықтау, фразеология және лексиканы жүйелі ұйымдастыру сипаттарын оқу, тілдің сөздік қорын байытатын әр түрлі сөз жасам тәсілдері мен негізгі жолдарын меңгеру, лексикалық фондтың ұлттық мәдени ерекшеліктерін ажырату; теориялық грамматика дамуындағы замануы бағыттарымен танысу, оның негізгі ұғымдарын, морфология мен синтаксистің ерекшеліктерін білу, меңгеретін тілдің фонетикалық жүйесіндегі әр тірлі бағыттар мен зерттеу жолдарына үңілу, фонетиканың дыбыстық құралдарының қызметі мен табиғатын, тілдің тарихи даму кезеңдері мен зерттеу әдістерін және т.б. басқаларды тереңдете меңгеру.

Берілген пәнді меңгеру мәдениет аралық қарым-қатынас жағдайындағы нақты шет тілін қолдану мен оны меңгеруді тиімді және түсінікті ететін тілдің фонетика, лексика және грамматика салаларындағы білімді жүйелеу мен ары қарай жетілдіруге мүмкіншілік береді.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» **курсының методологиялық негіздері** тілді жүйелі және құрылымдық білімі ретінде, қарым-қатынастың әмбебаптық құралы ретінде түсіну болып табылады, өйткені ол тіл қолдану формалырын талдаудағы когнитивтік, прагматикалық, функционалдық және лингвистикалық мәдени көз қарасты қажет етеді.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» пәнін оқу нәтижесінде студенттердің **білуі қажет**:

- замануи лингвистикалық зерттеулердің негізгі бағыттары мен әдістерін;
- фонетикалық, грамматикалық, лексикологиялық және тарихи зерттеулердің нысандары мен пәндерін;
- лексикалық бірліктердің негізгі функциялары мен мінездемелерін;
- тілдің сөздік қорын байыту тәсілдері мен негізгі жолдарын;
- сөздің лексикалық мағыналарының негізгі түрлерін;
- тілді регионалды және әлеуметтік жіктеудің ерекшеліктерін;
- сөздіктердің негізгі түрлері мен олардың құрылымдарын;
- шетел тілінің фонетика және интонация жүйелерінің негізгі шарттарын;
- теориялық грамматиканың негізгі шарттары, оның ұғымдық аппаратын,

маңызды грамматикалық категорияларды;

- грамматика талдауындағы негізгі әдістерді;
- меңгеретін тілдердің тарихи және қазіргі бағыттарын.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсына оқу барысында студенттің дағдылануы қажет:

- қазіргі лингвистикалық зерттеудің негізгі бағыттарын сипаттауға;
- меңгеретін тілдің фонетикалық, грамматикалық, лексикологиялық және тарихи зерттеулерінің нысаны мен пәнін білуге;
- лингвистикалық зерттеудің негізгі әдістерін қолдануға;
- сөз мағынасының негізгі типтері мен оның семантикалық құрылымын талдауға;
- фонетикалық, морфемдік, синтаксистік және компонентті талдау жүргізуге;
- сөздің полисемдігін омонимиядан ажыратуға;
- метафора, метонимия, сөз мағынасының тарылуы мен кеңеюін, жақсаруы мен көмескіленуін;
- идеографиялық және стилистикалық синонимдер, антонимдер мен омонимдерді ажыратуға, гиперонимдар мен гипонимдерді бөлуге;
- кірме сөздердің шығу төркінін анықтауға;
- сөздің белгілі бір класқа тән әлеуметтік жіктелу және регионалды белгі тұрғысынан ажыратуға;
- фразеологиялық бірліктердің әт түрлі құрылымдық семантикалық типтерін жіктеуге және олардың жасалу жолдарын анықтауға;
- сөздіктердің барлық түрлерімен жұмыс істеуге;
- оқитын тілдің фонетикалық және интонациялық жүйесін таныстыруға;
- грамматикалық талдау әдістері мен грамматикалық категорияларды дұрыс қолдануға;
- оқылатын тіл тарихының дамуындағы негізгі кезеңдерді жіктеуге;
- пәннің тілдік глоссарилерін еркін қолдануға.

Студент меңгеруі тиіс:

- ғылыми аппараттың құралдары мен метатілдің ғылыми бағыттарын;
- лингвистикалық зерттеулердің негізгі әдістемелерін;
- әр түрлі типтегі лексикографиялық басылымдармен жұмыс істеу тәсілдерін.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының пререквизиті болып төмендегілер көрсетіледі:

- Тіл біліміне кіріспе
- Жалпы тіл білімі
- Жалпы және арнайы филологияға кіріспе
- Классикалық филологияға кіріспе
- Қазіргі қазақ (орыс) тілі

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының кореквизиті:

- Теориялық және қолданбалы лингвистика
- Шетел тілі әдістемесі

- Классикалық және замануи әдебиеті
- Ақпараттық-коммуникациялық технология
- «Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының **постреквизиті** болып төмендегідей әлеметтік-гуманитарлық ғылымдар көрсетіледі:
- Лингвомәдениеттану
- Тіл философиясы
- Когнитивтік лингвистика
- Прагматикалық лингвистика
- Социолингвистика
- Дискурс негіздері

Фонетика, лексикология, грамматика және тіл тарихы мәселелері бойынша курстық, дипломдық, соның ішінде салыстырмалы сипаттағы жұмыстар жазылады. Лингвистикалық зерттеулердің негізгі мәселелері мемлекеттік емтиханға шығарылады.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсы бойынша типтік бағдарлама қандайда бір нақты оқылатын тілге икемделіп мазмұн жағынан өзгертіле алады. «Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының мақсаты студентті тіл құрылуы тарихымен, тіл жүйесінсіз адамның категориялық ойлауы, идентификация актілері, шын болмыс құбылыстарының жіктелуі, тіптен вербальдық коммуникация іске аса алмайтын оның ішкі логикасы мен мазмұнымен таныстыру болғандықтан, ерекше көңіл тілдің номинативті (атау) жүйесіне бөлінеді. Себебі ол тіл номинациясы құралы ретіндегі тілдік бірліктердің– сөз, еркін немесе ауыспалы сөз тіркестері (сөз құрылымдары) мен идеоматикалық сипаттағы тұрақты сөз тіркестері, яғни тілдің номинативтік жүйесі шеңінде өздік субжүйе құрайтын үш типінен тұрады: а) лексикалық; ә) лексикалық–семантикалық; б) фразеологиялық. Лексикалық жүйенің басты бірлігі болып сөз, сонымен қатар лексикалық–семантикалық, синтаксистік–аралас сөз тіркесі немесе фразеологиялық бірлік алғы шепке шығады. Барлық үш субжүйе және олардың негізгі бірліктері өзінің тілдік параметрлері, құрылуы, дамуы, жүйелілігі, қолданылуы, өз ара байланысы және өз ара бағыныштылығы тұрғысынан қарастырылады. Сонымен қатар сөздің фонетикалық және грамматикалық ерекшеліктері қарастырылады, ал соңғысы морфология мен синтаксисті орамалап оқылады. Ерекше көңіл оқылатын тілдің тарихи дауы мен оның лингвомәдени спецификасына бөлінеді.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» пәні когнитивтік, коммуникативтік, функционалдық, дикурсты лингвистика, тіл теориясы, мәтін лингвистика, нақты тіл тасымалдаушылардың сөз/сөйлеу және қатысымдық мінездемесі, этникалық ой-таным тұрғысынан оқытылады.

Берілген пәнді оқыту барысында студенттің бойында келесі құзіреттілік пен біліктілік қалыптасады: жалпы лингвистикалық, жалпы филологиялық, мәдениет аралық-қатысымдылық, лингвомәдени, когнитивті, тұлғалы-орталықтандырылған, концентуалды-әлемтанымдылық және т.б.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Кіріспе

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының негізгі бөлігі лексикология теориялық пәні. Лексикология (грек тілінен *lexis* «сөз», *logos* «білім») – оқыту нысаны сөз және тілдің сөздік қоры – тіл білімінің саласы. Номинацияны толықтырудың мүмкіншілігі сөзбен қатар фразеологиялық бірлік болғандықтан, лексикология курсына тілдегі фразеология жүйесіндегі тұрақты сөз тіркестері жайлы ілім де кіреді.

Лингвистика пәндерінің қатарында лексикологияның алатын орны оның тіл жүйесіндегі барлық деңгейлермен шынайы байланыста болуы, ал ол өз тарапынан лексикологиялық мәселелерді пәнаралық әдіспен оқытуды қамтамасыз етеді. Сөз туралы білім жалпы тіл білімінің маңызды бөлігін қамтиды, себебі сөз тек бір нақты тілге ғана қатысты емес, сонымен қатар жалпылай, терең, яғни басты тіл бірлігі ретінде қарастырылады.

Тілдің екінші маңызды құрамы грамматика, ол өзінің барлық негізгі бірліктерімен бірге қарастырылады: морфема, сөз, сөз тіркесі, сөйлем (жай және күрделі), фраза деңгейінен жоғарғы бірлік пен мәтін.

Тіл жүйесін қарастырғанда, оның фонетикалық аспектісі, оның ұлттық ерекшелігі де қамтыла отырып, жеке қарастырылады. Вокализм, консонантизм, интонация.

Тілдің диахрониялық тұрғысы оның тарихи дамуымен, яғни шығу төркіні мен қазіргі қолданыс жағдайына дейінгі байланыста қарастырылады. Себебі әрбір кезең ұлттық тілдің қалыптасуы мен даму үрдісі үшін өзіндік маңызы бар.

Қазіргі таңда кез келген деңгейдегі тілдік ерекшеліктерді зерттеу лингвистикалық мәдениеттану мәтінінсіз жүзеге аспайды. Тіл мен мәдениеттің байланысы тілдің маңызды сипаттамаларын көрсетуге бағытталған әр түрлі талдау жүргізу арқылы көрсетіледі.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсын оқу барысында синхронды және диахронды әдістерді; салыстырмалы-салғастырмалы әдісті; тілді жүйелі ұйымдастыруды үйрететін басқа да әдістер қолданылады және ерекше көңіл тілдің номинативті, функционалды-прагматикалық, коммуникативтік және лингвомәдени қызметтеріне бөлінеді.

Тілге деген қызығушылық, ең алдымен, сол Антикалық Грецияда әйгілі болған Платон мен Аристотельдің аттарымен байланысты. Ал тіл мен ойдың арақатысы мәселелері Пор-Рояль грамматикасында зерттелді. XVIII ғасырда В.Гумбольдт тілдің ұлттық рухы туралы айта отырып, тіл мен мәдениет, тіл мен ой байланыстарын қарастырды. Фердинанд де Соссюрдің қатысы бар – белгінің

еркіндігі, тіл мен сөздің қосарлылығы, диахрония мен синхрония, парадигма мен синтагма сияқты негізгі ұғымдар курсты өту кезінде жете талқыланады.

Қазіргі таңда сөз төркінінің зерттелуі оның когнитивтік сипаттамасынан алшақ емес: сөз мәселесі ғылыми парадигманың жаңа бағыттарының қатысуымен оқылады, яғни пәнаралық, антропоцентрлік және функционализмдік.

Лингвистикалық зерттеулер дамуының тарихында ағылшын, неміс және француз, сонымен қатар отандық ғалымдардың жұмыстары ерекше орын алады: Л.Смит, В. Шмидт, В. Фляйшер, М.Бреал, Ш.Балли, Дж.Лакофф, М.Джонсон, В.Виноградов, А.Смирницкий, А. Кунин, М. Степанова, И.Чернышева, В.Гак, А.Назарян, Д.Добробольский, С.Исабеков және т.б.

Негізгі бөлім

I Лексикология және лексикография

- 1 Тіл лингвистикалық белгілердің жүйесі ретінде
- 2 Тіл бірліктерінің негізгі функциялары
- 3 Сөз мәселесі мен номинация теориясы. Сөз және концепт
- 4 Сөздің семантикалық құрылымы және оның дамуы
- 5 Сөздің лексикалық мағынасының типтері
- 6 Синонимия, антонимия, гипер- и гипонимия
- 7 Сөздік қоры баюының негізгі жолдары мен даму тәсілдері. Сөздің семантикалық қрылымының дамуы, сөзжасам мен кірме сөздер
- 8 Сөздіктің әлеуметтік және территориалды жіктелуі. Тілдің әлеуметтік аспектісі – әдеби тіл, кәсіби лексика, арго мен жаргон, диалект және регионды әрнектелген лексика
- 9 Фразеологияның пәні, мақсаты, міндеттері. Фразеологиялық бірліктердің құрылымдық-семантикалық типтері. Фразеологиялық бірліктердің когнитивті және прагматикалық потенциалы
- 10 Лексикография. Сөздіктердің түрлері
- 11 Лингвистикалық зерттеулердің негізгі әдістері

II Теориялық фонетика

- 1 Сөздің фонетикалық мінездемесі
- 2 Дауысты дыбыстардың жүйесі
- 3 Дауыссыз дыбыстардың жүйесі
- 4 Буын, екпін акцент ұғымдарының теориялық сипаты
- 5 Интонация: интонацияның қызметі (синтаксистік, модальділік, стилистикалық)

III Теориялық грамматика

- 1 Морфология: сөз таптары мен олардың грамматикалық категориялары. Сөз

және форма құрайтын морфемалар

2 Синтаксис: Аналитизм мен синтетизм. Сөз тіркестерінің негізгі түрлері. Сөйлем сөйлеудің ең кіші номинативті және коммуникативті бірлігі ретінде

3 Валенттілік пен дистрибуция

4 Сөйлем түрлері

5 Модальділіктің синтаксистік категориясы

6 Мәтін және дискурс

IV Тіл тарихы

1 Шетел тілінің шығу тарихы

2 Тілдің тарихи дамуындағы маңызды кезеңдер

3 Маңызы терең диахрониялық өзгерістер

4 Этимология

5 Меңгерілетін тілдің қазіргі жағдайы

V Лингвомәдениеттану

1 Лингвомәдениеттанудың жоғарғы ұғымдары

2 Денотация мен коннотация

3 Салыстырмалы-салғастырмалы талдау

4 Тілдік қатынас

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ ТАҚЫРЫПТАРЫНЫҢ БОЛЖАЛАНҒАН ТІЗІМІ

1 Тіл лингвистикалық белгілер жүйесі ретінде. Тілді үйренудің негізгі қағидаттары. Тілдің негізгі қызметтері

2 Тілдің когнитивті аспектісі. Номинация теориясы. Сөз және концепт. Ұғымдар типтері.

3 Моно- и полисемия. Сөз мағынасының негізгі типтері. Сөз мағынасының өзгеруінің механизмдері: метафора, метонимия, сөз мағынасының кеңеюі, тарылуы, жақсаруы, көмескіленуі

4 Сөзжасамның негізгі моделі: деривацияның әр қилы түрлері, конверсия, біріккен сөздер, қысқарған сөздер мен оноματοпεία

5 Фразеологияның пәні, мақсаты мен міндеттері. Еркін сөз тіркестері мен фразеологиялық бірліктер. Фразеологиялық бірліктердің жіктелуі. Фразеологиялық бірліктердің коммуникативтік-прагматикалық потенциалы

6 Сөздің фонетикалық сипаттамасы. Вокализм. Консонантизм. Интонацияның функциясы

7 Морфология. Сөз таптары және олардың грамматикалық категориялары. Сөз тудырушы және форма тудырушы морфемалар

8 Синтаксис. Аналитизм және синтетизм. Сөз тіркестерінің негізгі типтері. Валенттілік және дистрибуция

9 Сөйлем сөйлеудің ең кіші номинативтік және коммуникативтік бірлігі

ретінде. Сөйлем түрлері

10 Мәтін және дикурс

11 Тілдің тарихи дамуының негізгі кезеңдері. Диахрониядағы маңызды өзгерістер. Этимология. Меңгерілетін шетел тілінің қазіргі жағдайы

12 Лингвомәдениеттанудың негізгі ұғымдары. Денотация мен коннотация. Салыстырмалы-салғастырмалы талдау. Тілдік қатынастар.

ДИПЛОМ ЖҰМЫСТАРЫ ТАҚЫРЫПТАРЫНЫҢ БОЛЖАЛАНҒАН ТІЗІМІ

1 Шетел тілі сөзінің және фразеологиялық бірліктерінің лингвомәдениеттану сипаттамасы

2 Ағылшын, неміс және француз тілдеріндегі синонимия мәселесін және олардың функционалдық ерекшеліктерін қазақ немесе орыс тілдерімен салыстыру

3 Лексикография мәселесі және әр түрлі сөздіктердің шетел тілін оқытудағы маңызы

4 Жаңа сөздер (неологизмдер) және олардың сөздік қорды байыту үрдісіндегі рөлі

5 Тілдердің арнайы мақсаттарға арналғандағы ерекшеліктері және кәсіби терминдердің ерекшеліктері

6 Жаргонизмдердің семантикалық және құрылымдық ерекшеліктері және жастар сленгісі

7 Әр түрлі лексикалық-тақырыптық топтардағы бейнелі сөздердің метафорикалық қолданылуы

8 Дискурстағы экспрессивті құралдардың қолданылуы

9 Сөзжасамның әр түрлі тәсілдері, аффиксация сөзжасамның ең өнімді тәсілі ретінде

10 Қазіргі таңдағы тілдің сөздік қорын байыту үрдісіндегі кірме сөздердің рөлі

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗ БЕТІНШЕ ЖҰМЫС ІСТЕУГЕ НЕГІЗДЕЛГЕН БОЛЖАЛАНҒАН ТАҚЫРЫПТАР ТІЗІМІ

Студенттердің өз бетінше жұмыс (СӨЖ) істеу барысында ғылымның төменгі бөлімдері қарастырылады:

1. Лексикография. Сөздік түрлері

2. Аффиксті деривация. Суффикстер мен префикстер

3. Сөздік қор және қоғам: Неологизмдер, архаизмдер, терминдер, арго, жаргон, окказионализмдер

4. Лексиканың әлеуметтік және территориялды жіктелуі

5. Кірме сөз

6. Тілдің жүйелі ұйымдастырылуы: синонимдер, антонимдер мен омонимдер

7. Фразеологиялық бірліктердің жасалу жолдары мен жіктелуі

8. Салыстырмалы лексикология мен фразеология

9. Сөз таптары, грамматикалық категориялар. Сөз таптарының белгілері, семантикалық және синтаксистік сипаттамасы

10. Меңгерілетін шетел тілдерінің шығу тарихы

Өздік жұмыс оқу материалдарын меңгеру ғылыми қарастыру мен міндеттерді шешудегі дағдылар мен шеберлілікті қалыптастыруға негізделген. Оқу барысында студент оқытушының кәсіби ұстанымындағы дағдыларды бетке алғаны дұрыс.

СӨЖ КЕЛЕСІ СИПАТТАҒЫ ЖОБА ЖҰМЫСТАРЫН ҚАМТИ АЛАДЫ:

1. Лексикография және сөздік түрлері
2. Болмыстың тілдік (ұлттық) көрнісі
3. Мәдениетаралық қатысымдағы когнитивті және лингвистикалық сұлба
4. Шетел және ана тілдеріндегі әр түрлі жанрдағы мәтіндердің лингвистикалық және салыстырмалы талдауы
5. Шетел және ана тіліндегі публицистикалық дискурстың ерекшелігін анықтау (дискурста метафора мен метонимия, салыстырулар мен идиомалар, неологизмдер мен архаизмдердің орын алуы)
6. Ағылшын, неміс және француз тілдерінде жазатын заманауи авторлар мәтініндегі модальділік пен синтаксистің негізгі ерекшеліктері
7. Әр түрлі тақырыптық топтардағы лексикалық-семантикалық өрістерді зерттеу және осы топтарға енетін лексиканы жіктеу
8. Тілдік қатынас және кірме сөз

Зерттеу қортындыларын тестік жаттығулар құрау кезінде, ал талдау қортындыларын оқу жаттығуларын дайындау және орындау кезінде қолдануға болады.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Бабич Г.Н. Лексикология английского языка/Lexicology: A current Guide. Москва, 2005
2. Зыкова И.В. Практический курс английской лексикологии. Москва, 2006
3. Харитончик З.А. Лексикология английского языка. Москва, 2006
4. Швейцер А.Д. Социальная дифференциация языка в США. Москва, 1983
5. Бархударов Л.С. Очерки по морфологии современного англ.яз. М., 1975
6. Блох М.Я. Теоретическая грамматика английского языка. М., 2-өңделген басылым. М., 2001.
7. Прибыток И.И. Теоретическая грамматика английского языка. Москва, 2008
8. Antrushina G.B. "English Lexicology", "Vyssaja skola". М., 1999
9. Burnley David. Lexis and Semantics. Cambridge University Press, 1999
10. Canon G. Historical changes and English Wordformation: New Vocabulary items. New York, 1986
11. Dubenets E.M. A Course of Lectures in English Lexicology. Moscow, 2003
12. Eliseeva V.V. English Lexicology. St. Petersburg, 2003
13. Kunin A.V. Phraseology. International Relations, Moscow, 1972

14. Arnold I.V. "The English Word", "Vyssaja skola", M. 1989
15. Ginsburg S.I. "A Course in Modern English Lexicology", "Vyssaja skola", M. 1979.
16. Eliseeva V.V. "English Lexicology", St.Petersburg, 2003.
17. A Study of Language Contact and Lexical Borrowing", skaffari, Janne, 2000.
18. Stockwell R. Minkova D. "English Words. History and structure", Cambridge university press, 2001. Sokolova M.A., Gintovt K.P. English Phonetics. A Theoretical Course. M., 1996.
19. Leontyeva S.F. A Theoretical Course of English Phonetics. M., 2002
20. Hancock M. English Pronunciation in Use. Cambridge University Press, 2003.
21. Kelly G. How to teach pronunciation. Pearson Education Limited, 2002.
22. Burger H. Phraseologie. Berlin, 2003
23. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 1976.
24. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache, Leipzig, 1982
25. Stepanova M.D. Cernyceva I.I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Moskau, 1986
26. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 2002
27. Schippan Th. Einführung in die Semasiologie. Leipzig, 2005
28. Schmidt W. Deutsche Sprachkunde. Berlin, 1978
29. Левковская К.А. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Moskau, 1968
30. Степанова М.Д., Фляйшер В. Теоретические основы словообразования в немецком языке. Москва, 1984
31. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка. Москва, 1979
32. Bally Ch. Linguistique générale et linguistique française. Berne, 1965
33. Bayon C, Mignot X. Sémantique du langage. P., 1995
34. Bayon C. Introduction à la linguistique. P., 2003
35. Ducrot O. Nouveau dictionnaire encyclopédique des sciences du langage. P., 1995
36. Lopatnikova N.N. Lexicologie du français moderne. M., 2006
37. Picoche J. Précis de lexicologie française. P., 1995
38. Rey A. Chantreau S. Dictionnaire des expressions et locutions. P. 1990
39. Salminen N. La lexicologie. P. 1997
40. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. М., 1977
41. Гак В.Г. Введение во французскую филологию. М., 1986
42. Гак В.Г. Сравнительная типология. М., 1983
43. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. М. 2000
44. Леонова С.В., Шкурят Н.М. Теоретическая грамматика французского языка. (на французском языке). CD диск, 2003
45. Назарян А.Г. Словарь устойчивых сравнений французского языка. М. 2006
46. Федорова В.А. Теоретическая фонетика французского языка. Воронеж, 2008
47. Щерба Л.В. Теоретическая фонетика французского языка. М. 1963
48. Маслова В. А. Лингвокультурология. М., 2001
49. Klinkenberg P J.-M. Précis de sémantique générale. P. 2000

50. Polická A. Initiation à la lexicologie française. Masarykova univerzita Brno, 2014
51. Stumpf B. Lexicographie et *lexicologie* historique du *français*. Sciences de l'Homme et. Société. Université Nancy II, 2009
52. Chigarevskaja N. Traité de phonétique française. 1982
Dragan E. Grammaire théorique de la langue française Bălți, 2012
53. Chiss J-L., David J. La grammaire entre théorie et pédagogie. P. 2011
54. Galisson R. De la langue à la culture par les mots. P. 1991
55. Lino M.-T. Mots et Lexiculture. P. 2003
56. Marlène da Silva La lexiculturologie... en didactologie des langues-cultures
Synergies Portugal n°1 - 2013 p. 69-89
57. Perret M., Introduction à l'histoire de la langue française. P. 2008
58. Huchon M. Histoire de la langue française P. 2002
59. Gil Fernandes J. L'enseignement de la prononciation : rapport entre théorie et pratique, CSIC, Madrid, Espagne, 2009
60. Glikman J. Phonétique française .- FLE, Université de Leon. 2008

Интернет-дереккөздер

61. ligne: <http://www.projet-pfc.net/dvdophrys/>
62. complexe.htm
63. gr.normative.htm
64. grammaire.htm
65. LA SYNTAXE.htm
66. MODAUX.DOC
67. Niveau superieur.doc
68. Représentations formelles de la phrase.htm
69. subjonctif.htm
70. Syntaxe linguistique et syntaxe formelle.htm
71. Syntaxe, morphologie et semantique.htm
72. types de phrases.htm
73. verbe modalite.htm
74. vision grammaticale.htm Yahoo! Encyclopédie - la syntaxe.htm

Авторлар:

Загидуллина А.А. – филология ғылымдарының докторы, профессор
Салжанова Л.Е. – филология ғылымдарының кандидаты, доцент

РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ОТІҮа 3205 ОСНОВЫ ТЕОРИИ ИЗУЧАЕМОГО ЯЗЫКА

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Загидуллин Р.З. – доктор филологических наук, профессор, КБТУ; Смагулова Р.К. – кандидат филологических наук, доцент, КИМЭП

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Тематический план дисциплины
3. Содержание дисциплины
4. Список рекомендуемой литературы (основная и дополнительная)

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Типовая программа дисциплины «Основы теории изучаемого языка» предназначена для факультетов романо-германской филологии вузов РК по специальности «5В021000-Иностранная филология» и разработана в соответствии с типовым учебным планом специальности.

Курс «Основы теории изучаемого языка» является одной из базовых дисциплин профессионального обучения бакалавра по данной специальности.

Цель курса «Основы теории изучаемого языка» – изучение общих принципов организации и функционирования системы языка.

Задачами данного курса являются: ознакомление студентов с основными направлениями лингво-антропоцентрической парадигмы, определение когнитивных основ языка, изучение характера системной организации лексики и фразеологии, ознакомление с различными способами словообразования и основными путями обогащения словарного состава языка, выявление национально-культурной специфики лексического фонда; ознакомление современными тенденциями развития теоретической грамматики, знание ее основных понятий, особенности морфологии и синтаксиса, осмысление различных подходов и направлений в фонетической системе изучаемого языка, углубленное знание природы и функции звуковых средств, а также интонационные характеристики, этапы и методы исследования исторического развития изучаемого языка и др.

Освоение данной дисциплины дает возможность систематизировать и активизировать знания в области фонетического, грамматического, лексического состава изучаемого языка, что делает более осознанным и эффективным изучение и применение конкретного иностранного языка в условиях межкультурной коммуникации.

Методологической основой курса «Основы теории изучаемого языка» является понимание языка как системно-структурного образования, универсального средства коммуникации, что обуславливает необходимость использования когнитивного, прагматического, функционального и лингвокультурологического подходов к анализу форм существования и функционирования языка.

В результате изучения дисциплины «Основы теории изучаемого языка» студент должен **знать**:

- основные направления и методы современных лингвистических учений;
- объект и предмет фонетических, грамматических, лексикологических, исторических исследований изучаемого языка;
- характер и основные функции лексических единиц;
- основные пути и способы обогащения словарного состава языка;
- основные виды лексических значений слова;
- особенности социальной и региональной дифференциации языка;

- принципы классификации синонимов, омонимов, антонимов;
- различные подходы к объекту фразеологии;
- основные типы словарей и их структуры;
- основные особенности фонетической и интонационной системы иностранного языка;
- основные положения теоретической грамматики, ее понятийный аппарат и важные грамматические категории;
- основные методы грамматического анализа;
- исторические и современные тенденции развития изучаемого языка.

В результате прохождения курса «Основы теории изучаемого языка» студент должен **уметь**:

- охарактеризовать основные направления современных лингвистических учений;
- представить объект и предмет фонетических, грамматических, лексикологических, исторических исследований изучаемого языка;
- использовать основные методы лингвистических исследований;
- различать основные типы значений слова и анализировать его семантическую структуру;
- проводить фонетический, морфемный, синтаксический и компонентный анализ;
- отличать полисемию от омонимии;
- определять метафору, метонимию, факты расширения, сужения, улучшения и ухудшения значения слова;
- различать идеографические и стилистические синонимы, антонимы и омонимы, выделять гиперонимы и гипонимы;
- определять происхождение заимствований;
- выявлять принадлежность слова к определенному классу лексики по линии её социальной дифференциации и выявлять регионально-маркированные слова;
- дифференцировать различные структурно – семантические типы фразеологических единиц (ФЕ) и определять способы их образования;
- работать со всеми типами словарей;
- представлять фонетическую и интонационную системы изучаемого языка;
- правильно использовать основные грамматические категории и методы грамматического анализа;
- дифференцировать основные этапы исторического развития изучаемого языка;
- свободно оперировать языковым глоссарием по изучаемой дисциплине.

Студент должен **владеть**:

- метаязыком научного направления и средствами научного аппарата;
- основными методами лингвистических исследований;
- приёмами работы с лексикографическими изданиями различного типа.

Пререквизитами курса «Основы теории изучаемого языка» являются языковые дисциплины такие как:

- Введение в языкознание
- Общее языкознание
- Введение в общую и специальную филологию
- Введение в классическую филологию
- Современный казахский (русский) язык

Кореквизитами курса «Основы теории изучаемого языка» являются:

- Теоретическая и прикладная лингвистика
- Методика иноязычного образования
- Классическая и современная литература
- Информационно-коммуникационные технологии

Постреквизитами курса «Основы теории изучаемого языка» являются такие социально-гуманитарные науки как:

- Лингвокультурология
- Философия языка
- Когнитивная лингвистика
- Прагмалингвистика
- Социолингвистика
- Основы дискурса

По проблемам фонетики, грамматики, лексикологии, истории языка пишутся курсовые, дипломные работы, в том числе и сопоставительного характера. Основные проблемы лингвистических исследований выносятся на государственный экзамен.

Типовая программа по курсу «Основы теории изучаемого языка» претерпевает содержательную конкретизацию в зависимости от того, к какому языку она применяется.

Так как курс «Основы теории изучаемого языка» имеет своей целью познакомить студентов с историей формирования языка, внутренней логикой и содержанием основных наук о системе языка, без которой невозможны ни человеческое категориальное мышление, ни акты идентификации, дифференциации явлений действительности и наконец, ни вербальная коммуникация, особое внимание обращается на номинативную систему языка, которая складывается из трех типов языковых единиц как средств языковой номинации – слов, свободных или переменных словосочетаний (речевых образований) и устойчивых словосочетаний идиоматического характера, т.е. ФЕ, образующих самостоятельные подсистемы в рамках номинативной системы языка: а) лексическую; б) лексико-синтаксическую; в) фразеологическую. Центральной единицей лексической системы выступает слово, а также лексико-семантическое, синтаксическо-комбинированное словосочетание или фразеологическая единица (ФЕ). Все три подсистемы и их центральные единицы рассматриваются сквозь призму их собственных

языковых параметров, формирования, развития, системности, функционирования, взаимосвязи, взаимообусловленности. Также рассматриваются фонетические и грамматические особенности слова, последние изучаются с учетом морфологии и синтаксиса. Особое место отводится историческому развитию изучаемого языка и его лингвокультурологической специфике.

Изучение дисциплины «Основы теории изучаемого языка» происходит с позиции когнитивной, коммуникативной, функциональной, дискурсной лингвистики, теории языковой личности, лингвистики текста, речевого и коммуникативного поведения носителей конкретных языков, этнического сознания.

В ходе изучения данной дисциплины у студента формируются следующие компетенции и субкомпетенции: общелингвистическая и общелингвистическая компетенции, межкультурно-коммуникативная компетенция, лингвокультурологическая, когнитивная, личностно-центрированная, концептуально-мировозренческая и другие субкомпетенции.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Основной составляющей курса «Основы теории изучаемого языка» является такая теоретическая дисциплина как лексикология. Лексикология (от греческого *lexis* «слова», *lexicos* «словесный», *logos* «учение») отдел языкознания, объектом изучения которого является слово и словарный состав языка. Так как способностью обобщенной номинации наряду со словом являются фразеологические единицы (ФЕ), то в курс лексикологии включается и учение об устойчивых словосочетаниях фразеологической системы языка.

Место лексикологии в ряду лингвистических дисциплин обусловлено ее объективной связью со всеми уровнями языковой системы, что обеспечивает междисциплинарный подход в изучении лексикологических проблем. Учение о слове составляет существенную часть общего языкознания, где слово рассматривается уже не применительно к какому-нибудь определенному языку, а обобщенно, т.е. как основная языковая единица.

Второй важной составляющей языка является грамматика с ее основными единицами: морфемой, словом, словосочетанием, предложением (простое и сложное), сверхфразовым единством и текстом.

Отдельно, при изучении языковой системы, рассматривается ее фонетический аспект, с учетом его национальных специфических характеристик. Вокализм, консонантизм, интонация.

Диахроническое изучение языка связано с этапами его исторического развития, от момента зарождения до его современного использования. Каждый

исторический этап имеет свое важное значение для процесса развития и становления национального языка.

Современный подход к исследованию языковых особенностей любого уровня не может обойтись без учета лингвокультурологического контекста. Учет связи языка и культуры особенно важен при проведении различного рода анализа, направленного на выявление значимых характеристик языка.

При изучении курса «Основы теории изучаемого языка» используются методы синхронного и диахронного анализа; методы сравнительно-сопоставительного анализа; методы, связанные с изучением системной организации языка.

В курсе «Основы теории изучаемого языка» особое внимание уделяется номинативной, функционально-прагматической, коммуникативной и лингвокультурологической функциям языка.

Интерес к языку, возникший еще в Античной Греции, связан, прежде всего, с именами Платона и Аристотеля. Проблемы взаимодействия языка и мышления исследовались уже в грамматике Пор-Рояль. В XVIII веке В.Гумбольдт, говоря о национальном духе языка, рассматривал вопрос о связи языка и мышления, языка и культуры. Базовые положения, используемые в курсе: произвольность знака, дихотомии - язык/речь, диахрония/синхрония, парадигма/синтагма были разработаны Фердинандом де Соссюром.

В настоящее время изучение сущности слова не отделимо от его когнитивных характеристик; проблемы слова изучаются с учетом основных направлений новой научной парадигмы: междисциплинарности, антропоцентризма и функционализма.

В истории развития лингвистических исследований большое место занимают работы английских, немецких и французских, а также отечественных ученых: Л.Смита, В. Шмидта, В. Фляйшера, М.Бреала, Ш.Балли, Дж.Лакофф, М.Джонсона, В.Виноградова, А.Смирницкого, А. Кунина, М. Степановой, И.Чернышевой, В.Гака, А.Назаряна, Д.Добролюбова, С.Исабекова и других.

Основная часть

I. Лексикология и лексикография

1. Язык как система лингвистических знаков
2. Основные функции языковых единиц
3. Проблема слова и теория номинации. Слово и концепт
4. Семантическая структура слова и ее развитие
5. Типы лексических значений слова
6. Синонимия, антонимия, гипер- и гипонимия
7. Основные пути и способы развития словаря. Развитие семантической структуры слова, словообразование и заимствования
8. Социальная и территориальная дифференциация словаря. Социальный

аспект языка - литературный язык, профессиональная лексика, арго и жаргон, диалектная и регионально - маркированная лексика

9. Предмет, цели, задачи фразеологии. Структурно - семантические типы фразеологических единиц (ФЕ). Коммуникативно–прагматические потенциал ФЕ.
10. Лексикография. Типы словарей
11. Основные методы лингвистических исследований

II Теоретическая фонетика

1. Фонетические характеристики слова
2. Система гласных звуков (Вокализм)
3. Система согласных звуков (Консонантизм)
4. Теоретическая характеристика слога, ударения, акцента
5. Интонация: Функции интонации (синтаксическая, модальная, стилистическая)

III Теоретическая грамматика

1. Морфология: Части речи и их грамматические категории. Словообразующие и формообразующие морфемы
2. Синтаксис: Аналитизм и синтетизм. Основные типы словосочетаний. Предложение как минимальная номинативно-коммуникативная единица речи
3. Валентность и дистрибуция
4. Типы предложений
5. Синтаксическая категория модальности
6. Текст и дискурс

IV. История языка

1. История возникновения изучаемого языка
2. Основные этапы исторического развития языка
3. Наиболее важные диахронические изменения
4. Этимология.
5. Современное состояние изучаемого языка

V Лингвокультурология

1. Базовые понятия лингвокультурологии
2. Денотация и коннотация
3. Сравнительно-сопоставительный анализ
4. Языковые контакты

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Язык как система лингвистических знаков. Основные принципы изучения

языка. Основные функции языка.

2. Когнитивный аспект языка. Теория номинации. Слово и концепт. Типы понятий.

3. Моно- и полисемия. Основные типы значений слова. Механизмы изменения значения слова: метафора, метонимия, расширение, сужение, улучшение, ослабление значения слова.

4. Основные модели словообразования: различные виды деривации, конверсия, сложные и телескопные слова, ономотопея и аббревиация.

5. Предмет, цели и задачи фразеологии. Свободные словосочетания и фразеологические единицы. Классификации ФЕ. Коммуникативно-прагматические потенциал ФЕ.

6. Фонетические характеристики слова. Вокализм. Консонантизм. Функции интонации.

7. Морфология. Части речи и их грамматические категории. Морфемы словообразующие и морфемы формообразующие.

8. Синтаксис. Аналитизм и синтетизм. Основные типы словосочетаний. Валентность и дистрибуция.

9. Предложение как минимальная номинативно-коммуникативная единица речи. Типы предложений.

10. Текст и дискурс.

11. Основные этапы исторического развития языка. Наиболее важные диахронические изменения. Этимология. Современное состояние изучаемого языка.

12. Базовые понятия лингвокультурологии. Денотация и коннотация. Сравнительно-сопоставительный анализ. Языковые контакты.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДИПЛОМНЫХ РАБОТ

1 Лингвокультурологические характеристики иноязычных слов и фразеологических единиц.

2 Проблемы синонимии английского, немецкого и французского языков в сравнении с казахским или русским языками и их функциональные особенности.

3 Проблема лексикографии и роль различных видов словарей при обучении иностранному языку.

4 Неологизмы и их роль в процессе обогащения словарного состава языка.

5 Особенности языков для специальных целей и специфика профессиональных терминов.

6 Семантические и структурные особенности жаргонизмов и молодежного сленга.

7 Образно-метафорическое употребление лексем различных лексико-тематических групп.

- 8 Использование экспрессивных средств языка в дискурсе.
- 9 Различные способы словообразования, аффиксация – как продуктивный способ словообразования.
- 10 Роль заимствований в процессе обогащения словарного состава языка на современном этапе.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СРСП и СРС

Самостоятельная работа студентов (СРС) включает самостоятельное изучение отдельных тем таких разделов курса как:

1. Лексикография. Типы словарей.
2. Аффиксальная деривация. Суффиксы и префиксы.
3. Словарный состав и общество: Неологизмы. Архаизмы. Термины. Арго. Жаргон. Оказионализмы.
4. Социальная и территориальная дифференциация лексики.
5. Заимствование.
6. Системная организация языка: синонимы, антонимы и омонимы.
7. Пути образования и классификация ФЕ.
8. Сравнительная лексикология и фразеология.
9. Части речи как грамматические классы слов. Признаки частей речи, семантическая и синтаксическая характеристика частей речи.
10. История возникновения изучаемого языка.

Самостоятельная работа направлена на формирование умений и навыков практического решения задач и исследовательского подхода в освоении учебного материала. В ходе СРС студент должен использовать навыки интерпретации изучаемого явления с профессиональных позиций преподавателя.

СРС может включать проектные работы следующего характера:

1. Лексикография и типы словарей.
2. Языковая (национальная) картина мира.
3. Когнитивно-лингвистические модели межкультурной коммуникации.
4. Лингво-сопоставительный анализ разножанровых текстов родного и изучаемого языков.
5. Определение специфики публицистического дискурса родного и изучаемого языков (наличие метафор, метонимии, сравнений, идиом, неологизмов, архаизмов).
6. Выявление экспрессивных лексических особенностей языка современных авторов, пишущих на английском, немецком и французском языках.
7. Основные особенности синтаксиса и модальности в текстах современных авторов, пишущих на английском, немецком и французском языках.
8. Исследование лексико-семантических полей различных тематических групп,

анализ и систематизация активной лексики, входящей в данные поля.

9. Языковые контакты и заимствования.

Результаты исследования и анализа можно использовать для составления тестов, а также для подготовки и выполнения серий учебных упражнений.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бабич Г.Н. Лексикология английского языка/Lexicology: A current Guide. Москва, 2005
2. Зыкова И.В. Практический курс английской лексикологии. Москва, 2006
3. Харитончик З.А. Лексикология английского языка. Москва, 2006
4. Швейцер А.Д. Социальная дифференциация языка в США. Москва, 1983
5. Бархударов Л.С. Очерки по морфологии современного англ.яз. М., 1975
6. Блох М.Я. Теоретическая грамматика английского языка. М., 2-е издание, переработанное. М., 2001.
7. Прибыток И.И. Теоретическая грамматика английского языка. Москва, 2008
8. Antrushina G.B. "English Lexicology", "Vyssaja skola". M., 1999
9. Burnley David. Lexis and Semantics. Cambridge University Press, 1999
10. Canon G. Historical changes and English Wordformation: New Vocabulary items. New York, 1986
11. Dubenets E.M. A Course of Lectures in English Lexicology. Moscow, 2003
12. Eliseeva V.V. English Lexicology. St.Petersburg, 2003
13. Kunin A.V. Phraseology. International Relations, Moscow, 1972
14. Arnold I.V. "The English Word", "Vyssaja skola", M. 1989
15. Ginsburg S.I. "A Course in Modern English Lexicology", "Vyssaja skola", M. 1979.
16. Eliseeva V.V. "English Lexicology", St.Petersburg, 2003.
17. A Study of Language Contact and Lexical Borrowing", skaffari, Janne, 2000.
18. Stockwell R. Minkova D. "English Words. History and structure", Cambridge university press, 2001. Sokolova M.A., Gintovt K.P. English Phonetics. A Theoretical Course. M., 1996.
19. Leontyeva S.F. A Theoretical Course of English Phonetics. M., 2002
20. Hancock M. English Pronunciation in Use. Cambridge University Press, 2003.
21. Kelly G. How to teach pronunciation. Pearson Education Limited, 2002.
22. Burger H. Phraseologie. Berlin, 2003
23. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 1976.
24. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache, Leipzig, 1982
25. Stepanova M.D. Cernyceva I.I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache.
26. Moskau, 1986
27. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 2002
28. Schippan Th. Einführung in die Semasiologie. Leipzig, 2005
29. Schmidt W. Deutsche Sprachkunde. Berlin, 1978
30. Левковская К.А. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Moskau, 1968
31. Степанова М.Д., Фляйшер В. Теоретические основы словообразования в немецком языке. Москва, 1984
32. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка. Москва, 1979
33. Bally Ch. Linguistique générale et linguistique française. Berne, 1965

34. Bayon C, Mignot X. Sémantique du langage. P., 1995
35. Bayon C. Introduction à la linguistique. P., 2003
36. Ducrot O. Nouveau dictionnaire encyclopédique des sciences du langage. P., 1995
37. Lopatnikova N.N. Lexicologie du français moderne. M., 2006
38. Picoche J. Précis de lexicologie française. P., 1995
39. Rey A. Chantreau S. Dictionnaire des expressions et locutions. P. 1990
40. Salminen N. La lexicologie. P. 1997
41. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. М., 1977
42. Гак В.Г. Введение во французскую филологию. М., 1986
43. Гак В.Г. Сравнительная типология. М., 1983
44. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. М. 2000
45. Леонова С.В., Шкурят Н.М. Теоретическая грамматика французского языка. (на французском языке). CD диск, 2003
46. Назарян А.Г. Словарь устойчивых сравнений французского языка. М. 2006
47. Федорова В.А. Теоретическая фонетика французского языка. Воронеж, 2008
48. Щерба Л.В. Теоретическая фонетика французского языка. М. 1963
49. Маслова В. А. Лингвокультурология. М., 2001
50. Klinkenberg P J.-M. Précis de sémantique générale. P. 2000
51. Polická A. Initiation à la lexicologie française. Masarykova univerzita Brno, 2014
52. Stumpf B. Lexicographie et *lexicologie* historique du *français*. Sciences de l'Homme et. Société. Université Nancy II, 2009
53. Chigarevskaja N. Traité de phonétique française. 1982
- Dragan E. Grammaire théorique de la langue française Bălți, 2012
54. Chiss J-L., David J. La grammaire entre théorie et pédagogie. P. 2011
55. Galisson R. De la langue à la culture par les mots. P. 1991
56. Lino M.-T. Mots et Lexiculture. P. 2003
57. Marlène da Silva La lexiculturologie... en didactologie des langues-cultures Synergies Portugal n°1 - 2013 p. 69-89
58. Perret M., Introduction à l'histoire de la langue française. P. 2008
59. Huchon M. Histoire de la langue française P. 2002
60. Gil Fernandes J. L'enseignement de la prononciation : rapport entre théorie et pratique, CSIC, Madrid, Espagne, 2009
61. Glikman J. Phonétique française .- FLE, Université de Leon. 2008

Интернет-источники

62. ligne: <http://www.projet-pfc.net/dvdophrys/>
63. complexe.htm
64. gr.normative.htm
65. grammaire.htm
66. LA SYNTAXE.htm
67. MODAUX.DOC
68. Niveau superieur.doc
69. Représentations formelles de la phrase.htm

- 70. [subjunctif.htm](#)
- 71. [Syntaxe linguistique et syntaxe formelle.htm](#)
- 72. [Syntaxe, morphologie et semantique.htm](#)
- 73. [types de phrases.htm](#)
- 74. [verbe modalite.htm](#)
- 75. [vision grammaticale.htm](#) [Yahoo! Encyclopédie - la syntaxe.htm](#)

Авторы:

Загидуллина А.А. - доктор филологических наук, профессор
Салжанова Л.Е. - кандидат филологических наук, доцент

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

KBShT 3205 КӘСІБИ БАҒЫТТАЛҒАН ШЕТЕЛ ТІЛІ

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Абдраманова С.А., ф.ғ.к., PhD докторы, ҚМЭБИ профессоры, Смағұлова Р.Қ., ф.ғ.к., доцент, ҚМЭБИ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Алғы сөз
2. Түсінік хат
3. Пәннің тақырыптық жоспары
4. Пәннің мазмұны
5. Қолданылған әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Қазіргі таңда Қазақстанда әлеуметтік жаңартулар, жаһандану, еуропалық және әлемдік мәдени білім беретін кеңістік толқынында мамандыққа кәсіби бағыттап үйрету тәжірибесі жолға қойылуда, соның ішінде аталмыш мәселелер жөнінде ғылыми және әдістемелік орталықтар ашылуда.

Осыған байланысты **«Кәсіби бағытталған шетел тілі»** курсы университеттің филологиялық факультеттерінде оқылатын кәсіби пәндердің бірі болып табылады. **«Кәсіби бағытталған шетел тілі»** пәнін оқытуға 2 кредит беріледі. Осы көлем аясында кәсіби тіл үйренудің ұлттық бейімделген үлгісінің деңгейлері шетел тілін меңгерудің Жалпыевропалық үлгісіне сай меңгеріледі.

«Кәсіби бағытталған шетел тілі» курсының мақсаты студенттердің шетел тілінде С1 деңгейіне сәйкес **жоғары базалық стандарттық деңгейінде** (III ұлттық стандартты деңгей – III -НС) білім беруде коммуникативті-мәдениаралық және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру.

Осы мақсаттарға жету үшін тіл меңгеруде әр деңгейдің **міндеттері** үлгіленген сөйлеу формалары мен қатысымдық жағдаяттар арқылы шешіледі.

- студенттерді мәдениаралық коммуникация теориясы бойынша зерттеулер аясындағы теориялық жетістіктермен таныстыру;
 - студенттердің аналитикалық шеберлігі мен сыншыл кәсіби ойлауын әр түрлі функционалдық стильдерде және жанрлардағы жазбаша, ауызша мәтіндерді талдау, түсіндіру және мазмұндау арқылы олардың композициялық, лексикалық-синтаксистік және стилистикалық ерекшеліктерін ескеретін автордың коммуникативті ой желісін іске асыру, жалпы және әлеуметтік филологиялық ой өрісін айқындау арқылы дамыту;
 - замануи әдістер мен әдістемелер арқасында шет тілі мәтінімен жұмыс істеуге бейімдеу, сонымен қатар әр түрлі жанрлар мен стильдердегі мәтіндермен жұмыс істеу дағдыларын маманның болашақ кәсібінің бағытында дамыту;
 - лайықты мәліметтерді тиімді тарату үшін тілдік-стилистикалық бірліктерді саналы түрде үйрету;
 - мәтінді түсіндірудің әр түрлі үлгілерін қолдануды, талқыланатын мәтінді белгілі бір жағдайға сайлығын, құрылымдық-функционалдық белгілері бойынша анықтауды үйрету;
 - оқытудың нақты шарттарына байланысты студенттердің оқу үрдісін ұйымдастырудың жаңа формасы мен озық технологияны шығармашылықпен қолдануды дамытып бекіту;
 - студенттерді мәдениаралық коммуникация теориясы бойынша зерттеулер аясындағы теориялық жетістіктермен таныстыру;
 - мәдени ерекшеліктердің әр түрлі көрінісін талдауда құралдарды пайдалануды үйрету, мәдени төзімділік пен сезімшілдікті қалыптастыру.
- Берілген курсты оқу нәтижесінде студенттердің **білуі** жөн :

- «Шетел филологиясы», пәнінің мазмұнын, оның гуманитарлық білімдер жүйесіндегі ерекшелігі мен орнын;

- шетел тілінде медиа мәтінді оқуға және түсінуге үйрететін қазіргі әдістер, қағидалар және технологияларды;

- шетел тілінде медиа мәтінді талдап үйренудегі оқу құралдарын құрастыру тұжырымдамаларын;

- әдістемелік міндеттерге байланысты оқудың - глобальді, егжей-тегжейлі, іздене оқу сияқты- әр түрлі түрлерін қолдану мүмкіндіктерін.

Осы курсты меңгеру нәтижесінде студенттер **білуге тиісті** :

- ақпараттық технологиялардың көмегімен жаңа білімдерді және іскерлікті, соның ішінде қызмет саласымен тікелей байланыста болмайтын кейбір білімдерді өз бетінше үйренуге;

- БАҚ жаңа (креативтілік) идеяларды тудыру, жаңа жағдайларға бейімделу, жинаған тәжірибені қайта бағалау, өз мүмкіндіктерін талдай білуге;

- медиа зерттеулердің әдістемелік тәсілдер және әдістемелік қағидалар жүйесін, филология саласындағы қазіргі ғылыми парадигмалардағы білімдерін көрсете білуге;

- әр түрлі коммуникациялық аяда қабылданған коммуникативтік стратегиялар, тактикалар, риторикалық, стилистикалық және тіл нормаларын меңгеруге;

- жаңа әдістемелер мен методологиялар, алғы шептегі отандық және шетелдік тәжірибелерді пайдалана отырып жүргізген басқа мамандардың ғылыми зерттеулерінің жетістіктері мен түсініктемелерін меңгеруге;

- қазіргі әдістемелерден және әдістемеліктерден, алдыңғы қатарлы отандық және шетел тәжірибеден басқа мамандардың қолдануымен өткізілген ғылыми зерттеулердің нәтижелерін квалификациялы талдаудың, түсіндірудің, мазмұндама жасаудың және жалпылаудың дағдыларын білуге;

- жеке филологиялық пәндер бойынша оқу-әдістемелік материалдарды әзірлеу дағдыларын білуге;

- ресми-іскер және публицистикалық стильдегі мәтіндердің барлық түрлерін тізу, құру, редакциялау, мазмұндама жасау және жүйелей алуға;

- мәтіндердің әр түрлі түрлерін, мәтіннің стилін, жанрын, оның қандай нысанаға жататынын аңғаруға.

Осы курсты аяқтағанда студенттер **меңгеруге тиісті** :

- лингвистика саласындағы ғылыми зерттеулерді болжау мақсатында когнитивті-концептуалды, кәсіби – ғылыми тіл жағдайын үлгілеу қабілеттілігін;

- зерттеуге дайындау барысында құзырлы – конструктивті қалыптастыру, жобалық іске асыру қызметін жетілдіруді;

- зерттеу қызметіне үйрету негізінде жобалық – бағдарламалайтын, ақпараттық – аналитикалық және т.б. құзырларды қалыптастыруды.

Курстың пререквизиттері: осы курстың алдында жүрген пәндердің тізімі: Тіл біліміне кіріспе, Негізгі шет тілі, Лингвистика (оқылатын тілдердің

теориялық фонетикасы, лексикологиясы, теориялық грамматикасы)

Курстың кореквизиттері: Арнайы шет тілі.

Курстың постреквизиттері: шет тілдерін үйретудегі арнайы бағытталған әдістеме.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

КЛК «Теориялық және қолданбалы лингвистика»

Тақырып 1. «Тіл теориясы және мәдениетаралық коммуникация»

Тақырып 2. «Мәдениетаралық коммуникация және лингвомәдениеттанудағы лингводидактика (шетел тілдері)»

КЛК «Медиа коммуникациядағы лингвистика»

Тақырып 1. « БАҚ аясындағы лингвистика »

Тақырыпша 2. «Тілдік кәсіби баспа ісіндегі лингвистика»

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Пәннің мазмұны жаңа когнитивті лингвомәдениеттанымдық кешендері (КЛК), оны құраушы компоненттер:

- қатысым аялары,
- осы аяларды іске асырушы сөйлеу тақырыптары мен қарым қатынас тақырыпшалары,
- қатысымның ауызша және жазбаша формаларының типтік жағдаяттары арқылы іске асады.

«Теориялық және қолданбалы лингвистика»

«Тіл теориясы және мәдениетаралық коммуникация» тақырыбының мазмұны төмендегідей тақырыпшалар арқылы ашылады: «Тіл теориясы және мәдениетаралық коммуникация негіздері», «Мәдениетаралық коммуникацияның когнитивті лингвомәдениеттанымдық негіздері», «Тілдік категоризацияның танымдық аспектілері», «Тілдік сананың құрылымы және қызметі», «Танымдық семантика и лингводидактиканың теориялық қолданбалы негізі ретіндегі концепттану, «Болмыс бейнесі: концептуалды және тілдік», «Мәдениетаралық коммуникацияда мәтінді түсіну мәселесі».

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- **типтік жағдаяттар:**
- *диалог* барысында мәдениетаралық коммуникация процестерін кері кодтауда тіл теориясының деректері қалай қолданылатынын түсіндіріңіз.
- *сұхбат* барысында мына мәселе талқылануда: «Тіл білімінің негізгі бағыттарын (әлеуметтік лингвистика, прагмалингвистика, паралингвистика, психолінгвистика; когнитивті лингвистика, гендерлік лингвистика және т.б.); талқылау кезінде филологияның өзекті мәселелері көтерілуі тиіс; қарым қатынастың үлгісі, мәдениетаралық қарым-қатынас үлгісі, екі және көптілділік

тұжырымдамалық үлгісі, т.б., «mental» «менталды», «менталдылық», «тіл иелері мен үйренушілерінің менталды контексті»

- *Дөңгелек үстелге* қатысушылар мына мәселені талқылауда «Тіл-әлемнің айнасы, ол әрбір тілге тән және бірегей шынайы болмысты белгілейді және әлемдегі өз бейнесін жасайды, сәйкесінше, әр халық, этникалық топтар, сөйлеу қоғамдастықтары оны қарым-қатынас құралы ретінде пайдаланады».

- «Тіл бірліктерінің ұлттық өзіндік, ұлттық мәдени ерекшеліктері, «Тіл әлемнің көрінісі», «Әлемнің тілдік бейнесі» «Жаңа зерттеулердегі «әлемнің тілдік бейнесі» және «әлемнің концептуалды бейнесі» ұғымдары», «Мәдениетаралық коммуникациядағы этникалық стереотиптер» мәселелері бойынша *баяндама* дайындаңыз және конференцияға қатысыңыз.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- Қысқа шолу дайындаңыз. Мәдениетаралық коммуникацияның негізін қалаушы құрамдас бөліктерінің қарым қатынасына көзқарастардың дамуына сараптама жасаңыз.

- Лингвистикадағы теориялардың тиімді қолданбалы іске асуын *кесте* түрінде ұсыныңыз. Қолданбалы өнімдердің тізімін негізге алынған фундаменталды теориялардың тетік негіздерін көрсете отырып жасаңыз.

- *Эссе* дайындаңыз. Тілдік сананың құрылымы мен қызмет ету ерекшеліктерін қазіргі таным теорияларын есепке ала отырып сипаттаңыз.

«Мәдениетаралық коммуникация және лингвомәдениеттанудағы лингводидактика (шетел тілдері)» тақырыбы төмендегі тақырыпшалармен ашылады:

«Мәдениетаралық коммуникация және шеттілдік білім беру теориясы мен практикасындағы лингвомәдениеттаным», «Лингвомәдени концепттер (метаконцепттер) және олардың мәдениетаралық қарым-қатынас контекстіндегі ерекшеліктері», «Лингвоконцепттаным», «Қарым қатынастың динамикалық түсіндірілуі және «сана-тіл-мәдениет-жеке тұлға»», «Мәдениетаралық коммуникация және оның дамуы шеттілдік білім берудің қазіргі заманғы парадигмасының теориясы ретінде»

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін:

- *Жоба* қорғау. Мәдениетаралық коммуникацияның когнитивті-лингвомәдениеттанымдық негіздерін ұсыныңыз.

- «Тіл және мәдениет қарым-қатынасы», «Тіл және сана қарым-қатынасы», «Тіл және қоғам», «Тіл – халық рухы» және басқа тақырыпшаларды *реферативті* түрде қорғаңыз. Лео Вейсгербер, В. Гумбольдт, Хердер, Уорф, Сепирдің концепт жайлы жаңа пікірлері және басқалар. «Концепт», «Тілдік өріс» терминдері анықталады.

- *Кейс-жағдаят*: Конференцияға қатысушылар этномәдениеттанудың, қазіргі филологиялық ғылымның дидактикасының, шеттілдік білім беруде «тіл өрісінің» мәселелерін талқылайды.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *Хат* жазыңыз. Лингвомәдениеттанудың деректерін шетел тілін оқыту теориясы мен практикасында қолданудың қажеттілігін айқындаңыз.
- *Лингвистикалық сараптама* дайындаңыз. Лингвомәдени концепттердің спецификасы мен олардың мәдениетаралық коммуникациядағы көріну ерекшелігін айқындаңыз.
- *Полемикалық эссе*. Қарым қатынастың динамикалық түсіндірілуі және «сана-тіл-мәдениет-жеке тұлға» құрылымының өзара қатынасын сипаттаңыз.

«Медиа коммуникациядағы лингвистика»

«БАҚ аясындағы лингвистика» тақырыбы төмендегі тақырыпшалармен ашылады :

«Медиа мәтіннің қазіргі теориясы», (Радио тілі, телевидение тілі, кино тілі, жарнама тілі, интернет тілі)», «Медиа мәтін лингвистикалық зерттеулердің нысаны ретінде», «Кәсіби интерактивті коммуникация аясындағы лингвистика», «Телекоммуникация және телеөнім: контент жасаудың спецификасы, материалды өңдеу, тележурналистикада телебағдарламаны үлгілеу», «БАҚ-да дискурсты үлгілеу», «Бұқаралық коммуникациялардың қазіргі теориясы мен құралдары және олардың классификациясы», «Сөйлеудің коммуникативті стратегиялары мен тактикаларының әдіснамасы және БАҚ-да сөздік ықпалдардың типологиясының спецификасы »

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін типтік жағдаяттар:

- «Заманауи бұқаралық ақпарат құралдарының мәселелері мен перспективасы» тақырыбына *дөңгелек үстел* құрыңыз.
- *Кейс-жағдаят*: студенттер екі телекоммуникациялық корпорацияны таныстырушы топтарға бөлінеді. Олар заманауи көрерменді қызықтыра алатындай жаңа телебағдарламаның концепциясын жасауға міндетті.
- *Кейс-жағдаят*: студенттер екі топқа бөлінеді, оның біреуі тәжірибелі интернет пайдалаушылары, ал екіншісі күнделікті өмірде интернетті пайдаланбай-ақ өмір сүрушілер тобы. Білім алушылар интернеттің қазіргі замандағы орны мен маңызын талдай отырып, өз көзқарастарын нақты айғақтармен дәлелдейді.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- Әртүрлі бұқаралық ақпарат құралдарындағы жарнама мәтіндерінің тілдік бірліктері мен құрылымына *сараптама* жасаңыз.
- Университеттік журналдың «Біздің оқытушылар» айдарына *мақала-интервью* дайындаңыз.
- «Телевидение, кино және интернет: бұқаралық мәдениеттің қоғамдағы орны», «Медиа мәтін-ақпарат пен мағына толы мәдени құбылыс» тақырыптарына *эссе* жазыңыз.

«Тілдік кәсіби баспа ісіндегі лингвистика» тақырыбы төмендегі тақырыпшалармен ашылады:

«Редакторлық-баспа ісіндегі және PR технологиялардағы лингвистика» (қоғаммен байланыс)», «Редакторлық және баспа ісі әрекеті. Жазбаша баспа өнімнің лингво-кәсіби спецификасы», «Басылымдардағы және ауызша таныстырылымдардағы журналисттік кәсіби жазбаша және ауызша өнімнің теориясы мен практикасы», «Журналисттік ауызша және жазбаша шығармашылықтың жанрлық және стильдік ерекшеліктері», «Жазбаша креативті өнімнің стилистикасы және құрылымы», «Күнделікті бұқаралық ықпал ету және ресми қабылданған форматтардың, дискурстардың, жанрлық спецификасы, олардың PR-технологиялардағы түрлері мен үлгілері»

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін төмендегідей типтік жағдаяттар ұсынылады:

- *Диалог* барысында саясат, мәдениет, денсаулық сақтау, ауылшаруашылық істерінде оқырманның журналисттік креативті өнім өндіруге ықпалы мен маңызын талқылаңыз.
- «Журналисттердің заманауи кәсіби өнімі қоғамдық ойдың қалыптастырушысы ретінде» тақырыбына *дөңгелек үстел* өткізіңіз.
- *Кейс-жағдаят*: журналисттердің әртүрлі форматта ұсынатын ақпараттарына деген жауапкершілік деңгейін топтарда талқылаңыздар. Заманауи журналисттің кәсіби жұмысының талаптары мен ұстанымдарының концепциясын құрастырыңыз.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *Полемикалық эссе* жазыңыз: Оқырманмен толық түсіністікке жетелейтін және оған ықпал ететін баспа өнімдерінің әртүрлі жанрларында пайдаланылатын стратегиялардың амалдары мен түрлері. Оларға баға беретін сипаттама жасаңыз.
- Редакторлық баспа ісінде әртүрлі мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне *сараптама* дайындаңыз.
- «Журналистің ауызекі және жазбаша шығармашылығының лингвистикалық ерекшеліктері» тақырыбына *мақала* жазыңыз.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Пассов Е.И. Методология методики: теория и опыт применения (избранное) – Липецк: Методическая школа Пассова, 2002.
2. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия, 1999.
3. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей. - М.: Просвещение, 2002.
4. Соловова Е.Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя

иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход. Монография. – М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2004.

5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учеб. пособие для студ., аспирантов и соискателей. - М.: СЛОВО, 2000.
6. Третьякова И.В. Межкультурный подход к интерпретации художественного текста в обучении иностранным языкам (немецкий язык, языковой вуз): дис. ... канд. пед. наук. - Саранск, 2005.
7. Языкова Н.Ф. Формирование профессиональной методической деятельности студентов. – Улан-Удэ, 1994.
8. Bischof M., Kessling V., Krechel R. Landeskunde und Literaturdidaktik. - Berlin: Langenscheidt, 1999.
9. Ehlers S. Lesen als Verstehen. - Berlin, GhK Kassel: Langenscheidt, 1992.
10. Neuner G., Hunfeld H. Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. - Langenscheidt: Universität Gesamthochschule Kassel, 1993.
11. Reinecke W. Linguodidaktik. Zur Theorie des Fremdsprachenerwerbs. - Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1985.
12. Westhoff G. Fertigkeit Lesen. - Berlin, München: Langenscheidt, 1997.
13. <http://www.libfl.ru/>
<http://www.miclibrary.ru>
<http://www.infoliolib.info/>
<http://promo.net/pg/>
<http://berg.heim.at>
<http://www.gutenberg.de>

Құрастырушылар:

Асқарова Г.Қ., педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент
Салжанова Л.Е., филология ғылымдарының кандидаты, доцент
Төкен М.Б., білім магистрі, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

**POIYa 2202 ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**

по специальности бакалавриата
5B021000-Иностранная филология

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Абдраманова С.А., к.ф.н., доктор PhD, профессор КИМЭП; Смагулова Р.К., к.ф.н., доцент, КИМЭП;

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» ноября 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Тематический план дисциплины
3. Содержание дисциплины
4. Список рекомендуемой литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

В настоящее время в Казахстане на волне социального обновления, стремления к открытому обществу и интеграции в мировое и европейское культурно-образовательное пространство происходит обобщение опыта профессионально-ориентированного обучения, в том числе иностранным языкам, создаются научные и методические центры по данной проблеме.

В этой связи курс **«Профессионально-ориентированный иностранный язык»** становится одной из профилирующих дисциплин, изучаемых на филологических факультетах университета. На изучение дисциплины «Профессионально-ориентированный иностранный язык» рекомендуется **2 кредитов**. В рамках данного объема происходит освоение уровней Национальной адаптивной модели профессионального обучения языкам в соответствии с Общеввропейской шкалой уровней владения иностранными языками.

Цель курса обучения **«Профессионально-ориентированный иностранный язык»** состоит в формировании *межкультурно-коммуникативной и профессиональной компетенции* студентов в процессе иноязычного образования с уровня сверх-базовой стандартности (III национальный стандартный – III -НС), соответствующий уровням C1 ОЕК.

Поставленная цель достигается путем решения задач каждого уровня овладения иностранным языком, реализуемых в моделируемых формах речи и типах коммуникаций:

- ознакомить студентов с теоретическими достижениями в области исследований по теории межкультурной коммуникации;
- развитие у студентов аналитических умений и критического профессионального мышления путем анализа, интерпретации, реферирования письменных текстов разных функциональных стилей и жанровых разновидностей путем выявления их композиционных, лексико-синтаксических и стилистических особенностей, участвующих в реализации коммуникативной интенции автора, расширение обще- и специально-филологического кругозора;
- научить ориентироваться в современных методах и подходах к работе с иноязычным текстом и развить необходимые для последующей профессиональной деятельности навыки работы с текстами различных стилей и жанров;
- научить сознательно отбирать языково-стилистические средства для полноценной эффективной передачи соответствующей информации;
- научить использовать различные модели интерпретации медиа текста,
- определять по ситуативным и структурно-функциональным признакам принадлежность анализируемого текста к определенному функциональному стилю;

-закрепить и развить у студентов умения творчески использовать прогрессивные технологии и новые формы организации учебного процесса в зависимости от конкретных условий обучения;

-научить использованию теоретического инструментария в анализе различных проявлений культурной специфики; развить толерантность и культурную сенситивность.

В результате изучения данного курса студенты должны **знать**:

- содержание предметной области «Иностранная филология», его специфику и место в системе гуманитарного и медиа образования;
- современные методы, принципы и технологии обучения чтению и интерпретации иноязычного текста в СМИ;
- концепции составления учебных пособий по обучению чтению иноязычного текста;
- возможности применения различных видов чтения в зависимости от методической задачи как глобальное, изучающее, поисковое.

В результате усвоения данного курса студенты должны **уметь**:

- самостоятельно приобретать с помощью информационных технологий и использовать в практической деятельности новые знания и умения, в том числе в новых областях знаний, непосредственно не связанных со сферой деятельности;
- порождать новые (креативные) идеи, адаптироваться к новым ситуациям, переоценивать накопленный опыт, анализировать свои возможности;
- демонстрировать знания современной научной парадигмы в области филологии и СМИ, динамики ее развития, системы методологических принципов и методических приемов филологического исследования;
- владеть коммуникативными стратегиями и тактиками, риторическими, стилистическими и языковыми нормами и приемами, принятыми в разных сферах медиа коммуникации, умение адекватно использовать их при решении профессиональных задач;
- владеть навыками квалифицированного анализа, комментирования, реферирования и обобщения результатов научных исследований, проведенных другими специалистами, с использованием современных методик и методологий, передового отечественного и зарубежного опыта;
- владеть навыками подготовки учебно-методических материалов по отдельным филологическим дисциплинам;
- создавать, редактировать, реферировать и систематизировать все типы текстов официально-делового и публицистического стиля;
- трансформировать различные типы текстов, изменять стиль, жанры, целевую принадлежность текста.

По окончании данного курса студенты должны **владеть**:

способностью моделировать когнитивно-концептуальную,

професионально-метаязыковую ситуаций в целях прогнозирования научных исследований в области лингвистики;

навыками креативно-конструктивной и моделирующе-реализационной деятельности в подготовке к исследованию;

проектно-программирующей, информационно-аналитической компетенциями на основе обучения исследовательской деятельности и т.д.

Пререквизиты курса: Перечень дисциплин, предшествующих изучению данной дисциплины: Введение в языкознание, Базовый иностранный язык, Лингвистика (Теоретическая фонетика, Лексикология, Теоретическая грамматика изучаемых языков)

Кореквизиты курса: Специальный иностранный язык.

Постреквизиты курса: Специально-ориентированная методика обучения иностранным языкам.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

КЛК «Теоретическая и прикладная лингвистика»

Субтема 1. «Теория языка и межкультурная коммуникация»,

Субтема 2. «Межкультурная коммуникация и лингвокультурология в лингводидактике (ин.языки)»,

КЛК «Лингвистика в Медиа коммуникации»

Субтема 1. «Лингвистика в сфере СМИ»

Субтема 2. «Лингвистика в лингво-профессиональной издательской сфере»

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ КУРСА

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу,
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации для устных и письменных форм общения.

КЛК «Теоретическая и прикладная лингвистика» представлен в темах:

- «Теория языка и межкультурная коммуникация», раскрывающаяся в субтемах: «Основы теории языка и межкультурной коммуникации», «Когнитивно-лингвокультурологические основы межкультурной коммуникации», «Когнитивные аспекты языковой категоризации», «Строение и функционирование языкового сознания», «Когнитивная семантика и концептология как теоретико-прикладная основа лингводидактики», «Картина мира: концептуальная и языковая», «Проблема понимания текста в межкультурной коммуникации».

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:**

- Во время *диалога* объясните, как используются данные теории языка для декодирования процессов межкультурной коммуникации
- Участники *беседы* обсуждают проблему: «Основные направления языкознания (как социо-, прагма, пара-, психолингвистика; когнитивная лингвистика, гендерная лингвистика и др.); в дискуссиях должно найти отражение актуальные вопросы филологии; концептуальная модель общения, модель межкультурной коммуникации, би- и полилингвизма и др.; определяются термины «mental», «ментальность», «ментальный», «ментальный контекст носителей языка и изучающих» и
- Участники *круглого стола* обсуждают проблему: «Язык — зеркало окружающего мира, он отражает действительность и создает свою картину мира, специфичную и уникальную для каждого языка и, соответственно, народа, этнической группы, речевого коллектива, пользующегося данным языком как средством общения»; др.
- - *Подготовьте доклад и выступите на конференции по проблемам: «Национально-специфические, национально-культурные особенности языковых единиц», «Языковая картина мира», «Отражение мира в языке», «Понятия «языковая картина мира и концептуальная картина мира» в современных исследованиях», «Этнические стереотипы в межкультурной коммуникации».*

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:

- Подготовьте краткий *обзор*. Проведите анализ эволюции взглядов на взаимодействие 3 составляющих основу межкультурной коммуникации.
- *Таблично* представить теории лингвистики с прикладной эффективной реализацией. Дайте перечень внедренной прикладной продукции с указанием ключевых основ - фундаментальной теории, заложенную в основу прикладного выхода.
- Подготовьте *эссе*. Опишите строение и особенности функционирования языкового сознания, с учетом современных теорий познания.

- **«Межкультурная коммуникация и лингвокультурология в лингводидактике (ин.языки)»**, раскрывающаяся в субтемах: «Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения ИЯ», «Лингвокультурные концепты (метаконцепты) и особенности их проявления в контексте межкультурной коммуникации», «Лингвоконцептология. Динамическая трактовка взаимодействия и «сознание-язык-культураличность», «Межкультурная коммуникация и её развитие как теория современной парадигмы иноязычного образования».

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

- **типовые ситуации:**

- *Защита проекта.* Представьте когнитивно-лингвокультурологические основы межкультурной коммуникации.

- *Выступление в реферируемой форме* на темы «Взаимодействие языка и культуры», «Взаимодействие языка и сознания», «Язык и Общество», «Язык-дух народа» и др. Новый взгляд на концепты Лео Вейсгербера, В. Гумбольдта, Хердера, Уорфа, Сепира и др. Определяются термины «Концепт», «Языковое поле»

- *Кейс-ситуация:* Участники конференции обсуждают проблемы этнокультурологии, дидактики современных филологических наук, злободневные проблемы иноязычного образования и дидактики поле языка»

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:

- Напишите *письмо*. Обоснуйте необходимость использования данных лингвокультуроведения в теории и практике обучения ИЯ.

- Подготовьте *лингвистическую экспертизу*. Представьте специфику лингвокультурных концептов и особенности их проявления в контексте межкультурной коммуникации».

- *Полемическое эссе.* Опишите соотношение и взаимодействие динамической структуры «сознание-язык-культура-личность».

КЛК «Медиа коммуникации» представлен в темах:

- «**Лингвистика в сфере СМИ**», раскрывающаяся в субтемах: «Теория современного медиатекста. (Язык радио, телевидения, кино, рекламы, интернета)», «Медиа текст как объект лингвистического исследования», «Лингвистика в сфере профессиональной интерактивной коммуникации (интервью, публицистика, репортаж)», «Телекоммуникация и телепродукция: специфика создания контента, обработки материала, моделирование телепродукта в тележурналистике», «Дискурс-моделирование в СМИ. Современные теории массовых коммуникаций, средства МК, их классификации», «Методология и типология речекоммуникативных стратегий и тактик и их спецификации в типологии речевых воздействий (ТРВ), используемых в СМИ»

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

• типовые ситуации:

- *Круглый стол* на тему «Проблемы и перспективы современных средств массовой коммуникации».

- *Кейс-ситуация:* студенты делятся на группы, которые будут представлять телекоммуникационные корпорации. Задачей является обсудить и разработать концепцию новой телевизионной передачи, способной заинтересовать современного зрителя.

- *Кейс-ситуация:* студенты делятся на группы, одна из которых состоит из опытных интернет-пользователей, а другая из людей, которые в повседневной жизни легко обходятся без интернета. Учащиеся обсуждают и готовят

аргументированное выступление с обоснованием своей точки зрения относительно роли и места интернета в современной жизни.

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:

- Подготовьте *анализ* языковых единиц и структуры рекламных текстов в разных средствах массовой информации.
- Подготовьте *статью-интервью* для университетского журнала в рубрику: «Наши преподаватели»
- Напишите *эссе* на тему «Телевидение, кино и интернет: место в обществе массовой культуры», «Медиа текст – это культурные явления, несущие информацию и смысл».

- **«Лингвистика в лингво-профессиональной издательской сфере»**, раскрывающаяся в субтемах: «Лингвистика в редакционно-издательской и PR-технологиях (связь с общественностью)», «Редакционно-издательская деятельность. Лингво-профессиональная спецификация письменной издательской продукции», «Современные тенденции теории и практики журналистской письменной и устной профессиональной продукции в печатных и устных презентационных формах», «Жанровые и стилевые разновидности журналистского устного и письменного творчества», «Стилистика и структура письменной креативной продукции», «Специфика жанров повседневного массово-воздействующего и официально-принятого форматов, дискурсов, их типы и модели в PR-технологиях».

Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

• **типовые ситуации:**

- Во время *диалога* обсудите роль и влияние читательских отзывов в формировании журналистской креативной продукции в области политики, культуры, здравоохранения, сельского хозяйства.
- *Круглый стол* на тему «Возможности современной профессиональной продукции журналистов как источника формирования общественного мнения».
- *Кейс-ситуация*: обсудите в группах и установите меру ответственности журналистов за предоставляемую информацию в различных форматах. Разработайте концепцию основных принципов и требований в работе современного журналиста.

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются:

- *Пolemическое эссе*: Приведите способы и виды стратегий, используемых в различных жанрах печатной продукции, для достижения взаимопонимания с читателем и влияния на него. Дайте им оценочные характеристики.
- Подготовьте *анализ* особенностей жанровых и стилевых разновидностей различных текстов в редакционно-издательской деятельности.
- Напишите *статью* «Лингвистические особенности письменного и устного творчества журналиста».

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Пассов Е.И. Методология методики: теория и опыт применения (избранное) – Липецк: Методическая школа Пассова, 2002.
2. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия, 1999.
3. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций: Пособие для студентов педвузов и учителей. - М.: Просвещение, 2002.
4. Соловова Е.Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка: интегративно-рефлексивный подход. Монография. – М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2004.
5. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учеб. пособие для студ., аспирантов и соискателей. - М.: СЛОВО, 2000.
6. Третьякова И.В. Межкультурный подход к интерпретации художественного текста в обучении иностранным языкам (немецкий язык, языковой вуз): дис. ... канд. пед. наук. - Саранск, 2005.
7. Языкова Н.Ф. Формирование профессиональной методической деятельности студентов. – Улан-Удэ, 1994.
8. Bischof M., Kessling V., Krechel R. Landeskunde und Literaturdidaktik. - Berlin: Langenscheidt, 1999.
9. Ehlers S. Lesen als Verstehen. - Berlin, GhK Kassel: Langenscheidt, 1992.
10. Neuner G., Hunfeld H. Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. - Langenscheidt: Universität Gesamthochschule Kassel, 1993.
11. Reinecke W. Linguodidaktik. Zur Theorie des Fremdsprachenerwerbs. - Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1985.
12. Westhoff G. Fertigkeit Lesen. - Berlin, München: Langenscheidt, 1997.
13. <http://www.libfl.ru/>
<http://www.miclibrary.ru>
<http://www.infoliolib.info/>
<http://promo.net/pg/>
<http://berg.heim.at>
<http://www.gutenberg.de>

Составители:

Аскарова Г.К., к.п.н., доцент

Салжанова Л.Е., к.ф.н., доцент

Токен М.Б., магистр образования, старший преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ShBBA 3206 ШЕТТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘДІСТЕМЕСІ

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Кульгильдинова Т.А., п.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ; Головчун А.А., п.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

Түсінік хат

Курстың мазмұны

Курс бөлімдерінің тақырыптар бойынша мазмұны

Курс және диплом жұмыстарының үлгі тақырыптары

Ұсынылған әдебиеттер тізімі

Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

Ұсынылып отырған **«Шеттілдік білім берудің әдістемесі»** курсының бағдарламасы (бұдан былай Бағдарлама) тілдік филологиялық мамандықтың бакалавриат студенттеріне арналған. Бағдарлама Қазақстан Республикасының білім саласынадағы нормативтік-құқықтық құжаттарына сәйкес әзірленген. Бағдарламаның ғылыми-теориялық негізі отандық әдістеме ғылымында тұңғыш рет дайындалған біліктілік амалдың мәнмәтінінде жүзеге асырылатын Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде сынақтан өткен **когнитивтік-лингвомәдениеттанымдық әдіснама мен шеттілдік және көптілдік білім беру теориясы** болып табылады (С.С.Құнанбаева). Шеттілдік білім берудің ұсынылып отырған теориясында Шетел тілі пәндік саласының **«Шеттілдік білім беру»** деңгейіне дейін кеңейтілуі ғылыми негізделген. Ғылыми және дидактикалық зерделеудің нысаны «тіл» ретінде пәнаралық конструкт **«өзге тіл – өзге мәдениет – тұлға»** ұсынылған, ол **«лингвомәдениет»** категориясы арқылы бейнеленеді. Жаңа тұжырымдамалық тұрғыдан басты әдістемелік жүйенің негізгі категорияларының ұғымдық мәні қайта қаралған: амалдардың, мақсаттың, мазмұнның, ұстанымдардың, әдістердің, технологиялардың және басқаларының, ұсынылып отырған теорияның үлгісі және шеттілдік білім берудің бағдарламасы халықаралық стандарттар мен ұлттық білім беру жүйесінің шарттарын ескере отырып ақтық (біліктілік) нәтижеге жетуге – мәдениетаралық қатысымдық біліктілікке, мәдениетаралық қатысым субъектісіне, тепе тең мәдениетаралық қатысымға қабілетті және әзір субъектіге жетуге бағытталған.

Ұсынылып отырған ғылыми теория және «Шеттілдік білім берудің әдістемесі» курсына көрініс тапқан отандық және қазіргі халықаралық білім беру үлгісінің үйлестірілуі келешек шетел тілі және әдебиеті мұғалімінің кәсіби-әдістемелік дайындығын ғылым мен практиканың шеттілдік білім беру саласындағы соңғы жетістіктерінің негізінде қамтамасыз етеді.

Курстың мақсаты: шеттілдік білім берудің жаңа тұжырымдамасына негізделе отырып, шетел тілдері мен әдебиетінің болашақ мұғалімін қазіргі кезеңдегі маманға қойылатын әлеуметтік педагогикалық талапқа сәйкес кәсіптік-пәндік дайындығын қамтамасыз ету. Бұл аталған мақсат **төмендегі міндеттер кешенін** шешу арқылы жүзеге асырылады:

Студенттердің шеттілдік білім беру әдістемесінің дамуының әлеуметтік тарихи шарттарының заңдылықтарын және іргелі парадигманың ауысуын түсінуін қамтамасыз ету;

Студенттердің бойында әдістемеге ғылыми теориялық-қолданбалы ғылым ретінде, оның қазіргі жай-күйі және даму перспективасы туралы түсінігін қалыптастыру;

Шеттілдік білімнің тұжырымдамалық базисі болып табылатын когнитивтік-лингвомәдениеттанымдық әдіснама туралы, біліктілікке бағдарланған жаңа

типті шеттілдік білім беру туралы біртұтас ғылыми негізделген түсінік тудыру;

Әдістемелік жүйенің негізгі категорияларын (мақсатын, мазмұнын, ұстанымдарын, әдістерін т.б.) олардың жаңа ұғымдық мәнін түсіне отырып меңгеруін қамтамасыз ету;

Шеттілдік білім беру үрдісінде қолданылатын инновациялық педагогикалық және коммуникативтік-ақпараттық технологияларды меңгеруді қамтамасыз ету.

Көрсетілген міндеттерді жүзеге асыру пәндік-мазмұндық және процессуалдық аспектісін осы курстың негізінде қалыптастырылатын кәсіптік маңызды біліктілікті, атап айтқанда: **1) теориялық-әдіснамалық; 2) мәдениетаралық-қатысымдық; 3) ғылыми-зерттеу; 4) пәндік-кәсіптік біліктілікті** қамтамасыз етеді.

Бұл бағдарлама осыған дейінгі бағдарламалардан өзгеше, шеттілдік білім берудің жаңа ғылыми парадигмасынан шыға отырып, тек біртұтас білім, дағды және іскерліктер жүйесін меңгертіп қана қоймай, студенттердің әдіснамалық мәдениетін дамытуға, олардың өз бетімен атқаратын әрекетін, оның қалыптастырылған кәсіптік маңызды құзыреттілік көмегімен қабілеттілік пен әзірліктің қоюға және шығармашылықпен оқытылушылардың сабақта және сабақтан тыс әрекетін ұйымдастыруға және меңгеруге бағытталған.

«Шеттілдік білім берудің әдістемесі» курсының мазмұны

Бағдарламада көрсетілген материалдың көлемі 3 кредитке есептелген, ол оқу жұмысының 135 сағатына сәйкес келеді, ал оның 45 сағаты аудиториялық жұмыс (30 сағат – дәріс, 15 сағат – семинар-практикалық сабақ, 30 сағат ОСӨЖ мұғалімнің жетекшілігімен өткізілетін өздік жұмыс) және 60 сағат СӨЖ студенттердің өздік жұмысы.

Бөлімдері	Сағат саны			
	лекциялар	семинар	ОСӨЖ	СӨЖ
1. Шеттілдік білімнің теориялық-әдіснамалық негіздері 1. Шеттілдік білімнің әдіснамасы 2. Шеттілдік білім беру әдістемесі теориялық-қолданбалы ғылым ретінде 3. Шеттілдік білім берудің басқа ғылымдармен байланысы 4. Шеттілдік білім беру әдістемесінің ғылыми зерттеу әдістері	4	2	4	8
2. Шеттілдік білім берудің парадигмасы 5. Мәдениетаралық қатысымдық	4	2	4	10

шеттілдік білім беру жүйесінің құзырлылық-әдіснамалық заманауи шеттілдік білім парадигмасының мәні 6. Шеттілдік білім берудің әдістемелік жүйесі: шеттілдік білім берудің мақсаттары, амалдары, мазмұны, ұстанымдары, әдістері, технологиялары (әдістері, құралдары, тәсілдері, интерактивті және ақпараттық технологиялар т.б.). 7. Шеттілдік білім берудің ұйымдастырушылық негізі: білім бағдарламаларының типтері. Оқытудың кредиттік формасы бойынша білім беру бағдарламасы 8. Жалпыевропалық шеттілдік білім берудің деңгейлер үлгісіне сай жүйесі бойынша деңгейлік реттеуге бағытталған білім бағдарламасы				
3. Қатынастың мәдениетаралық сөз-тілдік және сөз -әрекеттік негіздері 9. Мәдениетаралық қатысымның тілдік құралдары: фонетикалық (дыбыстау), лексикалық, грамматикалық аспектілері 10. Тыңдап түсіну, сөйлеу, оқу, жазу, жазбаша сөз негізінде қатысымның мәдениетаралық, сөз әрекеттік негіздері	6	3	6	12
4. Мәдениетаралық қатысыммен байланысты қатынасты үлгілеу 11. Шетел тілінде қатынасты үлгілеу	6	3	6	12
5. Заманауи шеттілдік білім үрдісі: оқытуды басқару, ұйымдастыру, технологиялар 12. Нормативтік басқару құжаттары: (мамандықтың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, білім бағдарламасы оқу үрдісін	6	3	6	12

ұйымдастыру негізі ретінде) 13. Оқу үрдісін басқару: оқу үрдісін жоспарлау (жоспарлаудың түрлері). Оқытудың кредиттік жүйесі бойынша жоспарлаудың ерекшеліктері: сабақ оқу үрдісін ұйымдастырудың негізгі формасы ретінде; шетел тілінен оқушылардың сыныптан тыс жұмысы. 14.Тексеру білім беру үрдісінің сапасы мен оның нәтижесін басқарудың үлгісі ретінде (нысаны, қызметтері, өлшеу формалары және бағалау).				
6. Шетел тілдері мұғалімінің-оқытушысының кәсіптік қызметі 15.Шетел тілі мұғалімінің үлгісі кәсіби мәні бар біліктіліктер мен тұлғалық сапаларының жиынтығы ретінде. Мұғалім тұлғасын дамытудың біліктілік векторлары: әрекет құрылымы, ойлау типі, қабілеті.	4	3	4	6
Барлығы	30	15	30	60

Оқу курсының пререквизиттері, кореквизиттері, постреквизиттері

«Шеттілдік білім берудің әдістемесі» курсы мазмұны жағынан білім беру үрдісінің бұрынғы кезеңдерінде оқытылған, бұл курспен қатар оқытылып жатқан және бұл курстан кейін оқытылатын бір қатар оқу пәндерімен байланысты. Ондай пәндерге жатады: философия, психолого-педагогикалық пәндер топтамасы, теориялық лингвистикалық пәндер, мәдениеттану, лингвомәдениеттану, әлеуметтану, мәдениетаралық қатысым теориясы.

Курс бөлімдерінің тақырыптар бойынша мазмұны

1-бөлім. Шеттілдік білім берудің теориялық-әдіснамалық негіздері

1-тақырып. Шеттілдік білім беру әдіснамасы

Әдіснама туралы теориялық және практикалық іс-әрекетті ұйымдастыру және құру ұстанымдары мен тәсілдері ретіндегі жалпы түсінік. Шеттілдік білім берудің когнитивтік-лингвомәдени әдіснамасы – шет тілдерін оқытудың мәдениетаралық-қатысымдық теориясының тұжырымдамалық негізі. Шеттілдік білім беру әдіснамасының сипаттамалары: 1) белгілі бір ғылым саласында ғылыми танымдағы және зерттеудегі жүйелілігі; 2) нысан

біртұтастығын, оның құрамдас бөліктерінің байланысын ашуды қамтамасыз ететін бір теориялық платформа болуы; 3) осы ғылымның нақты әдіснамасын қамтамасыз ететін әдіснамалық ұстанымдардың сәйкестілігі; 4) теориялық платформаны көрсететін ұғымдар мен категориялар болуы.

Әдіснамалық ұстанымдардың ерекшеліктері мен сипаттамалары: когнитивтік, қатысымдық, тұжырымдамалық, лингвомәдени, әлеуметтік – мәдени, рефлексивтік-дамытушы; осылардың арасында ең жетекші рөл атқаратын когнитивтік ұстанымы; осылар әдістемелік жүйе шеңберінде әдістер, технологиялар, шеттілдік білім беру мазмұнының пәндік-процессуалдық аспектілері арқылы интегративті және кешенді түрде іске асады.

2-тақырып. Шеттілдік білім берудің әдіснамасы теориялық қолданбалы ғылым.

Шеттілдік білім берудің қазіргі теориясы: даму кезеңдері. Шет тілдерін оқыту әдістемесі дамуының әлеуметтік-тарихи шарттылығы. Шеттілдік білім беру сапасына әлеуметтік сұраныстың өзгеруіне ықпал ететін факторлар. Әдістемелік ғылымның қазіргі жағдайы: қазіргі шеттілдік білім беру тұжырымдамасы мәнмәтініндегі пәні мен нысаны.

3-тақырып. Шеттілдік білім беру әдістемесінің басқа ғылымдармен байланысы.

Шеттілдік білім беру әдістемесінің лингвистикалық негіздері

Шеттілдік білім берудің психологиялық және психолингвистикалық негіздері

Шеттілдік білім берудің дидактикалық негіздері

Шеттілдік білім берудің әлеуметтік-мәдени негіздері

Шеттілдік білім берудің мәдениетаралық қатысым теориясымен, лингвомәдениеттаныммен, лингвоелтанумен, әлеуметтік психологиямен, әлеуметтік лингвистикамен байланысы.

4-тақырып. Шеттілдік білім берудегі ғылыми зерттеу әдістері.

Зерттеудің теориялық деңгейдегі әдістері: әдебиеттерді, мұрағат материаларын оқу, зерттеу; модельдеу әдісі, анализ және синтез.

Зерттеудің эмпирикалық деңгейдегі әдістері: мақсатты түрде бақылау, сауалнама әдісі, интервью, әңгіме, тестілеу, тәжірибе әдісі, тәжірибелік оқыту әдістері.

Тәжірибелік оқыту нәтижелерін математикалық өңдеуден өткізу әдістері.

II-бөлім. Шеттілдік білім беру парадигмасы

5-тақырып. Қазіргі компетенттілік-әдіснамалық шеттілдік білім беру парадигмасы мәдениетаралық-қатысымдық шеттілдік білім беру жүйесі ретінде

6-тақырып. Шеттілдік білім берудің әдістемелік жүйесі: шеттілдік білім беру мақсаттары, амалдары, мазмұны, ұстанымдары, әдістері, технологиялары /әдістері, құралдары, интерактивтік және ақпараттық

технологиялар және т.б./

Шеттілдік білім берудің мақсаттары әдістемелі категория ретінде. Шеттілдік білім беру мақсаттарының әлеуметтік сұранысқа байланысты болуы, түпкі мақсат мәдениетаралық қатысым субъектісін қалыптастыру болуы.

Шеттілдік білім беру даму тарихындағы әдістемелік жүйе ұғымы. Шеттілдік білім беруді ұйымдастырудағы ең танымал амалдар: саналы-салғастыру әдісі/Ушинский Д.К., Щерба Л.В./, саналы-практикалық әдісі /Беляев Б.В., Леонтьев А.Н., Леонтьев А.А., Зимняя И.А., Гальперин П.Я. т.б./, жүйелі-әрекетшілдік амал, қатысымға бағдарлы оқыту амалы /Пассов Е.И./, шеттілдік білім берудің жаңа парадигмасын іске асырушы компетенттілік амалы. Шеттілдік білім берудің когнитивтік-лингвомәдени танымдық әдіснамасы/Құнанбаева С.С./. Құзыреттілік білім сапасының көрсеткіші. Мәдениетаралық қатысымдық құзыреттілік, құрамдас бөліктерінің пікірталастар тудыруы.

Шеттілдік білім беру мазмұны. «Мазмұн» категориясының мәні мен құрамдас бөліктері бойынша әртүрлі пікірлер болуы. Мазмұнды бөлу тәсілдері/сызықтық, концентрлік, спиралдық, блоктық-модулдік/. Шеттілдік білім беру мазмұнының пәндік және процессуалық жақтары. Шеттілдік білім беру мазмұнының пәндік жағын құруда когнитивтік-лингвомәдени танымдық кешендер рөлі. Тақырыптық-мәтіндік бірліктер /ТМБ/, /қарым-қатынас ауандары, тақырып, жағдаят/ арқылы мазмұнның пәндік жағын құрайтын КЛК құзыреттіліктер құрамы. Мазмұнды іріктеу және ұйымдастыру/базалық, арнайы/.

Шеттілдік білім беру ұстанымдары. «Оқыту ұстанымы» ұғымының мәні. Әдіснамалық ұстанымдар, әдістемелік ұстанымдар. Әдіснамалық және әдістемелік ұстанымдар мәні мен құрамын анықтаудағы түрлі амалдар. Шеттілдік білім берудің когнитивтік-лингвомәдени танымдық әдіснамасының әдіснамалық ұстанымдары: когнитивтік, қатысымдық, тұжырымдамалық, лингвомәдени, әлеуметтік – мәдени, жеке тұлғаға бағдалылық /рефлексивтік-дамытушы/; олардың мәні. Әлемнің тілдік бейнесін қалыптастырудағы когнитивтік ұстанымның жетекші рөлі.

«Әдіс» ұғымының мәні. Бұл терминнің әртүрлі мағыналары: 1/әдіс оқытудың біртұтас жүйесі ретінде; 2/ әдіс мұғалім мен оқушыарасындағы өзара іс-әрекет жолы ретінде.

Оқыту құралдары. Интерактивтік және ақпараттық технологиялар: жағдаятқа анализ жасау технологиясы /кейс-стади, жобалау технологиясы, мәнмәтіндік оқыту, ойын, креативті технологиялары, бейне технологиясы және т.б./.

7-тақырып. Шеттілдік білім берудің ұйымдастырушылық негізі: білім беру бағдарламалары. Кредиттік оқыту бойынша білім беру бағдарламасы.

Білім беру бағдарламасының кешенді құрамы: 1/білім берудің базистік негіздерін анықтайтын әдіснамалық-тұжырымдамалық бөлігі; 2/болашақ кәсіби іс-әрекет субъектісінің қалыптасуын сипаттайтын теориялық-кәсіби бөлік; 3/болашақ кәсіп субъектісін қалыптастыруда жаңа технологияларды, әдіс-тәсілдерді таңдауға бағытталған технологиялық-білім беру бөлігі.

8-тақырып. Жалпыеуропалық деңгейлік модель жүйесі бойынша деңгейлік тізу білім беру бағдарламасы.

Білім беру бағдарламасына қойылатын талаптар /жүйелілік және интегративтік біртұтастық, иерархиялылық және оқу іс-әрекетінің мақсатқа бағытталуы, мазмұнның кәсіби-базалық мәселелігі, бағдарламаның кәсіби мотивациялық бағдарлылығы, болжамдылық, диагностикалылық, біліктілік-бағалаушылық барабарлылық. Деңгейлік тізу білім беру бағдарламасы, сөз түрлері мен қатысым түрлерін /ауызекі және жазба/ 6 өлшем бойынша жалпыеуропалық тілдік тұжырымдама /ОЕК/ және 5 деңгейлі тілдік білім алу ұлттық стандарты/ҰС/: минималдық жеткілікті деңгей, базалық жеткілікті деңгей, базалық стандарт деңгейі, базалық стандарттан жоғары деңгей, максималды жеткілікті деңгей. Олардың өзара қатыстылығы.

III-бөлім. Қарым-қатынастың сөз-тілдік және сөз-әрекет негіздері

9-тақырып. Мәдениетаралық қарым-қатынастың тілдік құралдары: айту, лексикалық, грамматикалық аспектілер.

Қарым-қатынастың айту аспектісі. Мәдениетаралық қарым-қатынас іскерліктерін меңгерудегі есту-айту және ырғақтық-интонациялық дағдылар. Қатысымдық кешендер /ҚК/негізінде есту-айту және ырғақтық-интонациялық дағдыларды қалыптастыру мақсаты мен міндеттері. Фонетикалық материалды іріктеу және әдістемелік ұйымдастыру. Айту дағдыларын қалыптастырудағы басты технологиялар. Айту қателерін топтастыру және оларды түзету жолдары.

Қарым-қатынастың лексикалық аспектісі. Мәдениетаралық қарым-қатынасты меңгерудегі лексикалық дағдылар рөлі. Қарым-қатынастың лексикалық аспектісін қалыптастыру кезеңдері. ЛБ таныстыру және семантизациялау тәсілдері және жолдары. Қатысымға бағытталған лексикалық жаттығулар түрлері.

Қарым-қатынастың грамматикалық аспектісі. Мәдениетаралық қарым-қатынас іскерлігін меңгерудегі грамматика рөлі мен орны. Вербалдық қатысымның ауызекі және жазба түрлері үшін грамматикалық материалды іріктеу ұстанымдары. ҚК /қатысымдық кешендер/ негізінде қарым-қатынастың грамматикалық аспектісін қалыптастыру кезеңдері. ЛБ таныстыру және семантизациялау тәсілдері және жолдары. Қатысымға бағытталған грамматикалық жаттығулар түрлері.

10-тақырып. Қарым-қатынастың мәдениетаралық сөз-әрекет негіздері. Вербалдық қатысымның ауызекі түрлері.

Тыңдалым сөз әрекетінің түрі және құрал арқылы қарым-қатынас түрі. Психолінгвистикалық сипаттама. Тыңдалым жетістігін қамтамасыз ететін факторлар. Шеттілдік сөзді тыңдап түсіну деңгейлері. Қарым-қатынастың аудитивтік аспектісін қалыптастыратын қатысымдық технологиялар.

Айтылым қарым-қатынастың ауызекі түрі. Қарым-қатынастың ауызекі түрлерінің психолінгвистикалық сипаттамасы. Қарым-қатынастың ауызекі түрлерінің сөз түрлері /диалог, полилог, монолог және т.б./.

Вербалдық қатысымның жазбаша түрлері

Оқылым құрал қолдану арқылы қарым-қатынастың жазбаша түрі. Оқылымның екі жағы: техникалық/көру сигналдарын мағыналық бірліктерге айналдыру/ және мағыналық/мазмұндық/ - мәтінді аяқталған сөз айтылымы түрінде түсіну. Оқылым техникасына оқыту. Оқылымның әртүрлі стратегияларын оқыту технологиялары.

«Жазылым» және «Жазба сөз». Графикалық және орфографиялық дағдыларды қалыптастыру жаттығулары. Қарым-қатынастың жазба түрлері. Қарым-қатынастың жазба түрлерін оқыту технологиялары.

IV-бөлім. Қарым-қатынасты мәдениетаралық қатысым теориясы мәнмәтінінде моделдеу

11-тақырып. Шеттілдік қарым-қатынасты моделдеу.

Қазіргі ғылым мен практикада «моделдеу» ұғымын анықтаудағы әртүрлі амалдар.

Қарым-қатынасты моделдеудегі амалдар, оларды дидактикалық мақсаттарда қолдану. Мәдениетаралық қарым-қатынасты моделдеу.

Шеттілдік қарым-қатынастың тұжырымдамалық-әдіснамалық базалық моделі.

Когнитивтік лингвомәдениеттанымдық кешендер мазмұнының пәндік-процессуалдық аспектісін моделдеу.

V-бөлім. Қазіргі шеттілдік білім беру үрдісі: басқару, ұйымдастыру, оқыту технологиялары

12-тақырып. Шеттілдік білім беруді ұйымдастыруға қойылатын талаптар, олардың нормативтік-басқарушы құжаттарда көрініс табуы /мамандық МЖББС, білім беру бағдарламасы/. Білім беру бағдарламасы -мәнмәтінге негізделген компетенттік шеттілдік білім берудің ұйыдастырушы негізі.

13-тақырып. Оқу үрдісін басқару: оқу үрдісін жоспарлау.

Шеттілдік білім беру үрдісін жоспарлау түрлері/календарлық, тақырыптық, күнделікті сабақ жоспарлары/. Кредиттік технология бойынша оқыту үрдісін ұйымдастыру ерекшеліктері: сабақ оқыту үрдісін ұйымдастырудың негізгі түрі; шет тілі бойынша сабақтан тыс жұмыс. Қазіргі шет тілі сабағына қойылатын талаптар. Педагогикалық және ақпараттық технологиялар

14-тақырып. Бақылау шеттілдік білім беру үрдісінің сапасын қамтамасыз ету моделі және оның нәтижелері.

Бақылау қызметтері: диагностикалық, білім беру, түзету, басқару, бағалау, түрткі болу. Бақылау түрлеріне қойылатын талаптар: мақсаттылық, объективтілік, репрезентативтілік, жүйелілік, дифференциациялылық. Шеттілдік білім берудегі бақылау нысаны. Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік қалыптасу деңгейін анықтаудың критериалдық-бағалаушылық өлшемі.

VI-бөлім. Шет тілдер мен әдебиет оқытушысының кәсіби іс-әрекеті

15-тақырып. Шет тілдер мен әдебиет оқытушысының үлгісі

Қоғам сұранысы мен шеттілдік білім беру мақсаттарына сәйкес шет тілі мұғалімінің кәсіби маңызды құзыреттіліктері және жеке қасиеттері.

Шет тілі мұғалімінің жеке тұлғасы дамуының компетенттілік векторлары: мұғалім іс-әрекетінің «танымдық-дамытушы» және ізденуші-зерттеуші» құрылымы; «аналитикалық-интеграциялы», «креативті-құрылымдық», «рефлексивтік» ойлау түрлері; «мәселелік-белсенділендіруші», «зерттеші-жобалаушы» және «болжамдаушы-моделдеуші» қасиеттер.

КУРСТЫҚ ЖӘНЕ ДИПЛОМДЫҚ ЖҰМЫСТАР ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Шеттілдік білім берудің қазіргі әдістемесі: оның даму жолдары /сини анализ/.
2. Студенттің шет тілді өз бетінше оқу барысында ақпараттық технологияларды қолдануы.
3. Ғылыми теория мен шет тілін оқыту тәжірибесінің дамуы қазіргі шеттілдік білім беру әдістемесін құру мен дамыту негізі.
4. Қазіргі когнитивтік-лингвомәдениеттанымдық әдіснама шеттілдік білім берудің мәдениетаралық-қатысымдық теориясының тұжырымдамалық негізі.
5. Оқушының мәдениетаралық-қатысымдық құзыретілігін қалыптастырудың қатысымдық компетенттілік үлгісі.
6. Лингвомәдениеттанымдық амал мәнмәтінінде оқылымға үйрету /оқу жылдары бойынша/.
7. Қазіргі шеттілдік білім беру теориясы мәнмәтінінде қарым-қатынастың жазбаша түрлерін оқыту/оқу жылдары бойынша/.
8. Оқушының мәдениетаралық-қатысымдық құзыретілігін қалыптастырудағы креативтік технологиялар.
9. Шеттілдік білім беруді ақпараттандыру.
10. Оқу үрдісін басқару: шет тілі сабағы оқу үрдісін басқару түрі.
11. ШТ бойынша өздік жұмыс, оқушының өздік анализі, бағалауы және дамуы.
12. ШТ оқыту құралдары: оқулық басты оқыту құралы және дидактикалық үрдісті басқару құралы.

13. Оқушының мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін қалыптастырудағы ойын технологиялары.
14. ШТ бойынша жаттығуларды топтастыру.
15. Шетел әдістемесіндегі шет тілін меңгеру деңгейлері.
16. Мәдениетаралық қарым-қатынасты меңгеруде сыныптан тыс жұмыс мүмкіндіктері.
17. Шеттілдік білім берудегі жобалау технологиялары.
18. Вербалдық қарым-қатынас жағдаяттарын моделдеу жолдары мен тәсілдері.
19. Шеттілдік білім қалыптасу деңгейін бақылау түрлері.
20. Халықаралық e-mail жобаларын қолдану арқылы жазба қарым-қатынас түріне оқыту технологиясы.
21. Екінші шет тілін оқыту технологиясы.
22. Компьютер технологиялары арқылы дистанциялық оқытуды ұйымдастыру.
23. Тілдік мамандық студенттерін шет тіліне оқыту барысында кейс-әдісін қолдану.

ӘДЕБИЕТ

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – А., 2007.
2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан. – Астана, 2004 г.
3. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. – Алматы, 2004 г.
4. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теории. – Алматы, 2005.
5. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. – Алматы, 2010.
6. Кулибаева Д.Н. Методологические основы управления образовательной системой школ международного типа. – Алматы, 2006.
7. Алхазисвили А.А. Основы овладения устной иноязычной речью. – М., 1998.
8. Банкевич Л.В. Тестирование лексики иностранного языка. – М., 1981.
9. Бордовская Н.В. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. – М., 2010.
10. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 1991.
11. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М., 1990.
12. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М., 2000.
13. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. – М., Академкнига, 2001.
14. Елизарова Г.В. Культура и обучение ИЯ. – Санкт-Петербург, КАРО, 2005.
15. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата

- образования. Высшее образование сегодня. – М., 2003, № 5.
16. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М., 1991.
 17. Козлов П.Г. Интегративная роль результата в технологии обучения иностранному языку. // Новые технологии в учебном процессе в вузе. – Алматы, 1995.
 18. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирования. – М., 1989.
 19. Колкер Я.М., Устинова Е.С., Еналиева Г.М. Практическая методика обучения иностранному языку – М., 2000.
 20. Кунанбаева С.С. Динамика становления иноязычного грамматического навыка у билингвов. – Алматы, 1994.
 21. Леонтович О.А. Теория межкультурной коммуникации в России: состояние и перспективы / Теория коммуникации и прикладная коммуникация. Вестник Российской коммуникативной ассоциации. Вып. № 1, 2002
 22. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М., 1989.
 23. Пассов Е.И. коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2 изд., исправл. – М., 1991.
 24. Поташник М.М. Управление качеством образования. Педагогическое общество России. – М., 2004.
 25. Привалова И.В. Разнообразие подходов в развитии теоретических основ межкультурного общения. «Вестник» МГУ, серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004, № 3.
 26. Смолкин А.М. Методы активного обучения. – М.: Высшая школа, 1991.
 27. Современные языки. Изучение, преподавание, оценка. «Общеввропейские компетенции владения ИЯ». – Совет Европы, Страсбург, 1986.
 28. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. – М., 1987.
 29. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи (подготовки переводчиков). – М., 1989.
 30. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. – М., 2006.
 31. Язык и культура. Лингводидактический аспект. / Материалы международной научно-методической конференции. Под ред. Кунанбаевой С.С. – Алматы, 1998.
 32. Strauss Dieter. Didaktik und Methodik Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. – Langenscheidt, Berlin und München, 1994.
 33. Neuner G., Krüger M., Übungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht. – Langenscheidt, Berlin und München, 1995.
 34. Hermann Funk und Michael König. Grammatik lehren und lernen. Langenscheidt, 1997, Fernstudieneinheit 1.

35. Barbara Dahlhaus. Fertigkei Hören.1998,Langenscheidt,Fernstudieneinheit 5.
36. Ranier Ernst Wicke. Kontakte knüpfen. Langenscheidt, 1988, Fernstudieneinheit 9.
37. Un nivel umbral-Ediciones Concejo de Europa – 1992.
38. Objectifs de l'apprentissage des langues vivantes – Strasbourg, 1991.
39. van Ek.A. Objektives for foreign language learning. Project No 12 – Strasbourg, 1991.
40. A.Baeyen et R.Bergentoft. La langue vivante: apprendre, enseigner, évaluer. – Strasbourg, 1996.
41. Dianne Larsen – Freeman Teaching English. Methods & Approaches. Video film.
42. Jeremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. London – New-York, 1991.
43. Monneri A. Bienvenu en France. Méthode de français. – Paris: Hatier/Didier, 1991.
44. Methodology in TESOL. A Book of Readings. Edited by Michael H. Long & Jack C. Richards. USA, 1987.
45. Savignon S.G. Communicative competence. Theory and Classroom practice. – M. Craw-Hill, 1997.

Авторлық ұжым:

Құнанбаева С.С. – ф.ғ.д., ЖМ ХҒА академигі, профессор

Иванова А.М. – п.ғ.к., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

Қармысова М.К. – ф.ғ.к., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

Асқарова Г.К. – п.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

МЮ 3206 МЕТОДИКА ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Кульгильдинова Т.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана; Головчун А.А., к.п.н., КазУМОиМЯ им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Содержание курса
3. Содержание разделов курса по темам
4. Примерная тематика курсовых и дипломных работ
5. Список рекомендуемой литературы
6. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая программа курса **«Методика иноязычного образования»** (далее Программа) предназначена для студентов бакалавриата языковых филологических специальностей. Программа разработана в соответствии с нормативно-правовыми документами в сфере образования в Республике Казахстан. Научно-теоретической основой Программы является впервые разработанная в отечественной методической науке **Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования** (С.С.Кунанбаева), реализуемых в контексте компетентностного подхода, апробированная в течение ряда лет в Казахском университете международных отношений и мировых языков имени Абылай хана. В разработанной теории иноязычного образования научно обосновано расширение предметной области «Иностранный язык» до уровня **«Иноязычное образование»**. В качестве объекта научного и дидактического изучения «язык» предложен междисциплинарный конструкт **«иноязык – инокультура – личность»**, отражаемый такой категорией как **«лингвокультура»**. С новых концептуальных позиций пересмотрена понятийная сущность главных категорий методической системы: подходов, цели, содержания, принципов, методов, технологий и др. базируемая на положениях разработанной теории модель и программа иноязычного образования с учетом международных стандартов и условий системы национального образования ориентирована на достижение конечного (компетентностного) результата – сформированности межкультурно-коммуникативной компетенции субъекта межкультурной коммуникации, способного и готового к адекватному межкультурному общению.

Разработанная научная теория и гармонизация отечественных и современных международных образовательных моделей, получивших отражение в курсе «Методика иноязычного образования», обеспечивают профессионально-методическую подготовку будущего преподавателя иностранных языков и литературы на основе последних достижений науки и практики в области иноязычного образования.

Цель курса состоит в том, чтобы, базируясь на новой концепции иноязычного образования, обеспечить качество профессионально-предметной подготовки будущего преподавателя иностранных языков и литературы, отвечающие социально педагогическим требованиям, предъявляемым к специалисту на современном этапе. Данная цель реализуется посредством решения **комплекса следующих задач:**

Обеспечить понимание студентами закономерностей социоисторической обусловленности развития методики иноязычного образования и смены фундаментальных парадигм;

Сформировать у студентов научный взгляд на методику как теоретико-

прикладную науку, ее современное состояние и перспективы развития;

Создать целостное научно-обоснованное представление о когнитивно-лингвокультурологической методологии как концептуальном базисе нового компетентностно ориентированного типа иноязычного образования;

Обеспечить овладение основными категориями методической системы (цели, содержание, принципы, методы и др.) в новой интерпретации их понятийной сущности;

Обеспечить овладение инновационными педагогическими и коммуникативно-информационными технологиями, используемыми в процессе иноязычного образования.

Реализация указанных задач обеспечивает предметно-содержательный и процессуальный аспекты формируемых на основе данного курса профессионально-значимых компетенций, а именно: 1) **теоретико-методологический**; 2) **межкультурно-коммуникативный**; 3) **научно-исследовательский**; 4) **предметно-профессиональный**.

Настоящая программа в отличие от предыдущих, исходя из новой научной парадигмы иноязычного образования, направлена не только на усвоение целостной системы знаний, навыков и умений, но и развитие методологической культуры студентов, их самостоятельной деятельности, способности и готовности посредством сформированных профессионально значимых компетенций ставить и творчески решать задачи организации и управления учебной и внеурочной деятельности обучающихся.

Содержание курса «Методика иноязычного образования»

Объем материала, заложенный в программу, рассчитан на 3 кредита, что составляет 135 часов учебной работы, из которых 45 аудиторных (30 час. – лекции, 15 час. – семинарско-практические занятия, 30 час. – СРСП) и 60 час – СРС.

Разделы	Количество часов			
	лекции	семинары	СРС П	СРС
1. Теоретико-методологические основы иноязычного образования Методология иноязычного образования Методика иноязычного образования как теоретико-прикладная наука Связь методики иноязычного образования с другими науками Методы научного исследования в методике иноязычного образования	4	2	4	8

2. Парадигма образования Сущность современной компетентностно-методологической иноязычно-образовательной парадигмы как системы межкультурно-коммуникативного иноязычного образования. Методическая система иноязычного образования: цели, подходы, содержание, принципы, методы, технологии иноязычного образования (методы, средства, приемы, интерактивные и информационные технологии и т.д.). Организационная основа иноязычного образования: типы образовательных программ. Образовательная программа по кредитной форме обучения Образовательная программа уровня ранжирования по общеевропейской системе уровневой модели иноязычного образования.	4	2	4	10
3. Межкультурные рече-языковые и рече-деятельностные основы общения Языковые средства межкультурного общения: произносительные, лексические, грамматические аспекты Межкультурные рече-деятельностные основы общения на основе аудирования, говорения, чтения, письма и письменной речи	6	3	6	12
4. Моделирование общения в контексте теории межкультурной коммуникации Моделирование иноязычного общения.	6	3	6	12
5. Современный иноязычно-образовательный процесс: управление, организация, технологии обучения Нормативно-управляющие документы: (государственный общеобязательный образовательный стандарт специальности, образовательная программа как организационная основа	6	3	6	12

учебного процесса. Управление учебным процессом: планирование учебного процесса (виды планирования). Особенности планирования по кредитной системе обучения: урок как основная форма организации учебного процесса; внеклассная работа учащихся по иностранному языку. Контроль как модель управления качеством образовательного процесса и его результата (объект, функции, формы измерения и оценки).				
6. Профессиональная деятельность учителя – преподавателя иностранных языков Модель учителя иностранных языков как совокупность профессионально значимых компетенций и личностных качеств. Компетентностные векторы развития личности учителя: структура деятельности, тип мышления, способности.	4	3	4	6
Всего	30	15	30	60

Пререквизиты, корреквизиты и постреквизиты учебного курса

Курс «Методика иноязычного образования» содержательно связан с рядом учебных дисциплин, которые изучались на предыдущих этапах образовательного процесса, изучаются параллельно с данным курсом и которые будут изучаться в последующих семестрах. К таким дисциплинам относятся философия, дисциплины психолого-педагогического блока, теоретические лингвистические дисциплины, культурология, лингвокультурология, социология, теория межкультурной коммуникации.

Содержание разделов курса по темам

Раздел I. Теоретико-методологические основы иноязычного образования

Тема 1. Методология иноязычного образования

Общее понятие о методологии как системе принципов и способов организации и построения теоретической и практической деятельности. Когнитивно-лингвокультурологическая методология иноязычного образования – концептуальная основа межкультурно-коммуникативной теории обучения

иностранным языкам. Обязательные характеристики методологии иноязычного образования: 1) системность в научном познании и исследовании конкретной научной области; 2) наличие единой теоретической платформы, обеспечивающей раскрытие целостности объекта, функциональной взаимосвязанности его составляющих; 3) наличие совокупности методологических принципов, отражающих конкретную методологию этой науки; 4) наличие системы понятий и категорий, отражающих теоретическую платформу.

Специфика и сущностные характеристики методологических принципов, как то: когнитивный, коммуникативный, концептуальный, лингвокультурологический, социокультурный, рефлексивно-развивающий, при ведущей роли когнитивного принципа, которые интегративно и комплексно реализуются в рамках методической системы через совокупность методов, технологий, предметно-процессуальных аспектов содержания иноязычного образования. Роль когнитивно-лингвокультурологической методологии и межкультурно-коммуникативной теории в модернизации национальной системы иноязычного образования.

Тема 2. Методика иноязычного образования как теоретико-прикладная наука.

Современная теория иноязычного образования: этапы ее развития. Социоисторическая обусловленность развития методики обучения иностранному языку. Факторы, влияющие на изменение социального спроса на качество иноязычного образования. Современное состояние методической науки: ее предмет и объект в контексте современной концепции иноязычного образования.

Тема 3. Связь методики иноязычного образования с другими науками

Лингвистические основы методики иноязычного образования.

Психологические и психолингвистические основы иноязычного образования.

Дидактические основы иноязычного образования.

Социокультурные основы иноязычного образования.

Связь иноязычного образования с теорией межкультурной коммуникации, лингвокультурологией, лингвострановедением, социальной психологией, социолингвистикой.

Тема 4. Методы научного исследования в иноязычном образовании

Методы теоретического уровня исследования: изучение литературных источников и архивных материалов, метод моделирования, метод анализа и синтеза.

Методы эмпирического уровня исследования: метод целенаправленного наблюдения, методы анкетирования, интервью, беседы, тестирования, метод эксперимента и опытного обучения.

Методы математической обработки результатов экспериментально-опытной работы.

Раздел II. Парадигма иноязычного образования.

Тема 5. Сущность современной компетентностно-методологической иноязычно-образовательной парадигмы как системы межкультурно-коммуникативного иноязычного образования.

Тема 6. Методическая система иноязычного образования: цели, подходы, содержание, принципы, методы, технологии иноязычного образования (методы, средства, приемы, интерактивные и информационные технологии и т.д.)

Цели иноязычного образования как методическая категория. Обусловленность цели иноязычного образования социальным заказом на достижение конечного результата – формирование личности субъекта межкультурной коммуникации.

Понятие методической системы в истории развития иноязычного образования. Наиболее известные подходы в организации процесса иноязычного образования: сознательно-сопоставительный подход (Ушинский Д.К., Щерба Л.В.), сознательно-практический (Беляев Б.В., Леонтьев А.Н., Леонтьев А.А., Зимняя И.А., Гальперин П.Я. и др.), системно-деятельностный подход, коммуникативно-ориентированный подход (Пассов Е.И.); компетентностный подход как практическая реализация новой парадигмы иноязычного образования. Когнитивно-лингвокультурологическая методология иноязычного образования (С.С.Кунанбаева).

Компетенции как показатель качества образования. Межкультурно-коммуникативная компетенция, дискуссионность ее структурного состава.

Содержание иноязычного образования. Различные точки зрения на сущность и компонентный состав категории «содержание». Современные типы содержания. Способы структурирования содержания (линейный, концентрический, спиралевидный, блочно-модульный. Предметная и процессуальная стороны содержания иноязычного образования. Роль когнитивно-лингвокультурологических комплексов (КЛК) в конструировании предметного содержания иноязычного образования. Компонентный состав КЛК, представляющих предметную сторону содержания составом тематико-текстовых единств (ТТЕ): (сфера общения, тема, подтема, ситуация). Принципы отбора и организации содержания (базовые, специфические).

Принципы иноязычного образования. Сущность понятия «принципы обучения». Методологические принципы, методические принципы. Различные подходы к определению сущности и состава методических и методологических принципов. Система методологических принципов когнитивно-лингвокультурологической методологии иноязычного образования: когнитивный, коммуникативный, концептуальный, лингвокультурный,

социокультурный, личностно-центрированный (развивающе-рефлексивный); их сущность. Ведущая роль когнитивного принципа в формировании языковой картины мира.

Сущность понятия «метод». Различные значения этого термина:

1) метод как целостная система (стратегия) обучения и 2) метод как способ реализации взаимодействия учителя и учащихся.

Средства обучения. Интерактивные и информационные технологии, как средства обучения: технологии ситуационного анализа (кейс-стади), проектировочные технологии, контекстное обучение, игровые, креативные, видео-технологии и др.).

Тема 7. Организационная основа иноязычного образования: типы образовательных программ. Образовательная программа по кредитной форме обучения.

Комплексный состав образовательной программы: 1) методологически-концептуальная компонента, отражающая базисные основы образования; 2) теоретико-профессиональная компонента, отражающая характеристики становления субъекта будущей профессиональной деятельности; 3) технологически-образовательная компонента, нацеленная на выбор инновационных технологий, способов и методов формирования субъекта будущей профессии.

Тема 8. Образовательная программа уровневого ранжирования по общеевропейской системе уровневой модели.

Требования к образовательной программе (системность и интегративная целостность, иерархичность и целедетерминированная направленность учебной деятельности, профессионально-базируемая проблемность содержания и технологии, профессионально мотивационная направленность программы, прогностичность, диагностичность, квалификационно-оценочная адекватность. Образовательная программа с уровневым ранжированием речевых типов и форм коммуникации (устной и письменной) по 6-ти параметровой шкале Общеевропейской языковой концепции (ОЕК) и 5-ти уровней языковой обученности национального стандарта (НС): уровень минимальной достаточности, уровень базовой достаточности, уровень базовой стандартности, уровень сверх базовой стандартности, максимально-достаточный уровень. Степень их соотнесенности.

Раздел III. Межкультурные рече-языковые и рече-деятельностные основы общения.

Тема 9. Языковые средства межкультурного общения: произносительные, лексические, грамматические аспекты

Произносительный аспект общения.

Роль слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков в овладении умениями межкультурного общения. Цель и задачи формирования

слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков на основе коммуникативных комплексов (КК). Отбор и методическая организация фонетического материала. Основные технологии формирования произносительных навыков. Типология произносительных ошибок и приемы их исправления.

Лексический аспект общения.

Роль лексических навыков в овладении межкультурным общением. Основная цель обучения иноязычной лексике. Этапы формирования лексического аспекта общения. Приемы и способы презентации и семантизации ЛЕ. Различные типы и виды коммуникативно ориентированных лексических упражнений.

Грамматический аспект общения.

Роль и место грамматики в овладении умением межкультурного общения. Принципы отбора грамматического материала для устных и письменных форм вербальной коммуникации. Этапы формирования грамматического аспекта общения на основе КК (коммуникативных комплексов). Различные типы и виды коммуникативно ориентированных грамматических упражнений.

Тема 10 . Межкультурные рече-деятельностные основы общения.

Устные формы вербальной коммуникации.

Аудирование как вид речевой деятельности и форма опосредованного общения. Психолингвистическая характеристика. Факторы, определяющие успешность аудирования. Проблема уровней понимания иноязычной речи на слух. Коммуникативные технологии, формирующие аудитивный аспект общения.

Говорение как устная форма общения. Психолингвистическая характеристика устных форм общения

Речевые типы устной формы общения (диалог, полилог, монолог и др.)

Письменные формы вербальной коммуникации

Чтение как письменная форма опосредованного общения. Две стороны чтения: техническая (перекодирование зрительных сигналов в смысловые единицы) и смысловая (содержательная) – понимание текста как законченного речевого высказывания. Обучение технике чтения. Технологии обучения различным стратегиям чтения.

Понятие «письмо» и «письменная речь». Упражнения для формирования графических и орфографических навыков. Виды письменных форм общения. Технология обучения письменным формам общения.

Раздел IV. Моделирование общения в контексте теории межкультурной коммуникации

Тема 11. Моделирование иноязычного общения

Различные подходы к определению понятия «моделирование» в современной науке и практике.

Существующие подходы к моделированию общения и возможности их использования в дидактических целях. Моделирование межкультурного общения.

Современная концептуально-методологически базируемая модель иноязычного образования.

Моделирование предметно-процессуальных аспектов содержания когнитивных лингвокультурологических комплексов (КЛК).

Раздел V. Современный иноязычно-образовательный процесс: управление, организация, технологии обучения.

Тема 12. Требования к организации иноязычного образования и их отражение в нормативно-управляющих документах (ГОСО специальности, образовательная программа). Образовательная программа как организационная основа контекстно-базируемого компетентностного иноязычного образования.

Тема 13. Управление учебным процессом: планирование учебного процесса. Виды планирования иноязычно-образовательного процесса (календарный, тематический, поурочный планы). Особенности организации учебного процесса по кредитной технологии обучения: урок как основная форма организации учебного процесса, внеклассная работа по иностранному языку. Требования к современному уроку иностранного языка. Педагогические и информационные технологии.

Тема 14. Контроль как модель управления качеством иноязычно-образовательного процесса и его результата. Функции контроля: диагностическая, обучающая, корректировочная, управляющая, оценочная, стимулирующая. Требования к формам контроля: целенаправленность, объективность, репрезентативность, систематичность, дифференцированность. Объект контроля иноязычной обученности. Критериально-оценочная шкала измерения уровня сформированности межкультурно-коммуникативной компетенции.

Раздел VI. Профессиональная деятельность преподавателя иностранных языков и литературы.

Тема 15. Модель преподавателя иностранных языков и литературы

Совокупность востребованных заказом общества и адекватных целям иноязычного образования профессионально-значимых компетенций и личностных качеств учителя иностранных языков.

Компетентностные векторы развития личности преподавателя иностранного языка: «познавательно-развивающая» и «поисково-исследовательская» структура деятельности учителя; «аналитико-интегрирующий», «креативно-конструктивный» и «рефлексивный» тип мышления; «проблемно-актуализирующие», «исследовательско-проектировочные» и «прогнозно-моделирующие» способности.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА КУРСОВЫХ И ДИПЛОМНЫХ РАБОТ

1. Современная методика иноязычного образования: этапы ее развития (критический анализ).
2. Применение информационных технологий в самостоятельном изучении студентами иностранного языка
3. Развитие научных теорий и опыта обучения иностранным языкам как основа для создания и развития современной методики иноязычного образования.
4. Современная когнитивно-лингвокультурологическая методология как концептуальная основа межкультурно-коммуникативной теории иноязычного образования.
5. Коммуникативно-компетентностная модель формирования межкультурно-коммуникативной компетенции обучаемых.
6. Обучение чтению в контексте лингвокультурологического подхода (по годам обучения).
7. Обучение письменным формам общения в контексте современной теории иноязычного обучения (по годам обучения).
8. Креативные технологии в формировании межкультурно-коммуникативной компетенции обучаемых.
9. Проблема информатизации иноязычного образования.
10. Управление учебным процессом: урок иностранного языка как форма управления учебным процессом.
11. Организация самостоятельной работы по ИЯ как способ самоанализа, самооценки и саморазвития обучаемых.
12. Средства обучения ИЯ: учебник как главное средство обучения и управления дидактическим процессом.
13. Игровые технологии в формировании межкультурно-коммуникативной компетенции обучаемых.
14. Проблема типологии упражнений по ИЯ.
15. Проблема уровней владения ИЯ в зарубежной методике.
16. Возможности внеклассной работы в овладении межкультурным общением.
17. Проектные технологии в иноязычном образовании.
18. Пути и способы моделирования ситуаций вербального общения.
19. Формы и виды контроля сформированности уровня иноязычной обученности.
20. Технологии обучения письменной форме общения с использованием международных *E-mail* проектов.
21. Технологии обучения иностранному языку как второму.
22. Организация дистанционного обучения на базе компьютерных технологий.
23. Использование кейс-метода в обучении английскому языку студентов языковых специальностей

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – А., 2007.
2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан. – Астана, 2004 г.
3. Концепция развития иноязычного образования Республики Казахстан. – Алматы, 2004 г.
4. Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теории. – Алматы, 2005.
5. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. – Алматы, 2010.
6. Кулибаева Д.Н. Методологические основы управления образовательной системой школ международного типа. – Алматы, 2006.
7. Алхазисвили А.А. Основы овладения устной иноязычной речью. – М., 1998.
8. Банкевич Л.В. Тестирование лексики иностранного языка. – М., 1981.
9. Бордовская Н.В. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. – М., 2010.
10. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 1991.
11. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. – М., 1990.
12. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М., 2000.
13. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. – М., Академкнига, 2001.
14. Елизарова Г.В. Культура и обучение ИЯ. – Санкт-Петербург, КАРО, 2005.
15. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. Высшее образование сегодня. – М., 2003, № 5.
16. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М., 1991.
17. Козлов П.Г. Интегративная роль результата в технологии обучения иностранному языку. // Новые технологии в учебном процессе в вузе. – Алматы, 1995.
18. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирования. – М., 1989.
19. Колкер Я.М., Устинова Е.С., Еналиева Г.М. Практическая методика обучения иностранному языку – М., 2000.
20. Кунанбаева С.С. Динамика становления иноязычного грамматического навыка у билингвов. – Алматы, 1994.
21. Леонтович О.А. Теория межкультурной коммуникации в России: состояние и перспективы / Теория коммуникации и прикладная коммуникация. Вестник Российской коммуникативной ассоциации. Вып. № 1, 2002
22. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М., 1989.
23. Пассов Е.И. коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2 изд., исправл. – М., 1991.

- 24.Поташник М.М. Управление качеством образования. Педагогическое общество России. – М., 2004.
- 25.Привалова И.В. Разнообразие подходов в развитии теоретических основ межкультурного общения. «Вестник» МГУ, серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2004, № 3.
- 26.Смолкин А.М. Методы активного обучения. – М.: Высшая школа, 1991.
- 27.Современные языки. Изучение, преподавание, оценка. «Общоевропейские компетенции владения ИЯ». – Совет Европы, Страсбург, 1986.
- 28.Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. – М., 1987.
- 29.Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи (подготовки переводчиков). – М., 1989.
- 30.Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. – М., 2006.
- 31.Язык и культура. Лингводидактический аспект. / Материалы международной научно-методической конференции. Под ред. Кунанбаевой С.С. – Алматы, 1998.
- 32.Strauss Dieter. Didaktik und Methodik Deutsch als Fremdsprache. Eine Einföhrung. – Langenscheidt, Berlin und Mьnchen, 1994.
- 33.Neuner G., Krьger M., Ёbungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht. – Langenscheidt, Berlin und Mьnchen, 1995.
- 34.Hermann Funk und Michael Kцnig. Grammatik lehren und lernen. Langenscheidt, 1997, Fernstudieneinheit 1.
- 35.Barbara Dahlhaus. Fertigkeit Hцren.1998,Langenscheidt,Fernstudieneinheit 5.
- 36.Ranier Ernst Wicke. Kontakte knьpfen. Langenscheidt, 1988, Fernstudieneinheit 9.
- 37.Un nivel umbral-Ediciones Concejo de Europa – 1992.
- 38.Objectifs de l'apprentissage des langues vivantes – Strasbourg, 1991.
- 39.van Ek.A. Objectives for foreign language learning. Project No 12 – Strasbourg, 1991.
- 40.A.Baeyen et R.Bergentoft. La langue vivante: apprendre, enseigner, йvaluer. – Strasbourg, 1996.
- 41.Dianne Larsen – Freeman Teaching English. Methods & Approaches. Video film.
- 42.Geremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. London –
- 43.New-York, 1991.
- 44.Monneri A. Bienvenu en France. Мйthode de franзais. – Paris: Hatier/Didier, 1991.
- 45.Methodology in TESOL. A Book of Readings. Edited by Michael H. Long & Jack C. Richards. USA, 1987.
- 46.Savignon S.G. Communicative competence. Theory and Classroom practice. – M. Craw-Hill, 1997.

Авторский коллектив:

Қунанбаева С.С. – д.ф.н., академик МАН ВШ, профессор

Иванова А.М. – к.п.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана

Кармысова М.К. – к.ф.н., профессор КазУМОиМЯ им. Абылай хана

Аскарова Г.К. – к.п.н., доцент КазУМОиМЯ им. Абылай хана

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ТКЛ 3207 ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ЛИНГВИСТИКА

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Айтқазы С., философия докторы (PhD), Абай атындағы ҚазҰПУ; Салжанова Л.Е., ф.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің тақырыптық жоспары
3. Пәннің мазмұны
4. Ұсынылған әдебиеттер тізімі (негізгі және қосымша)

ТҮСІНІК ХАТ

«Теориялық және қолданбалы лингвистика» пәні тілдің теориясын игерудегі негізгі пәндердің бірі болып табылады. Пәннің мақсаты – студенттерді жалпылингвистикалық даярлауды күшейтуде лингвистикалық ойлау үрдісін теориялық және прагматикалық аспектілерін қарастыра отыра, тіл туралы ілімнің заманауи көрінісі мен тіл білімінің бүгінін қарастыру болып табылады. Пәннің лекция мен практикалық сабақтары теориялық және суретпен сипаттама беріп қана қоймай, жаңа тақырыптарды бекіту мен бірге, студенттерден лингвистикалық мәселелер бойынша ой толғауға жауаптарды іздеуде өзіндік жұмыс атқару, тілге қатысты фактылерді талдау мен талқылауға септігін тигізеді. Тапсырмалар мен жаттығулар ағылшын тілінде және өзге тілдерде берілген. Кейбір тапсырмалар топтық, жеке болып сипатталынса, мақсат пен құрылымына қарай ерекшелінеді. Осының бәрі «Теориялық және қолданбалы лингвистика» курсының кең көлемін көрсетіп, лексика, фонетика және синтаксис сынды нақты жалпытеориялық тақырыптардың басын қосады.

Аталған пән лингвистика саласын игерудегі базалық білім, дағды және құзіреттіліктердің негізін құрайды.

Пәнді игеру үрдісі келесі құзіреттіліктердің қалыптасуына алып келеді:

- ғылыми-зерттеу жұмысының игеруі мен орындалуына байланысты әдістерді игеруде анықтама бойынша мәліметтер алу, арнайы әдебиеттер мен компьютер, интернет сайттарынан алу;
- негізгі фонетикалық, лексикалық, грамматикалық, сөзжасам құбылысы және тілдің қолданыс заңдылықтарын қамтитын лингвистикалық білім жүйесін игеру;
- өзгемәдени социум, әлеуметтік жағдаяттар, өзара әсер ету құбылыстары;
- қарастырылып отырған коммуникативті контекст аясында (уақыт, орын, мақсат және өзара әсер ету жағдайына орай) негізгі дискурсивті амалдарды қарым-қатынасты жүзеге асыру қолдану;
- айтылымдағы негізгі бөлімдер семантикалық, коммуникативті және құрылымдық ерекшеліктеріне қарай отыра мәтіннің құрылым элементтері (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) ұсыныстар мен өзге де фразалық бірліктерді қолдану мүмкіндігіне ие болу;
- өз көз қарасымен бөлісу, қатысты мәліметті қолдана отыра, түрлі тілдік құзыреттіліктерді қарастыру;
- аударма саласында балама сөзді қолдану мен аударманың негізгі амалдарын қолдану.

Пререквизиттер: Пәнді игеру үшін теоретикалық тіл білімі бойынша базалық білімге ие болу керек, «Тіл білімі негіздері» «Лингвистикалық зерттеудің негіздері» пәндерін алған білімді қолдану.

Постреквизиттер: Алынып отырған пән студенттердің лингвистикалық дүниетанымын кеңейтуге, тілдік ұғымдарды игеруде ғылыми ықпал етеді. Студенттердің басқа теориялық пәндерді игеруде тілдік материалды талдау

жасауда лингвистикалық әдіс амалдарды қолдануға мүмкіндік береді.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

Модуль 1

Тақырып 1. Теориялық және қолданбалы лингвистиканың алғы шарттары. Тіл қоғамдық құбылыс ретінде. Лексикография

Тақырып 2. Этнолингвистика жеке пән ретінде

Тақырып 3. Ономастика - зат есімнің тілдік категория ретінде

Тақырып 4. Математикалық лингвистиканың қалыптасу тарихы

Тақырып 5. Прагматлингвистика дара лингвистикалық пән ретінде

Тақырып 6. Заманауи психоллингвистикадағы негізгі мәселелер

Тақырып 7. Паралингвистикадағы когнитивті – функционалды амалдар

Модуль 2

Тақырып 8. Салыстырмалы-тарихи тіл білімінің қалыптасу тарихы

Тақырып 9. Семантикалық мета тіл. Лексикология мен семасиологияның негізгі ұғымдары

Тақырып 10. Тілдің лексикалық құрылымының жүйелік сипаттамасы

Тақырып 11. Тілдердің грамматикалық классификациясы

Тақырып 12. Фразеологиялық тілдік бірліктер

Тақырып 13. Әртүрлі тілдердегі уәждеменің берілуі

Тақырып 14. Стереотипті ойлау және сөйлесім мінез-құлық: тағдырды өзгертудегі вербалды стратегиясы

Тақырып 15. Ағылшын тілді мемлекеттердің көпмәдениетті тілдік кеңістігі.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

1. Тақырып. Теориялық және қолданбалы лингвистиканың алғы шарттары. Тіл қоғамдық құбылыс ретінде. Лексикография

1. Тіл білімінің пәні, мақсат және міндеттері
2. Тіл білімінің негізгі және қолданбалы бөлімдері
3. Тіл білімінің басқа ілімдермен ара қатынасы
4. Тілдің маңызы
5. Тіл мен ойдың бірлігі
6. Тіл белгілердің ерекше жүйесі ретінде
7. Тіл құрылымы және оның элементтері
8. Тіл және сөйлесім

2. Тақырып. Этнолингвистика

1. Этнолингвистиканың тіл білімінде тәуелсіз пән ретінде қалыптасу тарихы
2. Заманауи тіл біліміндегі этнолингвистикалық бағыт.
3. Лингвистикалық суреттеудің әдістері мен қағидалары.
4. Этнолингвистиканың басқа пәндермен байланысы.

3. Тақырып. Ономастика

1. Зат есім тілдік категория ретінде.
2. Ағылшын антропонимикалық жүйесіндегі шетілді есімдер.
3. Топонимика этногенетикалық зерттеулердің дереккөзі ретінде.
4. Прагмонимдер және жарнамалық дискурс.
5. Жалқы есімдер топтастыруына байланысты негізгі мәліметтер.

4. Тақырып. Математикалық лингвистика

1. Математикалық лингвистиканың қалыптасуы.
2. Математикалық лингвистиканың негізгі міндеттері.
3. Машиналық аударма және инженернілік тіл білімі.
4. Кибернетикалық лингвистика.

5. Тақырып. Прагмалингвистика

1. «Прагмалингвистика» терминінің анықтамасы.
2. Қарым-қатынастың прагматикалық аспектісі.
3. Сөйлеу әрекетінің прагматикасы.
4. Тілдік бірліктердің прагматикалық потенциалы.
5. Функционалдыпрагмалингвистика
6. Жасырын прагмалингвистика
7. Сөйлеу әрекетінің әдістемесі.

6.Тақырып. Психолингвистика

1. Адам мәтін ретінде: заманауи психолингвистикадағы негізгі амалдар
2. Психолингвистиканың жалпы бөлімдері
3. Жалпы психолингвистиканың ерекшеліктері
4. Жеке психолингвистиканың ерекшеліктері
5. Гендерные особенности языкового восприятия

7. Тақырып. Паралингвистика

1. «Паралингвистика» терминінің анықтамасы
2. Қарым-қатынастың кинетикалық амалы
3. Қарым-қатынастың бевербалды амалдары
4. Паралингвистикадағы когнитивті – функционалды амалдар

8. Тақырып. Компаративистика

1. Салыстырмалы-тарихи тіл білімінің қалыптасу тарихы
2. «Компаративистика» терминінің анықтамасы
3. Тілдердің типтері
4. Компаративистиканың дамуының үш кезеңі

9. Тақырып. Семантикалық мета тіл. Лексикология мен семасиологияның негізгі ұғымдары

1. Семасиология мен лексикологияның негізгі ұғымдары
2. Сөз тілдің бірлігі ретінде
3. Лексикалық семантика және аралас пәндер
4. Семиозис
5. Тілдің негізгі қызметтері

10. Тақырып. Тілдің лексикалық құрылымының жүйелік сипаттамасы

1. Лексикалық мағынаның типтері: денотативті мағына, коннотативті мағына
2. Ішкітілдік мағына
3. Заттық мағына
4. Сөздік мағынаның құрылымдық сипаттамасы
5. Әлемнің тілдік бөлінуі
6. Сөз жасамдық мағына. Контексті мағына

11. Тақырып. Тілдердің грамматикалық классификациясы

1. Грамматика тілдің грамматикалық құрылым ілімі ретінде
2. Сөздің грамматикалық мағынасы. Сөздің формасы
3. Грамматикалық мағынаны білдіретін негізгі амалдар
4. Сөз таптары және тіл ерекшеліктеріне байланыста өзгешетіктері
5. Тілдің грамматикалық құрылымы саласындағы тарихи өзгерістер

12. Тақырып. Фразеологиялық тілдік бірліктер

1. Фразеологизм ұғымы
2. Фразеологизм типтері
3. Ұлттық дүниетаным аясындағы фразеологиялық бірліктердің мәдени-ұлттық өзгешеліктері
4. Лексика, фразеология және афористика лингвоелтану дереккөзі ретінде

13. Тақырып. Әртүрлі тілдердегі уәждеменің аталуы

1. Уәждеме ұғымы
2. Грамматикалық, сөзжасамдық және лексико-семантикалық уәждеме
3. Тілараалық салғастырудағы уәждеменің аталуы
4. Шетелдік адам түсінігіндегі ағылшын сөзінің уәждемесі
5. Сөздер варианттары, сөздер вариантының типтері
6. Жаңа уәждемеге байланысты сөздердің дүниеге келуі

14. Тақырып. Стереотипті ойлау және сөйлесім мінез-құлық: тағдырды өзгертудегі вербалды стратегиясы

1. Стереотиптің негізгі ұғымы
2. Стереотиптердің қалыптасуы мен танылуының себептері
3. Шыдамсыздықтың пайда болу себептері

15. Тақырып. Ағылшын тілді мемлекеттердің көпмәдениетті тілдік кеңістігі.

1. Ұлт және ұлттық тіл.
2. Халықаралық қарым-қатынас тілі.
3. Ауызекі тілі.
4. Ағылшынтілді мемлекеттер тұрғындарының тілдік ерекшеліктері
5. Кәсіптік лексика
6. Вербалды және бевербалды қарым-қатынас.

Семинар сабақтарының жоспары лекция тақырыптарына сәйкес өтіледі.

СӨЖ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Орфографиялық және түсіндірмелі сөздіктер бойынша ұлттық сөздік жобалары
2. Фразеология мәселелері. Фразеологиялық бірліктердің негізгі типтері.
3. Тілараалық салғастырудағы уәждемесенің аталуы.
4. Стереотипті ойлау және сөйлесім мінез-құлқы.
5. Математикалық логика
6. Мүмкіндік теориясы, статистика

Тақырыптар студенттердің ғылыми қызығушылығына мен зерттеу жұмысына байланысты анықталуы мүмкін.

ОСӨЖ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ

1. Лингвостилистиканың негізгі категориялары мен ұғымдары, заманауи әдеби ағылшын тілінің ерекшеліктері, функционалды стильдері, лексика, троп, морфологиялық, стилистикалық тұрғыдан талдау амалдары, графикалық стилистика, мәтін лингвостилистикалық талдау пәні ретінде, мәтіннің негізгі категориялық ерекшеліктері, стилистиканың қолданбалы аспектілері.
2. Сөйлесім әрекетінің варианты ретіндегі сөйлесім әрекеті теориясы. Сөйлесім әрекеті классификациясы. .
3. Қарым-қатынас актының табысты өтуіне ықпал ететін сөйлесім әрекетінің ережелері және өзге экстралингвистикалық факторлар.
4. Сөйлесім қарым-қатынасы: үрдістер мен бірліктер.
5. Дискурстағы мағына мен мән. Сөйлесім қарым-қатынасының лингвистикалық аспекті. Тұлғааралық қарым-қатынас стратегиясы.

ПӘНДІ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖӘНЕ ИНФОРМАЦИЯЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

Негізгі әдебиеттер тізімі:

1. Алефиренко Н.Ф. Проблема вербализации концепта: Теоретическое исследование / Ф. Алефиренко. – Волгоград: Перемена, 2003. – 96с.
2. Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики. М., 2005. - 324 с.
3. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. - М.: УРСС Эдиториал, 2001. - 360 с.
4. Карабулатова И.С., Исакова А.А. Теоретическая и прикладная лингвистика/ Учеб.пособие для ВУЗов. – Тюмень: Печатник, 2009. – 108с
5. Алексеев М.П. Английский язык в России и русский язык в Англии. – М., 1944
6. Арнольд И.В. Стилистика английского языка. М., 1981.
7. Арутюнова Н.Д. Прагматика//ЛЭС. -М.:Сов. энциклопедия, 1990.
8. Баранникова Л.И. Введение в языкознание. Саратов, 1973.
9. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Международные отношения, 1975.
10. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания. – Киев: Изд-во Киевского ун-та, 1972.
11. Беляевская Е.Г. Семантика слова. - М., 1987. - С. 44-46.
12. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика. М., 1987, С. 15-17.
13. Борщев В.Б., Хомяков М.В. Окрестностные грамматики и перевод. НТИ, Серия 2, №3, М., 1970 С. 39-44
14. Кодухов В.И. Введение в языкознание. М.,1978. 1997
15. Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка. – М.: Наука, 1984
16. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. М., 1998.
17. Потебня А.А. Мысль и язык. – М.: Лабиринт, 1999.

Қосымша әдебиеттер тізімі:

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1963.
2. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка: Практ. курс. - М., 1977. - С. 52-53.
3. Аристова В.М. Англо-русские языковые контакты: Англицизмы в русском языке. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1978. – 151 с.
4. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999.
5. Введение в языкознание: Хрестоматия/ Сост. Б.Ю.Норман и Н.А.Павленко. Под ред.А.Е.Супруна. Минск, 1977.
6. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Пер. с англ. М., 1997.
7. Вендина Т.И. Введение в языкознание. М., 2001.
8. Виноградов В.В. История русского литературного языка. – М.: Наука, 1978.

9. Гамкрелидзе Г.В. К проблеме "произвольности" языкового знака. Вопросы языкознания, 1972. №6. С. 36-37.
10. Герд А.С. Научное значение и система языка //Вестник СПбГУ. Спб, 1993. Вып.1. С.30-34.
11. Головин Б.Н. Введение в языкознание. М., 1973.
12. Городецкий Б.Ю. К теории сложного слова //Слово в грамматике и словаре. М., 1984.
13. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии /Политический дискурс: История и современные исследования. № 3. - М., 2002. - С.32-43
14. Израелевич Е.Е. Коммерческая корреспонденция и документация на английском языке. СПб., 1992.
15. Исакова А.А. Тенденции развития современной ономастики: механонимия// Филологические науки. – 2006. №3 - С. 63-70.
16. Ицкович В.А. Языковая норма. – М.: Просвещение, 1968.
17. Карабулатова И.С., Мадиева Г.Б. Теория и практика ономастики: Учебник. – Тюмень-Алматы, 2005.
18. Лютикова В.Д. Нормативность языка и языковая личность носителя диалекта. Тюмень, 2005
19. Мадиева Г.Б. Современное ономастическое пространство Казахстана // Ученые записки Института гуманитарных исследований Тюменского государственного университета. Серия «Филология». Вып.№1. Мир слова – слово в мире / Под ред. И.С.Карабулатовой. – Тюмень: Печатник, 2007. – С.81-87.
20. Реформатский А.А. Введение в языковедение. М., 1967.
21. Кочеткова Т.В. Языковая личность носителя элитарной речевой культуры. Автореф. дисс. ... доктора филол. наук. – Саратов, 1999.
22. Крысин Л.П. Иноязычные слова в современном русском языке. – М.: Наука, 1968.
23. Перетрухин В.Н. Введение в языкознание. Воронеж, 1973.
24. Романов А.А, Романова Е. Г., Воеводкин А.П. Власть имени – язык власти: Имя собственное в политике. – М., 2000. – 179 с.
25. Романов А.А., Черепанова И.Ю. Суггестивный дискурс. – М.: Лилия ЛТД, 1999. – 128с.
26. Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. – М, 2004.
27. Серебренников Б.А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и мышление. – М.: Наука, 1988.
28. Серль Дж. Что такое речевой акт?//Новое в зарубежной лингвистике. Вып.17. Теория речевых актов. – М.: Прогресс, 1989.
29. Суперанская А.В. и др. Общая терминология: Вопросы теории. – М.: Наука, 1989.
30. Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986. С. 5-35.

- 31.Хижняк С.П. Англо-американская и русская терминология права: социолингвистический аспект возникновения и развития: Учеб.пособие. – Саратов, 1997.
- 32.Чейф У. Л. Значение и структура языка / Пер. с англ. – Благовещенск, 1999.
- 33.Шаховский В.И. Эмоционально-смысловая доминанта в естественной и художественной коммуникации // Язык и эмоции: личностные смыслы и доминанты в речевой деятельности. – Волгоград, 2004.
- 34.Шаховский В.И., Ю.А.Сорокин, И.В.Томашева. Текст и его когнитивно-эмотивные метаморфозы. Волгоград, 1987.

Программалық қаматамасыз ету және Интернет – ресурстар:

1. «Teaching English with Technology: A Journal for Teachers of English» <http://www.tewtjournal.org/> журналы
2. «TESL-EJ: Teaching English as a Second or Foreign Language» <http://www.tesl-ej.org/wordpress/журналы>
3. «LINSE - LINGUISTIK-SERVER ESSEN» – <http://www.linse.uni-due.de/> Е.В. Тимофеева.Теоретические проблемы коммуникативной лингвистики английского языка // [http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads / V52 /23.pdf](http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads/V52/23.pdf).журналы

Автор:

Розиева Д.С., PhD докторы, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ТРЛ 3207 ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ И ПРИКЛАДНАЯ ЛИНГВИСТИКА

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Айтказы С., доктор философии (PhD), КазНПУ им. Абая; Салжанова Л.Е., к.ф.н., доцент, КазУМОиМя им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Предисловие
2. Пояснительная записка
3. Тематический план дисциплины
4. Содержание дисциплины
5. Список рекомендуемой литературы (основная и дополнительная)

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Курс «Теоретическая и прикладная лингвистика» является одним из основополагающих предметов при овладении теории языка. **Цель** данного курса – расширить и углубить общелингвистическую подготовку студентов при изучении истории развития и теоретические и прагматические аспекты лингвистической мысли, понять состояние науки о языке в настоящее время и тенденции современного развития языкознания. Лекционные и практические занятия призваны не только подать иллюстративный материал к теоретическим положениям курса, закрепить их, но и заставить студентов задуматься над лингвистическими проблемами, самостоятельно искать ответы на поставленные вопросы, привлекать и анализировать факты языка. Задания и упражнения по разбору языковых явлений даются как на материале английского языка, так и на материале других языков. Отдельные группы заданий и упражнений существенно различаются между собой по своему характеру, построению, целевой установке. Это отражает широкий диапазон курса «Теоретическая и прикладная лингвистика», включающего, наряду с конкретным материалом лексики, фонетики и синтаксиса, также значительное количество общетеоретических тем.

Данная дисциплина относится к фундаментальным знаниям, умениям и компетенциям, необходимым для исследований в области лингвистики.

Процесс изучения дисциплины направлен на формирование следующих компетенций:

- владение методикой подготовки к выполнению научно-исследовательской работы, включая поиск информации в справочной, специальной литературе и компьютерных сетях;
- владение системой лингвистических знаний, включающей в себя знание основных фонетических, лексических, грамматических, словообразовательных явлений и закономерностей функционирования языка;
- представление об этических и нравственных нормах поведения, принятых в инокультурном социуме, о моделях социальных ситуаций, типичных сценариях взаимодействия;
- владение основными дискурсивными способами реализации коммуникативных целей высказывания применительно к особенностям текущего коммуникативного контекста (время, место, цели и условия взаимодействия);
- владение основными способами выражения семантической, коммуникативной и структурной преемственности между частями высказывания - композиционными элементами текста (введение, основная часть, заключение), сверхфразовыми единствами, предложениями;

- умение выражать свои мысли, адекватно используя разнообразные языковые средства с целью выделения релевантной информации;
- знание основных способов достижения эквивалентности в переводе и умении применять основные приемы перевода.

Пререквизиты: Для усвоения дисциплины необходимы начальные знания в области теоретического языкознания, полученные в ходе изучения дисциплин «Основы языкознания», «Основы лингвистических исследований».

Постреквизиты: Данная дисциплина способствует расширению лингвистического кругозора студентов, формирует научный подход к изучению языковых явлений, готовит студентов к освоению теоретических дисциплин на последующих этапах обучения, помогает приобрести навыки в области анализа языкового материала с применением лингвистических методов исследования.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Модуль 1

Тема 1. Основы теоретической и прикладной лингвистики. Язык как общественное явление. Лексикография

Тема 2. Этнолингвистика как независимая дисциплина

Тема 3. Ономастика как языковая категория имени существительного

Тема 4. История возникновения математической лингвистики

Тема 5. Прагмалингвистика как независимая дисциплина

Тема 6. Вопросы современной психолингвистики

Тема 7. Когнитивно-функциональные принципы паралингвистики

Модуль 2

Тема 8. История возникновения компаративной лингвистики

Тема 9. Семантический метаязык. Основные понятия лексикологии и семасиологии

Тема 10. Системный характер лексического состава языка

Тема 11. Грамматическая классификация языков

Тема 12. Фразеологические единицы языка

Тема 13. Мотивация наименования в различных языках

Тема 14. Стереотипное мышление и речевое поведение: вербальные стратегии изменения судьбы

Тема 15. Поликультурное языковое пространство англоязычных стран

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1. Основы теоретической и прикладной лингвистики. Язык как общественное явление. Лексикография

1. Предмет языкознания, его цели и методы
2. Основные и прикладные разделы языкознания
3. Связь языкознания с другими науками
4. Сущность языка
5. Единство языка и мышления
6. Язык как особая система знаков
7. Структура языка и ее элементы
8. Язык и речь

Тема 2. Этнолингвистика

1. История возникновения этнолингвистики как самостоятельного направления в языкознании.
2. Этнолингвистическое направление в современном языкознании.
3. Принципы и методы лингвистического описания.
4. Связь этнолингвистики с другими науками.

Тема 3. Ономастика

1. Имя собственное как языковая категория.
2. Иноязычные имена в английской антропонимической системе.
3. Топонимика как источник этногенетических исследований.
4. Прагмонимы и рекламный дискурс
5. Общие сведения о периферийных разрядах имен собственных.

Тема 4. Математическая лингвистика

1. Возникновение математической лингвистики.
2. Основные задачи математической лингвистики.
3. Машинный перевод и инженерное языкознание.
4. Кибернетическая лингвистика.

Тема 5. Прагмалингвистика

1. Определение термина «прагмалингвистика».
2. Прагматический аспект коммуникации
3. Прагматика речевых актов
4. Прагматический потенциал языковых единиц
5. Функциональная прагмалингвистика
6. Скрытая прагмалингвистика
7. Практика речевого общения

Тема 6. Психолингвистика

1. Человек как текст: основные подходы в современной психолингвистике
2. Общие разделы психолингвистики
3. Особенности общей психолингвистики
4. Особенности частной психолингвистики
5. Гендерные особенности языкового восприятия

Тема 7. Паралингвистика

1. Определение термина «паралингвистика»
2. Кинесические средства коммуникации
3. Невербальные средства коммуникации
4. Когнитивно – функциональный подход в паралингвистике

Тема 8. Компаративистика

1. История возникновения сравнительно-исторического языкознания
2. Определение термина «компаративистика»
3. Типы языков
4. Три периода в развитии компаративистики

Тема 9. Семантический метаязык. Основные понятия лексикологии и семасиологии

1. Основные понятия семасиологии и лексикологии
2. Слово как единица языка
3. Лексическая семантика и смежные дисциплины
4. Семантизм
5. Основные функции языка

Тема 10. Системный характер лексического состава языка

1. Типы лексического значения: денотативное значение, коннотативное значение
2. Внутриязыковое значение
3. Предметное значение
4. Структурный характер словесного значения
5. Языковое деление мира
6. Словообразовательное значение. Контекстуальное значение

Тема 11. Грамматическая классификация языков

1. Грамматика как наука о грамматическом строе языка
2. Грамматическое значение слова. Форма слова
3. Основные способы выражения грамматических значений
4. Части речи и их различия по языкам
5. Исторические изменения в области грамматического строя языка

Тема 12. Фразеологические единицы языка

1. Понятие о фразеологизме
2. Типы фразеологизмов
3. Культурно-национальная специфика фразеологических единиц в аспекте национального мировидения
4. Лексика, фразеология и афористика как лингвострановедческие источники

Тема 13. Мотивация наименования в различных языках

1. Понятие о мотивации
2. Грамматическая, словообразовательная и лексико-семантическая мотивация
3. Мотивация наименования в межъязыковом сопоставлении
4. Мотивация английского слова в сознании иностранца
5. Варианты слов, типы вариантов слов
6. Создание слова по новой мотивации

Тема 14. Стереотипное мышление и речевое поведение: вербальные стратегии изменения судьбы

1. Основное понятие стереотипа
2. Причины возникновения и проявления стереотипов
3. Причины возникновения интолерантности

Тема 15. Поликультурное языковое пространство англоязычных стран

1. Нация и национальный язык.
2. Язык межнационального общения.
3. Разговорный язык.
4. Самобытность языка жителей англоязычных стран.
5. Профессиональная лексика
6. Вербальная и невербальная коммуникация

Планы семинарских занятий: в соответствии с лекционными занятиями

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СРС

1. Лингвистический анализ текста
2. Национальные словарные проекты толковых и орфографических словарей
3. Проблемы фразеологии. Основные типы фразеологических единиц.
4. Мотивация наименования в межъязыковом сопоставлении.
5. Стереотипное мышление и речевое поведение.
6. Математическая логика
7. Теория вероятности, статистика

Темы также могут определяться согласно научным интересам и исследовательской работе студента.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СРСП

1. Основные понятия и категории лингвостилистики, проблемы нормы и вариантности в современном английском литературном языке, функциональные стили, стилистический анализ на уровне лексики, тропы, стилистические ресурсы морфологии, стилистические ресурсы синтаксиса, фонетическая и графическая стилистика, текст как объект лингвостилистического анализа, основные категориальные особенности текста, прикладные аспекты стилистики.
2. Теория речевых актов как один из вариантов теории речевой деятельности. Классификация речевых актов.
3. Правила речевого поведения и другие экстралингвистические факторы, способствующие успешному протеканию акта коммуникации.
4. Речевое общение: процессы и единицы.
5. Фоновые значения и смыслы в дискурсе. Лингвистический аспект речевой коммуникации. Стратегия межличностного общения.

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ И ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Основная литература:

1. Алефиренко Н.Ф. Проблема вербализации концепта: Теоретическое исследование / Ф. Алефиренко. – Волгоград: Перемена, 2003. – 96с.
2. Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики. М., 2005. - 324 с.
3. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. - М.: УРСС Эдиториал, 2001. - 360 с.
4. Карабулатова И.С., Исакова А.А. Теоретическая и прикладная лингвистика/ Учеб.пособие для ВУЗов. – Тюмень: Печатник, 2009. – 108с
5. Алексеев М.П. Английский язык в России и русский язык в Англии. – М., 1944
6. Арнольд И.В. Стилистика английского языка. М., 1981.
7. Арутюнова Н.Д. Прагматика//ЛЭС. -М.:Сов. энциклопедия, 1990.
8. Баранникова Л.И. Введение в языкознание. Саратов, 1973.
9. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Международные отношения, 1975.
10. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания. – Киев: Изд-во Киевского ун-та, 1972.
11. Беляевская Е.Г. Семантика слова. - М., 1987. - С. 44-46.
12. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика. М., 1987, С. 15-17.

13. Борщев В.Б., Хомяков М.В. Окрестностные грамматики и перевод. НТИ, Серия 2, №3, М., 1970 С. 39-44
14. Кодухов В.И. Введение в языкознание. М., 1978. 1997
15. Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка. – М.: Наука, 1984
16. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. М., 1998.
17. Потебня А.А. Мысль и язык. – М.: Лабиринт, 1999.

Дополнительная литература:

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1963.
2. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка: Практик. курс. - М., 1977. - С. 52-53.
3. Аристова В.М. Англо-русские языковые контакты: Англицизмы в русском языке. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1978. – 151 с.
4. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. – М.: Языки русской культуры, 1999.
5. Введение в языкознание: Хрестоматия/ Сост. Б.Ю.Норман и Н.А.Павленко. Под ред. А.Е.Супруна. Минск, 1977.
6. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Пер. с англ. М., 1997.
7. Вендина Т.И. Введение в языкознание. М., 2001.
8. Виноградов В.В. История русского литературного языка. – М.: Наука, 1978.
9. Гамкрелидзе Г.В. К проблеме "произвольности" языкового знака. Вопросы языкознания, 1972. №6. С. 36-37.
10. Герд А.С. Научное значение и система языка // Вестник СПбГУ. Спб, 1993. Вып.1. С.30-34.
11. Головин Б.Н. Введение в языкознание. М., 1973.
12. Городецкий Б.Ю. К теории сложного слова // Слово в грамматике и словаре. М., 1984.
13. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / Политический дискурс: История и современные исследования. № 3. - М., 2002. - С.32-43
14. Израелевич Е.Е. Коммерческая корреспонденция и документация на английском языке. СПб., 1992.
15. Исакова А.А. Тенденции развития современной ономастики: механонимия // Филологические науки. – 2006. №3 - С. 63-70.
16. Ицкович В.А. Языковая норма. – М.: Просвещение, 1968.
17. Карабулатова И.С., Мадиева Г.Б. Теория и практика ономастики: Учебник. – Тюмень-Алматы, 2005.
18. Лютикова В.Д. Нормативность языка и языковая личность носителя диалекта. Тюмень, 2005
19. Мадиева Г.Б. Современное ономастическое пространство Казахстана // Ученые записки Института гуманитарных исследований Тюменского государственного университета. Серия «Филология». Вып. №1. Мир слова –

слово в мире / Под ред. И.С.Карабулатовой. – Тюмень: Печатник, 2007. – С.81-87.

- 20.Реформатский А.А. Введение в языковедение. М., 1967.
- 21.Кочеткова Т.В. Языковая личность носителя элитарной речевой культуры. Автореф. дисс. ... доктора филол. наук. – Саратов, 1999.
- 22.Крысин Л.П. Иноязычные слова в современном русском языке. – М.: Наука, 1968.
- 23.Перетрухин В.Н. Введение в языкознание. Воронеж, 1973.
- 24.Романов А.А, Романова Е. Г., Воеводкин А.П. Власть имени – язык власти: Имя собственное в политике. – М., 2000. – 179 с.
- 25.Романов А.А., Черепанова И.Ю. Суггестивный дискурс. – М.: Лилия ЛТД, 1999. – 128с.
- 26.Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. – М, 2004.
- 27.Серебренников Б.А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и мышление. – М.: Наука, 1988.
- 28.Серль Дж. Что такое речевой акт?//Новое в зарубежной лингвистике. Вып.17. Теория речевых актов. – М.: Прогресс, 1989.
- 29.Суперанская А.В. и др. Общая терминология: Вопросы теории. – М.: Наука, 1989.
- 30.Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986. С. 5-35.
- 31.Хижняк С.П. Англо-американская и русская терминология права: социолингвистический аспект возникновения и развития: Учеб.пособие. – Саратов, 1997.
- 32.Чейф У. Л. Значение и структура языка / Пер. с англ. – Благовещенск, 1999.
- 33.Шаховский В.И. Эмоционально-смысловая доминанта в естественной и художественной коммуникации // Язык и эмоции: личностные смыслы и доминанты в речевой деятельности. – Волгоград, 2004.
- 34.Шаховский В.И., Ю.А.Сорокин, И.В.Томашева. Текст и его когнитивно-эмотивные метаморфозы. Волгоград, 1987.

Программное обеспечение и Интернет – ресурсы:

1. Журнал «Teaching English with Technology: A Journal for Teachers of English» <http://www.tewtjournal.org/>
2. Журнал «TESL-EJ: Teaching English as a Second or Foreign Language» <http://www.tesl-ej.org/wordpress/>
3. Журнал «LINSE - LINGUISTIK-SERVER ESSEN» – <http://www.linse.uni-due.de/>
4. Е.В. Тимофеева.Теоретические проблемы коммуникативной лингвистики английского языка // <http://vestnik.igps.ru/wp-content/uploads/V52/23.pdf>.

Автор:

Розиева Д.С., доктор PhD, ст. преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ККЗА 3301 КЛАССИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ӘДЕБИЕТ

5В021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШҚІР ЖАЗҒАНДАР: Исмаилова Ф.Е., ф.ғ.к., профессор., Абылай хан атындағы ҚазХҚжәне ӘТУ., Тебегенов Т.С., ф.ғ.д., профессор., Абай атындағы ҚазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В021000- шетел филологиясы бакалавр мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Курс мазмұны
3. Әдебиеттер тізімі
4. Авторлар

ТҮСІНІК ХАТ

«Классикалық және қазіргі заманғы әдебиет» пәнінің типтік бағдарламасы «5B021000-Шетел филологиясы» мамандығы бойынша бакалавр дайындауға арналады.

«Классикалық және қазіргі заманғы әдебиет» курсы – «5B021000-Шетел филологиясы» мамандығы бойынша негізгі мамандық пәндерінің бірі: жалпы және жеке тіл білімі, үйретілетін шет тілі, оқылатын тіл елдерінің әдебиеті, шетел әдебиеті пәндерімен қатар, гуманитарлық бағыттағы орта білім беру орындарындағы филология саласы бойынша шет тілі мен шетел әдебиеті пәнінің оқытушысы ретінде немесе ғылыми мекемелерде кіші ғылыми қызметкер-филолог ретінде өзінің кәсіби қызметін жүзеге асыра алатын маман қалыптастыру **мақсатын** алға қояды. Осы мақсатқа жету үшін «Классикалық және қазіргі заман әдебиеті» курсы студент-филологтарға барынша толық және терең білім беру және қабілетін қалыптастыру **міндеттерін** өз алдына қояды:

а) білуі керек:

- қарастырып отырған тарихи-мәдени дәуірлердің пайда болу заңдылықтарын, ішкі эволюциясы мен сабақтастығын, олардың идеялық-көркемдік және эстетикалық ерекшелігін;
- шетел әдебиетінің (Батыс Еуропа және Америка елдері) дамуын сол елдердегі әдеби бағыттар, ағымдар мен мектептердің генезисін, эволюциясын, сабақтастығын және алмасуын түсіну арқылы білу;
- батысеуропалық әдебиеттің қалыптасуы мен дамуындағы антикалық әдебиеттің ролін;
- Ортағасыр және Ренессанс дәуіріндегі әдебиет дамуының ерекшелігін; ХУІІғ. классицизм мен барокконың эстетикалық ұстанымдарын;
- ХУІІІғ. сентиментализм, рококо, ағартушылық реализмнің эстетикалық ұстанымдарын;
- ХІХ ғ. романтизм, классикалық романтизм, декаданс және авангардизмінің эстетикалық ұстанымдарын;
- ХХ ғ. «жаңа реализм», модернизм, постмодернизмнің эстетикалық ұстанымдарын;
- антикалық және батысеуропалық көрнекті жазушылардың шығармашылығы мен әдеби бағыт, ағым, өз дәуіріндегі мектептердің біріне қатысты олардың көркемдік эволюциясын, сонымен бірге, әрқайсысының көркемдік әдісінің өзіндік ерекшелігін және стилін білу;
- адамзаттың көркем тарихының дамуындағы биік белеске айналған және алтын қорға енген әдеби шығармаларды білу;
- қарастырылып отырған құбылыстардың қазіргі дәуірдегі зерттелу жағдайымен таныс болу;

б) істей алуы тиіс:

- анықтамалық әдебиеттермен, сыни зерттеулермен, әдебиеттанулық еңбектермен жұмыс істей білу;

- әдебиеттанулық терминологияны еркін меңгеру және дұрыс пайдалана білу;
- көркем шығарманың поэтикасына өз бетінше талдай білуге, оның қай тарихи-мәдени дәуірге, қандай бағытқа, ағымға, мектепке жататынын ажырата білу;
- берілген дәуірдегі әдеби құбылыстарды олардың жалпыадамзаттық құндылықтарын өзінше түсіндіру;
- олардың эстетикалық, адамгершіліктік, тәрбиелік мүмкіндіктерін анықтау;
- әдеби шығармаларды, әдебиет теориясы мен тарихын білу негізінде өз концепциясын қорғай алу;;
- зерттелетін құбылыстарды шетел тілі мен әдебиеті оқытушысының кәсіби ұстанымдары тұрғысынан түсіндіре алу.

«Классикалық және қазіргі заман әдебиеті» курсы мына пәндерден **бұрын оқытылады:** классикалық филология, әдебиеттануға кіріспе.

Аралас пәндердің тізімі: елтану, үйден оқу, мәтін лингвистикасының негіздері, академиялық мақсаттағы шет тілі, философия.

«Классикалық және қазіргі заман әдебиеті» курсынан **кейін оқытылатын пәндер:** оқытылатын тіл елінің әдебиеті, әдебиет теориясы, стилистика, лингвистика, мәтін лингвистикасы.

Жоғарғы оқу орындарының басты саясаты ретіндегі студенттің өзіндік жұмысына бағытталу осы пән бойынша студенттерге терең әрі жан-жақты білім алуға көмегін тигізері анық. СӨЖ тақырыбы мен бақылау формасын, ОСӨЖ және лекциялық курстың тақырыбын әр университет осы типтік бағдарлама негізінде анықтайды. Мұнда СӨЖ ең мүмкін деген тақырыптары жұлдызшамен белгіленген және ұсынылатын семинар тақырыптарының тізімі берілген. Алайда СӨЖ материалды дәл қайталауға жол бермейді, осылайша бағдарламалық минимумның толық көлемде жүзеге асуына мүмкіндік жасайды.

Бүгінгі таңда СӨЖ-дің коммуникативті және интерактивті болуы талап етіліп отырғандықтан, СӨЖ-ді ұйымдастыру мен бақылау түрлерінің дәстүрлі түрлері креативті сипаттағы жаңалықтармен толықтырылып отыруы тиіс.

I. Орта ғасыр әдебиеті

"Ортағасыр", "ортағасырлық мәдениет", және "ортағасырлық әдебиет" ұғымдары. Ортағасырлық әдебиет тарихын кезеңдерге бөлу.

Ортағасырлық Еуропадағы христиан діні мен католик шіркеуі. "Қос шындық" теориясы және оның ортағасырлық әдебиеттің көркемдік жүйесінің қалыптастырудағы мәні: көркем ойлаудағы символизм мен аллегоризм, жанрлардың құндылықтық иерархиясы, суреттелетін заттың көрсетілген «модельдермен» «ережелермен» теңестірілуі т.б. Ортағасырдың кеңістік пен уақыт туралы өзіндік түсініктері және ортағасырлық мәдениеттегі көркем уақыт пен кеңістіктің ерекшеліктері. Ортағасырлық дәуірдегі антикалық мәдени мұраның ролі. Христиандық және антикалық мұра.

Ортағасырлық мәдениеттің қалыптасуы мен дамуындағы халық шығармашылығының маңызы.

1. Ерте ортағасырлық әдебиет.

Ерте ортағасырлық мәдениеттің дамуындағы екі ағым: негізінен латын тілінде жазылған жазба әдебиет пен халық ауыз әдебиеті.

А. Латын тіліндегі клерикалдық (жазба) әдебиет.

Бұл әдебиеттің маңызды жанрларының көпфункционалды ролі, негізгі этаптары мен эволюциясы, клерикалдық әдебиет шығармаларындағы діни және заңдылық мазмұнның үйлесімділігі. **"Каролингтік қайта өрлеу"* латын тіліндегі клерикалдық – әдебиеттің гүлдену дәуірі.

Б. Ерте ортағасырлық халық ауыз поэтикалық шығармашылығы.

*¹Мифологиялық эпос. *Ежелгігермандық эпос үзінділері және олардың ежелгінеміс, скандинав және ағылшын-саксон әдебиетіндегі көрінісі ("Беовульф" туралы жыр).

*Кельттік (ирландтық) эпос, оның негізгі циклдары, ирланд сагаларының көркем негізінің ерекшелігі.

*Скандинав эпосы және лирикалық поэзия. **"Үлкен" және "Кіші Эдда"* – скандинав халқының мифологиясы мен поэзиясы туралы білімдердің қайнар көзі ретінде. *Скальдтар лирикасы. *Скандинав сагалары, олардың маңызды циклдары; * скандинав сагаларының скандинав халықтарының тарихындағы, тұрмысындағы, өміріндегі халықтың көркем ойларының ескерткіштері ретіндегі маңызы.

2. Дамыған ортағасырдағы әдебиет.

Дамыған ортағасырдағы әдебиетінің құрамы. Оның әртүрлілігі: батырлық эпостың куртуаздық, клерикалдық, қалалық әдебиеттің симбиозы.

А. Дамыған ортағасырдағы батырлық эпос.

Батырлық поэмалардың пайда болуы, олардың ауыз әдебиеті дәстүрінде пайда болып, жазбаша үлгіде қалыптасуы. Батырлық поэмаларды жүйелеу, өңдеу және таратудағы жонглерлер (хугларлар, шпильмандар) мен кейінгі көшіріп жазып алушылардың ролі.

Францияның батырлық эпосы, оның негізгі циклдары. "Роланд туралы жыр" – француз батырлық эпосының ұлы ескерткіші. Поэманың халықтық негізі. Батыр халық идеясын арқалаушы ретінде. Поэмадағы "Аяулы Франция" тақырыбы. Поэмадағы Ганелонның сатқындығына берілген баға.

*Эпикалық классиканың кейінгі кезеңінде испан батырлық эпосының пайда болуы; *Испанияның батырлық эпосының ең ірі ескерткіші – "Сид туралы жыр". *Испан халықтық романсы, *оның эпоспен генетикалық байланысы.

¹ Жұлдызшамен (*) СӨЖ тақырыптарының тізімі белгіленген

*Немістің батырлық эпосы және оның ең маңызды ескерткіші "Нибелунгтар туралы поэма". *Неміс батырлық эпосының басқа да туындылары.

Б. Ортағасырлық рыцарлық (куртуаздық) әдебиет

Крест жорықтары, Шығыспен саяси және мәдени байланыстардың күшеюі және олардың рыцарлық мәдениеттің қалыптасуындағы ролі.

Прованстағы рыцарлық поэзияның пайда болуы. Трубадурлардың махаббат және саяси лирикасының негізгі сарындары мен жанрлары (Бернарт де Вентадорн, Бертран де Борн т.б.). Солтүстік Франциядағы труверлер поэзиясы мен Германиядағы миннезингерлер. **Вальтер фон дер Фогельвейденің** махаббат және саяси лирикасының өзіндік ерекшелігі.

Рыцарлық романның пайда болуы, оның жанрлық ерекшелігі мен эволюциясы. Рыцарлық романдардағы көркем уақыт пен кеңістіктің ерекшелігі. Романдардың "антикалық" циклы, оның өзінің алдындағы әңгімелеу дәстүрімен байланысы. "Бретон" топтамаларындағы кельттік аңыз-хикаялар, лэ жанры, король Артур мен Дөңгелек үстел рыцарлары туралы романдар. "Тристан мен Изольда туралы роман", оның идеялық-көркемдік ерекшелігі, еуропа әдебиетінде таралуы. Кретьен де Труа шығармашылығы.

Рыцарлық тақырыптарға арналған қалалық повестердегі рыцарлық идеология сыны ("Окассен мен Николетт"), бұл повестердегі пародияның белгілері.

В. Клерикалдық әдебиет

*Дидактикалық әдебиет: ғылыми және моральдық дидактика. *Ваганттар мен голиардтар поэзиясы.

Г. Ортағасырлық қалалық әдебиет

Қалалардың дамуы, олардың экономикалық және әскери қуатының өсуі, шеберханалық кәсіптің көтерілуі, қалалардың король үкіметін қолдауына сүйеніп феодалдық сензорларға қарсы күресі. Қалалық әдебиеттің халық шығармашылығымен генетикалық байланысы. Ортағасырлық қалалық әдебиеттің негізгі жанрлары. Фаблио, шванк және олардың халық шығармашылығымен байланысы. ***Штриккердің** "Поп Амис" повесі. *"Түлкі туралы романдағы" фольклорлық хайуанаттық эпос дәстүрінің дамуы, оның қалыптасуы мен идеялық-көркемдік ерекшеліктері. *Қалалық лирика. ***Рютбеф** шығармашылығы. Діни театрдың негізгі жанрлары. ***Адам де ля Аляның** шығармашылығы. Соттар мен фарстар. "Адвокат Патлен туралы фарс". *Неміс фастнахшпилдары.

3. Кейінгі ортағасыр әдебиеті

***Джефри Чосер.** *"Кентерберийлік әңгімелердің" поэтикасы. ***Ленглендтің** "Петр Пахар туралы елес" поэмасы. *Робин Гуд және Вильгельм Телль туралы халық балладалары. **Франсуа Вийон** шығармашылығы.

II. Қайта өрлеу дәуірінің әдебиеті

Kipicne

Европаның тарихи процесіндегі Қайта өрлеу дәуірінің хронологиялық шекарасы мен орны. Қайта өрлеу мәдениетінің көп құрамдылығы және қайшылықтылығы. Оның ерте және дамыған ортағасырлық мәдениетпен байланысы.

Ренессанстық гуманизм Батыс Европа мәдениетіндегі жаңа ағым ретінде. Орта ғасырлардағы антикалық мұра мәселесі, ақыл-ойлық талптардың кеңеюі, білі берудің және зайырлы қалалық мәдениеттің өсуі грек-рим көне мәдениетін қайда жаңғырту үшін қозғалыстың пайда болуының себебі ретінде. Ренессанстық гуманизмнің негізгі ерекшеліктері. Гуманизм мен ортағасырлық мәдени дәстүр. Антикалық білімділік пен христиандық идеологияның синтезі ренессанстық қозғалыстың негізгі мақсаты ретінде. Гуманистердің табиғат туралы антикалық білімді, антикалық философияны, риторика, поэтика және поэзияны қайта жаңғыртуы. Көнеге «еліктеу» және онымен «жарысу».

Реформация туралы түсінік. Реформациялық қозғалыстың шығу себептері. Протестанттардың папалық шіркеумен күресінің діни, саяси-әлеуметтік және мәдени мағынасы. Адам тұлғасы туралы ілім. Реформацияның Қайта өрлеу дәуірінің рухани өміріне әсері, оның ренессанстық гуманизммен бәсекелестігі және тарихи ролі.

Схоластика тоқырауына жауап ретінде мистикалық ілімнің дамуы; мистицизмнің мәдениет пен әдебиетке әсері. Қайтаөрлеу дәуіріндегі пантеистік натурфилософияның гүлденуінің себептері; әлемнің натурфилософиялық бейнесі туралы түсінік; оның дәуірдегі қарапайым әлемтануға жақындығы және әдебиеттегі көрінісі. Натурфилософияның ресми католицизмге, реформаторлардың және ренессанстық гуманистердің дүниетанымына қатысы.

ИТАЛИЯ ӘДЕБИЕТІ

Қайта өрлеу дәуіріне дейінгі кезең – Италия қайта өрлеу кезеңінің өзіндік ерекше феномені. **Данте**, өмірі мен шығармашылығы. Дантенің «Божественная комедиясы» ортағасырлық пен жаңа дәуірдің синтезі ретінде.

Ф.Петрарканың өмірі мен шығармашылығы. Петрарка – алғашқы европалық гуманист. *Петрарканың өзіне берген бағасы және оның әдебиеттегі көрінісі («Ағындарға хат» және т.б.). *"Христос пен Цицерон" арасындағы күрес ("Өмірді жек көру туралы"). *"көнеге еліктеу" туралы гуманистік тезис және Петрарканың латындық поэзиясы ("Африка" т.б.). Петрарканың итальяндық лирикасы. Оның ортағасырлық және римдік бастаулары. Петрарканың "Канцоньерасындағы" ақындық жаңашылдығы. Лаураның бейнесі және оны сомдаудағы көркем тәсілдер. Сонеттердегі "лирикалық кейіпкер" бейнесі және лирикалық интроспекцияның сипаты. "Канцоньерадағы негізгі сарын ретінде «Мадонна мен Лаура» арасындағы кейіпкер; антитеза тәсілі. "Петраркалық стиль" және оның европалық ренессанстық поэзияның дамуына әсері.

Джованни Боккаччоның өмірі мен шығармашылығы. Ортағасырлық топиктер, антикалық мифологиялық бейнелілік және риторикалық тәсілдер Боккаччоның әдеби ойлауының ұстанымы ретінде.

*Боккаччоның алғашқы кезеңдегі шығармалары. *Жалпы сипаттамасы. *"Неополитандық кезеңдегі" шығармалардағы махаббат сарыны ("Амето", "Фьезоландық нимфалар") және оның гуманистік мәні; *Боккаччоның ерте кезеңдегі шығармаларындағы пастораль жанры. Боккаччо және ренессанстық пасторальды идиллия мәселесі. *"Мадонна Фьяметта элегиясындағы" риторикалық психологизм мен автобиографизм. *Боккаччоның дамыған шығармашылығы. *Петрарканың әсері. Италиян көркем прозасының дамуы үшін "Декамеронның" мәні. Жинақтың ортағасырлық және антикалық мәдени дәстүрлермен байланысы; оның идеялық, сюжеттік және образдық бастаулары. Дәстүрлі баяндау жанрларын әдеби-тарихи қайта өңдеу "Декамеронның" көркемдік принципі ретінде. Новеллаларының классификациясы; новеллаларының жинақта орналасуы және олардың "диалогтық" өзара байланысы. "Декамеронның" идеялық мағынасы. Ренессанстық утопия және әңгімешілер қоғамы; жинақтағы шектеп әңгімелеудің қызметі. Боккаччоның итальяндық және еуропалық новеллистика дамуына әсері.

НЕМІС ӘДЕБИЕТІ

XV–XVI ғғ. екінші жартысындағы Германиядағы тарихи-әлеуметтік жағдай. Италияндық ренессанс алғашқы гуманистік үйірмелердің пайда болуына түрткі ретінде; олардың университеттік қалалардың мәдениетіне әсері. Неміс гуманистерінің сыни рационализмі және схоластикалық беделділікпен күрес. Солтүстік гуманизмнің өзіндік ерекшелігі: дін ілімі мәселелерін шешудегі филологиялық білімділікті пайдалану.

Рейхлиннің діни-этикалық көзқарастары мен қызметі. «Қараңғы адамдардың хаты» атты шығармасы шіркеулік обскурантизмге қарсы жазылған гуманистік сатирасы ретінде. **У.Фон Гуттеннің** «Диалогтары» антиклерикалдық памфлет ретінде. Германиядағы реформация. Реформациялық қозғалыстың негіздері. **Лютердің** өмірі мен қызметі.

Бюргерлік әдебиет; оның ортағасырлық сатира дәстүрімен байланысы. «Ақымақтар туралы әдебиеттің» пайда болуы мен кең жайылуы. ***Бранттың** "Ақымақтар кемесіндегі" сатира мен морализм. *Гробиандық әдебиет. ***Сакс** бюргерлік әдебиеттің ірі өкілі ретінде. Сакс поэзиясының тақырыбы мен жанрлық құрамы, әдеби қайнар көздері, сюжеттер мен персонаждар типтері; діни күрестегі Сакс позициясы және оның шығармашылығындағы бюргерлік мораль.

*Солтүстік қайта өрлеу және **Эразм Роттердамский** қызметі. *Эразм "христиандық гуманизмді" қалыптастырушы. *Оның католик шіркеуіне, схоластикалық теология және реформацияға қатысты ұстанған позициясы. Антидогматизм, рационализм, ағартушылық эразмдықтың мәні ретінде.

"Гуманистік дін ілімі" қалыптастырудағы Эразмның филологиялық қызметінің мәні ("Жаңа өсиеттің" сыни басылымы т. б.). Латын тілі - Эразмның жазу тілі. *Эразмның көркем шығармалары. "Ақымақтықты мақтау" философиялық сатира ретінде. Мори бейнесі. "Мақтаудағы" парадокс тәсілі мен күлкі сипаты. *"Өншейін әңгімелесулер" шығармасындағы тұрмыстық сатира және тәрбиелік бағдарлама. *Эразм және еуропалық гуманистік "оқымыстылар республикасы". XVI-XVII ғасырлардағы философиялық және әдеби ойға Эразмның ықпалы.

ФРАНЦУЗ ӘДЕБИЕТІ

XV-XVI ғасырлардағы Франциядағы тарихи-әлеуметтік жағдай және ренессанстық-гуманистік қозғалыстың пайда болуының алғышарттары.

Қайта өрлеу дәуіріндегі Франциядағы әдеби-тарихи процестерді кезендерге бөлу.

Итальяндық Ренессанстың француз мәдениетіне әсері және XVI ғасырдың бірінші жартысындағы француз гуманистері. Король билігінің гуманизмге көзқарасы. ***Бюде мен Лефевр д'Этапль** қызметі. *Зайырлық білімінің дамуы. *Гуманизм және католик шіркеуі. *Франциядағы реформациялық қозғалыстың пайда болуы мен нығаюы. ***Кальвин** ілімі. *Реформацияның гуманизмге қатынасы, әдебиетке ықпалы.

*XVI ғасырдың бірінші жартысындағы поэзияның дамуы. ***Маро** шығармашылығындағы ортағасырлық дәстүр; оның лирикасының жанрлық құрамы, протестанттық идеология мен гуманистік діни атмосфераның Мароға әсері. ***Маргарита Наваррская** поэзиясындағы христиандық гуманистік неоплатонизм.

*Новелла жанрының дамуы. *Маргарита Наваррскаяның "Гептамерон" шығармасының тарихи-әдеби мәні. Оның "Декамеронмен" ұқсастығы мен айырмашылығы: новеллалардың ерекшелігі, олардың жинақта орналасуы, айтушылар мен олардың диалогтарының қызметі. *"Гептамеронның" моральдық бағытталғандығы.

Рабленің өмірі мен шығармашылығы. "Гаргантюа мен Пантагюэль" романының жанрлық қайнар көздері мен әдеби генезисі. Романның сюжеті мен композициясы. Бірінші және екінші кітаптардың тақырыбы, корольдар бейнесі; схоластикалық білім мен гуманистік педагогика; гуманистік утопия тақырыбы және Телем аббаттығы. *Үшінші кітап; Панург пикаресктік персонаж ретінде; еркін тандау мәселесі. *Төртінші, Бесінші кітаптар, дәуірдің әлеуметтік институттары мен дүниетанымның сыни панорамасы. *"Гаргантюа мен Пантагрюэль" романындағы мәдени көпдауыстылық пен энциклопедизм. Романдағы күлкі стихиясы, оның халықтық комикамен байланысы. Қазіргі заманғы мәдени құндылықтарды пародиялау Рабленің конструктивтік принципі ретінде; ирония, сарказм, гротеск, гипербола, пропорциялардың араласуы, романдағы тілдік ойын. Рабленің антидогматизмі, өмірсүйгіштік Рабленің этикалық ұстанымы ретінде. Дәуірдің әдеби өміріндегі романның орны.

XVI ғасырдың екінші жартысындағы ренессанстық-гуманистік поэзияның дамуы. "Саңлақтар". *Дю Белленің "Француз тілін қорғау мен даңқын асыру" еңбегіндегі теориялық бағдарламасы (ежелгі дүниемен жарыс, әдебиеттің ұлттық тілде дамуы, жанрлық реформа, поэзияның орны мен ақынның борышы).

Ронсар шығармашылығы. *Кейінгі ренессанс және **Монтеньнің** "Тәжірибесі". Адамды тану **Монтеньнің** мақсаты ретінде.

ИСПАН ӘДЕБИЕТІ

XV-XVI ғасырлар соңындағы Испанияның саяси-әлеуметтік дамуының ерекшеліктері. Испанияның рухани өмірінің өзіндік ерекшелігі. *Ортағасырлық халықтық дүниетанымның ролі; *сарайлық–ақсүйектік мәдениет; діни-мистикалық сарынның әсері.

*Гуманистік қозғалыстың пайда болуы, оның ұлттық ерекшелігі мен халықтың рухани өміріндегі орны.

Сервантес. "Дон Кихот" шығармасындағы жанрлық синтез. Романның пародиялық мақсаты мен оның жүзеге асуы. "Дон Кихот" романының сюжеті мен композициясы. Шығармадағы рыцарлық кітаби-поэтикалық идеалдардың шындықпен қақтығысы романтикалық коллизиялар негіздері ретінде; Испанияның әлеуметтік-мәдени өмірінің сипатталуы. Дон Кихот "дана"ретінде, Дон Кихот "ақымақ" адам ретінде. Санчо Пансо образының фольклорлық-мифологиялық шығу тегі мен қызметі. Романдағы салмақты және буффондық–айлакерлік стихия; кірістірілген эпизодтар ролі; романның стилистикасы мен гуманистік риторика дәстүрлері. *Жаңа дәуірдегі Европа мәдениетіндегі "Дон Кихот" романының тағдыры.

Испандық драманың дамуы. **Лопе де Веганың** өмірі мен шығармашылығы. *"Біздің заманымызда комедия жазудың жаңа өнері" трактатындағы ұлттық драма мәселелері; Лопенің аристотельдік поэтикаға көзқарасы және көпшілік көрерменге бағытталғандығы. Лопе де Вега пьесаларының жанрлық классификациясы. *Тарихи драмалардағы халық пен билеушілер мәселесі: "Севиль жұлдызы" драмасындағы сюжеттік коллизияның сипаты. *Халықтық–батырлық драмалар: "Фуенте Овехуна". *Лопе де Вега драматургиясындағы комедиялық канон, "Шөп қорыған ит". *Діни пьесалары. *Лопе де Вега драматургиясының тарихи ролі.

АҒЫЛШЫН ӘДЕБИЕТІ

XVI ғ. Англияның тарихи–әлеуметтік дамуы. Католицизм және Реформация. Гуманистік қозғалыстың пайда болуы мен оның өзіндік ерекшелігі.

Марлоның өмірі мен шығармашылығы. "Дәрігер Фаусттың қайғылы оқиғасында" халық аңызының қайта өңделуі. *"Мальтийлік еврей"

шығармасындағы коллизия. *Марлоның көркемдік әлеміндегі космизм және оның қаһармандарының татанизмі; гиперболизм – Марло-драматургтің конструктивтік қағидасы.

Шекспир шығармашылығы. Оның шығармашылығының халықтық, мифтік-поэтикалық және натурфилософиялық негізі; дүние жаратылысының бейнесі; "Болмыстың ұлы шынжыры"; қақтығыстар космизмі. Ортағасырлық театрлық және драматургиялық тәжірибенің Шекспирге әсері; оның ренессанстық театр тәжірибесімен синтезі; Шекспирдің гуманистік идеялар шеңберін игеруі және оның шығармаларындағы орны. Шекспирлік пьесалардың жанрлық өзгешелігі мен сюжеттік қайнар көздері; шекспирлік мінездердің көпқұрамдылығы мен динамикасы. Шекспирлік полифонизм; трагедиялық пен комедиялықтың, жоғарғы мен төменгінің синтезі; буффонды-сайқымазақтық негіздің дүниетанымдық мағынасы; бейнелік құралдар байлығы мен Шекспир шығармашылығындағы ренессанстық, маньеристік және барокколық стиліндер мәселесі.

Шекспир шығармашылығының кезеңдері.

Бірінші кезең. "Сонеттеріндегі" дүниенің мифтік-поэтикалық суреттері; уақыт пен мәңгілік; петраркизм мен неоплатонизм; Дос пен қараторы ханым бейнелері; лирикалық кейіпкер бейнесі.

Бірінші кезеңдегі драматургия. * «Қанды трагедия» "Ричард III" және Шекспир шығармаларындағы зұлымдықты мәселесі. *Тарихи хроникалары; "Генрих IV" пьесасындағы идеалды билеушіні тәрбиелеу мәселесі. *Фальсатф және "фальсатфтық фон". Шекспирдің махаббат тақырыбына арналған комедияларындағы кездейсоқтық пен тағдыр ойыны коллизияның негізі ретінде. *Комедияларындағы карнавалдық-мерекелік стихия мен фарстық жағдайлар, *сайқымазақтар бейнесі. *"Он екінші түн". *"Венециандық көпес" драмасында көтерілген мәселе. "Ромео мен Джульеттадағы" трагедиялық қақтығыстың шешілуі. Шекспирдің ерте кезеңдегі пьесаларындағы гармонияның хаосты жеңу мәселесі.

Екінші кезеңдегі драматургиясы. "Гамлет", "Отелло", "Лир патша", "Макбет" трагедияларының тақырыбы, ондағы өзекті мәселелер. Идеал мен шынайы өмір шындығы арасындағы қақтығыстар: зұлым күш, қатерлі ынтықтық немесе персонаждың бос қиялы трагедиялық катастрофаның негізгі ретінде. Кейіпкердің өзін-өзі тану мәселесі; сюжеттік шешімдердің қауіптілігі және финалдық эпилогтардың жайма-шуақтығы; әлемдегі бастапқы тәртіптің қалпына келуі.

IV. XVII ғасыр әдебиеті

XVII ғасыр ерекше мәдени және тарихи дәуір ретінде. Европаның жекелеген мемлекеттеріндегі осы ғасырдың хронологиялық шегі. ХУІІ ғасырдағы негізгі әдеби бағыттар: классицизм және барокко.

Классицизм XVI ғасырдағы итальян гуманистерінің еңбектерінде алғаш қалыптасқан және XVII ғасырдың теоретиктері мен суретшілері қабылдап,

жалғастырған өнер теориясы. Классицизмнің эстетикалық жүйесіндегі Қайта өрлеу дәстүрі мен "жеке тұлға және әлем" мәселесі. Антикалық мұра мен классицизмнің эстетикалық жүйесі. Классицизм және мемлекеттердің пайда болу процесімен байланысты тарихи қажеттіліктің көрінісі ретінде ұлттық тілдердің қалыптасуы. Классицизмнің эстетикалық жүйесінің негізгі жағдайлары – көркем шығармашылықтың мақсаты, өнердің шындыққа қатынасы, табиғи қабілет пен шеберлік, көздеген ой менен шабыт, шығармашылық тұлғаның адамгершіліктік және интеллектуалды бейнесі, әдеби тіл менен просодия талаптарын негіздеу, жанрлық заңдылықтар және т.б. Көркем шығармашылық заңдарын талдап түсіндірудегі сәйкессіздіктер – классицизмнің ішіндегі ағымдар күресінің көрінісі. Классицистердің көркемдік тәжірибесіндегі стихиялық-диалектикалық және метафизикалық тенденциялардың арақатынасы мен олардың дамуының болашақ мүмкіндіктері. Ұлттық әдебиеттердегі классицизмнің өзіндік ерекшеліктері. Қазіргі дәуір және классицизм.

Барокко әдебиеттегі өтпелі дәуірдің қайшылықтарына бағытталған күшті әрекет көрсеткен әдеби бағыт. Барокконың әлеуметтік табиғатының күрделілігі оның идеялық және көркемдік тенденцияларының көпжақтылығына негіз болған. Барокко әдебиетіндегі өмірді түсіну мен оны бейнелі қайта жасау ерекшелігі: иррационалдық пен дидактиканың, аскеза мен гедонизмнің, мұқият ойластырылған дұрыстық пен метафоралар ойынының үйлесімділігі. Барокко стилистикасы. Қайта өрлеу дәстүрі мен барокко дәстүрлері. Барокконың ұлттық варианттары, олардың XVIIғ. әдеби процестегі мәні және кейінгі жүзжылдықтағы дамуы. Барокко теоретиктерінің (Тезауро, Грасиан т.б.) эстетикалық декларациялары және бароккалық мәселесі эстетикалық тұтас жүйеде ретінде. Қазіргі ғылымдағы барокко концепциясы. Барокко және XX ғасыр.

АҒЫЛШЫН ӘДЕБИЕТІ

***Френсис Бэкон** және оның XVII ғасырдағы ағылшын әдебиетіндегі орны. ***Шекспирлік** дәстүрдің маңызы. ***Бен Джонсон** шығармашылығы. ***Оның** эстетикалық көзқарастары; алғашқы кезеңдегі ағылшын классицизмінің өзіндік ерекшелігі. Бен Джонсон – драматург; ***Шекспирдің** басқа да жас замандастары. ***XVII ғасырдағы** ағылшын поэзиясы. Донн және барокко.

Ағылшын буржуазиялық революциясының жалпыевропалық маңызы. **Мильтон** – ағылшын революциясының ірі ақын және публицисті. Шығармашылық жолын кезеңдерге бөлу. Ерте кезеңдегі шығармашылығы. Мильтон поэзиясы. 40-50жж. публицистикасы, сөз еркіндігін қорғауы ("Ареопагитика"), патшаны өлім жазасына кесуді ақтауы ("Иконоборец"), республиканы қорғауы ("Ағылшын халқын қорғау"). Мильтонның публицистикалық стилінің образдылығы мен өткіртілділігі. Мильтон поэмалары библиялық эпостың шартты формасындағы осы заманның көрінісі

ретінде. "Жоғалған жұмақ" поэмасындағы автордың көздеген ойы мен оның көркем жүзеге асуының қарама-қайшылығы. "Жоғалған жұмақ" поэмасындағы әдіс мәселесі. "Қайта оралған жұмақ" поэмасы және оның ағылшын әдебиетінің дамуындағы маңызы. Поэманың саяси идеялары. Мильтонның "Самсон-күрескер" трагедиясындағы барокко мен Мильтон классицизмнің өзгешелігі. 1660 жылдан кейінгі пуритандық әдебиет. **Драйден** шығармашылығы. Оның эстетикалық көзқарасы, поэзиясы мен драматургиясы. Жаңғыру жылдарындағы ағылшын комедияларының ерекшелігі. ***Бэньян**. Шығармашылығындағы негізгі мәселелер. *"Қажының ел кезуі". *Баньян эпосындағы аллегоризм. Ағылшын әдебиетіндегі ағартушылықтың алдындағы тенденциялар.

ФРАНЦУЗ ӘДЕБИЕТІ

XVII ғасыр француз әдебиеті дамуының жалпы сипаттамасы. XVIIғ. бағыттар күресі, олардың XVIIғ. әртүрлі этаптардағы арақатынасы. XVII ғасырдың басындағы барокко. Наздылық-батырлық **романдар**. ***д'Юрфенің "Астрейасы"**, ***Сент-Аман** лирикасы, ***Арди** драматургиясы. Прециоздық және барокко. **Вуатюр** поэзиясы. **Мадлен де Скюдери** романдары. ***Отель Рамбулье** және оның Франциядағы әдеби процеске ықпалы.

Классицизм – XVII ғасыр француз әдебиетіндегі басты әдеби бағыт. Франциядағы ерте классицизмнің өкілдері – ***Малерб пен *Матюрен Ренье** шығармашылығы. Олардың эстетикалық бағдарламасының негізгі белгілері. *Малерб реформасы және оның француз әдеби тілі мен өлең өрнегі нормаларын қалыптастырудағы маңызы. *Малерб поэзиясындағы азаматтық пафос пен лирикалық кейіпкер, саяси және философиялық тенденциялары. *Малербтің көркемдік жүйесінің ұлттық ерекшелік.

*Француз классицизмі және Декарт пен Гассендидің философиялық жүйесі.

Классицизм драматургиясының дамуындағы алғашқы кезеңі. **Корнель**. Оның шығармашылығын кезеңдерге бөлу. Бірінші кезең. Корнельдің алғашқы комедиялары және оның XVII ғасыр басындағы француз театры үшін маңызы. Екінші кезең – Корнельдің батырлық классицистік трагедияларды қалыптастыруы. «Сид» XVII ғасырдың басындағы Франция тағдырындағы тарихи өзгерістерді көрсететін шығарма ретінде. «Сидтағы» трагедиялық қақтығыс және оның шешімін табуы. Негізгі кейіпкерлер образдары. "Сидтегі" әдіс мәселесі. "Сид" және классицистік доктрина. "Сид" туралы пікірталас және оның француз театры мен Корнельдің кейінгі шығармашылығының дамуына ықпалы; *"Гораций" трагедиясы және классицистік доктрина. *Корнель шығармаларындағы Рим тақырыбы мен "римдік" мінез. *"Цинна немесе Августың қайырымдылығы" шығармасы алдыңғы екі трагедияда көтерілген адам мен мемлекет арасындағы қатынас тақырыбының жалғасы іспетті. *Август образы және психологиялық мінездеме шеберлігі. *"Полиевкт" және христиандық трагедия жанры. Корнель және барокко.

Корнель шығармашылығы эволюциясының үшінші кезеңі. *Корнельдің «екінші мәнері». *"Родогуна" Корнельдің «екінші мәнерінің» типтік трагедиясы ретінде. "Никомедтегі" трагикалық қақтығыс. *Қаһарман мәселесі. "Никомед" трагедиясындағы халық тақырыбы. Трагедия жанрындағы Корнель жаңашылдығы. Корнель – театр теоретигі. Корнель трагедияларының стильдік ерекшелігі. XVIII–XX ғасырлардағы француз театрындағы Корнель дәстүрі.

Расин. Расин шығармашылығының кезеңдері. Расин трагедиялары және француз классицизмінің жаңа кезеңі. Жазушы дүниетанымындағы қайшылықтар және шығармашылығының дамуының әр кезеңіндегі көрінісі. Жазушы тұлғасының қалыптасуындағы янсенистік идеологияның ролі. Классицистік доктрина мен Расин трагедияларының формасы. Расин шығармашылығындағы трагедия жанрының өзгешелігі. "Андромаха".

"Федрадағы" трагедиялық қақтығыс және оның көркемдік шешімі. Трагедияның образдық құрылымы және классицистік канон. "Федра" айналасындағы күрестің саяси себептері. *Расиннің театрдан кетуі. *Расиннің соңғы трагедиялары мен олардың сахналық тағдыры. *"Гофолии" драмасындағы діни қуғындаулар мен тиранияға қарсы өткір сын. *"Гофолиидің" көркемдік ерекшелігі және оның ағартушылық классицизм трагедияларының дамуына тигізген әсері.

Мольер. Мольер шығармашылығы – XVII ғасырдағы француз әдебиетінің шыңы. Мольер шығармашылығының кезеңдері. *Мольер дүниетанымының материалистік, атеистік, және демократиялық белгілері. Мольер драматургиясындағы жанр байлығы, олардың халық театрының дәстүрлерімен байланысы. Мольердің театрлық дебюттері. Мольердің асқақ комедиялар үшін күресі: "Күлкілі қылымсыған әйелдер", "Әйелдер мектебіне" сын» және "Версальдық экспромт". Мольердің эстетикалық кредосы және классицистік доктрина. *Мольер комедияларындағы француз қоғамының кең ауқымды келбеті, дворян, буржуа, плебейлердің жинақталған бейнелері.

"Тартюф" комедиясының шығармашылық тарихы. Антиклерикалдық сатира тенденциясы. Тартюф бейнесіндегі сатиралық жалпылаудың кеңдігі. Мольердің асқақ комедиясы "Тартюфтегі" фарс элементтері, олардың бейнелер жүйесіндегі орны. Мольер "Тартюф" комедиясының этикалық пафосы мен көркемдік ерекшелігі туралы. «Дон Жуан» комедиясындағы кейіпкерлер жүйесі: Дон Жуан мен Сганарель образдары. Комедияның пәлсапалық мәселелері және оның «Тартюф» комедиясына қатысты сабақтастық; "Дон Жуандағы" көркемдік әдістің ерекшелігі. *"Мизантроп" комедиясындағы зайырлықты сынау.

Мольердің «Ақсүйектер арасындағы мешанин», "Сараң", "Жалған ауру" комедияларындағы буржуазия тақырыбы. Мольер комедияларындағы қайта өрлеу дәстүрі. Француз театрының дамуындағы Мольердің ролі.

***Лафонтен.** *Лафонтен шығармашылығының эволюциясы. *Лафонтен мысалдарындағы сатира. *Мысал жанрының дамуындағы Лафонтеннің маңызы. ***Буало.** Шығармашылығының негізгі кезеңдері. Буалоның

"Поэтикалық өнер" еңбегінің эстетикасы мен тарихи маңызы. XVIIғ. екінші жартысындағы француз прозасының дамуы. *XVIIғ. француз әдебиеті үшін **Ларошфуконың** "Максимдер" шығармасындағы афоризмнің маңызы. **Лафайет** шығармашылығы мен "Клевская ханшайым" романының поэтикасы. "Клевская ханшайым" романындағы психологиялық анализ шеберлігі.

ИСПАН ӘДЕБИЕТІ

*Испан әдебиетінің дамуының өзіндік ерекшелігі. *Испандық барокко және Гонгора поэзиясы. *Барокко және **Кальдерон** драматургиясы. *Кальдерон шығармашылығындағы ренессанстық дәстүр мен барокко мәселесі. *Кальдерон шығармашылығының кезеңдері. *Әдеби шеберлігінің ерекшелігі. Лопе де Вега дәстүрін қабылдаудағы қарама-қайшылықтар (Кальдеронның "Плащ пен найза комедиясы"). *"Қайтпас қайсар ханзада", "Өмір деген түс" атты моральдық–пәлсапалық пьесалары және "ар драмаларындағы" көркемдік әдіс мәселесі.

НЕМІС ӘДЕБИЕТІ

*Неміс әдебиеті және Отызжылдық соғыс. *Неміс классицизмінің ерекшеліктері. *Опиц пен оның мектебінің ақындары.

*XVII ғ. неміс әдебиетіндегі барокко мәселесі. *Грифиустың мартирологиялық трагедиялары. *Грифиустың поэмаларындағы барокко мәселесі. *Неміс роман жанрының дамуы. *Гриммельсгаузен шығармашылығы. *"Симплициус Симплициссимус" романының жанрлық ерекшелігі, романның поэтикалық ерекшелігі.

ИТАЛИЯ ӘДЕБИЕТІ

Барокко XVII ғ. итальян әдебиетіндегі басты бағыт ретінде. **Марино** – барокко поэзиясының негізін салушы және көрнекті өкілі. Маринизм – сезімдік бейнелерді және интеллектуалдық құрылыстарды сәйкестендіретін ерекше стиль.

V. XVIII ғасыр әдебиеті

XVIII ғасыр және оның қазіргі дәуір әдебиеттану ғылымында бағалануы. Ағартушылық идеологиясының мәні туралы сұрақтарының шешілуі және оның сенсуализм пәлсапасымен байланысы. Танымдағы сезімнің ролі туралы мәселе. ХУІІ ғасырдағы картезиандық "абсолюттік сана" мен XVIII ғасыр пәлсапасындағы "адам ақылының" арақатынасы. XVIII ғасыр мәдениетінің мәселесі "сөйлесу мәдениеті" ретінде. Өнердегі адамның жеке өмірі тақырыбының ашылуы және адам әлсіздігін оның жаратылысына тән нәрсе ретінде қабылдау. Адам ақылының шегі мәселесі және ақылмен негіздеуге келмейтін, яғни иррационалдының маңыздылығының ашылуы. Құдай

концепті соңғының толық көрінісі ретінде. Дуализм Ағартушылық дәуірдегі діни түсініктердің ерекше формасы ретінде.

XVIII ғасырдағы әдеби өмірдің көрінісі. XVII ғасырдан қабылданған әдеби бағыттар – *барокко мен классицизмнің* Ағартушылық дәуірдегі көрінісі, олардың жалпы сипаты; жаңа әдеби бағыттар – *сентиментализм, рококо, предромантизмнің*, олардың жалпы сипаты. Қазіргі әдебиеттанудағы *ағартушылық реализмі* мәселесі.

АҒЫЛШЫН ӘДЕБИЕТІ

**XVIII ғасырдағы ағылшын классицизмінің жалпы сипаттамасы. *Поуп шығармашылығының маңызы. *Ерте классицизм өкілдері: Аддисон, Стил. *Стил мен Аддисонның сатиралық журналистикасының ролі.*

Свифт. Свифт шығармашылығының кезеңдері. Свифт – сатирик. "Кітаптар шайқасы", "Бөшке ертегісі", "Маташының хаты", "Гулливердің саяхаты" қазіргі европалық болмыстың жалпы сатиралық көрінісі ретінде. Жанр мәселесі мен роман поэтикасы.

Дефо. *Дефоның журналистика саласынан көркем шығармашылыққа дейінгі жолы. Дефо романдарының жалпы сипаттамасы. Жазушы шығармашылығындағы «Робинзон Крузо» романының орны. Романдағы жанр ерекшелігі мен көркемдік әдіс. Дефо романдары роман жанрының дамуының сатысы ретінде. Ричардсон XVIII ғасыр әдебиетіндегі отбасылық-тұрмыстық романның негізін қалаушы ретінде. Романист–Ричардсонның эволюциясы. Ричардсонның дүниетанымы және шығармашылық әдісінің сипаттамасы.

Филдинг. Романист-Филдинг шығармашылығының эволюциясы. "Асыранды бала, Том Джонстың басынан кешкендері": поэтика мен жанр мәселесінің ерекшелігі. *Филдингтің Ричардсонмен пікірталасы Филдинг романдарындағы жағымды кейіпкер мәселесі. Романист-Филдингтің эстетикалық көзқарастары. Филдинг эстетикасындағы юмордың маңызы.

*Ағылшын сентиментализмі. *"Юнгтің оригинал шығармаларының тәжірибесі туралы". *Сентиментализмнің лирикалық поэзиясы (Томсон, Грей, Юнг). Табиғат тақырыбы. Сентименталистер лирикасындағы психологизм элементтері.*

Гольдсмит және оның "Вексфильдтық священник" романы. Романдағы аңғал адам образының рақымсыз есепқор рационалистің антитезасы ретінде берілуі. Гольдсмит романдарының поэтикалық және жанрлық ерекшеліктері.

Стерн. Стерннің "Тристрам Шенди" және "Сентименталдық саяхат" романдарындағы әдеби жаңалығы. Стерн романдарының композициялық ерекшелігі мен стилі. Адамның ішкі жан-дүниесінің суреттелуі және өмірдегі ақиқатқа жету жолындағы сезімталдылықтың ролі.

Предромантизм. Макферсон және оның "Оссианның әндері" туындысы предромантизмнің хабаршысы ретінде. Предромантизм эстетикасының негізгі сипаттары. Ортағасырлық тарихқа, мәдениет пен әдеби дәстүрлерге қызығу,

қорқынышты, құпиялылықты, ғажайып, ұсқынсыз, қиындатылған сюжеттерді суреттеуге ұмтылу, шектен тыс эмоциональдық. Уолпол мен Льюис "готикалық романның" негізін салушылар ретінде. Рэдклифтің "готикалық романының" жанрлық ерекшеліктері. Блейк пен Бернс шығармашылығындағы предромантизм белгілері. Бернс шығармашылығының шотландық ерекшелігі. Бернстың поэтикалық шеберлігі, оның поэзиясының жанрлық ерекшелігі.

ФРАНЦУЗ ӘДЕБИЕТІ

XVIII ғасырдың басындағы француз классицизмі. *Реньяр және оның комедиялары. *Лесаж драматургиясындағы дәстүр мен жаңашылдық. XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Францияның әдеби өміріндегі Маривоның орны.

Прево шығармашылығының эволюциясы. "Манон Леско" романы. Прево романындағы психологиялық анализ тереңдігі және мінез-құлықтарды сомдау. Превоның роман жанрындағы жаңалығы.

Монтескье – XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы көрнекті француз ағартушысы. "Парсы хаттарындағы" Францияның мемлекеттік құрылысына айтылған сын. Бұл туындының ағартушылық дәуірдегі француз философиялық романын дамытудағы ролі. *Монтескьенің "Римдіктердің ұлылығы мен құлдырауының себептері туралы толғаныс" атты еңбегінің тарих ғылымының қалыптасуындағы маңызы. *"Зандар рухы" еңбегінің жетекші идеялық бағыттары.

Вольтер. Шығармашылық жолының кезеңдері. Вольтер дүниетанымының жалпы сипаттамасы. Вольтер және шіркеу. *"Генриада" поэмасындағы діни шыдамдылық пен ағартушылық абсолютизмін насихаттау идеясы, оның көркемдік қасиеттері. Вольтердің моральдық-пәлсапалық және саяси-әлеуметтік сенімдері. Вольтер-тарихшы. Вольтер трагедияларындағы ағартушылық классицизмнің көрінісі. Вольтердің театрдағы жаңалықтарының негізгі мазмұны. "Орлеандық қыз" поэмасындағы антиклерикалдық және антифеодалдық мағына. Бұл поэманың жанрлық ерекшеліктері мен ұнамды идеалдың көркемдік көрінісі. "Пәлсапалық повестеріндегі" Вольтер шығармашылығының эволюциясының бейнеленуі, повестердің негізгі идеялық сарындары. Вольтер сатирасының ерекше белгілері және оның "Пәлсапалық повестеріндегі" ұнамды кейіпкерлер мәселесі. "Кандида" повесіндегі көркем форма және идеялық мазмұн анализі. Вольтердің көркемдік әдісіндегі рационализмнің сипаты. Вольтердің пәлсапалық повестерінің тарихи-әдеби маңызы.

***Дидро** және энциклопедистер (Гельвеций, Гольбах, д'Аламбер). *Дидро – "Энциклопедияны» жазушы, сыншы, әдебиетші. Дидроның пәлсапалық көзқарастарындағы материализмі. Дидроның драматургия теориясы. Дидроның эстетикалық еңбектері және Европадағы ағартушылық реализмнің дамуы.

Дидроның мешандық драмаларының көркемдік жетістігі мен кемшілігі. "Монахиня" повесі, оның XVIII ғасырдағы француз әдебиетіндегі орны.

Руссо *француз сентиментализмінің* көрнекті өкілі. Руссо шығармашылығының кезеңдері. Руссоның саяси–әлеуметтік және тарихи көзқарасы. Руссоның "Ойтолғауларының" идеялық мазмұны. "Қоғамдық келісімдегі" халық билігі теориясы. Руссоның эстетикалық көзқарастарының ерекше сипаттары. **"Эмиль"* педагогикалық романындағы жаңа адамның идеалды образы. "Жаңа Элоиза" романының көркемдік ерешелігі. Сен-Пре мен Юля образдары. "Жаңа Элоизадағы" табиғат тақырыбы. "Жаңа Элоиза" – Руссо сентиментализмінің толық көрінісі. Романның стильдік ерекшелігі. Еуропа әдебиетіндегі роман жанрының алға дамуындағы "Жаңа Элоизаның" маңызы.

*Руссоның "Сыр" романы – жаңа әдеби жанр. Руссо сентиментализмі және оның "Сыр" романының бірінші және екінші бөлімдеріндегі дамуы. Автордың образы. *«Сыр» романының француз әдебиетіндегі өмірбаяндық роман жанрының дамуына әсері. Руссо және предромантизм. Руссоизм.

*1789 жылғы революция қарсаңындағы француз әдебиетіндегі түрлі бағыттардың күресі. *Руссоның ізбасарлары.

Бомарше. Бомаршенің эстетикалық көзқарастары ("Евгения" пьесасына жазылған алғысөз). Фигаро туралы трилогия. "Севильдік шаштараз". "Фигароның үйленуі" шығармасының саяси және көркем мағынасы. XVIII ғ. Комедия жанрының дамуындағы Бомаршенің орны.

ИТАЛИЯ ӘДЕБИЕТІ

*XVIII ғ. Италия әдебиеті. Италияндық Ағартушылық дәуірдің өзіндік ерекшелігі және әдеби бағыттары мен жанрлар дамуының өзгешелігі. *XVIIIғ. Италиян театрындағы мелодрама жанры. *Метастазियो мелодрамасы.

***Гольдони** – итальян театрының реформаторы. Италиян ұлттық театрының негізін қалаушы.

***Гоцци** және оның ХУІІІ ғ. Италиян театрындағы ролі. ***Альфьери** трагедиялары.

НЕМІС ӘДЕБИЕТІ

**Классицизм.* *Германияда оның алғашқы кезеңдегі әлсіздігі. Готшед рационалистік ағымның көрнекті өкілі ретінде.

*Классицизм эстетикасының дамуы. ***Винкельманның** эстетикалық теориясы мен оның неміс әдебиетінің дамуындағы маңызы.

Лессинг – ұлы неміс ағартушысы. ХУІІІ ғ. Неміс мәдениетінің дамуындағы Лессингтің тарихи ролі. Оның эстетикалық көзқарастарының қалыптасуы мен дамуы. "Әдеби хаттар", "Лаокоон" және "Гамбург драматургиясы" – француз классицизмі мен оның эпигон жазушыларына қарсы сын, реалистік ұлттық өнер үшін күрес. Лессингтің ағартушылық реализмі.

Лессинг драматургиясы. "Мин фон Барнхельм" шығармасындағы Жетіжылдық соғыс кезеңіндегі неміс халқы өмірінің шынайы көрінісі.

"Эмилия Галотти" – неміс абсолютизмінің озбырлығына қарсы жазылған шығарма. Шығарманың мәні. "Дана Натан" драмасындағы ағартушылық бағыт: діни шыдамдылық үшін күрес, пьесаның буржуазиялық–гуманистік идеясы, ондағы классицизм сипаты. Лессингтің поэзиядағы реформалары. *Неміс тілін дамытудағы Лессинг шығармаларының мәні.

"Дауыл мен тегеурін" қозғалысындағы неміс әдебиеті. "Дауыл мен тегеурін" эстетикасының даму кезеңдері. *Штюрмерлер* және *сентиментализм*. Штюрмерлердің әдеби бағдарламасы. *"Рейн тобы" (Гете басқаруындағы). *"Геттингендік тоғай", "Швабиялық топ" т.б. ақындар шығармашылығындағы штюрмерлік дәстүрі.

***Гердер** – штюрмерлік қозғалыстың теоретигі және дем берушісі. Рационализмді сынау. Гердер шығармаларындағы оның классицизмге көзқарасы. Гердердің тарихи және гуманистік концепциясы. *Фольклортану ғылымының дамуына Гердердің қосқан үлесі: "Әндердегі халық дауысы".

Гете. Гетенің алғашқы кезеңдегі эстетикасы. («Шекспир күніне» және т.б.) "Гец фон Берлихинген" тарихи драмасындағы бүлікшілдік бастаулар. Жас Гетенің шекспиризмі. "Гец фон Берлихинген" шығармасындағы шаруалар қозғалысы тақырыбы, драманың көркемдік жаңашылдығы. *"Прометей" фрагментінің бүлікшілік сипаты. *Гете-штюрмер лирикасы және оның жоғары көркемдік қасиеттері. *"Жас Вертердің азабы" – Гетенің штюрмерлік көңіл-күйінің көрінісі. *Әлеуметтік және сентиментальдық-психологиялық роман элементтерінің бірігуі. *Вертер образы. *Гетенің штюрмерліктен кетуі мен оның себептері.

Шиллер шығармашылығының штюрмерлік кезеңі. Шиллердің алғашқы кезеңдегі драматургиясы. "Қарақшылар", "Генундағы Фиесконың астыртын қастандығы", "Зұлымдық пен махаббат" шығармалары. Шиллердің штюрмерлік драматургиясының көркемдік тәсілінің ерекшеліктері. "Дон Карлос" Шиллердің драматургиясының дамуындағы бетбұрысты көрсететін шығармасы ретінде.

80-жылдардағы Гете мен Шиллер. Гете мен Шиллер шығармашылығындағы "веймарлық классицизм" мәселесі. Гетенің "Тавридтегі Ифигения" шығармасы веймарлық классицизмнің үлгісі ретінде. Осы жылдардағы Шиллер эстетикасының негізгі белгілері, оның Кант этикасы мен эстетикасына қатынасы. Шиллер поэзиясының жанрларының байлығы мен өлеңінің өзіндік ерекшелігі, *оның пәлсапалық мәселелері.

XVIIIғ. 90-жылдардың аяғы мен XIX ғ. басындағы Шиллердің тарихи драматургиясы. Шиллер драмасындағы реализм мен романтизм. "Валленштейн", "Орлеандық қыз", "Вильгельм Телль" драмасындағы тарихилық және қазіргі замандық мәселесі. «Вильгельм Телль» тирандыққа қарсы драма ретінде. *Драмадағы халық бейнесі. Шиллер драматургиясының стилі.

*Гетенің "Вильгельм Мейстер" романын жазуы. *Тәрбиелеуші роман мәселесі. *Романдағы әлеуметтік және эстетикалық мәселелер. *Гете-романистің шығармашылық әдіс мәселесі. *"Батыстық-Шығыстық диван". *Гетенің кейінгі кезеңдегі лирикалары. *Гете универсализмі мәселелері.

"Фауст" трагедиясы. Оның жазылу тарихы. "Фауст" XVIII-XIXғғ. шындығын көркемдік жалпылау ретінде. Фауст образы, оның пәлсапалық және көркемдік меңызы, эволюциясы. Халыққа қызмет ету туралы ой жоғарғы моральдық принцип ретінде. Бұл идеяларды қамтудағы қиындықтар. Трагедиядағы негізгі кейіпкерлер (Фауст пен Мефистофель, Маргарита, Елена, Вагнер т.б.). Трагедияның пәлсапалық мәселесі. Шығарма финалының оптимистік сипат. "Фаусттың" әр бөліміндегі көркемдік әдіс мәселесі. Композициясы, өлең ерекшелігі.

VI. XIX ғасыр әдебиеті

1. XIXғ. бірінші жартысындағы әдебиет (1794-1850)

XIXғ. ерекше тарихи-мәдени дәуір ретіндегі жалпы сипаттамасы. XIX ғасырдағы әдеби өмір. XIXғ. әдеби процесстердің кезеңдері. XIXғ. бірінші жартысындағы әдебиет дамуының ерекшеліктері. *Романтизм* XIXғ. алғашқы үштен бір бөлігіндегі әдеби бағыт ретінде және оның негізгі ұстанымдары: классицизм доктринасын терістеу, дүниені "романтикалық" сезіну және оның «романтикалық» кейіпкердің ерекше типі арқылы көрінуі, ұлттық тарих пен көркемдік дәстүрде әлі өз формасын таппаған жаңалықтың бәріне қызығу ("жаңаның бәрі керемет, керемет деген – бар жаңа нәрсе"), суреткердің және өнердің кез келген ережелер мен заңдардан бостандық идеалы. Романтизм әдісінің негізгі белгілері: қаһарман – автордың, ағартушылықпен салыстырғанда, өмірге деген жаңа көзқарасын білдіруші; тартыс: адам – қоршаған әлем, сюжет фрагментарлығы, оқиғалар арасында бірізді байланыстың болмауы (суреттеу тақырыбы – адамның ішкі дүниесі), "жергілікті колориттің" қаһарман бейнесімен байланысы.

Англиядағы романтизмнің ерекшелігі. *"Көлдер мектебі" (**Вордсворт, Кольридж, Саути**). Вордсворт пен Кольридждің "Лирикалық балладаларына" жинағына алғысөз ағылышын романтизмінің эстетикалық манифесті ретінде. *Вордсворт лирикасындағы табиғат идеалы. *Кольридждің "Кәрі теңізші туралы әңгіме", "Кристалль" поэмаларындағы иррационалды бастаулар: символ мен глосса, поэтикалық қиялдар мен моральдық үкім арасындағы.

Байрон. *Байрон ақын әрі драматург. Байрондық кейіпкер қозғалыстағы, даму үстіндегі құбылыс: мұнды жиһанкез ("Чайльд Гарольдтың сапары"), қарақшы ("Шығыстық поэмалары"), метафизикалық бүлікшіл-күрескер ("Манфред", "Каин"). *"Дон Жуандағы" жанрлық канонның жарылысы – поэма "өлеңмен жазылған роман" ретінде. Байронның қаһармандық индивидуализмі мен ирониялық скепсисі. **Шелли.** *Поэтикалық пішінінің өзгешелігі мен эстетикалық көзқарастарының қалыптасуы ("Поэзияны қорғау", "Азат етілген

Прометейге" жазылған алғысөз, "Ислам көтерілісі"). "Азат етілген Прометей" драмалық поэмасының поэтикасы мен көтерген мәселесінің өзгешелігі. "Ченчи" трагедиясындағы пәлсапалық-эстетикалық шырғалаң. Шеллидің пәлсапалық лирикасы. *Байрон мен Шелли. **Скотт**. *Ағылшын романтикалық поэзиясының дамуындағы Скотт поэмалары мен балладаларының алатын орны. Скотт – ХІХ ғ. тарихи роман жанрының негізін қалаушы. Скотт-романистің эстетикалық ұстанымдары және жанрларының типологиясы. Скоттың "шотландық" романдары ("Уэверли", "Эдинбургтық қапасы", "Роб Рой"). Жазушының "ортағасырлық" романдары ("Квентин Дорвард", "Айвенго"). ХVІІІ ғ. буржуазиялық көтерілістерге арналған романдары ("Пуритандықтар", "Вудсток"). Тарихи баяндаулардағы дерек пен ойдан шығарылған оқиғаларды түсіну.

Франциядағы романтизмнің ерекшелігі. Франциядағы 1794 жылдан кейінгі әлеуметтік және мәдени жағдай. "Реставраторлар" мен либералдардың идеялық-эстетикалық қарсылығы. **Шатобриан**. "Көтерілістер туралы тәжірибе" шығармасындағы романтикалық кейіпкер бейнесінің алғаш көрінуі және оның "Христиандықтың ұлылығы" шығармасында қалыптасуы. («Рене») Рененің «Бақытсыз сана» еңбегі сын мен бейнелеудің пәні ретінде. **Жорж Санд**. «Лелия», «Консуэло». **Сталь**. *Романтизмнің "қазіргі кезеңгі" өнер ретінде негізделуі. Ұлттық әдебиеттерді салыстыру мен өзара байланыстыру бір-бірінен шабыттандудың бастауы ретінде («Әдебиет туралы», «Германия» трактаттары). "Дельфина", "Коринна немесе Италия" романдарындағы әйел эмансипациясы тақырыбы.

Гюго. *Гюгоның ерте кезеңдегі лирикалары. *Классицистік поэтикадан романтикалық поэзияға дейінгі эволюция. "Кромвельге" жазылған алғысөзі "романтизмнің манифесті" ретінде. Гюгоның драматургиясы және оның театрдағы романтизмді бекітудегі маңызы. "Эрнани" драмасы төңірегіндегі «соғыс». Гюго драматургиясының типологиясы. *"Париждік құдайанасы ғибадатханасы" романындағы тарихилық мәселесі. *1830-1840 жылдардағы Гюго поэзиясы.

Германиядағы романтизмнің ерекшелігі. Иендік романтизм. **Фридрих Шлегель** жаңа өнердің теоретигі ретінде. Болмыс – құнарлы эпос, шығармашылық – туынды мен жаратушының мәңгі қалыптасуы. "Фрагмент" – "танымның ферменті": шығарманың аяқталмауы оқырманды ақын еңбегін тең дәрежеде жалғастыруға шақыратын ұстаным ретінде. Романтикалық ирония теориясы. **Людвиг Тиктің** "Франц Штернбардтың саяхаттары" романтизмдегі роман жанрының түрлендірілуінің көрінісі: лирикалық стихияны күшейту негізінде идеялық-сюжеттік діңгегінің әлсіреуі. Елестету концепті шығармашылық синтез бен туындатуға (еліктеу емес) қабілеттілік ретінде. **Тик** – комедиограф. **Новалистің** "Гимндер мен түндер" шығармасы. Поэзия магия ретінде. "Саистегі оқушылар" шығармасы. Новалистің эстетикалық көзқарастары. "Генрих фон Офтердинген" – жаңа романтикалық роман: "романтикаландыру" кеңістігі, поэзия, пәлсәпа, ғылымның экспериментальді

синтезі. Романтикалық энциклопедизм. Символдың артықшылықты дәрежесі және оны аллегорияға қарама-қарсы қоюдың (артық көрудің) мәні.

Гейдельбергтік романтизм. Ұлттық поэтикалық дәстүрге қызығушылық. *Клеменс Брентаноның "Баланың сиқырлы мүйізі" атты шығармасы мен Ахим фон Арнимның "Лорелей" шығармасы. К.Брентано және халықтың әншілік рухына "төселу". ***Ағайынды Гриммдер** шығармашылығы. *Неміс халық ертегілерін жинаудың маңызы. Ағайынды Гриммдердің филологиялық жұмыстарының сипаты мен маңызы. **Клейст**. Клейст драматургиясындағы трагедия мәселесі ("Шроффенштейн әулеті", "Пентиселея", "Гамбургтық ханзада"). "Сынған құмыра" комедиясы. "Михаэль Кальхас" повесі. *Клейст новеллистикасы. *Клейсттің тарихи драмалары. **Гофман**. "Калло мәнеріндегі фантазиялар" романындағы қосәлем мәселесі. "Алтын құмырадағы" бидермеер мен қаһарман-энтузиаст. "Серapiондық ағайындар" шығармасындағы шынайы өнердің поэтикасы мен концепциясы. "Түнгі повестер" мен "Шайтанның эликсирі" шығармалары романтикалық ирония тұрғысынан. «Құм адамы», «Алтын құмыра» новеллаларындағы және "Мурр мысықтың тұрмыстық пікірлері" романындағы үстіртін романтикалық мәдениетке пародия. Суретші-Крейслердің тағдыры. *Әлеуметтік сатирасы ("Құртақандай Цахес", "Бүргелер билеушісі") **Гейне**. "Өлеңдер кітабының" романтикалық сипаты. 30-40-шы жылдардағы Гейне шығармашылығы. *Гейненің әдеби-сыни шығармашылығы. "Атта Тролл" поэмасы. *"**Жаңа дәуір өлеңдері**" – Гейненің саяси поэзиясының шыңы. "Германия. Қысқы ертегілер" және Гейненің романтикалық эстетикасының эволюциясы. Ақынның кейінгі поэзиялары ("Романсеро"). Гейненің кейінгі шығармашылығындағы романтизмнің өзіндік ерекшелігі.

АҚШ романтизмінің ерекшеліктері. ***Ирвинг** – бірінші американдық романтик. **Купер**. *Былғары гулка туралы романдар циклы. *Купердің романтикалық әдісінің өзгешелігі. *Оның шығармаларындағы этикалық бастау. **По**. Поның лирикасы мен эстетикасы. Поның эстетикалық көзқарастары ("Шығармашылықтың философиясы"). "Ойдың суасты ағымы" концептісі және оның XIX ғасырдағы европа поэзиясының дамуындағы ролі. По новеллистикасы және оның өзгешелігі (ерекше, таңсық нәрселерге деген қызығушылық, фантастика, трагедиялық мен комедиялықтың араласа қосылуы, пародия, гротескі).

XIX ғасырдың екінші жартысындағы классикалық реализм парадигмасының қалыптасуы. "Өзгерістер ғасыры" – әлеуметтік динамиканың күрт күшеюі. Индустриалдық революция мен урбанизация. 1830 және 1848 жж. революциялық толқулар, жауап ретіндегі зорлық пен реакция, әлеуметтік компрамисске ұмтылған жалпы тенденция. Авансценаға орта кластың шығуы. Мәдениеттің демократиялануы мен одан әрі секуляризациясы (діннің ықпалынан арылуы), оған нарықтық қатынастардың бойлай енуі. Ғылым (жаратылыстану) – жаңа дүниетанымның тірегі. Ғылыми ойдың бәрін қамтуға және құбылыстардың әртүрлілігін жүйелеудің жолдары арқылы ретке келтіруге ұмтылуы (әдебиетте бұл әлеуметтік тұрғыдан қарауды тіптендіру мен

панорамалауға ұмтылуға сәйкес келеді). Бақылау мен талдау – елестетуге қарсы қойылады. Өмірге ұқсатыру культі – жаңа аудиторияның сұраныстарына жауап бере алатын иллюзияның түрі. "Реализм" жаңа әдеби бағытты білдіретін термин ретінде. Қазіргі дәуір әдебиеттану ғылымы әдеби-тарихи мәселе ретінде реализм туралы.

1820-1850 жылдардағы француз әдебиетіндегі реализм. Стендаль. *Жазушы дүниетанымы мен эстетикалық көзқарасының қалыптасуы ("Италия көркемөнерінің тарихы", "Рим. Неаполь. Флоренция.", "Махаббат туралы", "Расин мен Шекспир"). Стендаль және романтизм эстетикасы. Өнер идеалы абсолюттік шынайылық ретінде. «Өмір шындығының» стильдік эквиваленттілігін іздестіру. "Қызыл мен кара", "Пармдық шіркеуі" романдарының поэтикасы «романтикалық», яғни «қазіргі заманғы» өнердің эстетикалық ұстанымдарының нақты көрінуі ретінде. **Бальзак.** "Адамзат комедиясы" – заманауылқ эпопеясы; Автор ойы мен жүзеге асыу тарихы. "Адамзат комедиясына" жазылған алғысөз Бальзак реализмінің эстетикалық бағдарламасы. *"Адамзат комедиясының" құрылымы. Бальзактың шығармашылық әдісінің ерекшеліктері: таным пафосы, әлеуметтік құбылыстарды суреттеуден интуитивті түрде заттардың негіздері мен себептеріне үңілу; типтердің көптүрлілігі, жасампаз және қиратушы күштерді өз ішіне алған атаққұмарлық пен ақша билігіндегі өмірдің ала-құлалығы, алдамшылығы. Өнер абсолютті іздестіру ретінде. Шығармашылық күш-жігер, елестету «өмірге сенімділікпен» бірге – Бальзактың эстетикалық қалаулары (приоритет). Оның прозаларындағы символ мен бейнелеудің ролі ("Шегірен былғары", "Көрінбейтін шедевр", "Гобсек", "Евгения Гранде", "Горио атай", "Жоғалған бос қиялдар"). *Бальзак – драматург. **Мериме.** Жазушылық жолының басы: "Гюзла", "Клара Газульдің театры" – романтизмді ойнау және "жергілікті ерекшеліктің» ирониялық маска арқылы берілуі. *Мерименің тарихи шығармалары ("Жакерия", "IX Карл уақытының хроникалары") және тарихилық мәселесі - мәдени әлемдердің көптігі және пайымдаулар критерийлерінің салыстырмалылығы. Мериме новеллистикасы: новеллалардың таңдаулы лаконизмі. Қазіргі дәуір адамы психологиясы әлеуметтік жынойнақтың еріксіз құрбаны ретінде. Мерименің "экзотикалық" және "фантастикалық" новеллалары. Кейіпкерлері – аңғал, сом мінезді, өзінің және өзгенің тағдырына көзсіз мойынсұнған адам – рефлектті «турист» көзімен көрінген.

1820-1850 жылдардағы ағылшын әдебиетіндегі реализм. Викториаңдық европа әдебиетінің феномен ретінде. Диккенс. *Алғашқы кезеңдегі шығармалары ("Боздың очерктері", "Пиквикк клубының хаттары"). Адам концепциясы, диккенстік юмордың ерекшелігі; "Оливер Твистің басынан кешкендері", "Николас Никклби" романдарының кейіпкерлер жүйесінің ерекшелігі, тақырыптық ерекшелігі. Балалар мен балалық шақ, альтурист идеалы мен "Мартин Чезлвид", "Кішкентай Доррит" романдарындағы зұлымдықтың жинақталған образы. *Диккенстің "рождестволық повестерінің"

("Рождество әні", "Пеш үстіндегі шегіртке") ерекшелігі. Жазушының "Суық үй", "Үлкен үміттер", "Біздің ортақ досымыз" романдарындағы ертегілік, қылмыстық-сенсациялық және детективтік элементтер. Әлеуметтік эпопея жанрының қалыптасуы және Диккенстің кейінгі шығармаларындағы полифониялықтың арта түсуі. **Теккерей**. *Теккерей шығармашылығы мен эволюциясы. "Тәкәппарлық жәрмеңкесі" романының поэтикалық ерекшеліктері: викториандық романның шарттылықтарын ирониямен көрсету – қоғамдық тұрмыстың қалыптасқан әдеттерінің шарттылығын ашып көрсету жолы; қаһарманның қатыспауы ("қаһармансыз роман") адамгершіліктік бағалаудың күмәнсәз критерийі ретінде; әлем – қызықты қойылым, ондағы баяндаушы-қуыршақшы қуыршақтармен тең құқықты; баяндаудың демонстративті субъективтілігі; баяндау техникасының жаңа мүмкіндіктері.

2.1850-1870 жылдардағы әдебиет

Батыс Еуропа мен АҚШ елдерінің ХІХ ғасырдың екінші жартысындағы рухани және әдеби өмірінің жалпы сипаттамасы.

АҚШ ӘДЕБИЕТІ

Американдық трансценденталистер. **Эмерсон** эстетикасы. 1840-1850 жж. "Америкалық қайта өрлеу". *Әдебиет және нарық. *Сентиментальдық роман (**Г.Бичер-Стоу** "Том ағайдың лашығы") – "бестселлер" деген түсініктің пайда болуы.

Мелвилл және оның "Моби Дик немесе Ақ кит" романы. ***Готорн** "Алқызыл әріп". *Ағылшын-американдық "викториандық" поэзия (**Г.Лонгфелло** "Гайавата туралы әні", **А.Теннисонның** поэмалары). Уолт **Уитменнің** "Шөп жапырақтары": поэтиканың пайда болу тарихы мен ерекшелігі (антипоэтикалық).

ФРАНЦИЯ ӘДЕБИЕТІ

"Өнер өнер үшін": "ақындар" мен "тобыр" арасындағы қайшылықтың жаңа иірімі. "Парнас мектебі". ***Теофиль Готьенің** "Эмали мен камейлар" шығармасы. **Леконт пен Лилдің** "Антикалық өлеңдерге" жазған алғысөзі парнастықтардың әдеби манифесті ретінде. "Қазіргі Парнас" жинағының тарихы. Оның авторлары. **Шарль Бодлер** "Жауыздықтың гүлдері". Өмірді қабылдаудың екіжақтылығы: "сплин" және "идеал". Бүлік пен қашқындық тақырыбы. Бодлердегі «адамгершіліксіздік» табиғаты. Бодлерлік "сурнатурализмнің" ерекшелігі. **Флобер**. *Шығармашылығының эволюциясы. Флобердің эстетикалық көзқарастары: "поэтикалық пантеизм" (**Б.Г.Реизов**). "Бовари ханым" романы және оның поэтикасы: "реализмнің" шулы апофеозы және оның негізгі себептерін сыни тұрғыдан ой елегінен өткізу. Адам – сөздер

қалыбының және олардағы қабылданып қалған түсініктердің тұтқыны. Осы тұтқындықтан құтқаратын құрал ретіндегі өнердің ролі – тура «сөз» үшін күрес. «Объективті мәнер», білгіш автордың өзін өзі шеттетуі - әңгімелеу техникасының және көркем психологизмнің эволюциясының жаңа кезеңі. Тарихи романның жаңа типі – "Саламбо". **"Сезімді тәрбиелеу"* – сәтсіздіктер шеңберіндегі «жас адамның тарихы» мен әлеуметтік тарих. "Қасиетті Антонийді азғыру" "синтетикалық жанр" тудырудың үлгісі ретінде. **"Үш повесть"* жинағы – Флобердің кейінгі кезеңдегі шедеврi. "Бувар мен Пекюше" – прогресске үміт артқан және объективті білімді ансаған сол заманғы санаға пародия. **"Жазба шындықтардың лексиконы"*.

ҰЛЫБРИТАНИЯ ӘДЕБИЕТІ

Ағылшын реалистік романының дамуы. 1850-жылдардың аяғындағы натурализмнің қалыптасуы. Д.Элиоттың "Флосстағы диірмен", "Мидлмарч", *У.Коллинздің "Ақ киінген әйел", "Ай тасы" романдары. Джон Рескин эстетикасы мен прерафаэлиттер. Прерафаэлиттер поэзиясы; Росетти, Суинберн.

3. XIX-XXғғ. (1870-1918) аралығындағы әдебиет

Мәдениет тарихының ғасырлар аралығындағы өтпелі тарихы. 1870-1890жж. **декаданс**: декаданс тарихилығының өзіндік ерекшелігі, "Европа күнінің батуы" тақырыбы, пессимизм, европалық құндылықтар жүйесіндегі зор тоқырауларды сезіну және қайғыру, мәдениет пен өркениет арасындағы қақтығыстар. Әлемнің «көрінуі» мен «заты» арасындағы алшақтың идеясы, Көркем ойлаудың символдылығы. Декаданстың негізгі көркемдік ағымдары: *натурализм, импрессионизм, символизм, декадандық, жаңаклассицизм*: олардың жалпы сипаттамасы.

Натурализм. Э.Золяның натурализм теориясы. Натуралистік поэтикадағы әлемнің көрінетін жағына мән беру; сыртқы белгілері арқылы адамның ішкі жан-дүниесін көрсету; әдеби шығарма–құжат.

Импрессионизм. Нормативтіліктен, еліктеуден бас тарту, «көзқарастың», қас-қағым сәттәң, иллюзионизмнің ролі. Новелла мен лирикалық өлең – импрессионистік әдебиеттің негізгі формалары. Импрессионистік поэтикадағы заттарды атау, "каталогтар", "жол көрсеткіштердің" орны және импрессионистік интерьердің жасалуы. Ерекше сезімталдықтың қалыптасуы – импрессионистік прозаның негізгі тақырыптарының бірі.

Символизм. Әдеби символизм декаданс дәуірінің басты шығармашылық құбылысы. Символ шығармашылықтағы таным мен өзін-өзі тану сферасы ретінде. Тілде символды ашып көрсету шығармашылықтың негізі ипостас ретінде. Суреткер – тіл катализаторы. Символдағы суггестивтілік, әуезділік,

саналылық пен бейсаналылық. Дендизм, хат деперсонализациясы – символизм эстетикасының бір түрі. Символизмдағы екі түрлі тенденция: діни мистикалық және діни емес. Өлең құрастырудағы символистік реформа: суреттеулік бастаулардан терістеу, тоника мен ырғақ пайдасына «декламациялар»; өлең жолдарын тасымалдай, еркін өлең. Поэтикалық бет-перде мәселесі. Өуезділікті талдау. Поэзиядағы ауызекі сөйлеу тілі мәселесі. "Бейнелеу", «мәңгілік қайта оралу» мотиві.

Жаңаромантизм. Германиядағы, Австро–Венгриядағы, Скандинавия елдерінде осы ұғымды пайдалану ерекшеліктері. Жаңаромантизм және жаңаромантикалық "классиканың" образы; "мәдениеттен", "кітапшылдықтан" бас тарту, "өзге ел", "саяхат" мотивтері. Ницше және жаңаромантизм.

XX ғасыр басындағы *модернизм* декаданс салған жолдарда оны жеңуге тырысу ретінде. Неміс экспрессионизмі және итальян футуризм – модернистік өнердің ерте формалары. Экспрессионизм мен футуризм *эстетикасы*.

XIX–XX ғасырлар аралығындағы *реализмнің* ерекшелігі. Реализм мен натурализм, реализм мен импрессионизм, реализм мен символизм арақатынасы.

ФРАНЦУЗ ӘДЕБИЕТІ

Натурализм. Золя. Шығармашылығының эволюциясы. "Ругонн Маккры" романдар циклының концепциясы. Э.Золя қабылдауындағы қоғам құрылымы, тұқымқуалаушылықтың ролі, Екінші империяның қирауы мен жазмыштың кегі тақырыбы. Қоршаған орта мінезінің арақатынасы; "айуан-адам" образы. Золя символикасы. *Кейінгі Золяның утопизмі: "Үш қала" трилогиясы және аяқталмаған тетрологиясы "Төрт Евангелия". **Мопассан.** «Томпыш» новелласындағы қоғам шындығы. *Флоберден үйренуі. "Пьер мен Жан" романына жазылған алғысөзінің эстетикалық қағидалары. Мопассан новеллистикасы: Мопассан новеллаларының классификациясы, поэтикасының ерекшелігі. Мопассан романдары; өмір сүрудің мақсаты туралы сұрақ, махаббат пен өлім түсінігі. Мопассан натурализмінің ерекшеліктері. **Верлен.** *Шығармашылығының эволюциясы. Верлендік поэтиканың ерекшелігі. "Поэтикалық өнердің" бағдарламалық мазмұны. Верлен поэзиясындағы импрессионизм мен символизмнің өзара қатынасы.

Символизм. Рембо. *Шығармашылығының эволюциясы. "Дауыстылар" сонеті – символизм эстетикасын күн ілгері сезіну. "Көріпкелдік" поэзияның теориясы және "Нұрлану" жинағындағы оның жүзеге асуы. Жинақтың поэтикасының ерекшелігі. *"Мас кеме" өлеңіндегі символ мәселесі. "Тозақтағы бір жаз" жинағындағы "өткенмен қоштасу". **Малларме** және француз символистерінің бірінші буыны.

Реализм. Франс. *Шығармашылық эволюциясы. *Франстық интеллектуализм және ерекше прозалық жанр ретіндегі символизм мәселесі. *Франс эстетизмі. *Франстың "Идеялар тойы". *Өз заманы туралы ой-толғамдар парадоксы. XIX–XX ғасырлар шегіндегі **Роллан.** *Дүниетанымының

қалыптасуы. *Халық театры. *Драматургиялық циклдар тарихындағы жеке тұлға ролі мәселесі. *Сенім трагедиясы" мен "Революция трагедиясы". *Қаһармандық биографиялар тәжірибесі. *Роллан "Ғалам жаны" туралы және универсумның эмоциялық стихиясының биік көрінісі ретіндегі шығармашылық шабыт туралы. *Роман–өзен", "Жан Кристоф" поэтикасы. Бірінші Дүниежүзілік соғыс кезіндегі Роллан пацифизмі.

ҰЛЫБРИТАНИЯ ӘДЕБИЕТІ

1880-1890жж. ағылшын әдебиетіндегі викториандық дәуірдің бата бастауы. Ғасырлар шегіндегі ағылшын эстетизмі. **Моррис**, талғам мен сұлулықтың әлеуметтік мәні туралы уағызы.

Реализм және оның модификациясы. **Хардидің** романдарындағы трагедиялықтың концепциясы. **Мерedit** пен **Батлер** романдарындағы кейінгивикториандық және эдвардиандық Англияның әдет-ғұрыптық суреті. Ғасырлар ширегіндегі ағылшын романының жанрлық мәселесі.

Натурализм. ***Гиссинг** шығармашылығы. Ағылшын әдебиетіндегі **символизм**. **Уайльд** шығармашылығы. "Дориан Грэйдің портреті" романының поэтикасы. Уайльд драматург. **Йейтс** шығармашылығы.

Жаңаромантизм. Стивенсон мен Киплинг шығармашылығы.

ГЕРМАНИЯ ӘДЕБИЕТІ

Герман империясы құрылғаннан кейінгі Германиядағы әдеби жағдайдың ерекшелігі.

Реализм. 1870-1890 жж. **Фонтане** шығармашылығы және оның "Эффри Бист" романы. 1918 жылға дейінгі **Г.Манн** шығармашылығы.

Символизм. **Георге** поэзиясы. Немістің ерте кезеңгі модернизмі және оның ағымдары: жаңаклассицизм, жаңаромантизм. **Хук** шығармашылығы. **Рильке** шығармашылығы.

Экспрессионизм. **Гейм, Тракль, Ласке-Шюлер** поэзиясы. *Немістің солшыл экспрессионизмі және бірінші дүниежүзілік соғыс.

Вагнер. *Вагнердің музыкалық шығармашылығы. Вагнер және миф. *Музыкалық драманы өнердің синтетикалық түрі ретінде түсіну. **Ницше** шығармашылығы. Ницше шығармаларының жанрлық ерекшелігі: образдылықтың символдылығы, библиялық стилге пародия. Мәдениет пен өркениет арасындағы қақтығысты өзінше түсіндіру. Декаданс образы (тарихи, жеке-психологиялық, әлеуметтік және діни аспектілер), "құдайлар өлімі" мотиві. Жалпы идеология ретіндегі христиандықпен полемика. Ницше туындыларындағы "ерекше адам" және теріс шама ("ұлылық ауру ретінде"), "аполлондық" және "дионистік" поэзиясы. XX ғасырдағы батыс және неміс мәдениетіне Ницшенің әсері.

Натурализм. ***Гауптман** шығармашылығының эволюциясы. *Гауптманның ерте кезеңгі шығармаларындағы натуралистік белгілер ("Күн шығар алдында"). ***"Тоқымашылар"** пьесасы тудырған қоғамдық резонанс. ***"Батып кеткен қоңырау"** пьесасының символизмі. *Тарихи драмалары ("Флориан Гейер"). ***Ведекинд** театры: натурализмнен экспрессионизмге дейінгі эволюция ("Көктемнің оянуы", "Пандора жәшігі").

1918 жылға дейінгі Томас Манн шығармашылығы. Ницше әсері. "Бюргер" мен "бюргерлік" туралы түсінік ("Любек рухани өмір үлгісі ретінде"). "Будденброктер" романындағы реализм мен "адасқан бюргердің" образы: азғындау тақырыбын беру ерекшелігі; ұлылық мәселесі. Новеллистика: вагнерлік бастау трактовкасы ("Тристан", "Тонио Крегер"); "Венециядағы өлім" новелласындағы миф. Томас Манн бірінші Дүниежүзілік соғыс жылдарында.

ИСПАН ӘДЕБИЕТІ

Испан-американ соғысы және "1898ж. ұрпағы". ***"Қос Испания"** мәселесі, "Кастилия культі"; діни-пәлсапалық жолдаулар. **Унамуноның** бірінші Дүниежүзілік соғысқа дейінгі шығармашылығы. Ғасыр басындағы поэзия (**Мачадо, Хименес**).

ИТАЛИЯ ӘДЕБИЕТІ

*Италияның бірігуі және итальян әдебиеті. **Кардуччидің** тирандыққа қарсы поэзиясы. Натурализмнің итальяндық нұсқасы – "веризм". **Верги** суреттеуіндегі халық мінезі. **Д,Аннунцио** шығармашылығы.

СКАНДИНАВИЯ ӘДЕБИЕТІ

"Жаңа драма". **Ибсен. Стриндберг.** ***Кнут Гамсун** шығармашылығы.

VII. XXғ. әдебиеті

1. 1910-1920 жылдардағы әдебиеті.

1914 ж. дүниежүзілік соғыс. Батыстық өркениеттің негізгі құндылықтарының жалпы тоқырауы. 1890-1920 жж. көркем **авангардтардың** әдебиетте (*футуризм, кубизм, дадаизм, ультраизм* т.б.) көрінуі.. Авангардтық революцияшылдықтың сипаты. Дәстүрден қол үзу, жаңаруға, тіпті көркемдіктен бас тартуға дейінбару. Суреткердің шексіз еркіндігінің эстетикасы. Примитивизм культі, дезинтеграция және коллаж негізгі техникалық амалдар ретінде. *Модернизм* және оның эстетикасы. Модернизм және неоромантизм. Модернизм және декаданс. Модернизм және фрейдизм. Жаңа психология және жаңа әдебиеті. **Кафка** және "кафкиандық". Брок заманауи миф жөнінде. **Элиоттың** "миф туындатушылығы". **Джойстың**

“Улисс” романы – модернистік эпос; романның натуралистік, импрессионистік, символикалық, мифтік стихиясы. АҚШ әдебиетіндегі ұлттық миф мәселесі. **Фолкнер. О.Нил. Т.Манн** және миф. *Импрессионизм – Прусттың “Жоғалған уақытты іздеуде” шығармасы. В.Вульфтің “Психологиялық прозасы».* *Дадаизм. Сюрреализм және Арагон 1939 жылға дейінгі шығармашылығы. Экзистенциализм. Сартр.* Сартр романдары мен драматургиясы “атеистік экзистенциализмнің” пәлсапалық категорияларының көркемдік тұрғыдан көрініс беруі. Камюдің “романтикалық экзистенциализмі”. *Экспрессионизм.* Неміс экспрессионизмінің поэзиясы мен драматургиясы.

Брехт – “эпикалық театрдың” теориясы мен практикасы. “Бетперделер театрындағы” Брехт шарттылығы. ***Пиранделло.**

“Адасқан ұрпақтың” әдебиеті. Олдингтон, Хемингуэй, Ремарк.

***Гарсия Лорка** және оның шығармашылығы.

Жаңа жағдайдағы *реализм* мәселесі. **Голсуорси. *Барбюс. Роллан. *Мартен дю Гар. *Бернард Шоу. Мориак. * Теодор Драйзер.**

***Жид** және “жаңа роман”

2. 1950-1990 жж. әдебиеті.

Фашизмді жеңудің дүниежүзілік-тарихи маңызы. Көркемдік тәжірибенің поливаленттілігі, “кіші елдердің” мәні, “үшінші дүние” әдебиетінің алға шығуы, Латын Америкасы әдебиетінің дүниежүзілік маңызы. Ғылыми-техникалық революция жіне “постиндустриалдық қоғам”. Жаңазамандық mass media үстемдігі жағдайындағы әдебиет. Әлемдік өнер нарығының тууы, оның демократизациялануы, және сонымен қатар оқырмандардың талғамы мен талабының унификациясы, стандартизациясы. Мәдениетті тұтыну құралына, тауарға айналдыру мәселесі. Еуропа мәдениетінің “американдануы”.

Антифашистік қозғалыстың француз әдебиетіне ықпалы. Сартр мен Камюдің жолы және “*ангажирлік әдебиет*” мәселесі. 1945 жылдан кейінгі Арагон шығармашылығы. **Веркордың** аңыз-тәмсілдері. Мерльдің құжат-романы. Отбасылық роман жанры: Дрюон, Мориак т.б. 1950ж. “*дезангажирлік*” әдебиеттің шығуы. “Антидрама”. **Ионеско. Беккет. “Антироман”.** Сарроттың “Тропизмдері”. **Саррот. “Шозизм”. Роб-Грийе.** “Антироманистердің” екінші буыны – “*жаңа роман*” 1970ж. Роман таңбалар жүйесі ретінде, **Соллерстің** структуралистік “мәтіндері”. **Роллан Барт** – *структурализмнен постструктурализмге* дейін. **Бютор** шығармашылығы және интертекстуалдылық. **Деррид пен Барттың** деконструктивизмі. 1970-1990 жж. **Модиано** және жоғалған тамырларды іздеу. **Леклезьо** және “жаңа миф”. **Турньенің** мифтуындатушылығы. *Тарихи тақырыптың, құжаттық жанрдың және неофантастикалық әдебиеттің таралуы. *Дәстүрлі баяндау формасына қайта оралу. *Франкотілдік иммиграция әдебиеті.

Неміс фашизмінің талқандалуы мен Германияның бөлінуі. ГДР мен ФРГ-дің пайда болуы. **К.Вольф** және “қос Германия” жағдайындағы немістің

драмалық жағдайы тақырыбы. **Казак пен Носсактың** “магиялық реализмі”. “47 топ” және ФРГ әдебиетіндегі реализм. **Белль. Грасс** және “клоунада”. 1970-1990жж. “ойдан шығарылған” өнер позициясының нығаюы. “Берлин қабырғасының” жойылуы, Германияның бірігуі мен ұлттық тарих пен әдебиеттің жаңа кезеңінің басталуы.

*Ұлыбритания әдебиетіндегі антиколониалдық тақырып. ***Грин**. *Реализм, сатиралық роман, эпикалық ауқымды сурет дәстүрі. **Во** «Намыс семсері. ***Сноудың** “Бөтендер мен ағайындар” еңбегі. Ағылшын әдебиетіндегі *экзистенциализм*. **Голдинг** аңыз-тәмсілдері. **Мердок**. Ұлыбритания әдебиетіндегі “*ашулы жастар*”. **Озборн, Уэскер, Болт** пьесалары. Ағылшынның “*абсурд театрының*” өзгешелігі. **Пинтер. Симсон. Фаулз** шығармашылығы және *интертекстуалдық* эстетикасы.

АҚШ әдебиетіндегі ұрпақтар мен бағыттардың ауысуы. **Берроуз**, нигилизм және жанжал эстетикасы. *Битниктер әдебиеті* – **Керуак** прозасы, **Гинзберг** поэзиясы. **Сэлинджер** және жастар “*контрмәдениеті*”. **Олби** драматургиясы мен *абсурдизмінің* өзгешелігі.

***Миллер** драматургиясының “*абстрактылы реализмі*”. **Уильямстың** “*поэтикалық театры*”. **Воннегут** гротескі. *Америкалық постмодернизм* және “*қара юмор*” әдебиеті. **Дж. Барт**. Капоттың “*Жаңа журнализмі*”. **Мейлер**.

Швейцария әдебиеті. Г.Гессе шығармашылығы. Ф.Дюрренматтың философиялық драматургиясы. М.Фриш шығармашылығы. Неореализмнің тууы. **Италия әдебиеті**. Умберто Эко романдары («Раушан аты», «Фуко шамы»).

*Соғыстан кейінгі Европадағы латынамерикандық шу. **Борхестің** пәлсапалық әңгімелері. **Карпентьер** “магиялық реализм”, “жаңа барокко” туралы. *Кортасардың эксперименттік прозасы. ***Неруда поэзиясы** эпикалық ойлаудың, қазіргі дәуір әдебиетінің универсалды тілінің үлгісі ретінде. **Маркестің** мифтік шығармашылығы. «Сиқыршылық реализмі» XX-XXI ғасыр аралығындағы Латын Америкасы және Шығыс әдебиетіндегі көркемдік синтездің пішіні ретінде. «Жүз жылдық жалғыздық» романындағы жалғыздық мәселесі. Г.Г.Маркес шығармашылығы. «Жүз жылдық жалғыздық» романындағы магиялық реализм принциптері.

XXғ. мәдениеттердің диалогы, рухани тәжірибенің көпшікірлігі мен көпөлшемділігі. ***Эко** шығармашылығы. Мәдениет маңызының артуы – өркениеттің шынайы жетістіктерінің бойына сіңірген болмыстың тұрақты шамалары.

Г.Грассстың (Нобель сыйлығының иегері (1999) неореализмі. Гротеск және тарихи шындық. Повесть-апат.

Сана ағымы және абсурд театры. Абсурд драмасының негізін салушылардың бірі **Сюмюэль Беккет** драмаларындағы сюрреалистік үрдістер (Нобель сыйлығының иегері (1969)). «Сана ағымы» әдебиетіндегі тенденциялар мен дәстүрлер. Суреткер еркіндігін жаншуға деген қарсылық.

Латын Америкасы халықтарының әдебиеті. Чили әдебиеті. **Пабло Неруда** шығармашылығындағы авангардтық тенденциялар. Неруда лирикасы **Ф.Онғарсынова** аудармасында. «Хоакин Мурьеттің жұлдызы мен өлімі» пьесасы. Аргентина әдебиеті. **Хорхе Луис Борхес** шығармашылығы.

Шығыс халықтарының әдебиеті. Қытай әдебиеті. **Лао Шэ** шығармашылығындағы «кішкентай адам» мәселесі. Жапон әдебиеті. **Акутагава Рюноске.** **Кобо Абэ** романдары («Бөтен бет», «Құм құрсауындағы әйел», «Жәшік-адам»). **Харуки Мураками** («Норвег орманы»). Түрік әдебиеті. **Назым Хикмет** және футуризм.

VIII. Қазіргі заманғы әдебиет. Постмодернистік әдебиет

***Постмодернизм** – қазіргі заманғы философия, өнер, әдебиеттің дамуындағы негізгі бағыттар мен үрдістердің бірі. Постмодернизм нысаны – Мәтін. Постмодернизм әдебиетіндегі интертекстуалдылық мәселесі. Постмодернизмнің негізгі принциптері. Қазіргі заманғы әдебиеттегі негізгі бағыттардың бірі постмодернизмнің негізгі белгілері

Ғасыр прозасындағы интертекст принциптері. Деконструкция – интертексті зерттеудің стратегиясы. Авторсыз «Бөгде сөз». Мәтіннің ішіндегі мәтіннің иерархиясы.

Неомифологизм қазіргі әдебиеттің маңызды үрдісі ретінде. XX-XXI ғасырлар тоғысындағы әдеби мифтік шығармашылық. Әлем жазушылары романдарындағы неомифология және хронотоптың өзіндік ерекшелігі.

Қазіргі феминистік әдебиет. Қазіргі батысеуропалық феминистік түсінік. Дәстүрлі көзқарастарға феминистік тұрғыда қайта қараудың қажеттілігі. Әйелдер әдебиетінің пайда болуының тарихы және әйел образының ойлауының дербестігін сақтау, әйелдер бастамасының ерекшелігі мен игілігі. **Айрис Мердок** шығармашылығындағы постмодернизмнің феминистік варианты. **Тони Моррисонның** феминистік романдары. **Сесилия Ахерн** шығармашылығы.

Элизабет Гросс феминистік әдебиетті зерттеуші ретінде. «Әйелдер әдебиетін» зерттеушілер қатарында: Мэри Эллманн (*Әйелдер туралы ойлау*, 1968); Эллен Моэрс (*Әдебиеттегі әйел*, 1976); Сандры Гилберт және Сюзан Губар (*Жазушы әйел* 1979); Рэйчел Дю Плесси. Феминистік әдебиетке деген Элейн Шоуолтер, Торил Мой, Шошана Фельман, Алис Жарден, Нэнси Миллер т.б. көзқарасы. Француз теоретиктері Юлия Кристева, Люси Иригарай және Элен Сиксудің автобиографизм критерийлері: «әйелдер әдебиеті», сондай-ақ, «әйелдік оқу» және «әйел хаты» концепциялары.

Қазіргі батысеуропалық және шығыстық прозаның даму үрдісі.

А.Роб Грийенің Жаңа роман мектебі. Н.Саррот романдарындағы жанның ішкі қозғалыстарының қарым-қатынастың ішкі пішінімен үйлесімсіздігі.

Ж.Эшноздың ирониялық детективі. Ж.Руо тетралогиясы. Ж.Туссеннің жаңа романы. П.Модиано, Ф.Дара, Ф.Саган, Ф.Шандернагор прозасының көркемдік ерекшелігі.

Н.Махфуз бен Мунифтің дәстүрлі реализмі. Қазіргі араб прозасындағы ішкі көріністің үрдісі. Сюрреалистік образдылық, фрагментарлық синтаксис. Неореалистік үрдіс, жатсыну әдісі. Қазіргі-мифологиялық үрдіс. **Даргути, Йусуфи** шығармашылығындағы постмодернистік үрдістер.

Қазіргі түрік прозасы. **Орхан Памук** шығармашылығы (Нобель сыйлығының иегері (2008)). **Гао Синцзян** – Нобель сыйлығын иеленген бірінші қытай жазушысы (2002 жылы).

Батыс пен Шығыс әдебиетінің дамуының негізгі үрдістері.

Қазіргі әдеби процестегі фэнтези жанры. **Фэнтэзи** – фантастикалық әдебиеттің бір түрі ретінде. Мәтіндегі тұрмыстық мотивация. Фэнтэзи жанрының ғылыми фантастикадан айырмашылығы (құдайлар, жын-шайтандар, сиқыршылар, сөйлей алатын заттар мен жануарлар, мифологиялық және реалистік персонаждар, аруақ, вампирлердің көптеп қатысуы т.б.).

Фэнтэзи жанрының даму революциясы (1954-1956жж). Оның негізін салушы **Джон Рональд Руэл Толкиеннің** «Сақиналар әміршісі» («Властелин колец») эпикалық трилогиясының жарық көруі. Әдебиеттегі «гринландия» циклы: Федор Сологуб («Жасалған аңыз»), Валерий Брюсов («Отты періште») және Александр Грин («Жарқыраған әлем», «Толқынмен жарысқан»).

Әдебиеттегі антиутопия. Антиутопия антижанр ретінде. Антиутопия көркем әдебиет, кинодағы жанр. Антиутопияның әртүрлі жанрларда көрініс табуы: роман, поэма, пьеса, әңгіме. XX ғасыр әдебиетіндегі антиутопияның озық үлгілері: О.Хаксли, Г.Уэллс, Д.Орруэлла, Р.Брэдбери и др. **Джордж Оруэллдің** «1984» атты фантастикалық романындағы сатиралық элементтер. *Олдосдың «О, көркем жаңа әлем» атты туындысы

Қазіргі заманғы әдебиеттің көрнекті өкілдері. Патрик Зюскинд шығармашылығы. Неміс жазушысы, драматург, сценарист Патрик Зюскинд қазіргі әдебиеттің "фантомы". "Контрабас" (1980) атты бір актылы монологының театралдық қойылымынан кейінгі танымалдылығы. Патрик Зюскиндтің "Парфюмер», «Бір қылмыскердің тарихы», «Көгершін», «Зоммер мырзаның тарихы» атты туындылары.

Жазушы Дж. Фаулздың әдеби шығармашылығы. Ағылшын романисі, эссеист. Автордың «Француздық лейтенанттың әйелі» романы. "Коллекционер" триллері дебюттық романның үлгісі ретінде. "Волхв" (1965) романындағы Шекспирдің "Дауыл" (1623) пьесасы элементтерінің көрініс табуы.

Анатолий Рыбаковтың «Арбат балалары» романындағы социум, әлеуметтік шындық.

Канадалық жазушы **Я.Мартеллдің** шығармашылығы. «Жеті оқиға» (1993, шағын әңгімелер жинағы), «Хельсинкиден келген Россаматио» (1993), «Мен өзім» (1996), «Пидің өмірі» (2001), «Беатриче мен Вергилий» (2010). 2002 жылы Букер премиясын жеңіп алған «Пидің өмірі» туындысындағы автордың дінге деген көзқарасы.

Австралиялық жазушы **Томас Кэнеллидің** фашизмге деген көзқарасы. Автор баяндауындағы гуманизм мәселесі. «Шиллердің тізімі» романындағы шындық. Тарихи шындық пен көркем шындықтың бейнеленуі. Романның жетістіктері мен табыстары.

Жапон жазушысы **Рю Мураками** романдарындағы жапон қоғамының шындығы. жапон әдебиетінде постмодернистік әдебиеттің туу себептері. Жазушы туындыларында көтерілген негізгі мәселелер. Мураками үшін «зұлымдықты суреттеу» – өзі таңдап алған қоғамға қарсы стратегиясы. «Зұлымдықтың әлеуметтік тамырын» жазушы «Топаз» (1988) (жезөкше қыздар жайындағы новеллалар жинағы) және «Пирсинг» (1994) (өзі кенеттен жауыздықтың құрбаны болған қылмыскер жөнінде) романдарында айқын көрінуі. Мураками романдарында суреттелген шындық: өз тәнін саудаға салған жас қыздар («Топаз»), кісі өлтіруші-маньяктар («Пирсинг», «Мисо-суп», «Кинопроба»), нашақорлар, отбасындағы зорлық-зомбылық («Кинопроба»), өз еркімен социумнан аласталған жасөспірімдер («Паразиты»). Автордың «Көгілдір түстің барлық реңктері» романы тудырған резонанс.

Қазіргі заманғы әдебиет туралы көзқарастар. *М.Кундер:* «роман өнерінің» теориясы мен тәжірибесі. *М.Павич:* ХХІ ғасыр әдебиеті жөнінде. ека «Метаәңгімеге деген күмәнданушылық»: мәдени мұра және бүгінгі болмысты қабылдау. Әдебиет және шындық: қазіргі әдебиеттегі неореализм. Гипертекст және әдебиет. Қазіргі әдебиеттегі *болашақ тақырыбы*. «Басқа әдебиеттер»: көпшілік әдебиет және қазіргі әдеби процесс.

КЛАССИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ ЗАМАН ӘДЕБИЕТІ КУРСЫ БОЙЫНША СЕМИНАР САБАҚТАРЫНЫҢ БОЛЖАУЛЫ ТАҚЫРЫПТАРЫ

Ортағасырлар мен Қайта өрлеу дәуірінің әдебиеті

Ортағасырлық куртуаздық поэзия

“Тристан мен Изольда” романы куртуаздық роман үлгісі ретінде.

Ваганттар поэзиясы. Вийон.

Рабленің “Гаргантюа мен Пантагрюэль” романы.

Шекспир драматургиясы.

XVII–XVIII ғасырлар әдебиеті

П.Корнельдің “Сид” трагикомедиясы және XVII ғасырдағы классицистік қаһармандық трагедия мәселелері.

Ж.Расин және XVII ғасырдағы классицистік ғашықтық-психологиялық трагедия мәселелері.

Ж.Б.Мольердің “Тартюф”, “Сараң”, “Дон Жуан” шығармалары және XVII ғасырдағы классицистік комедия мәселелері.

И.В.Гете “Фауст”– Ағартушылық әдебиеттегі поэтика эволюциясының мәселесі.

XIX ғасыр әдебиеті

Батысеуропалық романтизм. Байрон. Гофман. Гюго.

Батысеуропалық классикалық реализм. Бальзак. Диккенс. Теккерей.

Батысеуропалық натурализм. Золя. Гауптман.

Батысеуропалық символизм. Рембо. Рильке. Уальд.

XX ғасыр әдебиеті

Батысеуропалық модернизм. Кафка.

Томас Манн және XXғ. Миф туындатушылық мәселесі.

Батысеуропалық экзистенциализм. Сартр. Камю. Мерток.

XXғ. Батысеуропалық театр. Брехт. О.Нил. Пиранделло.

XXғ. реализм тағдыры. Голсуорси. Белль. Ажар.

Қазіргі әдебиеттану ғылымындағы постмодернизм теориясы.

У.Голдинг шығармашылығы.

К.Оэнің романдарындағы қоғам шындығы.

Латынамерика әдебиетіндегі магиялық реализм.

Айрис Мердок романдарына жүйелік-тұтас талдау.

Фаулз («Мантисса»), В.Набоковтың («Көмескі от») шығармашылығындағы постмодернизм.

Д.Уолкотт поэтикасы.

XX-XXI ғасырлар тоғысындағы феминистік роман.

Памук шығармаларының көркемдік ерекшелігі.

Ағылшын тіліндегі әдебиеттегі фантастика жанры.

Батыстың қазіргі заманғы әдебиетіндегі детектив жанры.

КУРСТЫҚ ЖҰМЫСТАРДЫҢ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫ

“Роланд туралы жыр” композициясының ерекшелігі.

Трубадурлар поэзиясындағы махаббат тақырыбы.

Ортағасырлық “византиялық романдардың” көркемдік ерекшелігі.

Пьер де Ронсардың махаббат лирикасы.

«Саңлақтар» және оның француздың прециоздық поэзиясындағы маңызы: Вуатюр, Бенарад

П.Корнельдің “екінші мәнерлі” (“Родогун”) драматургиясының идеялық-көркемдік ерекшелігі.

Шетел әдебиетіндегі “романтизм” концептінің генезисі.

“Көл мектебінің” ақындары және олардың романтикалық поэзияның дамуындағы рөлі.

Гердер және оның әлем әдебиетіндегі рөлі.

Ағылшынның “готикалық романы” (Мэтьюрен, А.Родклиф).

Ағылшынның “реставрация комедиясы” (Шеридан, Конгрив).

Поэзиядағы импрессионизм – Поль Верлен.

Вольтер трагедиялары. (XVIIIғ. Классицизм мәселесі)

Мольердің “Тартюф” және “Дон Жуан” шығармаларындағы фарстық дәстүр.

Макферсонның “Оссианның әндері” және предромантизм мәселесі.

Апалы-сіңілі Бронтелер шығармашылығы және XIXғ. ағылшын романы.

Ф.Купер шығармашылығындағы “шекара” мәселесі.

Э.Поның фантастикалық новеллаларының тақырыбы мен поэтикасы.

Прерафаэлиттер мен прерафаэлитизм (Данте Габриель Росетти, Суинберн)

“Таргантюа мен Пантагрюэль” романының көркемдік ерекшелігі. (карнавал концепті М.М.Бахтин бойынша)

А.Конан-Дойл шығармашылығындағы детектив жанры.

Испандық пикаресктік роман: Сюжет ерекшелігі мен қаһарман.

Д.Дефоның “Робинзон Крузо” романындағы ағартушылық идеал.

Д.Свифттің “Тулливвердің саяхаты” романының үшінші кітабы және XVIII ғ. ағылшын сатирасы мәселесі.

“Штюрмерлік” (“Дауыл мен тегеурін”) және оның неміс әдебиетіндегі маңызы.

Гете лирикасы және неміс поэзиясындағы махаббат идеалы.

Гетенің “Жас Вертердің азабы” шығармасы мен Ж.Ж.Руссоның “Жаңа Элоизасы”.

Шиллер лирикасы.

Шиллердің “Валленштейн” драмасы және типтік кейіпкер мәселесі.

Г.Гессе шығармашылығы және XXғ. әдебиетіндегі шығыс тақырыбы.

Вольтер мен Шиллер шығармаларындағы Жанна д’Арк образы.

Стерннің “Сентиментальдық саяхат” романындағы адамды бейнелеудің ерекшелігі.

Ағылшын экзистенциализмі және Айрис Мердок шығармашылығы.

Ю.О’Нил шығармашылығы мен XXғ. Мифологиялық театр.

Д.Стейнбек шығармашылығы және 1945 жылдан кейінгі америкалық роман.

1945 жылдан кейінгі неміс әдебиетіндегі “магиялық реализм” (Казак, Носсак)

Б.Брехт, оның “Галилео Галилей” драмасы және “аристотельдікемес театр” мәселесі.

Петраркизм жаңа поэтикалық дәстүр.

XVIIIғ. бастау алған ағылшын театры (жанрлар, сценалық ойындар әдістері, театрлық техникасы)

А.Моруаның “Роман түріндегі өмірбаяндар” және XXғ. француз тарихи романының жанр мәселесі
 XXғ. 30-шы жылдарындағы Франциядағы театр мен драматургия (Ж.Дюлленнің “Картелі” және “Ескі Көгершіндер” театры).
 П.Клодель драматургиясы және даосизм.
 Эмиль Ажар шығармашылығы және феномен.
 Т.Маннның “Иосиф және оның ағалары” романындағы библиялық миф трансформациясы.
 П.Валери шығармашылығы, эстетика мәселесі.
 Р.Кено эксперименттері (поэзия мен проза)
 Р.М.Рильке поэзиясындағы символизм (“Друндиндік элегиялар” жинағында).
 С.Малларменің “таза парақ” поэзиясы.
 Гюнтер Грасс прозасының әлемі.

СӨЖ ҮЛГІ ТАҚЫРЫПТАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

СӨЖ үлгі тақырыптарының тізімі Типтік бағдарламаның мәтінінде жұлдызшамен (*) белгіленген.

ПАЙДАЛАНАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ (негізгі)

1. Людина О.Е. Античная литература. Алматы, 2007.
2. Тоқшылықова Г.Б. Антика әдебиетінің тарихы. Алматы, 2012
3. Тоқшылықова Г.Б. Көне дәуірдегі грек-рим әдебиеті. Алматы, Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӘТУ баспасы, 2014.
4. Елистратова А.А. Ағартушылық дәуірдегі ағылшын романы. М.,1966.
5. Соловьева Н.А. Ағылшын предромантизмі.М.,1987.
6. Николукин А.Н. Америка романтизмі. 1968.
7. Косиков Г.К. Структурализмнен постструктурализмге дейін. М.,1998.
8. Фидюшкина С.Н: Қазіргі заманғы ағылшын романы/Воронеж, 1988.
9. Тоқшылықова Г.Б. Шетел әдебиетінің тарихы. Алматы, 2010.
10. Очерки по мировой литературе рубежа XX – XXI столетий. Алматы, 2006.
11. Владимирова Н. Г. Условность создающая мир: Поэтика условных форм в современном романе Великобритании. Великий Новгород, 2001.
12. «Десять» плюс «Одиннадцать». Новая французская проза// Иностранная литература. 2002, № 3. С.26-27.
13. Чугунова Д. А. Немецкая литература рубежа XX-XXI вв. –Воронеж 2002.
14. Руднев В. Словарь культуры XX века.
15. Кофман А. Ф. Латиноамериканский художественный образ мира. М. 1997.

(қосымша)

1. Зарубежная литература второго тысячелетия. М., 2001.
2. Проблемы современного литературоведения. М., 2002.

3. Григорьева Т. Путь японской культуры// Иностранная литература. 2002, №8.
4. О современной зарубежной поэзии. Круглый стол. // Иностранная литература. 2004, № 10. С. 1-32.
5. Соколова Е. С. С Востока на Запад и обратно. Литература Германии после объединения. // Иностранная литература. 2003, № 9. С. 245-254.
6. Новые художественные тенденции в развитии реализма на Западе. М. 1983.
7. Алтыбаева С. М. Берега латиноамериканской литературы.// Известия НАН РК, сер., филол., 2004, № 2.
8. Зарубежная литература XX века. М. 2000.
9. Современный роман. Опыт исследования. М., 1990.
10. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. М., 1991.

Көркем әдебиеттер:

Орта ғасырлар мен Қайта өрлеу дәуірі

Бедье Ж. Тристан мен Изольда.

Вийон. Олендер (кез-келген басылымы).

Рабле Ф. Гаргантюа мен Пантагрюэль.

Шекспир В. Гамлет. Отелло. Лир патша. Макбет (Б.Пастернак ауд.)

XVII-XVIIIғғ.

Корнель П. Сид.

Расин Ж. Андромаша. Федра.

Мольер Ж.Б. Тартюф. Дон Жуан. Сараң.

Кальдерон П. Өмір деген т.с.

Гете. Фауст.

XIX ғасыр

Байрон Д. Каин. Манфред.

Диккенс Ч. Суық үй.

Теккерей У. Тәкәппарлық жәрмеңкесі.

Уайльд О. Фарман Грей портреті.

Гюго В. Патшаның көңіл көтеруі.

Бальзак О. Горио атай.

Санд Ж. Консуэло. Графиня де Гудольштадт.

Золя Э. Мурр аббатығындағы оқиға.

Гофман Э.Т.А. Алтын құмыра.

Манн Т. Венециядағы өлім.

Рильке Р.М. Олендер.

XX ғасыр

Брехт Б. Кураж шешей мен оның балалары.

Кафка Ф. Процесс.

Хемингуэй Э. Фиеста. Қош бол, қару.

Камка А. Бөгде біреулер. Оба.

Сартр Ж-П. Шыбындар.

Белль Т. Он жарымдағы бильярд.
Мердок А. Жабайы раушан гүлі.
Эхо У. Есімі Роза. Фуко маятнігі.
Ажар Э. Өмір әлі алда.
Маркес Г.Г. Жүз жылдық жалғыздық.

Ғылыми әдебиеттер:

Гуревич Н.Я. Ортағасырлық мәдениет категориялары. М., 1984.
Бахтин М.М. Рабле шығармашылығы мен ортағасырлық және ренессанстық халықтық мәдениет. М., 1999.
Кутузов Н.И. Роман әдебиеті. М., 1975.
Бояджиев Г.Н. Қайта өрлеу дәуірінің мәңгілік әсем театры. М., 1973.
Байрон және әлем әдебиеті. М., 1991.
Андреев Л.Г. Жан-Поль Сартр. Еркін ойлау және XX ғасыр. М., 1994.
Андреев Л.Г. Сюрреализм. М., 1972.

Авторлар:

Людинаина О.Я., ф.ғ.д., профессор
Жапарқұлова К.Ж., ф.ғ.к., аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

KSL 3301 КЛАССИЧЕСКАЯ И СОВРЕМЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА

по специальности бакалавриата
5B021000-Иностранная филология

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Исмаилова Ф.Е., к.ф.н., профессор, КазУМОиМЯ им.Абылай хана, Тебегенов Т.С., д.ф.н., профессор, КазНПУ им.Абая

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

Пояснительная записка
Содержание дисциплины
Рекомендуемая литература
Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

«Классическая и современная литература» предназначена для специальности бакалавриата «5В021000-Иностранная филология».

Курс «Классическая и современная литература» одна из профилирующих дисциплин профессионального обучения бакалавра по специальности «5В021000-Иностранная филология». Наряду с общим и частным языкознанием, изучаемым иностранным языком, ЛСИЯ, классическая и современная литература имеет **целью** формирование специалиста, способного осуществлять свою профессиональную деятельность в сфере филологического образования в качестве преподавателя иностранных языков и литературы в средних учебных заведениях гуманитарного направления и филолога – исследователя младшего звена в научных учреждениях. Для достижения этой цели курс «Классическая и современная литература» решает следующие **задачи** дать студентам-филологам наиболее полные и глубокие:

а) знания

закономерности зарождения, внутренней эволюцией, преемственности рассматриваемых историко-культурных эпох, их идейно-художественной и эстетической специфики;

развития зарубежной литературы (стран Западной Европы и Америки) через понимание генезиса, эволюции, преемственности и смены литературных направлений, течений, школ;

роли античной литературы в формировании и развитии литературы западноевропейской;

специфики литературного развития в эпоху Средневековья и Ренессанса;

эстетических принципов классицизма и барокко XVII в.;

эстетических принципов сентиментализма, рококо, просветительского реализма, предромантизма XVIII в.;

эстетических принципов романтизма, классического реализма, декаданса и авангардизма XIX в.;

эстетических принципов «нового реализма», модернизма, постмодернизма XX в.;

творчества выдающихся античных и западноевропейских писателей, их художественной эволюции в соотнесенности с тем или иным литературным направлением, течением, школой соответствующей эпохи, а также самобытности художественного метода и стиля каждого из них ;

литературных произведений, ставших вехой в развитии художественной истории человечества и вошедших в ее золотой фонд;

современного состояния изучение рассматриваемых явлений;

б) умения:

работать со справочной литературой, критическими исследованиями, литературоведческими трудами;

правильно пользоваться и свободно оперировать литературоведческой терминологией;
самостоятельно анализировать поэтику художественного произведения, определяя его принадлежность к той или иной историко-культурной эпохе к тому или иному литературному направлению, течению, школе ;
интерпретировать литературное явление данных эпох, выявляя их общечеловеческую ценность;
определять их эстетический, нравственный и воспитательный потенциал ;
отстаивать свою концепцию на основе знания литературных произведений, теории и истории литературы;
объяснять изучаемые явления с профессиональных позиции преподавателя иностранного языка и литературы;

Курсу «Классическая и современная литература» предшествуют следующие дисциплины: классическая филология, введение в литературоведение, культурология. **Перечень смежных дисциплин:** страноведение, домашнее чтение, основы лингвистики текста, иностранный язык для академических целей, философия. **Перечень последующих дисциплин:** ЛСИЯ, теория литературы, стилистика, лингвистика текста.

Ориентация на самостоятельную работу студента как генеральная линия современной политики в области высшего образования позволит студентам получить более глубокие и полные знания по данной дисциплине. Тематика лекционного курса, семинарских занятий и СРСП, темы и формы контроля СРС определяются в каждом вузом на основе данной типовой программы. В ней звездочкой отмечены наиболее вероятные темы СРС и приведен примерный перечень тем семинарских занятий. При этом очевидно, что приоритет СРС исключает дублирование материала и тем самым открывает возможность реализации в полном объеме минимума, предложенного программой.

Поскольку одним из основных требований, предъявляемых сегодня к СРС, является ее коммуникативная и интерактивная направленность, постольку традиционные формы организации и контроля СРС должны быть дополнены новыми, носящими креативный характер.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

I. Литература средних веков

Понятия «средневековье», «средневековая культура» и «средневековая литература». Периодизация истории средневековой литературы.

Христианская религия и католическая церковь в средневековой Европе. Теория «двух реальностей» и ее значение для формирования художественной системы средневековой литературы: символизм и аллегоризм художественного мышления, ценностная иерархия жанров, отождествление изображаемого с предписанными «моделями» и «правилами» и т.д. Своеобразие пространственно-временных представлений Средневековья и особенности художественного времени и пространства в средневековой культуре.

Роль античного культурного наследия в эпоху Средневековья. Христианство и античное наследие.

Значение народного творчества в становлении и развитии культуры Средневековья.

Литература Раннего средневековья

Два потока в развитии культуры Раннего Средневековья: письменная литература преимущественно на латинском языке и устное народное творчество.

А. Клерикальная (письменная) литература на латинском языке

Многофункциональная роль, основные этапы и эволюция важнейших жанров этой литературы, сочетание в произведениях клерикальной литературы религиозного и светского содержания. *²«Каролингское возрождение» как эпоха расцвета клерикальной литературы на латинском языке.

Б. Устное народное поэтическое творчество раннего средневековья.

*Мифологический эпос. *Фрагменты древнегерманского эпоса и его отражение в древнегерманской, скандинавской и англо-саксонской литературе («Беовульф» и др.).

*Кельтский (ирландский) эпос, его основные циклы, своеобразие художественной ткани ирландских саг.

*Скандинавский эпос и лирическая поэзия. *«Старшая» и «Младшая Эдда» как источник знаний о народной скандинавской мифологии и поэзии.

*Лирика скальдов. *Скандинавские саги, их важнейшие циклы; *значение скандинавских саг как памятников художественного мышления народа, жизни, быта и истории скандинавских народов.

Литература зрелого средневековья

² Звездочкой перед разделом указаны рекомендуемые темы СРС

Состав литературы зрелого средневековья. Его неоднородность: симбиоз героического эпоса, куртуазной, клирикальной и городской литературы.

А. Героический эпос зрелого средневековья

Возникновение героических поэм, их бытование в устной традиции и оформление в письменном виде. Роль жонглеров (хугларов, шпильманов) и позднейших переписчиков в циклизации, обработке и распространении героических поэм.

Героический эпос Франции, его основные циклы. «Песнь о Роланде» – величайший памятник французского героического эпоса. Народная основа поэмы. Герой как носитель народного идеала. Тема «милрой Франции» в поэме. Оценка в поэме предательства Ганелона.

*Возникновение испанского героического эпоса на позднейшем этапе эпической классики; *«Песнь о Сиде» – крупнейший памятник испанского героического эпоса. *Испанский народный романс, *его генетическая связь с эпосом.

*Немецкий героический эпос и его наиболее значительный памятник «Поэма о Нибелунгах». *Другие произведения немецкого героического эпоса.

Б. Рыцарская (куртуазная) литература средневековья

Крестовые походы, усиление политических и культурных связей с Востоком и их роль в формировании рыцарской культуры.

Возникновение рыцарской поэзии в Провансе. Основные мотивы и жанры любовной и политической лирики трубадуров. Известнейшие представители поэзии трубадуров (Бернарт де Венталорн, Бертран де Борн и др.). Поэзия труверов на Севере Франции и миннезингеров в Германии. Своеобразие политической и любовной лирики **Вальтера фон дер Фогельвейде**.

Возникновение рыцарского романа, его жанровое своеобразие и эволюция. Специфика художественного времени и пространства в рыцарских классификация рыцарских романов. «Античный» цикл романов, его связь с предшествующей повествовательной традицией. Кельтские предания в «бретонском» цикле; жанр лэ; романы о короле Артуре и рыцарях Круглого стола. «Роман о Тристане и Изольде», его идейно-художественное своеобразие, распространение в европейской литературе. Творчество **Кретьена де Труа**. Романы «византийского» цикла. Попытки согласовать светский и христианский идеалы в романах о Персивале и чаше святого Грааля (романы Кретьена де Труа и **Вольфрама фон Эшенбаха**).

*Критика рыцарской идеологии в городских повестях на рыцарские темы («Мул без Узды», «Окассен и Николетт»), черты пародийности в этих повестях.

В. Клерикальная литература

*Дидактическая литература: научная и моральная дидактика. *Поэзия вагантов и голиардов.

Г. Городская литература средневековья

Развитие городов, рост их экономического и военного могущества, подъем цехового ремесла; борьба городов при поддержке королевской власти против феодальных сеньоров. Генетическая связь городской литературы с народным творчеством.

Основные жанры средневековой городской литературы. Фаблио, шванки и их связь с народным творчеством. *Повесть **Штриккера** «Поп Амис». *Развитие традиций фольклорного животного эпоса в «Романе о лисе», особенности его формирования и идейно-художественное своеобразие. Дидактическая литература городов, отражение в ней тяги к положительным знаниям. *Черты рыцарской идеологии в I-й части «Романа о Розе»; *критика некоторых сторон феодального мировоззрения и действительность во 2-й части романа. *Городская лирика. *Творчество **Рютбефа**. Генезис и два пути развития средневековой драмы и театра. Основные жанры религиозного театра. Основные жанры светского театра. *Творчество **Адама де ля Аля**. Соты и фарсы: «Фарс об адвокате Патлене». *Немецкие фаствахтшпили.

3. Литература позднего средневековья

*Джефри **Чосер**. *Поэтика «Кентерберийских рассказов». *Поэма **Ленгланда** «Видение о Петре Пахаре». *Народные баллады о Робине Гуде и Вильгельме Телле. Творчество **Франсуа Вийона**.

II. Литература эпохи Возрождения

Введение

Хронологические границы и место эпохи Возрождения в европейском историческом процессе.

Многосоставность и противоречивость культуры эпохи Возрождения. Ее связь с ранним и зрелым Средневековьем. Ренессансный гуманизм как новое течение в культуре Западной Европы. Проблема античного наследия в Средние века, расширение умственных запросов, рост образования и светской городской культуры как условия и причины возникновения движения за возрождение греко-римской древности. Основные особенности ренессансного гуманизма. Гуманизм и средневековая культурная традиция. Синтез христианской идеологии и античной учености как основная цель ренессансного движения. Возрождение гуманистами античных знаний о природе, античной философии, риторике, поэтики и поэзии. «Подражание» древним и «соревнование» с ними.

Проблема культурного и лингвистического двуязычия. Учение гуманистов о сущности человека; «природа» и «культура»; специфика ренессансного антропоцентризма; идея «универсального человека» и задачи ренессансной педагогики. Гуманистические представления о природе поэзии и о миссии поэта. Гуманисты и католическая церковь. Роль и место ренессансного гуманизма в духовной жизни эпохи; его историческая судьба.

Понятие о Реформации. Причины возникновения реформационного движения. Религиозный, социально-политический и культурный смысл борьбы протестантов с папской церковью. Учение о человеческой личности. Влияния Реформации на духовную жизнь эпохи Возрождения, ее соперничество с ренессансным гуманизмом и ее историческая роль.

Развитие мистических учений как реакция на кризис схоластики; влияние мистицизма на культуру и литературу.

Причины расцвета пантеистической натурфилософии в эпоху Возрождения, понятие о натурфилософской картине мира; ее близость обыденному мирозерцанию эпохи и отражение в литературе. Отношение натурфилософии к официальному католицизму, к мировоззрению реформаторов и ренессансных гуманистов.

ИТАЛЬЯНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Проторенессанс – специфический феномен итальянского Возрождения. Данте, его жизнь и творчество «Божественная комедия» Данте как синтез поэтики Средневековья и Нового времени.

Жизнь и творчество **Ф. Петрарки**. Петрарка – первый европейский гуманист. *Самооценка Петрарки и ее литературное выражение («письмо к потокам» и др.) *Борьба «между Христом и Цицероном» («О презрении к миру»). *Гуманистический тезис о «подражании древним» и латинская поэзия Петрарки («Африка» и др.). Итальянская лирика Петрарки. Ее средневековые и римские истоки. Поэтическое новаторство Петрарки в «Канцоньере». Образ Лауры и художественные средства его создания. Образ «лирического героя» и характер лирической интроспекции в сонетах. Герой «между Мадонной и Лаурой» как основной мотив «Канцоньере»; прием антитезы. «Петраркистский стиль» и его влияние на развитие европейской ренессансной поэзии.

Жизнь и творчество **Дж. Боккаччо**. Контаминация средневековой топики, античной мифологической образности и риторических приемов как принцип литературного мышления Боккаччо.

*Раннее творчество Боккаччо. *Общая характеристика. *Мотив любви в произведениях «неаполитанского периода» («Амето», «Фьезоланские нимфы») и его гуманистический смысл; *жанр пасторали в ранних произведениях. *Боккаччо и проблема ренессансной пасторальной идиллии. *Автобиографизм и риторический психологизм в «Элегии мадонны Фьяметты». *Зрелое творчество Боккаччо. *Влияние Петрарки. Значение «Декамерона» для развития итальянской художественной прозы. Связь сборника со средневековыми и античными культурными традициями; его идейные, сюжетные и образные источники. Литературно-историческая обработка традиционных повествовательных жанров как художественный принцип «Декамерона». Классификация новелл; расположение новелл в сборнике и их «диалогическое» взаимодействие. Идейный смысл «Декамерона». Ренессансная утопия и общество рассказчиков; функция обрамляющего повествования в

сборнике. Влияние Боккаччо на развитие итальянской и европейской новеллистики.

НЕМЕЦКАЯ ЛИТЕРАТУРА

*Социально-историческая обстановка в Германии во второй половине XV-XVI в. *Итальянский Ренессанс как импульс для возникновения первых гуманистических кружков; их влияние на культуру университетских городов. *Критический рационализм немецких гуманистов и борьба со схоластической авторитетностью. *Специфика северного гуманизма: использование филологической образованности для решения богословских вопросов.

*Религиозно-этические взгляды и деятельность **Рейхлина**. *«Письма темных людей» как гуманистическая сатира на церковный обскурантизм. *«Диалоги» **У. Фон Гуттена** как антиклерикальный памфлет.

*Реформация Германии. *Истоки реформационного движения. *Жизнь и деятельность **Лютера**. *Основные положения его учения.

*Народная массовая литература в первой половине XVI в. ее источники (средневековые предания, христианские легенды, городской фольклор, рыцарский роман) и причины расцвета. *«Тиль Эйленшпигель» как авантюрный народный роман. *Отражение мифопоэтических и натурфилософских представлений позднего Средневековья в «народных книгах» о Докторе Фаусте.

*Бюргерская литература; ее связь с традициями средневековой сатирической. *Возникновение и популярность «литературы о глупцах». *Сатира и морализм в «Корабле дураков» **Бранта**. *Гробианская литература. ***Сакс** как крупнейший представитель бюргерской литературы. литературные источники, тематика и жанровый состав его поэзии; типы сюжетов и персонажей; позиция Сакса в религиозной борьбе и бюргерская мораль его творчества.

*Северное Возрождение и деятельность **Эразма Роттердамского**. *Эразм как создатель «христианского гуманизма». *Его позиция по отношению к католической церкви, схоластической теологии и к реформации. *Антидогматизм, рационализм и просветительство как сущность эразмианства. *Значение филологической деятельности Эразма (критическое издание Нового завета и др.) для выработки «гуманистического богословия». *Латынь как язык Эразма-писателя. *Его философско-публицистические сочинения и эпистолярное наследие. *Гуманистическая педагогика. *Художественные произведения Эразма. *«Похвала Глупости» как философская сатира. Образ Мории. Прием парадокса и характер смеха в «Похвале». *Бытовая сатира и воспитательная программа в «Разговорах запросто». *Эразм и европейская гуманистическая «республика ученых». *Влияние Эразма на философскую и литературную мысль XVI-XVII вв.

ФРАНЦУЗСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

*Социально-историческая обстановка во Франции на рубеже XV-XVI вв. и предпосылки для возникновения ренессансно-гуманистического движения.

Периодизация историко-литературного процесса во Франции в эпоху Возрождения.

Влияние итальянского Ренессанса на французскую культуру и французские гуманисты первой половины XVI в. Отношение королевской власти к гуманизму. *Деятельность **Бюде** и **Лефевра д'Этапля**. *Развитие светского образования. *Гуманизм и католическая церковь. *Возникновение и упрочение реформационного движения во Франции. *Учение **Кальвина**. *Отношение Реформации к гуманизму, влияние на литературу.

*Развитие поэзии в первой половине XVI в. *Средневековая традиция в творчестве **Маро**; жанровый состав его лирики: влияние на Маро гуманистической духовной атмосферы и протестантской идеологии. *Христианский гуманистический неоплатонизм в поэзии **Маргариты Наваррской**. *Развитие жанра новеллы. *Историко-литературное значение «Гептамерона» Маргариты Наваррской; сходства и различия с «Декамероном»: особенности новелл, их расположение в сборнике; функция рассказчиков и их диалогов. *Моралистическая направленность «Гептамерона».

Жизнь и творчество **Рабле**. Жанровые источники и литературный генезис романа «Гаргантюа и Пантагрюэль». Сюжет и композиция романа. Тематика Первой и Второй книг, образы королей; схоластическое образование и гуманистическая педагогика; тема гуманистической утопии и Телемское аббатство. *Третья книга; Панург как пикарескный персонаж; проблема свободного выбора; развенчание общепринятых верований и представлений. *Четвертая и Пятая книги, критическая панорама социальных институтов и мировоззрений эпохи. *Культурное многоголосие и энциклопедизм в романе «Гаргантюа и Пантагрюэль». Смеховая стихия в романе и ее связь с народной комикой. Пародирование культурных ценностей современности как конструктивный принцип Рабле; ирония, сарказм, гротеск, гипербола, смещение пропорций; языковая игра в романе. Антидогматизм и жизнеутверждение как этическая установка Рабле. Место романа в литературной жизни эпохи.

Развитие ренессансно - гуманистической поэзии во второй половине XVI в. «Плеяда». *Теоретическая программа в «Защите и прославлении французского языка» **Дю Белле** (соревнование с древними, развитие литературы на национальном языке, жанровая реформа, назначение поэзии и призвание поэта).

Творчество **Ронсара**. *Поздний Ренессанс и «Опыты» **Монтеня**. Познание человека как цель Монтеня.

ИСПАНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.

Особенности социально-политического развития Испании в конце XV-XVI вв. специфика духовной жизни в Испании. *Роль народного средневекового мирозерцания; *придворно-аристократическая культура; влияние религиозно-мистических настроений.

*Зарождение гуманистического движения, его национальные особенности и место в духовной жизни страны.

Сервантес. Жанровый синтез в «Дон Кихоте». Пародийный замысел романа и его реализация. Сюжет и композиция «Дон Кихота». Столкновение рыцарских книжно-поэтических идеалов с действительностью как источник романических коллизий; характер изображения социально-культурной жизни Испании. Дон Кихот как «мудрец», Дон Кихот как «безумец»; фольклорно-мифологическое происхождение и функция образа Санчо Пансы. Серьезная и буффонно-плутовская стихии в романе; роль вставных эпизодов; стилистика романа и традиции гуманистической риторики. *Судьба «Дон Кихота» в европейской культуре Нового времени.

Развитие испанской драмы. Жизнь и творчество **Лопе де Веги**. *Проблемы национальной драмы в трактате «Новое искусство сочинять комедии в наше время»; отношение Лопе к аристотелевской поэтике и ориентация на массового зрителя. Жанровая классификация пьес Лопе де Веги. *Проблема народа и государя в исторических драмах: характер сюжетной коллизии в драме «Звезда Севильи». *Народно-героические драмы: «Фуенте Овехуна». *Конфликт любовного чувства и сословной морали в комедиях «плаща и шпаги», функция интриги; характерные амплуа персонажей, образы слуг. *Комедийный канон в драматургии Лопе де Вега, «Собака на сене». *Религиозные пьесы. *Историческая роль драматургии Лопе де Веги.

АНГЛИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Социально-историческое развитие Англии в XVI в. католицизм и Реформация. Возникновение гуманистического движения и его специфика.

*Жизнь и творчество **Марло**. *Обработка народной легенды в «Трагической истории доктора Фауста», *коллизия в «Мальтийском еврее». *Космизм художественного мира Марло и титанизм его героев; гиперболизм как конструктивный принцип Марло –драматурга. *Марло как предшественник Шекспира.

Творчество **Шекспира**. Народная, мифопоэтическая и натурфилософская основа его творчества; образ мироздания; «Великая цепь бытия»; космизм конфликтов. Влияние на Шекспира средневековой театральной и драматургической практики; ее синтез с практикой ренессансного театра; усвоение Шекспиром гуманистического круга идей и их место в его творчестве. Жанровое своеобразие и сюжетные источники шекспировских пьес; многосоставность и динамика шекспировских характеров. Шекспировский полифонизм; синтез трагического и комического, высокого и низкого; мировоззренческий смысл буффонно-шутовского начала; богатство образных средств проблема ренессансного, маньеристского и барочного стилей в творчестве Шекспира.

Периодизация и творчества Шекспира.

Первый период. Мифопоэтическая картина мира в «Сонетах»; время и вечность; петраркизм и неоплатонизм; образы Друга и смуглой леди; образ лирического героя.

Драматургия первого периода. *«Кровавая трагедия» «Ричард III» и проблема зла в творчестве Шекспира. *Исторические хроники; *проблема воспитания идеального государя в «Генрихе IV»; *Фальстаф и «фальстафовский фон». игра судьбы и случая как основа коллизий в любовных комедиях Шекспира; *карнавально-праздничная стихия и фарсовые ситуации в комедиях; *образы шутов. *«Двенадцатая ночь». *Проблематика «Венецианского купца». разрешение трагического конфликта в «Ромео и Джульетте». победа гармонии над хаосом в ранних пьесах Шекспира.

Драматургия второго периода. Тематика и проблематика трагедий «Гамлет», «Отелло», «Король Лир», «Макбет». Столкновение идеала и наличной действительности; злая воля, роковая страсть или иллюзия персонажа как источник трагической катастрофы. Проблема самоопределения героя; катастрофичность сюжетных развязок и умиротворенность финальных эпилогов; восствновление изначального блага миропорядка.

IV. Литература XVII века

XVII век как особая историческая и культурная эпоха. Хронологические рамки этой эпохи в отдельных странах Европы. Основные литературные направления XVII в.- классицизм и барокко.

Классицизм как теория искусства, сформировавшаяся впервые в трудах итальянских гуманистов XVI в. и воспринятая художниками и теоретиками XVII в. Традиции Возрождения и проблема «личность и мир» в эстетической системе классицизма. Наследие античности и эстетическая система классицизма. Классицизм и становление национальных языков как выражение исторической необходимости, связанной с процессом формирования государств. Основополагающие положения эстетической системы классицизма – цель художественного творчества, отношение искусства к действительности, природный дар и мастерство, замысел и вдохновение, нравственный и интеллектуальный облик творческой личности, обоснование нормы литературного языка и просодии, жанровые каноны и.т.д. Разноречивость в истолковании законов художественного творчества – отражение борьбы течений внутри классицизма. Соотношение стихийно-диалектических и метафизических тенденций в художественной практике классицистов и перспективы их развития. Своеобразие классицизма в национальных литературах. Классицизм и современность.

Барокко как литературное направление, отмеченное остротой реакции на противоречивость переходной эпохи, порождающей впечатление царства хаоса и внутри человека. Сложность социальной природы барокко, обусловившей многоплановость его идейных и художественных тенденций. Особенностиосмысления и образного воспроизведения жизни в литературе

барокко: сочетание иррационального и дидактики, аскезы и гедонизма, обдуманной правильности и игры метафорами. Стилистика барокко. Традиции Возрождения и барокко. Национальные варианты барокко, их значение для литературного процесса в XVII в., их развитие на протяжении последующих столетий. Эстетические декларации теоретиков барокко (Тезауро, Грасиан и др.) и проблема барочности как целостной эстетической системы. Концепция барокко в современной науке. Барокко и XX век.

АНГЛИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

***Френсис Бэкон** и его место в английской литературе XVII в.

***Значение шекспировской традиции.** ***Творчество Бена Джонсона.** ***Его эстетические взгляды;** своеобразие английского классицизма на раннем этапе. Бен Джонсон – драматург; ***другие младшие современники Шекспира.** ***Поэзия XVII в. в Англии.** Донн и барокко.

Общоевропейское значение английской буржуазной революции. **Мильтон** – крупнейший поэт и публицист английской революции. Периодизация творческого пути. Раннее творчество. Поэзия Мильтона. Публицистика 40-50-х гг. защита свободы слова («Ареопагитика»), оправдание казни короля («Иконоборец»), защита республики («Защита английского народа»). Образность и острота публицистического стиля Мильтона. Поэмы Мильтона как отражение современности в условной форме библейского эпоса. Противоречивость замысла и его художественного воплощения в поэме «Потерянный рай». Проблема метода в поэме «Потерянный рай». Поэма «Возвращенный рай», ее значение в развитии английской литературы. Политические идеи поэмы. Своеобразие барокко и классицизма Мильтона в трагедии «Самсон-борец». ***Пуританская литература после 1660 г.** Творчество **Драйдена.** Его эстетические взгляды, поэзия и драматургия. Особенности английской комедии в годы Реставрации.

***Бэньян.** Основные проблемы творчества. ***«Странствование паломника».** Аллегоризм эпоса Бэньяна. ***Предпросветительские тенденции в английской литературе.**

ФРАНЦУЗСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Общая характеристика развития французской литературы XVII в. Борьба направлений, их соотношение на разных этапах XVII в. Барокко в начале XVII в. ***Галантно-героические романы: «Астрея» д'Юрфе,** ***лирика Сент-Амана,** ***драматургия Арди.** Прециозность и барокко. Поэзия **Вюатюра,** романы **Мадлены де Скюдери.** ***Отель Рамбулье** и его влияние на литературный процесс во Франции.

Классицизм как ведущее направление во французской литературе XVII в. ***Творчество Малерба** и ***Матюрена Ренье** – представителей раннего классицизма во Франции. Основные черты их эстетической программы. ***Реформа Малерба** и ее значение для формирования норм французского литературного языка и стихосложения. ***Гражданский пафос** и лирический

герой поэзии Малерба, ее политическая и философская тенденции.
*Национальное своеобразие художественной системы Малерба.

*Французский классицизм и философские системы Декарта и Гассенди.

Первый этап в развитии классицистической драматургии. Корнель. Периодизация его творчества. Первый этап. Ранние комедии Корнеля и их значение для французского театра начала XVII в. Второй этап – создание Корнелем героической классицистической трагедии. «Сид» как произведение, отражающее исторические сдвиги в судьбе Франции первой трети XVII в. Трагическая коллизия. «Сид» и ее разрешение. Образы главных героев. Проблема метода в «Сиде». «Сид» и классицистическая доктрина. Спор о «Сиде» и влияние этого спора на французский театр и последующее развитие творчества Корнеля. *«Гораций» и классицистическая доктрина. *Римская тема и «римский» характер в творчестве Корнеля. *«Цинна, или Милосердие Августа» как продолжение поднятой в двух предыдущих трагедиях темы отношения человека и государства. *Образ Августа и мастерство психологической характеристики. *«Полиевкт» и жанр христианской трагедии. Корнель и барокко.

Третий этап эволюции творчества Корнеля. «Вторая манера» Корнеля. *«Родогуна» как типичная трагедия «второй манеры» Корнеля. *Трагическая коллизия в «Никомеде». *Проблема героя, тема народа в трагедии «Никомед». Новаторство Корнеля в жанре трагедии. Корнель – теоретик театра. Стилистическое своеобразие трагедий Корнеля. Корнелевские традиции во французском театре XVIII-XX вв.

Расин. Периодизация творчества Расина. Трагедии Расина и новый этап французского классицизма. Противоречия мировоззрения писателя и их отражение в творчестве на разных этапах его развития. Роль янсенистской идеологии в формировании личности писателя. Классицистическая доктрина и форма трагедии Расина. Специфика жанра трагедии Расина. «Андромаха».

Трагический конфликт «Федры» и его художественное решение. Образная структура трагедии и классицистический канон. Политические причины борьбы вокруг «Федры». Уход Расина из театра. *Последние трагедии Расина и их сценическая судьба. Резкая критика тирании и религиозных гонений в «Гофолии», *художественное своеобразие «Гофолии» и ее влияние на развитие трагедии просветительского классицизма.

Мольер. Творчество Мольера – вершина французской литературы XVII в. Периодизация творчества Мольера. *Материалистические, атеистические и демократические черты мировоззрения Мольера. Богатство жанров драматургии Мольера, их связь с традициями народного театра. Театральные дебюты Мольера. Борьба Мольера за высокую комедию: «Смешные жеманницы», «Критика «Школы жен» и «Версальский экспромт». Эстетическое кредо Мольера и классицистическая доктрина. *Панорама французского общества, собирательные образы дворянина, буржуа, плебея в комедиях Мольера.

Творческая история комедии «Тартюф». Тенденции антиклерикальной сатиры. Широта сатирического обобщения в образе Тартюфа. Фарсовые элементы в «высокой» комедии «Тартюф», их место в образной системе. Мольер об этическом пафосе и художественном своеобразии «Тартюфа». Система образов комедии «Дон-Жуан»: образы Дон-Жуан и Станареля. Философская проблематика комедии и ее преемственность по отношению к проблематике «Тартюфа»; особенности художественного метода в «Дон-Жуане». *Сатира на светское в комедии «Мизантроп».

Тема буржуазии в комедиях Мольера: «Мещанин во дворянстве», «Скупой», «Мнимый больной». Традиции Возрождения в комедиях Мольера. Роль Мольера в развитие французского театра.

***Лафонтен**. *Эволюция творчества Лафонтена. *Сатира в баснях Лафонтена. *Значение Лафонтена в развитии басенного жанра. ***Буало**. *Основные этапы творчества. «Поэтическое искусство» во второй половины XVII в. *Значение сборника афоризмов **Ларошфуко** «Максимы» для французской литературы XVII в. Творчество **М-ме де Лафайет** и поэтика ее романа «Принцесса Клевская». Мастерство психологического анализа в романе «Принцесса Клевская».

ИСПАНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

*Специфика развития испанской литературы. *Испанское барокко и поэзия **Гонгоры**. *Барокко и драматургия **Кальдерона**. *Ренессансные традиции и проблема барокко в его творчестве. *Периодизация творчества Кальдерона. *Особенности его мастерства. *Противоречивость в усвоении традиций Лопе де Вега («Комедии плаща и шпаги» Кальдерона). *Морально-философские пьесы – *«Стойкий принц», «Жизнь есть сон» и др. проблема художественного метода в «драмах чести»

НЕМЕЦКАЯ ЛИТЕРАТУРА

*Немецкая литература и Тридцатилетняя война. *Особенности немецкого классицизма. ***Опиц** и поэты его школы.

*Проблема барокко немецкой литературе XVII в. *Мартирологические трагедии **Грифиуса**. Проблема барокко в поэзии Грифиуса. *Развитие немецкого романа. *Творчество **Гриммельсгаузена**. Жанровые особенности романа «Симплициус Симплициссимус», особенности поэтики романа.

*ИТАЛЬЯНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Барокко как главенствующее направление в итальянской литературе XVII в. **Марини** – основоположник и крупнейший представитель в поэзии барокко. Маринизм как особый стиль сочетающий чувственные образы и интеллектуальные построения.

V. Литература XVIII в.

XVIII век и его оценка в современной науке о литературе. Решение вопроса о сущности идеологии Просвещения и его отношения с философией сенсуализма. Вопрос о роли чувств в познании. Соотношение «абсолютного разума» картезианства XVII в. и «человеческого ума» в философии XVIII в. Проблема культуры XVIII в. как «культуры беседы». Открытие для искусства темы частной жизни человека и восприятие слабостей человека как проявления наиболее характерных черт его натуры. Проблема границ человеческого ума и открытие важности того, что не поддается разумному обоснованию, т.е. иррационального. Концепт Бога как наиболее полное воплощение последнего. Дуализм как характернейшая форма религиозных представлений в век Просвещения. Картина литературной жизни XVIII в. Судьба воспринятых от XVII в. литературных направлений – *барокко и классицизма* в век Просвещения, их общая характеристика; новые литературные направления – *сентиментализм, рококо, предромантизм*, их общая характеристика. Проблема *просветительского реализма* в современном литературоведении.

АНГЛИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

***Общая характеристика английского классицизма XVIII в. *Значение творчество Поупа. *Ранний классицизм – Аддисон, Стил. *Роль сатирической журналистики Стила и Аддисона.**

Свифт. Периодизация творчества Свифта. ***Свифт – сатирик:** «Битва книг», «Сказка бочки», «Письмо суконщика». «Путешествия Гулливера» как обобщающая сатирическая картина современной европейской действительности. Проблема жанра и поэтики романа.

Дефо. ***Путь Дефо от журналистики к художественному творчеству. *Общая характеристика романов Дефо. Место романа «Робинзон Крузо» в творчестве писателя. Особенности жанра и художественного метода в романе. Романы Дефо как этап в развитии романного жанра. Ричардсон как создатель семейно-бытового романа в литературе XVIII в. Эволюция Ричардсона-романиста. Характер мировоззрения и творческого метода писателя.**

Филдинг. ***Эволюция творчества Филдинга-романиста. «История Тома Джонса, Найденыша»; особенности проблематики поэтики и жанра. *Полемика Филдинга с Ричардсоном. Проблема положительного героя в романах Филдинга. Эстетические взгляды Филдинга-романиста. Значение юмора в эстетике Филдинга.**

Английский сентиментализм. *«Опыт об оригинальных сочинениях Юнга». *Лирическая поэзия сентиментализма. (Томсон, Грей, Юнг). *Тема природы. Элементы психологизма в лирике сентименталистов.

Голдсмит и его роман «Векфильдский священник». Образ наивного чудака как антитеза расчетливому и бездушному рационалисту. Особенности поэтики и жанра романа Гольдсмита.

Стерн. Литературное новаторство Стерна в романах «Тристрам Шенди» и «Сентиментальное путешествие». Особенности композиции и стиля романа

Стерна. Изображение внутренней жизни человека и раскрытие роли чувствительности в постижении жизненных истин.

Предромантизм. ***Макферсон** и его «Песни Оссиана» как предвестник предромантизма. Основные черты эстетики предромантизма. Интерес к средневековой истории, культуре и литературной традиции, склонность к изображению таинственного, чудесного, ужасного, усложнение сюжета, повышенная эмоциональность, доходящая до экзальтированности. **Уолпол** и **Льюис** как создатели «готического романа». Жанровые особенности «готического романа» **Рэдклиф**. *Черты предромантизма в творчестве **Блейка** и **Бернса**. *Шотландская специфика творчества Бернса. *Жанры его поэзии высокое поэтическое мастерство Бернса.

ФРАНЦУЗСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Французский классицизм* начала XVIII в. *Реньяр** и его комедии. *Традиции и новаторство в драматургии **Лесажа**. *Место **Мариво** в литературной жизни Франции первой половины XVIII в.

Эволюция творчества **Прево**. Роман «Манон Леско». Изображение нравов и глубина психологического анализа в романе Прево. Новаторство Прево в жанре романа.

Монтескье – видный французский просветитель первой половины XVIII в. Сатира на государственный строй Франции в «Персидских письмах». Проблема человека в «Персидских письмах», место этого произведения в развитии французского философского романа эпохи Просвещения. *Значение работы Монтескье «Размышления о причинах величия и падения римлян» в становлении исторической науки. *Ведущие идейные тенденции «Духа законов» Монтескье.

Вольтер. Периодизация творческого пути. Общая характеристика мировоззрения Вольтера. Вольтер и церковь. *Пропаганда идей религиозной терпимости и просвещенного абсолютизма в поэме «Генриада», ее художественные достоинства. Морально-философские и социально-политические убеждения Вольтера. *Вольтер-историк. Черты просветительского классицизма в трагедиях Вольтера. Основное содержание театральных нововведений Вольтера. *Антиклерикальный и антифеодальный смысл поэмы «Орлеанская девица». *Жанровые особенности этого произведения и художественное воплощение положительного идеала. Отражение эволюции творчества Вольтера в «философских повестях», основные идейные мотивы повестей, *характерные особенности сатиры Вольтера и проблема положительного героя в его «Философских повестях». Анализ идейного содержания и художественной формы «Кандида». Черты рационализма в художественном методе Вольтера. Разоблачительный пафос и характер героя повести «Простодушный». Историко-литературное значение философских повестей Вольтера.

***Дидро** и энциклопедисты (Гельвеций, Гольбах и д'Аламбер). ***Дидро**-создатель «Энциклопедии», критик и литератор. ***Материализм** философских взглядов Дидро. Теория драматургии у Дидро. Эстетические работы Дидро и развитие просветительского реализма в Европе.

Художественные достоинства и недостатки мещанских драм Дидро. Повесть «Монахиня» и ее место в литературе XVIII в.

Руссо как крупнейший представитель *французского сентиментализма*. Периодизация его творчества. Социально-политические и исторические взгляды Руссо. Идейное содержание «Рассуждений» Руссо. Теория народовластия в «Общественном договоре». Наиболее характерные черты эстетических воззрений Руссо. ***Образ** идеального для Руссо нового человека в педагогическом романе «Эмиль». Художественное своеобразие романа «Новая Элоиза». Образ Сен-Пре и Юлии. Тема природы в «Новой Элоизе». «Новая Элоиза» - наиболее полное выражение сентиментализма Руссо. Особенности стиля романа. Значение «Новой Элоизы» для дальнейшего развития жанра романа в европейской литературе.

*** «Исповедь»** Руссо как новый литературный жанр. Сентиментализм Руссо и его развитие в 1-й и 2-й частях «Исповеди». Образ автора. ***Влияние** «Исповеди» на последующее развитие жанра романа- автобиографии во французской литературе. Руссо и предромантизм. Руссоизм.

***Борьба** направлений во французской литературе накануне революции 1789 г.

Бомарше. Эстетические взгляды Бомарше. (предисловие к пьесе «Евгения»). Трилогия о Фигаро. «Севильский цирюльник». Политическое и художественное значение «Женитьбы Фигаро». Место Бомарше в развитии комедии XVIII в.

ИТАЛЬЯНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.

***Итальянская литература XVIII века.**

Своеобразие итальянского Просвещения и специфика развития литературных направлений и жанров. ***Жанр** мелодрамы в итальянском театре XVIII в.

***Мелодрамы Метастазіо.** ***Гольдони** – реформатор итальянского театра, основоположник национальной итальянской драматургии. ***Гоцци** и его роль в итальянском театре XVIII в. ***Трагедии Альфиери.**

НЕМЕЦКАЯ ЛИТЕРАТУРА

***Классицизм.** ***Его** слабость в Германии на раннем этапе. ***Готшед** как характерный представитель рационалистического течения.

***Развитие** эстетики классицизма. ***Эстетическая теория Винкельмана** и ее значение для развития немецкой литературы.

Лессинг – великий немецкий просветитель. Историческая роль Лессинга в развитии немецкой культуры XVIII в. Формирование и развитие его эстетических взглядов. «Литературные письма», «Лаокоон» и «Гамбургская драматургия», – критика французского классицизма и его эпигонов, борьба за реалистическое национальное искусство. Просветительский реализм Лессинга.

Драматургия Лессинга. Реальная картина немецкой жизни эпохи Семилетней войны в «Мине фон Барнхельм».

«Эмилия Галотти» - протест против произвола немецкого абсолютизма. Значение этого произведения. Просветительская направленность драмы «Натан мудрый»: борьба за веротерпимость, буржуазно-гуманистические идеи пьесы, характер ее классицизма. *Стихотворная реформа Лессинга. *Значение творчества Лессинга для развития немецкого языка.

Немецкая литература движения «Бури и натиска». Этапы развития эстетики «Бури и натиска». *Штюмеры и сентиментализм*. Литературная программа штюмеров. *«Рейнская группа» (во главе с Гете). * «Традиции штюмерства в творчестве поэтов» «Геттингенской рожи», «Швабской группы» и др.

***Гердер** – теоретик и вдохновитель штюмерского движения. *Критика рационализма. *Отношение к классицизму в работах Гердера. *Историческая и гуманистическая концепция Гердера. *Заслуги Гердера в развитии фольклористики: «Голоса народов в песнях».

Гете. Эстетика раннего Гете. («Ко дню Шекспира» и др.). Характер бунтарского начала в исторической драме «Герц фон Берлихинген». Шекспиризм молодого Гете. Тема крестьянского движения в «Герц фон Берлихинген», художественное новаторство драмы. *Бунтарский характер фрагментов «Прометей». *Лирика Гете-штюмера и ее высокие художественные достоинства. *Роман «Страдания молодого Вертера» - выражение штюмерских настроений Гете. *Соединение элементов социального и сентиментально-психологического романа. *Образ Вертера. *Отход Гете от штюмерства и его причины.

Штюмерский период творчества **Шиллера**. Ранняя драматургия Шиллера. «Разбойники», «Заговор Фиеско в Генуе», «Коварство и любовь». Особенности художественного метода штюмерской драматургии Шиллера. «Дон Карлос» как произведение, знаменующее перелом в развитии драматургии Шиллера.

Гете и Шиллер в 80-е гг. Проблема «веймарского классицизма» в творчестве Гете и Шиллера. *«Ифигения в Тавриде» Гете как характерный образец веймарского классицизма. *Основные черты эстетики Шиллера в эти годы, его отношение к этике и эстетике Канта. *Своеобразие стиха и богатство жанров поэзии Шиллера, *ее философская проблематика.

Историческая драматургия Шиллера в конце 90-х гг. XVIII в. и в начале XIX в. Реализм и романтизм в драмах Шиллера. Трилогия о Валленштейне, «Мария Стюарт», «Орлеанская дева», историческое и современное в них. *«Вильгельм Телль» как тираноборческая драма. *Образ народа в драме. Стиль драматургии Шиллера.

*Работа Гёте над романом «Вильгельм Мейстер». *Проблема воспитательного романа. *Социальные и эстетические проблемы в романе.

*Проблема творческого метода Гете-романиста. *«Западно-восточный диван».

*Поздняя лирика Гете. Проблема гетевского универсализма.

Трагедия «Фауст». История ее создания. «Фауст» как художественное обобщение действительности XVIII-XIX вв. Образ Фауста, его философское и художественное значение, его эволюция. Мысль о служении народу как высшем моральном принципе. Сложность в воплощении этой идеи. Основные персонажи трагедии (Фауст и Мефистофель, Маргарита, Елена, Вагнер и др.). Философская проблематика трагедии. Оптимистический характер финала. Проблема художественного метода каждой из частей «Фауста». Композиция, особенности стиха.

VI. Литература XIX в.

Литература первой половины XIX в.(1794-1850)

Общая характеристика XIX века как особой историко-культурной эпохи. Литературная жизнь в XIX веке. Периодизация литературного процесса в XIX в. Особенности развития литературы в первой половине столетия. *Романтизм* как литературное направление первой трети XIX в. и его основные принципы: отрицание классицистической доктрины, «романтическое» мироощущение и его воплощение в особом типе «романтического» героя, интерес ко всему новому, необычному, еще не обретшему форму (все, что ново,- прекрасно; прекрасно все, что ново») к национальной истории и художественной традиции, идеал свободы художника и искусства от каких бы то ни было канонов и правил. Основные черты романтического метода: герой - выразитель авторского отношения к миру, новый, по сравнению с просветительским, конфликт : человек – окружающий мир, - фрагментарность сюжета, отсутствие последовательной связи событий (предмет изображения – внутренний мир человека), местный колорит и его связь с фигурой героя.

Особенности романтизма в Англии. * «Озерная школа» (Вордсворт, Кольридж, Саути). Предисловие к сборнику «Лирические баллады» Вордсворта и Кольриджа как эстетический манифест английского романтизма. *«Природы идеал» в лирике Вордсворта *Иррациональное начало в поэмах Кольриджа «Сказание о старом мореходе», «Кристабель»: между символом и глоссой, поэтической грезой и моральным приговором.

Байрон. *Байрон поэт и драматург. Байронический герой как подвижное, эволюционирующее явление : тоскующий скиталец («Паломничество Чайльд Гарольда»), разбойник («Восточные поэма») метафизический бунтарь-богоборец («Манфред», «Каин»). Взрыв жанрового канона в «Дон Жуане», - поэма как «роман в стихах». Иронический скепсис и героический индивидуализм Байрона. **Шелли.** *Своеобразие поэтической формы и становление эстетических взглядов («Защита поэзии», предисловия к «Освобожденному Прометею», «Восстанию Ислама»). Особенности проблематики и поэтики драматической поэмы «Освобожденный Прометей»,

Философско-эстетическая подоплека страстей в трагедии «Ченчи». Философская лирика Шелли. *Байрон и Шелли. **Скотт**. *Место баллад и поэм Скотта в развитии английской романтической поэзии. Скотт – создатель исторического романа XIX в. Типология жанра и эстетические принципы Скотта-романиста «Шотландские» романы Скотта («Уэверли»; «Эдинбургская темница», «Роб Рой»). «Средневековые» романы («Квентин Дорвард», «Айвенго»). Романы о буржуазной революции XVII в. («Пуритане», «Вудсток»). Осмысление отношения факта и вымысла в историческом повествовании.

Особенности романтизма во Франции. Социальная и культурная ситуация во Франции после 1794г. Идеино-эстетическое противостояние «реставраторов» и либералов. **Шатобриан**. Появление образа романтического героя в «Опыте о революциях» и его становление в «Гении христианства» («Рене») «Несчастное сознание» Рене как предмет критики и живописания. **Сталь**. *Обоснование романтизма как «современного» искусства. *Сравнение и взаимодействие национальных литератур как источник взаимовдохновения. (трактаты «О литературе», «Германия»). Тема женской эмансипации в романах «Дельфина», «Коринна, или Италия».

Гюго. *Ранняя лирика Гюго. *Эволюция от классицистической поэтики к поэзии романтической. Предисловие к «Кромвелю» как манифест романтизма. Драматургия Гюго и ее значение для утверждения романтизма в театре. «Битва» вокруг «Эрнани». Типология драматургии Гюго. *Проблема историзма в романе. «Собор Парижской Богоматери». *Поэзия Гюго 1830-1840-х г.

Особенности романтизма в Германии. Йенский романтизм. **Фридрих Шлегель** как теоретик нового искусства. Бытие-плодородный эпос, творчество – вечное становление творения и творца. «Фрагмент» – «фермент познания»: незаконченность произведения как принципиальная установка, приглашающая читателя продолжить на равных труд поэта. Теория романтической иронии. **Людвиг Тик** «Странствия Франца Штернбальда» – модификации жанра романа в романтизме: ослабление идейно-сюжетного стержня за счет усиления лирической стихии. Концепт воображения как способности к творческому синтезу и порождению (не подражанию). Тик – комедиограф. **Новалис** «Гимны и ночи», Поэзия как магия. «Ученики в Саисе». Эстетические взгляды Новалиса. «Генрих фон Офтердинген» – новый романтический роман: пространство «романтизирования», экспериментальный синтез поэзии, философии и науки. Романтический энциклопедизм. Привилегированный статус символа, смысл его противопоставления (и предпочтения) аллегории.

Гейдельбергский романтизм. Интерес к национальной поэтической традиции. *«Волшебный рог мальчика» Клеменса Брентано и Ахима фон Арнима. «Лорелея» К. Брентано и «вживание» в песенный дух народа. *Творчество **братьев Гримм**, *значение собрания немецких народных сказок. Характер и значекние филологических работ братьев Гримм. **Клейст**. Проблема

трагического в драматургии Клейста («Семейство Шроффенштейн», «Пентиселея», «Принц Гомбургский»). Комедия «Разбитый кувшин». Повесть «Михаэль Кальхас». *Новелистика Клейста. *Исторические драмы Клейста. **Гофман.** Проблема двоемирия в «Фантазиях в манере Колло». Герой – «энтузиаст» и «бидермеер» в «Золотом горшке». Поэтика и концепция подлинного искусства в «Серапионовых братьях». «Ночные повести» и «Элексир дьявола» в свете романтической иронии. Пародирование поверхностной романтической культуры в новеллах «Песочный человек», «Золотой горшок» и в роман «Житейские воззрения Кота Мурра». Тема двойника и двойничества. Судьба художника – Крейслер. *Социальная сатира («Крошка Цахес», «Повелитель блох»). **Гейне.** Характер романтизма «Книги Песен». Творчество Гейне 30-х-40-х гг. *Литературно-критическая деятельность Гейне. Поэма «Атта Троль». *«Современные стихотворения» – вершина политической поэзии Гейне «Германия. Зимняя сказка» и эволюция романтической эстетики Гейне. Поздняя поэзия («Романсеро»). Специфика романтизма в позднем творчестве Гейне.

Особенности романтизма США. ***Ирвинг** – первый американский романтик. ***Купер.** *Цикл романов о Кожаном гулке. *Специфика романтического метода Купера. *Эпическое начало в его произведениях. **По.** Лирика и эстетика По. Эстетические взгляды По («Философия творчества»). Концепт «подводное течение смысла» и его роль в развитии европейской поэзии XIX в. Новеллистика По и ее специфика (интерес к исключительному, необычному; фантастика, переплетении трагического и комического, пародия, гротеск).

Формирование парадигмы классического реализма во второй трети XIX в. «Век перемен» – резкое усиление социальной динамики. Индустриальная революция и урбанизация. Революционные всплески 1830 и 1848 гг., ответное насилие и реакция, общая тенденция к социальному компромиссу. Выход на авансцену среднего класса. Демократизация и дальнейшая секуляризация культуры, всепроникающее распространение в ней рыночных отношений. Наука (естествознание) – опора нового мировоззрения. Стремление научного разума к всеохватности и упорядочению разнообразия явлений путем систематизации (в литературе этому соответствует стремление к типизации и панорамности социального видения). Наблюдение и анализ – противовес воображению. Культ жизнеподобия – вид иллюзионизма, отвечающий запросам новой аудитории – «Реализм» как термин, обозначавший новое литературное направление. Современное литературоведение о реализме как проблеме историко-литературной.

Реализм во французской литературе 1820-1850 гг. **Стендаль.** *Становление мировоззрения, эстетических взглядов («История живописи в Италии; «Рим. Неаполь. Флоренция», «О любви», «Рассин и Шекспир») Стендаль и эстетика романтизма. Идеал искусства как абсолютной искренности. Поиск стилистического эквивалента «правды жизни». Поэтика

романов «Красное и черное», «Пармская обитель» как воплощение эстетических принципов «романтического», т.е. «современного» искусства. **Бальзак.** «Человеческая комедия» - эпопея современности; Замысел и история воплощения. «Предисловие» к «человеческой комедии» как эстетическая программа бальзаковского реализма. *Структура «человеческой комедии». Особенности бальзаковского метода: пафос познания, интуитивное восхождение от описания социальных явлений к причинам и началам вещей; многообразие типов, мозаичность, обманчивость жизни, мотор которой – деньги и честолюбивая страсть, несущая себе энергию созидания и разрушения. Искусство как поиск абсолюта. Творческая воля, воображение, наряду с «верностью жизни» - эстетические приоритеты Бальзака. Роль описательности и символа в его прозе («Шагреневая кожа», «Неведомый шедевр», «Гобсек», «Евгения Гранде», «Отец Горио», «Утраченные иллюзии»). *Бальзак – драматург. **Мериме.** Начало пути: «Гузла», «Театр Клары Газуль»- игра в романтизм и «местный колорит» под иронической маской. *Исторические произведения («Жакерия», «Хроника времен Карла IX») и проблема историзма у Мериме – множественность культурных миров, относительность критериев суждения. Новеллистика Мериме: изысканный лаконизм новелл. Психология современного человека как невольной жертвы социального маскарада. «Экзотические» и «фантастические» новеллы Мериме. – Герой – наивная, цельная натура, безоглядный исполнитель своей и чужой судьбы – увиден глазами рефлексирующего «туриста».

Реализм в английской литературе 1820-х- 1850-х гг. Викторианство как феномен европейской культуры. **Диккенс.** *Ранние произведения («Очерки Боза», «Посмертные записки Пиквикского клуба»). Концепция человека, особенности диккенсовского юмора, специфика образной системы, специфика тематики романов «Оливер Твист», «Николас Никклби». Дети и детство; идеал альтруиста и собирательный образ зла в романах «Мартин Чезлвид», «Крошка Доррит». *Специфика «рождественских повестей» Диккенса («Песнь Рождеству», «Сверчок на печи»). Сказочный, криминально-сенсационный и детективный элемент в романах «Холодный дом», «Большие ожидания», «Наш общий друг». Становление жанра социальной эпопеи и нарастающая полифоничность поздних произведений Диккенса. **Теккерей.** *Эволюция и творчества Теккерей. Особенности поэтики романа «Ярмарка тщеславия»: ироническое обыгрывание условностей викторианского романа – способ обнажения условности устоев общественного быта ; отсутствие героя (« роман без героя ») как самоочевидного критерия нравственной оценки; мир – зрелище, где повествователь – кукольник равноправен с марионетками ; демонстративная субъективность повествования, новые возможности повествовательной техники.

Литература 1850-1870-х гг.

Общая характеристика духовной и литературной жизни во второй половине XIX в. в странах Западной Европы и в США.

ЛИТЕРАТУРА США

Американские трансценденталисты. Эстетика **Эмерсона**. «Американское возрождение» 1840-1850-х гг. *Литература и рынок. *Сентиментальный роман (**Г. Бичер-Стоу** «Хижина дяди Тома») – рождение понятия «бестселлер».

Мелвил и его роман «Моби Дик, или Белый кит». ***Готорн** «Алая буква». *Англо-американская «викторианская» поэзия (**Г. Лонгфелло** «Песнь о Гайавте», *поэмы **А. Теннисона**). **Уитмен** «Листья травы»: История создания и особенности поэтики (антипоэтическое)

ЛИТЕРАТУРА ФРАНЦИИ

«Искусство для искусства»: новый виток в противостоянии «поэта» и «толпы». «Парнасская школа». ***Теофиль Готье** «Эмали и камеи». Предисловие **Леконта де Лиля** к «Античным стихотворениям» как литературный манифест парнасцев. История сборника «Современный Парнас». Его авторы. **Бодлер** «Цветы зла». Дуализм мировосприятия: «сплин» и «идеал». Тема бунта и бегства. Природа «безравственности» Бодлера. Особенности бодлеровского «сурнатурализма». **Флобер**. *Эволюция творчества. Эстетические взгляды Флобера: «поэтический пантеизм» (**Б.Г.Реизов**). Роман «Госпожа Бовари» и его поэтика: скандальный апофеоз «реализма» и критическое переосмысление его основных посылок. Человек – пленник словесных клише и закреплённых в них общепринятых представлений. Роль искусства как средства освобождения из этого плена – борьба за точное «слово». «Объективная манера», самоустранение всезнающего автора, новый этап эволюции техники повествования и художественного психологизма. Новый тип исторического романа – «Саламбо». *«Воспитание чувств» – современная социальная история и «история одного молодого человека» в замкнутом кругу неудачи. «Искушение Святого Антония» как попытка создать «синтетический жанр». *Сборник «Три повести» – *шедевр позднего Флобера. «Бувар и Пекюше» – пародия на современное сознание с его упованием на прогресс и жажды объективного знания. * «Лексикон прописных истин».

ЛИТЕРАТУРА ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Развитие английского реалистического романа. Формирование натурализма в конце 1850-х гг. *Романы **Д. Элиот** «Мельница на Флоссе», «Мидлмарч», ***У. Коллинза** «Женщина в белом», «Лунный камень». Эстетика **Джона Рёскина** и прерафаэлиты. Поэзия прерафаэлитов: * **Росетти**, **Суинбёрн**.

Литература на рубеже XIX-XX вв. (1870-1918)

Переходный характер рубежа веков в истории культуры. **Декаданс** 1870-1890-х гг.: своеобразие историзма декаданса, тема «заката Европы», пессимизм,

ощущение и переживание глобального кризиса системы европейских ценностей, конфликта между культурой и цивилизацией. Идея разрыва между «видимостью» и «сущностью» мира, символичность художественного мышления. Основные художественные течения декаданса: *натурализм, импрессионизм, символизм, декадентство, неоклассицизм*, - их общая характеристика.

Натурализм. Теория натурализма Э. Золя. Акцент на воплощении видимой стороны мира в натуралистической поэтике; показ внутреннего состояния человека через внешние приметы; литературное произведение - документ.

Импрессионизм. Отказ от нормативности, подражания, роль «точки зрения», мимолетного, иллюзионизма. Новелла и лирическое стихотворение – главные формы импрессионистической литературы. Называния предметов в импрессионистической поэтике, место «каталогов», «путеводителей» и создание импрессионистического интерьера. Становление особого рода чувствительности – одна из главных тем импрессионистической прозы.

Символизм. Литературный символизм – центральное творческое явление эпохи декаданса. Символ как сфера познания и самопознания в творчестве. Раскрытие символа в языке как важнейшая ипостась творчества. Художник – катализатор языка. Суггестивность, музыкальность, сознательное и бессознательное в символе. Дендизм, деперсонализация письма – разновидности символистского эстетизма. Две тенденции в символизме: религиозно-мистическая и нерелигиозная. Символистская реформа в стихосложении: отрицание описательного начала и «декламации» в пользу ритма и тоники; перенос строки, свободный стих. Трактовка музыкальности. Проблема поэтической маски. Вопрос о разговорном языке в поэзии. Мотив «отражений», «вечного возвращения».

Неоромантизм. Особенность употребления понятия на рубеже веков в Германии, Австро-Венгрии, скандинавских странах. Неоромантизм и образ неоромантической «классики»; отказ от «культуры», «книжности», мотивы «другой страны», «путешествия». Ницше и неоромантизм.

Модернизм начала XX века как попытка преодоления декаданса на проложенных им путях. Немецкий экспрессионизм и итальянский футуризм – ранний формы модернистского искусства. Эстетика экспрессионизма и футуризма.

Особенности *реализма* на рубеже XIX-XX вв. Соотношении реализма и натурализма, реализма и импрессионизма, реализма и символизма.

ЛИТЕРАТУРА ФРАНЦИИ

Натурализм. Золя. Эволюция творчества. Концепция романного цикла «Ругон – Маккары». Структура общества в восприятии Золя, роль наследственности, тема рокового возмездия и краха Второй империи.

Соотношение характера среды; образ «человека- зверя». Символика Золя. *Утопизм позднего Золя: трилогия «Три города» и неоконченная тетралогия «Четыре Евангелия». **Мопассан**. *Ученичество у Флобера. Эстетические принципы в предисловии к роману «Пьер и Жан». Новеллистика Мопассана: классификация новелл Мопассана, особенности поэтики. Романы Мопассана: вопрос о цели существования, трактовка любви и смерти. Особенности мопассановского натурализма. **Верлен**. *Эволюция творчества. Особенности верленовской поэтики. Программный смысл «Поэтического искусства». Проблема взаимоотношения импрессионизма и символизма в поэзии Верлена.

Символизм. **Рембо**. *Эволюция творчества. Сонет «Гласные» – предвосхищение эстетики символизма. Теория поэзии «ясновидения» и ее претворение в сборнике «Озарения». Особенности поэтики сборника. *Проблема символа в стихотворении «Пьяный корабль». «Прощание с прошлым» в сборнике «Одно лето в аду». **Малларме** и первая поколения французских символистов.

Реализм. **Франс**. *Эволюция творчества. *Франсовский интеллектуализм и проблема символизма как особого прозаического жанра. *Эстетизм Франса. *«Пир идей» у Франса. *Парадокс как форма суждения о современности. **Роллан** на рубеже XIX-XX вв. *Становление мировоззрения. *«Народный театр». *Проблема роли личности в истории в драматургических циклах. *«Трагедии веры» и «Трагедии революции». *Опыт героических биографий. *Роллан о «душе вселенной» и творческом порыве как высшем проявлении эмоциональной стихии универсума. *Поэтика «романа-реки» «Жан Кристоф», *Пацифизм Роллана в годы первой мировой войны.

ЛИТЕРАТУРА ВЕЛИКОБРИТАНИИ

1880-1890-х гг. и начала заката викторианской эпохи в английской литературе. Английский эстетизм рубежа веков. **Моррис**, его проповедь социального значения вкуса и красоты.

Реализм и его модификации. Концепция трагического в романах **Харди**. *Картина нравов поздневикторианской и эдвардианской Англии в романах **Мередита** и **Батлера**. Жанровые проблемы английского романа рубежа веков.

Натурализм. *Творчество **Гиссинга**.

Символизм в английской литературе. Творчество **Уайльда**. Поэтика романа «Портрет Дариана Грэя». Уайльд драматург. Творчество **Йейтса**.

Неоромантизм. Творчество **Стивенсона** и **Киплинга**.

ЛИТЕРАТУРА ГЕРМАНИИ

Своеобразие литературной ситуации Германии после образования Германской империи.

Реализм. *Творчество **Фонтане** 1870-1890-х гг. и его роман «Эффри Бист». *Творчество **Г. Манн** до 1918 г.

Символизм. Поэзия **Георге**. Ранний немецкий модернизм и его течения: неоклассицизм, неоромантизм. Творчество **Хук**. Творчество **Рильке**.

Экспрессионизм. *Поэзия **Гейма**, **Тракля**, **Ласке** – **Шюлер**. *Левый немецкий экспрессионизм и первая мировая война.

Вагнер. *Музыкальное творчество Вагнера. Вагнер и миф. Представление о музыкальной драме как о синтетическом виде искусства. Творчество **Ницше**. Особенность жанра произведений Ницше: символичность образности, пародия библейского стиля. Интерпретация конфликта между культурой и цивилизацией. Образ Декаданса (исторический, индивидуально-психологический, социальный и религиозный аспекты), мотив «смерти богов». Poleмика с христианством как общей идеологией. «Сверхчеловек» и поэзия отрицательных величин у Ницше («гений как болезнь»), «аполлонийское» и «дионисийское». Значение Ницше для немецкой и западной культуры XX в.

Натурализм. *Эволюция творчества **Гауптмана**. *Натуралистические черты раннего Гауптмана («Перед восходом солнца»). *Общественный резонанс пьесы «Ткачи». *Символизм пьесы «Затонувший колокол». *Исторические драмы («Флориан Гейер»). *Театр **Ведекинда**: эволюция от натурализма к экспрессионизму («Пробуждение весны», «Ящик Пандоры»).

Творчество Томаса Манна до 1918 г. Влияние Ницше. Представление о «бюргере» и «бюргерстве» («Любек как форма духовной жизни»). Реализм и образ «заблудившегося бюргера» в романе «Будденброки»: особенности трактовки темы вырождения; проблема гения. Новелистика: трактовка вагнеровского начала («Тристан», «Тонио Крегер»); миф в новелле «Смерть в Венеции». *Т. Манн в годы первой мировой войны.

*ИСПАНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Испано-американская война и «поколение 1898г.» Проблема «двух Испаний» «Культ Кастилии»; религиозно – философские послания. Творчество **Унамуно** до первой мировой войны. Поэзия начала века (**Мачадо**, **Хименес**)

*ИТАЛЬЯНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Объединение Италии и итальянская литература Тираноборческая поэзия **Кардуччи**. Итальянская версия натурализма – «веризм». Народные характеры в изображении **Верги**. Творчество д'Аннунцио.

*СКАНДИНАВСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

«Новая драма». **Ибсен**. **Стриндберг**. Творчество **Гамсуна**.

VII. Литература XX века

1. Литература 1910-х-1920-х гг.

Мировая война 1914г. Общий кризис основополагающих ценностей западной цивилизации. Выступление в 1890-1920 гг. художественного

авангарда (*футуризм, кубизм, дадаизм, ультраизм* и др.) в литературе. Характер авангардисткой революционности. Разрыв с традицией, ставка на обновление вплоть до отказа от художественности. Эстетика вседозволенности художника. Культ примитивизма, дезинтеграция и коллаж как основные технические приемы. *Модернизм* и его эстетика. Модернизм и неоромантизм. Модернизм и декаданс. Модернизм и фрейдизм. Бессознательное как источник эстетического. Новая психология и новая литература. **Кафка** и «кафкианство». ***Брох** о современном мифе. «Мифотворчество» **Элиота**. «Улисс» **Джойса** – модернистский эпос, натуралистическая, импрессионистическая, символическая, мифическая стихия романа. Проблема национального мифа в литературе США. **Фолкнер**. **О’Нил**. **Т. Манн** и миф. *Импрессионизм* – **Пруст** «В поисках утраченного времени». В. Вулф как теоретик модернизма. «Психологическая проза» **В. Вулф**. *Дадаизм. Сюрреализм* и творчество **Арагона** до 1939 г. *Экзистенциализм*. **Сартр**. Романы и драматургия Сартра как художественное преломление философских категорий «*атеистического экзистенциализма*». «*Романтический экзистенциализм*» **Камю**. *Экспрессионизм*. Поэзия и драматургия немецкого экспрессионизма.

Брехт – теория и практика «эпического театра». * Условность **Брехта** в «театре масок». **Пиранделло**.

Литература «потерянного поколения». **Олдингтон**, **Хемингуэй**, **Ремарк**.

***Гарсия Лорка** и его творчество.

Проблема *реализма* в новых условиях. **Голсуорси**. ***Барбюс**. **Роллан**.

***Мартен дю Гар**. **Шоу**. **Мориак**. ***Драйзер**.

***Жид** и «новый роман».

2. Литература 1950-1990-х годов

Всемирно-историческое значение победы над фашизмом. Поливалентность художественного опыта, значение «малых стран», выдвижение литературы «третьего мира», мировое значение литературы Латинской Америки. Научно-техническая революция и «постиндустриальное общество». Литература в условиях господства современных mass media. Возникновение мирового рынка искусства, его демократизация и одновременно унификация, стандартизация читательских вкусов и потребности. Превращение культуры в предмет потребления, в товар. «Американизация» европейской культуры.

Влияние антифашистского движения на французскую литературу. Путь **Сартра** и **Камю**, проблема «*ангажированной литературы*». **Арагон** после 1945 г. Притчи **Веркора**. Роман – документ **Мерля**. Жанр семейного романа: **Дрюон**. **Мориак** и др. Выдвижение в 1950-х гг «*деангажированной литературы*». «Антидрама». **Йонеско**. **Беккет**. «*Антироман*». «Тропизмы» **Саррот**. «Шоизм». **Роб-Грийе**. Второе поколение «антироманистов» - «*новый роман*» 1970-х гг. Роман как система знаков, структуралистские «тексты»

Соллерса. Роллан Барт – от *структурализма* к *пост структурализму*. *Интертекстуальность* и творчество **Бютора**. *Деконструктивизм Деррида* и Барта. 1970-1990-е гг. **Модиано** и поиск потерянных корней. **Леклезлио** и «новый миф». Мифотворчество **Турнье**. * Распространение исторической тематики, жанра документальной и неофантастической литературы. * Возвращение к традиционным повествовательным формам. * Литература франкоязычной иммиграции.

Разгром немецкого фашизма и расчленение Германии. Образование ГДР и ФРГ. **К. Вольф** и тема драматического положения немца в ситуации «двух Германий». Ситуация «нулевого года» в литературе ФРГ. «*Магический реализм*» **Казака** и **Носсака**. «*Группа 47*» и реализм в литературе ФРГ. **Белль-Грасс** и «клоунада». Укрепление позиций «искусства вымысла» в 1970-1990 гг. Ликвидация «берлинской стены», объединение Германии и начало нового этапа национальной истории и литературы.

* Антиколониальная тема в литературе Великобритании. * **Грин**. * Традиции реализма, сатирического романа, эпических полотен. * **Во** «Шпага чести». * **Сноу** «Чужие и братья». *Экзистенциализм* в английской литературе. Притчи **Голдинга**. **Мердок**. «*Сердитые молодые люди*» в литературе Великобритании. Пьесы **Озборна**, **Уэскера**, **Болта**. Своеобразие английского «*театра абсурда*». **Пинтер**. **Симсон**. Творчество **Фаулза** и эстетика *интертекстуальности*.

Смена поколений и ориентиров в литературе США. **Берроуз**, *нигилизм* и эстетика скандала. *Литература битников* – проза **Керуака**, поэзия **Гинзберга**. * **Сэлинджер** и молодежная «*контркультура*». Своеобразие *абсурдизма* и драматургия **Олби**.

* «*Абстрактный реализм*» драматургия **Миллера**. «*Поэтический театр*» **Уильямса**. Гротеск **Воннегута**. Литература «*черного юмора*» и *американский постмодернизм*. **Дж. Барт**. «*Новый журнализм*» **Капоты**. **Мейлер**.

* *Латиноамериканский бум* в послевоенной Европе. Философские рассказы **Борхеса**. **Карпентьер** о «*магическом реализме*» «*необарокко*». * Экспериментальная проза * **Кортасара**. * *Поэзия Неруды* как образец эпического мышления, универсального языка современной литературы. Мифотворчество **Маркеса**.

Диалог культур в XX в., плюралистичность и многомерность духовного опыта. * Творчество **Эко**. Возрастание значения культуры – константы бытия, носителя подлинных достижений цивилизации.

Мифическое творчество Маркеса. «*Магический реализм*» как форма художественного синтеза *Латиноамериканской* и *Восточной литературы* на рубеже XX-XXI. Проблема одиночества в романе «Сто лет одиночества». Творчество **Г.Г.Маркеса**. Принципы *магического реализма* в романе «Сто лет одиночества».

Диалоги культур XX века, поликомментарность и полифункциональность духовного опыта. Творчество Эко. Увеличение роли и значения культуры – реальные достижения цивилизации.

Неореализм **Г.Грасса** (лауреат Нобелевской премий (1999)). Гротеск и историческая реальность. Повесть-крушение.

Поток сознания и театр абсурда. Сюрреалистические тенденции в драмах основателя драмы абсурд **Сюмюэль Беккета** (лауреат Нобелевской премий (1969)). Тенденций и обычаи в литературе «поток сознания». Протест к свободе мышления автора.

Литература Латиноамериканского народа. Литература Чили. **Авангардские тенденции в творчестве Пабло Неруды.** Лирика Неруды в переводах Ф.Онгарсыновой. Пьеса «Блеск и Хоакина Мурьетта». Литература Аргентины. **Творчество Хорхе Луис Борхеса.**

Литература народов Востока. Литература Китая. **Шығыс халықтарының әдебиеті.** Проблема «маленького человека» в творчестве **Лао Шэ.** Литература Японии. **Акутагава Рюноске. Романы Кобо Абэ** («Чужое лицо», «Женщина в песках», «Человек-ящик»). **Харуки Мураками** («Норвежский лес»). Турецкая литература. **Назым Хикмет** и футуризм.

VIII. Современная литература. Постмодернизм

***Постмодернизм** – основные направления и тенденции в современной философии, искусстве и литературе. Объект постмодернизма – Текст. Проблема интертекстуальности в постмодернистской литературе. Основные принципы постмодернизма. Основные черты постмодернизма.

Принципы интертекста в прозе века. Деконструкция – стратегия исследования интертекста. «Чужое слова» без автора. Иерархия текста внутри текста.

Неомифологизм как важный процесс современной литературы. Литературное мифическое творчество на рубеже XX-XXI вв. Особенности хронотопа и неомифология в романах мировых писателей.

Современная феминистская литература. Современное западноевропейское феминистское понятие. Необходимость пересмотра традиционных взглядов в феминистском плане. История возникновения женской литературы и сохранение самостоятельности женского мышления, особенности и перспективы женской инициативы. Феминистский вариант постмодернизма в творчестве **Айриса Мердока.** Феминистские романы **Тони Моррисона.** Творчество **Сесилия Ахерн.**

Элизабет Гросс как исследователь феминистской литературы. Знатоки «женской литературы»: Мэри Эллманн (*Думать о женщинах*, 1968); Эллен Моэрс (*Женщина в литературе*, 1976); Сандра Гилберт и Сюзан Губар (*Женщина писатель* 1979); Рэйчел Дю Плесси. Элейн Шоуолтер, Торил

Мой, Шошана Фельман, Алис Жарден, Нэнси Миллер и др. о феминистской литературе. Автобиографические критерии французских теоретиков Юлий Кристевой, Люси Иригарай и Элен Сиксу. Концепции «женская литература», «женское чтение» и «женское письмо».

Современные тенденции развития западноевропейского и восточной современной прозы.

Новый роман А.Роб Грийе. Внутренний дисбаланс в романах Саррота.

Иронический детектив Ж.Эшнота. Тетралогия Ж.Руо. Новые романы Ж.Туссена. Художественные особенности прозы П.Модиано, Ф.Дара, Ф.Саган, Ф.Шандернагор.

Традиционный реализм Н.Махфуза и Мунифа. Тенденций внутреннего явления современной арабской прозы. Сюрреалистический образность, фрагментарный синтаксис. Неореалистические тенденции, методы отчуждения. Современный мифологический процесс. Постмодернистские тенденции в творчестве **Даргути, Йусуфи**.

Современная турецкая проза. **Творчество Орхан Памук** (лауреат Нобелевской премий (2008)). **Гао Синцзян** – китайский писатель, первый обладатель лауреата Нобелевской премий (2002 жылы).

Основные тенденции развития литературы Запада и Востока.

Жанр фэнтези в современном литературном процессе. Фэнтези – фантастикалық әдебиеттің бір түрі ретінде. Бытовая мотивация в тексте. Особенности жанра фэнтези от научной фантастики (боги, демоны, магии, говорящие предметы, мифологические и реалистические персонажи, множество вампиров и др.).

Революция развития жанра фэнтези (1954-1956гг). «Властелин колец» основателя **Джона Рональда Руэла Толкиена**. Особенности эпической трилогии.

Цикл «гринландия» в литературе: Федор Сологуб («Сделанная легенда»), Валерий Брюсов («Огненная фея») и Александр Грин («Блестящий мир», «Бегущие волной»).

Антиутопия в литературе. Антиутопия как антижанр. Антиутопия в литературе, и в кино. Антиутопия в разных жанрах: роман, поэма, пьеса, рассказы. Лучшие образцы антиутопии (в литературе XX века): О.Хаксли, Г.Уэллса, Д.Орруэлла, Р.Брэдбери и др. Сатирические элементы в фантастическом романе **Джорджа Оруэлла «1984»**. *Произведения Олдоса «О, прекрасный новый мир».

Представители современной литературы. Творчество Патрика Зюскинда. Немецкий писатель, драматург, сценарист Патрик Зюскинд как "фантом" современной литературы. Популярность одноактного монолога

"Контрабас" после театрального представления (1980). Романы Патрика Зюскинда "Парфюмер», «история одного преступника», «Голубь», «История мистера Зоммера».

Творчество писателя Дж. Фаулза. Английский романист и эссеист, мастер полифоничного повествования, намеренно двойственной концовки. Роман "Женщина французского лейтенанта". Триллер "Коллекционер" как образец дебютного романа. Элементы Шекспировской пьесы «Буря» (1623) в романе "Волхв" (1965).

Проблемы социума в романе **Анатолия Рыбакова** «Дети Арбата».

Творчество канадского писателя Я.Мартелла. «Семь историй» (1993, сборник коротких рассказов), «Россаматио из Хельсинки» (1993), «Я сам» (1996), «Жизнь Пи» (2001), «Беатриче мен Вергилий» (2010). Отношение автора к религии в романе «Жизнь Пи» (обладатель премии Букер, 2002).

Творчество писателя Томаса Кенэлли. Самый знаменитый роман Кенэлли "Список Шиндлера" (обладатель премий «Букер», 1993). Перу Кенэлли принадлежат также романы "Уцелевший", 1969), "Преданная дочь" (1971), "Жертва Авроры" (1977), "Пассажир" (1979), "Семейное безумие" и др. Взгляды Т.Кенэлли к фашизму. Проблема гуманизма в произведениях автора. Историческая реальность в романах "Список Шиндлера". Успехи романа.

Романы японского писателя **Рю Мураками.** Причины возникновения постмодернизма в японской литературе. Основные проблемы, поднятые в произведениях автора: тема одиночества, насилие в семье, несправедливость, отчуждения и др. Сборник новелл автора «Топаз» (1988), «Пирсинг», «Мисо-суп», «Кинопроба», «Паразиты». Протест к действительности. Метод и стратегия, протест автора к обществу. Самый популярный роман автора вызвавший резонанс в обществе.

Современные взгляды о литературе. *М.Кундер:* теория и практика «искусства роман». *М.Павич:* о литературе XXI века. «Сомнения к метарассказам»: культурное наследие и реальная действительность. Литература и реальность: неореализм в современной литературе. Гипертекст и литература. *Тема будущего* в современной литературе. «Другие литература»: массовая литература и современный литературный процесс.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ ПО КУРСУ «Классическая и современная литература»

Литература Средних веков и Возрождения

Средневековая куртуазная поэзия.

«Роман о Тристане и Изольде» как образец куртуазного романа

Поэзия вагантов. Вийон.

Роман Рабле «Гаргантюа и Пантагрюэль».

Драматургия Шекспира

Литература XVII-XVIII в.

П. Корнель «Сид» и проблема классицистической героической трагедии XVII в.

Ж. Расин и проблема классицистической любовно-психологической трагедии XVII в.

Ж.-Б. Мольер «Тартюф», «Дон Жуан», «Скупой» и проблема классицистической комедии XVII в.

И.В. Гете «Фауст» - проблема эволюции поэтики литературы Просвещения

Литература XIX в.

Западноевропейский романтизм. Байрон. Гофман. Гюго.

Западноевропейский классический реализм. Бальзак. Диккенс. Теккерей.

Западноевропейский натурализм. Золя. Гауптман.

Западноевропейский символизм. Рембо. Рильке. Уальд.

Литература XX в.

Западноевропейский модернизм. Кафка.

Т. Манн и проблемы мифотворчества XX в.

Западноевропейский экзистенциализм. Сартр. Камю. Мердок.

Западноевропейский театр XX в. Брехт. О'Нил. Пиранделло.

Судьбы реализма XX в. Голсуорси. Белль. Ажар.

Теория постмодернизма в современной литературе

Творчество У.Голдинга

Реальность общества в Романах К.Оэн

Магический реализм в Латиноамериканской литературе

Постмодернизм в творчестве Фаулза («Мантисса»)

Поэтика Д.Уолкотта

Феминистские романы XX-XXI веков

Художественные особенности в творчестве О. Памука

Фантастические жанры в английской литературе

Жанр детектива в современной Западной литературе

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА КУРСОВЫХ РАБОТ

Особенности композиции «Песни о Роланде»

Тема любви в поэзии трубадуров.

Художественные особенности средневекового «византийского романа».

Любовная лирика Пьера де Ронсара.

Плеяда и ее значение для французской прециозной поэзии: Вуатюр, Бенсерад.

Идейно-художественные особенности драматургии П. Корнеля «второй манеры» («Родогуна»)

Генезис концепта «романтизм» в зарубежной литературе

Поэты «озерной школы» и их роль в развитии романтической поэзии.

Гердер и его роль в мировой литературе.
 Английский «готический роман». (Мэтьюрен и А. Редклиф)
 Английская «комедия реставрации» (Шеридан, Конгрив)
 Импрессионизм в поэзии – Поль Верлен.
 Трагедии Вольтера. (Проблема классицизма XVIII в.)
 Фарсовые традиции в «Тартюфе» и «Дон Жуане» Мольера
 Макферсон «Песнь Оссиана» и проблема предромантизма
 Творчество сестер Бронте и английский роман XIX в.
 Проблема «границы» в творчестве Ф. Купера.
 Фантастические новеллы Э. По их тематика и поэтика.
 Прерафаэлиты и прерафаэлитизм (Данта Габриэль Росетти, Суинберн)
 Художественное своеобразие романа «Гаргантюа и Пантагрюэль». (Концепт карнавала по М.М Бахтину)
 Жанр детектива в творчестве А. Конан-Дойла.
 Испанский пикарескный роман: -особенности сюжета и героя
 Просветительский идеал в романе Д.Дефо «Робинзон Крузо».
 Третья книга романа Д.Свифта «Путешествие Гулливера» и проблема английской сатиры XVIII в.
 «Штюрмерство» («Буря и натиск»), и его значение для немецкой литературы.
 Лирика Гете и проблема любовного идеала в немецкой поэзии.
 Гете «Страдание юного Вертера» и «Новая Элоиза» Ж-Н Руссо. (Сравнительный анализ)
 Лирика Шиллера.
 Драма Ф. Шиллера «Валенштейн» и проблема типического героя.
 Творчестве Г. Гессе и проблема востока в литературе XX в.
 Образ Жанны д'Арк у Вольтера и Шиллера (сравнительный анализ)
 Особенности изображения человека в романе Стерна «Сентиментальное путешествие».
 Английский экзистенциализм и творчество Айрис Мердок.
 Творчество Ю.О'Нилла и мифологический театр XX в.
 Творчество Д.Стейнбека и американский роман после 1945 г.
 «Магический реализм» в немецкой литературе после 1945 г. (Казак, Носсак)
 Б.Брехт, его драма «Галилео Галилей» – и проблема «неаристотельского театра»
 Петраркизм как новая поэтическая традиция.
 Английский театр от истоков до XVIII в (жанры, приемы сценической игры, театральная техника).
 « Романизированные биографии » А. Моруа и проблема жанра французского исторического романа XX в.
 Театр и драматургия во Франции в 30-е годы XX в. (« Картель » Ж. Дюллена и театр « Старая Голубятня »).
 Драматургия П. Клоделя и даосизм.
 Творчество Эмиля Ажара

Трансформация библейского мифа в романе Т. Манна « Иосиф и его братья ».
Творчество Поля Валери и проблемы эстетики.
Эксперименты Р.Кено (поэзия и проза)
Символизм в поэзии Р.М.Рильке (сб. «Друндинские элегии »).
Поэзия « чистого листа » С. Малларме.
Мир прозы Гюнтера Грасса.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДЛЯ СРС

Примерный перечень тем для СРС отмечен в тексте Программы звездочка (*)

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Средние века и Возрождение

Художественная литература

Бедье Ж. Тристан и Изольда

Вийон Стихотворение (любое издание)

Рабле Ф. Гаргантюа и Пантагрюэль

Шекспир В. Гамлет. Отелло. Кроль Лир. Малбет (перевод Б. Пастернака)

XVII-XVIII вв.

Корнель П. Сид.

Расин Ж. Андромаха Федра

Мольер Ж.-Б. Тартюф. Дон Жуан. Скупой. Мещанин во дворянстве.

Кальдерон П. Жизнь есть сон

Гёте Фауст

XIX в.

Байрон Д. Каин. Манфред

Диккенс Ч. Холодный дом

Теккереи У. Ярмарка тщеславия.

Уайльд О. Портрет Дормана Грея

Гюго В. Король забавляется.

Бальзак О. Папаша Горио

Санд П. Консуэло. Графиня де Рудольштадт.

Золя Э. Проступок аббата Муре.

Гофман Э.Т.А. Золотой горшок

Манн Т. Смерть в Венеции.

Рильке Р.М. Стихотворения. (любое издание)

XX век

Брект Б. Матушка Кураж и ее дети

Кафка Ф. Процесс

Хемингуэй Э. Фиеста (И восходит солнце). Прощай, оружие

Камю А. Посторонний. Чума

Сартр Ж.-П. Мухи

Мердок А. Дикая роза
Белль Т. Бильярд в половины десятки
Эко У. Имя Розы. Маятник Фуко
Ажар Э. Жизнь впереди
Маркес Г.Г. Сто лет одиночества

Учебная литература

История зарубежной литературы. Средние века. Возрождение (под ред. Алексеева М.П. и др., любое издание)
История зарубежной литературы XVII в. (под ред. Плавскина З.И., любое издание)
История зарубежной литературы XVIII в. (под ред. Плавскина З.И. любое издание)
История зарубежной литературы XIX в. (под ред. Плавскина З.И., любое издание)
История зарубежной литературы XX в. (под ред. Андреева Л.Г. М., 2000 г.)

Научная литература

Гуревич Н.Я. Категории средневековой культуры. М., 1984
Бахтин М.М. Творчество Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса – М., 1999.
Голенищев - Кутузов Н.И. Романские литературы. – М., 1975
Бояджиев Г.Н. Вечно прекрасный театр эпохи Возрождения М., 1973
Елистратова А.А. Английский роман эпохи Просвещения М., 1966
Соловьева Н.А. Английский предромантизм – М., 1987
Николюкин А.Н. Американский романтизм - М., 1968
Байрон и мировая литература – М., 1991
Андреев Л.Г. Жан-Поль Сартр и Свободное сознание и XX век.-М., 1994
Андреев Л.Г. Сюрреализм.- М., 1972
Андреев Л.Г. Импрессионизм. М.,1980
Косиков Г.К. От структурализма к постструктурализму.- М., 1998.
Филюшкина С.Н. Современный английский роман / Воронеж, 1988.

Авторы:

Людина О.Е., д.ф.н., профессор

Жапаркулова К.Ж., к.ф.н., ст.преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

МКShT 3302 МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН КӘСІБИ ШЕТЕЛ ТІЛІ

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШІКІР ЖАЗҒАНДАР: Абдраманова С.А., филология ғылымдарының кандидаты, Phd докторы, ҚМЭБИ профессоры; Смагулова Р.К., филология ғылымдарының кандидаты, ҚМЭБИ доценті.

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің тақырыптық жоспары
3. Пәннің мазмұны
4. Қолданылған әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Соңғы онжылдықта ықпалдастық үдерістердің қарқынды дамуы, кәсіби және академиялық алмасулардың өсуі, халықаралық ынтымақтастықтың нығаюы шет тілдік білім берудің жедел дамуына әсерін тигізіп отыр. Осы жағдайда шетел тілі заманауи тарихи кезеңде жаңа мемлекетті дамытудың басты қорын жасайтын қоғамның интеллектуалдық әлеуетін қалыптастыруда ықпалды құрал мәртебесіне ие болады.

Шет тілдік білім берудің алдында тұрған стратегиялық міндет қалыптасқан тілдік біліктіліктерді деңгейлік іріктеу технологиясы арқылы кадрлар даярлауды білікті түрде үлгілеу негізінде жақсарту және оларды Қазақстан Республикасының тұтас білім беру жүйесі кезеңдері бойынша мақсатты түрде бөлу болып табылады.

Осы міндеттің нәтижесі **мәдениаралық қатысым субъекті** ретінде анықталатын тұлғаның мәдениаралық қатысымға қабілеті ретіндегі **мәдениаралық біліктілігін** қалыптастырудың – жаңа соңғы нәтижесінен көрінетін шетел тілдерін оқытудың мақсатты құрылымдарын жаңарту болып табылады.

Қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық базисі отандық әдістеме ғылымында алғаш рет жасалған мәдениаралық қатысым теориясы саласындағы жалпылау мен топтастыру негізінде мәдениаралық қарым-қатынас теориясы мен танымдық-лингвомәдени әдіснамасынан тұратын «Шет тілдік және көп тілдік білім берудің танымдық-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы» (С.С. Құнанбаева) болып табылады. Танымдық-лингвомәдени әдіснама шет тілдік және көп тілдік білім берудің заманауи теориясының әмбебап тұжырымдамалық негізі ретінде оқытудың соңғы нәтижесіне қол жеткізудің үш деңгейлік жағдайында тілдік білім беру үдерісін үлгілеуге, тілдік білім берудің отандық халықаралық-бейімдік деңгей үлгілерін жасауға жаңа тұрғыда қарауды қамтамасыз етеді және оқу үдерісін ұйымдастыру практикасын түбегейлі өзгертеді.

Ұсынылып отырған бағдарлама тілдік білім берудің халықаралық үлгілерін Қазақстан Республикасының ұлттық жағдайларына қатысты бейімдеу нәтижесі болып табылады және төмендегідей ұстанымдарға негізделіп құрылған:

- **әдіснамалық ұстанымдар** жүйесі арқылы жүзеге асырылатын механизмдер: өз жиынтығында базалық негіз ретінде танымдық, тұжырымдамалық, коммуникативтік, әлеуметтік-мәдени, рефлексивті-дамытушы, тұтас білім беру жүйесін қалыптастырады және тұтас алғанда және оның құрамдас бөліктеріне (мақсатына, мазмұнына, әдістеріне, технологияларына, оқыту құралдарына) білім беру үдерісіне қойылатын талаптарды анықтайды, осылайша, оқытудың стратегиясы мен тактикасын да анықтайды;

- тілдік білім берудің біліктілік негізі және оны соңғы нәтиже сапасына

қарай бағалау;

- қатысымдық-функционалды бағыт;
- пәндік мазмұнды деңгейлік іріктеу және оқыту мен тілді меңгерудің белгіленген стандарттық типтік деңгейлері бойынша соңғы көрсеткіштері;
- саладан, тақырыптардан, тақырыпшалардан және қатынастың типтік жағдаяттарынан тұратын танымдық-лингвомәдени кешен түріндегі пәндік мазмұнының көрінісі;
- тілдік біліктілікті бағалаудың өлшемдік-параметрлік межесінің қалыптасқандығы және соның нәтижесінде тілді меңгерудің бірыңғай бақылау бағалау механизмін енгізу.

Шет тілінде білім берудің мақсаты мен міндеттері

1. «Мамандандырылған кәсіби шетел тілі» курсының мақсаты студенттердің шетел тілінде C1 деңгейіне сәйкес жоғары **базалық стандарттық деңгейінде** (III ұлттық стандартты деңгей – III -ҰС) білім беруде коммуникативті-мәдениаралық және кәсіби құзіреттілігін қалыптастыру.

2. Жалпыеуропалық құзіреттіліктер шкаласы (ЖЕК) бойынша A1, A2 деңгейлеріне сәйкес келетін (I-ҰС) минималді-жеткілікті деңгей жеке оқыту жоспарына сай (факультативті оқыту) меңгеріледі.

Мәдениаралық-қатысымдық біліктілік құрылымы білім беру біліктілігі сипатын бейнелейді және ана тілі мен шет тілі мәдениеті туралы ілімді, өз білімін практикалық қолданудың шеберлігі мен дағдысы бар күрделі тұлғалық білімді, сондай-ақ осы білімді, шеберлігі мен дағдысын жүзеге асыра алатын тұлғалық қасиет жиынтығын және ақырында, оларды өзге мәдениет өкілдерімен өзара әрекет барысында пайдаланудың практикалық тәжірибесін қамтиды. Мәдениаралық-қатысымдық біліктілік шетел тілі мен шет тілдік мәдениетті үйренудегі білім беру біліктілігі болып табылады, сонымен қатар, мәдениаралық-қатысымдық біліктілікті қалыптастыруда ақиқат шындықтың нысаны **әртүрлі мәдениет өкілдерінің қарым-қатынас үдерісі** болып табылады.

Мәдениаралық біліктілік құрамы төмендегідей біліктіліктермен анықталады:

-лингвомәдени, ұлттық тілдік сананыңлингвомәдени бейнесі мен менталитеті ретінде өз мәдениеті негізінде үйренушіде алғашқы «әлемнің концептуалды бейнесін» қалыптастырады;

- *әлеуметтік-мәдени*, үйренушіде басқа лингвосоциум әлемі мен концепті ретінде «екінші когнитивті сананы» және оның когнитивті жүйесінде әлем туралы білім мен «инофонды» тілге қатысты «екінші құрылым -білімді» қалыптастырады; Суббіліктіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілінің негізіндегі «берілген» - мәдениет пен «тілдік сана» негізінде қалыптасады.

- *когнитивті*, тілді сана үдерісінің және ой қалыптасуының ажырамас бір бөлігі ретінде қарастырады. Когнитивті суббіліктіліктің шоғырлануы когнитивті құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы

менталды құрылымдар ретінде пайда болады және онымен бірге табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып өзара әсерге түседі.

- *қатысымдық*, үйренушінің қатысымдық меуірінін жүзеге асырудың қабілеті мен дайындығы ретінде түсіндіріледі;

- *кәсіби-бағдарлы*, болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты сөйлеу және қатысымдық қызметінің барлық аспектілерінде шетел тілін кәсіби меңгеру ретінде айқындалады;

- *контентті-кәсіби*, аударма тіліне арналған (мәселе, пән бойынша жалпы аялық ақпарат, талқылауға апаратын жағдаят, болжамдық шешімдер) бастапқы мәтіннің пәндік мазмұнын бейнелейтін жаңа когнитивті лингвомәдени кешенді меңгеру ретінде түсіндіріледі;

Қойылған мақсат үлгіленген сөйлеу түрлері мен қатысым типтерін жүзеге асыратын қол жеткізілген деңгейдің дискрипторларында көрсетілген шетел тілін меңгерудің әр деңгейі тапсырмаларын орындау жолымен жүзеге асырылады.

Пәннің тематикалық жоспары

1-тақырып. «Қоғам, мемлекет және жеке тұлға

1-тақырыпша. ҚР және тілін оқып жатқан елдің мемлекеттік құрылымы

2- тақырыпша. Қазақстан Республикасы мен тілін оқып жатқан елдің ішкі және сыртқы саясаты

3- тақырыпша. Халықаралық лаңкестікпен күресуге Қазақстанның қосқан үлесі

2- тақырып. Экономикалық және әлеуметтік мәселелер

1- тақырыпша ҚР және тілін оқып жатқан елдегі демографиялық ахуал

2- тақырыпша Жастар мәселесі және еңбекпен қамту. Жұмыс іздеу. Еңбек шарты. Ұжымдағы ахуал. Жұмыссыздық

3- тақырыпша. Адам құқығы. Қылмыс пен жаза.

1-тақырып.Қоғам, мемлекет және жеке тұлға

1.ҚР және тілін оқып жатқан елдің мемлекеттік құрылымы

2.Қазақстан Республикасы мен тілін оқып жатқан елдің ішкі және сыртқы саясаты

3.Халықаралық лаңкестікпен күресуге Қазақстанның қосқан үлесі

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты мәдениетаралық-қатысым технологиялары арқылы жүзеге асырылады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың ауызша түрінде дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1.пікірсайыс клубы: Бірлескен білім беру бағдарламаларының артықшылығы мен отандық дипломның шетелде бағалануын» талқылайды.

2.дөңгелек үстел:ЕҚЫҰ өкілдері аймақтағы қауіпсіздік мәселелерін шешеді және шиеленісті жағдайды болдырмаудың амал-айласын жасайды.

Сайлау нәтижесінің дұрыстығын қамтамасыз ететін ҚР электронды сайлау жүйесінің ерекшелігін талқылайды

*3.Халықаралық конференция:*ҚР және тілін оқып жатқан елдердің мемлекеттік құрылымының ұқсастықтары мен айырмашылықтарын талқылайды.

Шетел тілінің әртүрлі мәдениет өкілдері арасында төзімділік пен өзара түсіністік қалыптастырудағы рөлі

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін:

1.«Біз, Қазақстан балалары- жер бетінде татулық болуын қолдаймыз»,«Академиялық алмасу бағдарламасы бойынша шетелде білім алып жатырсыз, екі елдің бағдарламаларына жазбаша түрде екі бағдарламаның артықшылықтары мен кемшіліктерін көрсетіп, салыстырмалы талдау жасаңыз» тақырыптарына *мақала* жазыңыз.

2.*Эссе:*Жеке тұлғаны қалыптастырудағы қоғамның рөлі» атты тақырыпқа эссе жазу.

2-тақырып. Экономикалық және әлеуметтік мәселелер

1.ҚР және тілін оқып жатқан елдегі демографиялық ахуал.

2.Жастар мәселесі және еңбекпен қамту. Жұмыс іздеу. Еңбек шарты. Ұжымдағы ахуал. Жұмыссыздық.

3. Адам құқығы. Қылмыс пен жаза.

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты мәдениетаралық-қатысым технологиялары арқылы жүзеге асырылады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың ауызша түрінде дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1.пікірсайыс клубы; Ауылдық жердегі жас мамандарды еңбекпен қамту мәселелерін талқылайды.

2.дөңгелек үстел:ҚР және тілін оқып жатқан елдегі демографиялық ахуалдың ерекшеліктерін талқылайды.

3.Халықаралық конференция: Гендерлік теңсіздік, отбасындағы зорлық мәселелерін талқылайды.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін:

1.*Эссе:*«Балалар құқығының қорғалуы. Балалардың зорлықтан қауіпсіз болуы қамтамасыз етілген бе?»

2.«Не себептен бітіруші түлектер алып шыққан мамандықтарына сәйкес жұмысқа тұрмайды? Оның себептері мен шешілу жолдары» атты тақырыпта өз ойыңызды жазып білдіріңіз.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Закон об образовании РК, № 389-13 РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М., Аркти – 2000.
7. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
8. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
9. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
10. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
11. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМОиМЯ, Алматы, 2001.
12. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АҚД Алматы, 2000.
13. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
14. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
15. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
16. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Құрастырушылар:

Сопиева Б.А., ф.ғ.м., аға оқытушы

Медешова Н., оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

**SPIYa 3302 СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**

по специальности бакалавриата
5B021000-Иностранная филология

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Абдраманова С.А., кандидат филологических наук, доктор Phd, профессор КИМЭП; Смагулова Р.К., кандидат филологических наук, доцент КИМЭП.

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Тематический план дисциплины
3. Содержание дисциплины
4. Список использованной литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Интенсивно развивающиеся в последние годы интеграционные процессы, рост профессиональных и академических обменов, углубление международного сотрудничества стимулировали поступательное развитие иноязычного образования. В этих условиях иностранный язык приобретает статус действенного инструмента формирования интеллектуального потенциала общества, который становится на современном историческом этапе одним из главных ресурсов развития нового государства.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам, проявляющихся в новом конечном результате – формировании **межкультурной компетенции** как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемого как **субъект межкультурной коммуникации**.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования является впервые разработанная в отечественной методической науке «Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования» (С.С.Кунанбаева), состоящего из когнитивно-лингвокультурологической методологии и теории межкультурной коммуникации на основе обобщения и укрупнения имеющихся наработок в области теории межкультурной коммуникации. Когнитивно-лингвокультурологическая методология как универсальная концептуальная основа современной теории иноязычного и полиязычного образования обеспечивает новационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия уровням достижения конечного результата обученности и существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Предлагаемая программа является результатом адаптации международной модели иноязычного образования применительно к национальным условиям Республики Казахстан и построена на следующих принципах:

- реализационного механизма через систему **методологических принципов:** когнитивного, концептуального, коммуникативного, лингвокультурного, социокультурного, рефлексивно-развивающего, как базовых основ формирующих целостную образовательную парадигму и в своей совокупности определяющих требования к образовательному процессу в целом и к отдельным его составляющим (целям, содержанию, методам, технологиям,

- средствам обучения), определяя, таким образом, стратегию и тактику обучения;
- компетентностной базируемости языкового образования и ее оценки по качеству конечного результата;
 - коммуникативно-функциональной направленности;
 - уровневой ранжированности предметного содержания и конечных показателей по выделенным стандартизированным типовым уровням обученности и владения языком;
 - представленность предметного содержания в виде когнитивно-лингвокультурологических комплексов, состоящих из сфер, тем, субтем и типовых ситуаций общения;
 - разработанность критериально-параметровой шкалы измерения языковой компетенции и введения на ее основе единого контрольно-оценочного механизма владения языком.

Цели и задачи иноязычного образования

1. **Цель** курса обучения **«Специализированный профессиональный иностранный язык»** состоит в формировании *межкультурно-коммуникативной и профессиональной компетенции* студентов в процессе иноязычного образования с уровня сверх-базовой стандартности (III национальный стандартный – III -НС), соответствующий уровням C1 ОЕК
2. Минимально-достаточный уровень, (I-НС) соответствующий уровням A1, A2 Европейской шкалы компетенций (ОЕК) осваивается по индивидуальному графику обучения (факультативное обучение).

Структура *межкультурно-коммуникативной компетенции* отражает характер образовательной компетенции и представляет собой *сложное личностное образование, включающее знания о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качеств личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, и, наконец, практический опыт их использования в ходе взаимодействия с представителями иной культуры*. Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является ***процесс общения представителей различных культур***.

Состав межкультурной компетенции определяется набором следующих компетенций:

- *лингво-культурологической*, формирующей у обучаемого первичной «концептуальной картины мира» на базе своей культуры, как лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета;
- *социо-культурологической*, формирующей у обучаемого «вторичного когнитивного сознания» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний»,

соотносящихся со знаниями о мире и языком «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» – культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

- *когнитивной*, обеспечивающей формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

- *коммуникативной*, трактуемой как способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения;

- *профессионально-ориентирующей*, интерпретирующееся как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности, которое напрямую связано с технологией будущей профессиональной деятельности;

- *контентно-профессиональной*, трактуемое как овладение новыми когнитивными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для языка перевода (проблема, общая фоновая информация по предмету, ситуация, вызвавшая обсуждение, предполагаемые решения);

Поставленная цель достигается путем решения задач каждого уровня овладения иностранным языком, отраженных в дескрипторах достигаемого уровня, реализуемых в моделируемых формах речи и типах коммуникаций.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН

Тема 1. Политика, гражданин и государство

Субтема 1 . Государственное устройство страны изучаемого языка (СИЯ) и РК

Суб тема 2. Внутренняя и внешняя политика СИЯ и Казахстана

Суб тема 3. Вклад Казахстана в борьбу с международным терроризмом»

Тема 2. Социальные и экономические проблемы.

Субтема1 Демографическая ситуация в СИЯ и РК

Субтема 2 Проблемы молодежи и трудоустройства. Поиск работы. Трудовой договор. Атмосфера в коллективе. Безработица

Субтема3. Права человека. Преступление и наказание

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1. Общественно-политическая сфера общения

1. Государственное устройство страны изучаемого языка (СИЯ) и РК

2. Внутренняя и внешняя политика СИЯ и Казахстана

3. Вклад Казахстана в борьбу с международным терроризмом

Предлагаемые темы реализуются через технологии межкультурной компетенции как типовые ситуации, обсуждения, диспуты, проектные работы,

игровые технологии, дебаты, круглый стол.

Для развития МК в **устных формах** коммуникации предлагается обсуждение по нижеследующим темам (как пример):

1. *Дебатный клуб* :обсуждают преимущества совместных образовательных программ и конвертируемость отечественных дипломов зарубежом.

2. *Круглый стол*:Представители ОБСЕ решают проблемы безопасности в регионе и разрабатывают стратегии по предотвращению конфликтных ситуаций.

Обсуждают специфику электронной выборной системы РК в обеспечении объективности результатов голосования.

3. *Международная конференция*: обсуждают сходства и различия Государственного устройства СИЯ и РК с целью выявления преимуществ и недостатков существующих систем

Роль ИЯ как средства в установлении толерантности взаимопонимания между представителями различных культур.

Для развития МК в **письменных формах** коммуникации:

1. Напишите *статью* на тему: «Мы, дети Казахстана – за мир на земле», «Вы находитесь зарубежом по обменной программе, в письменном виде сделайте сравнительный анализ программам двух стран, преимущества и недостатки»

2. *Эссе* на тему: «Роль общества в формировании личности».

Тема 2. Социальные и экономические проблемы

1. *Демографическая ситуация в СИЯ и РК*

2. *Проблемы молодежи и трудоустройства. Поиск работы. Трудовой договор. Атмосфера в коллективе. Безработица*

3. *Права человека. Преступление и наказание*

Предлагаемые темы реализуются через технологии межкультурной компетенции как типовые ситуации, обсуждения, диспуты, проектные работы, игровые технологии, дебаты, круглый стол.

Для развития МК **устных формах** коммуникации предлагается обсуждение по нижеследующим темам (как пример):

1. *Дебатный клуб*:обсуждают проблемы трудоустройства молодых специалистов в сельской местности.

2. *Круглый стол*:обсуждают особенности демографической ситуации в СИЯ и РК.

3. *Международная конференция*: обсуждаются проблемы гендерного неравенства, насилия в семье.

Для развития МК в **письменных формах** коммуникации:

1. *Эссе*: «Защита прав детей. Защищены ли они от насилия?

2. Изложите Ваше мнение: «Почему выпускники не трудоустраиваются по специальности? Причины и пути их решения.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Закон об образовании РК, № 389-13 РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М., Аркти – 2000.
7. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
8. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
9. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
10. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
11. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции КазГУМОиМЯ, Алматы, 2001.
12. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
13. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеευропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
14. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
15. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
16. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Составители:

Сопиева Б.А., м.ф.н., ст. преподаватель
Медешова Н., преподаватель

Қосымша А

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ШЕТЕЛ ТІЛІ (ЕКІНШІ)

5B021000-Шетел филологиясы
бакалавриат мамандығы бойынша

6 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШКІР ЖАЗҒАНДАР: Темиргалиева С.З., п.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ, Закирова Г.Д., п.ғ.к., Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B021000-Шетел филологиясы бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Курс құрылымы
3. Пәннің мазмұны және тілдерге қорытынды бақылауда қойылатын талаптар
4. Ұсынылатын әдебиеттер

ТҮСІНІК ХАТ

Қазақстанның заманауи әлеуметтік, экономикалық және саяси өміріндегі ықпалдастық үдерістері, халықаралық ынтымақтастықта Қазақстанның белсенділігі шеттілдік білім берудің маңызын арттырып отыр.

Қазақстанның Болон процесіне қатысуы халықтың кәсіби және академиялық ұтқырлығы үшін үлкен мүмкіндіктер ашып отыр, ал бұл бірнеше шетел тілдерін халықаралық қауымдастық мойындаған деңгейде білуді әрі Қазақстан Республикасының қазіргі қоғамдық қажеттіліктерін өтеуді міндеттейді. Бұл орайда **«шет тілдік білім берудің алдында тұрған негізгі стратегиялық міндет қалыптасқан тілдік біліктіліктерді деңгейлік іріктеу технологиясы арқылы кадрлар даярлауды білікті түрде үлгілеу негізінде жақсарту және оларды Қазақстан Республикасының тұтас білім беру жүйесі кезеңдері бойынша мақсатты түрде бөлу болып табылады» (С. Құнанбаева).** Осы міндеттің шешімі мәдениаралық қатысым субъектісі ретінде анықталатын тұлғаның мәдениаралық қатысымға қабілеті ретіндегі мәдениаралық біліктілігін қалыптастыру болып табылады. Шетел тілі мен шеттілдік мәдениетті үйренуде мәдениаралық-қатысымдық біліктілік білім беру біліктілігі болып табылады, сонымен қатар, мәдениаралық-қатысымдық біліктілікті қалыптастыруда ақиқат шындықтың нысаны әртүрлі мәдениет өкілдерінің қарым-қатынас үдерісі түрінде айқындалады.

Мәдениаралық біліктілік құрамын лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, когнитивті, қатысымдық, кәсіби-бағдарлы, контентті-кәсіби, арнайы кәсіби біліктіліктер құрайды. *Лингвомәдени біліктілік* үйренушінің өз мәдениеті негізінде алғашқы «әлемнің концептуалды бейнесін» ұлттық тілдік сананың лингвомәдени бейнесі мен менталитеті ретінде қалыптастыруға негізделеді. *Әлеуметтік-мәдени біліктілік* үйренушіде басқа лингвосоциум әлемі мен концепті ретінде «екінші когнитивті сананы» және оның когнитивті жүйесінде әлем туралы білім мен «инофонды» тілге қатысты «екінші құрылым-білімді» қалыптастырады. Біліктіліктің бұл түрі төл мәдениеті мен ана тілінің негізіндегі «берілген» - мәдениет пен «тілдік сана» негізінде қалыптасады. *Когнитивті біліктілік* тілді сана үдерісінің және ой қалыптасуының ажырамас бір бөлігі ретінде қарастырады. Когнитивті біліктіліктің шоғырлануы когнитивті құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы менталды құрылымдар ретінде пайда болады және онымен бірге табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып өзара әсерге түседі. *Қатысымды біліктілік* үйренушінің қатысымдық емеурінін жүзеге асырудың қабілеті мен дайындығы ретінде түсіндіріледі. *Кәсіби-бағдарлы біліктілік* болашақ кәсіби қызметпен тікелей байланысты сөйлеу және қатысымдық қызметінің барлық аспектілерінде шетел тілін кәсіби меңгеруі ретінде айқындалады. *Контентті-кәсіби біліктілік* аударма тіліне арналған (мәселе, пән бойынша жалпы аялық ақпарат, талқылауға апаратын жағдаят, болжамдық шешімдер) бастапқы

мәтіннің пәндік мазмұнын бейнелейтін жаңа когнитивті лингвомәдени кешенді меңгеру ретінде түсіндіріледі. *Арнайы кәсіби біліктілік* кәсіби-мәнді мәселелердің кең ауқымы бойынша еркін кәсіби қатынасты жүзеге асыратын қабілет пен дағды ретінде қарастырылады.

Шеттілдік білім берудің стратегиясының жаңарып толығу кезеңінде *екінші шетел тілінің* статусы да өзгеріп, оны меңгерудің жаңа талаптары енгізілуде. Шетел тілі (екінші) курсының *мақсаты* тілдік мамандықтардың студенттерінің мәдениаралық біліктілігін базалық стандарттылық деңгейінде (I ұлттық стандартты деңгей) қалыптастыру болып табылады. Көзделген бұл мақсат әр деңгейдің дескрипторларында көрсетілген шетел тілін меңгерудің міндеттерін жүзеге асыру арқылы қалыптасады.

Бағдарлама шеттілдік білім берудің қазіргі отандық теориясы мен практикасына сай және осы мамандық бойынша мамандар даярлайтын университеттер, институттар мен факультеттерге арналған.

Курс құрылымы мен шетел тілдерін оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісіне қысқаша сипаттама

«Шетел тілі (екінші)» пәнін оқып меңгеруге 6 кредит бөлінеді, олар 270 сағат көлемінде оқу сабақтарынан, ОСӨЖ және СӨЖ тұрады. Көрсетілген сағаттар шетел тілдерін оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісінің деңгейлеріне бөлінеді, олар студенттердің тілдік дайындығын ұлттық және халықаралық стандартқа сай қамтамасыз етеді.

1 курс (3 кредит) - I ұлттық стандартты деңгей / A1-1 ЖЕК

2 курс (3 кредит) - I ұлттық стандартты деңгей / A1-2/ A2 ЖЕК

I ұлттық стандартты деңгей

I ұлттық стандартты деңгей студенттерді **әлеуметтік-тұрмыстық** және **әлеуметтік-мәдени** сынды екі ая бойынша қатысымға даярлауды көздейді. Әр қатысым аясы тақырыптар мен тақырыпшалар жиынтығынан тұрады, олар типтік жағдаяттармен қатар оқытылып отырған тілдердің мәдени ерекшеліктеріне сай құрылады. A1 деңгейінің талабына сай тіл үйренуші күнделікті қарым-қатынас процесіне жеткілікті лингвистикалық біліктілігін қалыптастыруы қажет. Ол жеке өміріне, отбасына, қоршаған ортасына қатысты жекелеген сөздер мен негізгі сөйлемдерді естіп түсіне алуы қажет. Оқу процесінде таныс жалқы есімдерді, жарнамаларда, афишаларда, плакаттарда бейнелеген қарапайым сөздер мен сөйлемдерді түсіне алуы керек. Дайындалған сөйлеу шеңберінде қысқа сұрақтар қою арқылы қарапайым диалог құруға күзіретті болуы шарт. Қысқа хабарлама (ашық хат мәтінін, электронды хат) жаза алуы қажет.

A2 деңгейінде білім алушының лингвистикалық біліктілігін қалыптастыру талаптары өзгереді, күнделікті қарым-қатынасқа қажетті тақырыптар мен жағдаяттардың саны ұлғаяды. Бұл деңгейде білім алушы жиі

қолданылатын сөздер мен жеке фразаларды ғана емес, сонымен қатар өзіне қатысты тақырыптар шеңберінде көлемді айтылымдарды және радиодан берілетін, әуежайлар мен вокзалдардағы қарапайым хабарламаларды да түсінуі қажет. Оқылым барысында қысқа, қарапайым мәтіндердің, хабарландырулардың, проспектілер мен ас мәзірлерінің, автобустар мен пойыздар кестелерінің, жеке қысқа хаттардың, электрондық хабарламалардың мазмұнын түсіне алуы шарт. Ақпарат алмасу мақсатымен өзіне таныс тақырыптар мен іс-әрекет түрлері аясында қажетті типтік жағдаяттарда қатысым жасай алуға, өз отбасын, тұрмыстық жағдайын, оқуын сипаттауға құзіретті болуы қажет. Қарапайым жеке хат, автобиография жаза алуы керек.

Пәннің мазмұны, тілдерге қорытынды бақылауда қойылатын талаптар, біліктіліктердің қалыптасу деңгейінің өлшемдері

Курс мазмұны әр деңгейге бөлінген тақырыптық жиынтық бойынша қатысым жағдаяттарында қатысымдық мақсаттарды жүзеге асыруды қамтамасыз ететін әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби аялар мен тілдік материалдар негізінде құрылған тақырыптар мен тақырыпшалар тізбегінен тұрады. Бағдарламада ұсынылған әр тілге қойылатын қорытынды бақылаудың талаптары көрсетілген деңгей бойынша жалпыевропалық біліктіліктер мен халықаралық емтихандардың талаптарымен бірдей. Қатысымдық іс-әрекеттің продуктивті түрлеріне қойылатын жалпы талаптар: 1) қатысымдық емеуріннің жүзеге асуы 2) айтылымның логикалық-құрылымдық біртұтастылығы 3) сөйлеудің пәндік мазмұнын меңгеру 4) тілдің лингвомәдени нормасына сәйкестік 5) сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы. Біліктіліктердің қалыптасу деңгейінің өлшемдері оптималды, жоғары, орта, төмен сияқты төрт деңгейде жүзеге асырылады, олардың әрқайсысы пайыздық мөлшерде халықаралық бағалаумен теңдей.

Ағылшын тілі

I ұлттық стандартты деңгей

A1

Themes

Hello everybody: Countries, Everyday objects

Meeting people: The family, Food and drink

The world of work: Jobs, Description of appearance

Take it easy: Leisure activities, Entertainment places

Where do you live? : Rooms, Household goods

Then and now: How long ago? Relationships

Bigger and better: City and country, Clothes

Life is an adventure: Weather conditions

Grammar

Verb “to be”

Possessive adjectives

Comparative and superlative adjectives

Articles: a/an, definite/indefinite

Present simple, Past simple, Irregular verbs

Present continuous, Present perfect

There is/ there are

Some and any

This/that/these/those

Examination content

Reading and Writing (50 minutes)

In the Reading and Writing paper students are expected to complete 8 tasks which require them to answer questions about extracts from authentic reading material and complete a short writing task (writing a postcard, a thanking letter) . This paper is weighted to 50% of the total.

Listening (approximately 20 minutes including time for completion of answer sheets)

In the Listening Test students are expected to complete five tasks based on audio-taped input requiring them to follow short spoken exchanges. This paper contributes 25% of the total.

Speaking minutes) There are two parts to the test. Students are expected to answer questions about themselves and to talk to each using stimulus material. The Speaking Test is weighted to 25% of the total.

A2

Themes

The way we live: Describing countries, Daily life

Let's go shopping: Buying things, Prices and shopping

Tell me! What's it like? : Talking about towns, Money

Celebrities: Famous couples, Band and music

Jobs, Travelling abroad

Things that changed the world: New inventions, Plants that changed the world

Love you and leave you: A love story, Arguments in families

Grammar

Present simple, Past simple,

Present Continuous, Past Continuous

Present Perfect and Past Simple

Present Perfect Continuous

Modal verbs

Have/have got

A few / little/ a lot of, much/many

Adjectives comparative, use of “than” and definite article

Adjectives superlative, use of definite article

Adverbial phrases of time, place and frequency, including word order

Adverbs of frequency

Possessives, use of 's, s'

Prepositional phrases (place, time and movement)

Prepositions of time: on/in/at

Verb + ing/infinitive: like/

Zero and 1st conditional

Reported statements

Examination content

Reading and Writing (1 hour and 10 minutes)

In the Reading and Writing paper students are expected to complete 8 tasks which require them to answer questions about genuine texts or extracts from authentic reading material and complete a short writing task.

This paper is weighted to 50% of the total.

Listening (approximately 30 minutes including time for completion of answer sheets).

In the Listening Test students are expected to complete five tasks based on audio-taped input requiring them to follow short spoken exchanges and extract specific information.

This paper contributes 25% of the total.

Speaking (8 to 10 minutes per pair of students)

There are two parts to the test. Students are expected to answer questions about themselves and to talk to each using stimulus material.

The Speaking Test is weighted to 25% of the total.

Француз тілі

I ұлттық стандартты деңгей

A1

Thématiques

Rencontres formelles ou informelles avec ou sans présentation;

Administration (poste, hôpital);

Inscription (banque, téléphonie...);

L'entourage; Les loisirs; Le temps libre;

Les vacances, le tourisme;

Rendez-vous formels et informels;

Moyens de communication : téléphonie, e-mail;

Le rythme quotidien des Français;

La biographie; Le météo; Le transport;

Les achats, l'alimentation.

Contenus grammaticaux

Présent de l'indicatif

-les verbes les plus courants comme être, avoir, venir , habiter

-verbes à une base

-aller, faire

-jouer de, jouer à

- verbes à deux bases

-verbes à trois bases

Verbes pronominaux (2)

Futur proche

Passé composé (1): être et avoir

Pronoms sujets Tu/vous

Pronom neutre tout

Pronoms toniques

Provenance: venir de pays/villes

Prépositions (en, à)

Prépositions (chez, à, de)+ articles contractés (au, du)

Prépositions de localisation : près de, dans, sur...

Adjectifs de nationalité: genre et nombre

Adjectifs: genre, nombre et place dans le groupe nominal (1)

Adjectifs démonstratifs

Articles définis; l'élision

Partitifs

Omission de l'article

Articles indéfinis

Forme négative: ne...pas

Questions :

- intonatives

mots interrogatifs (où, qui, quel, comment)

- mots interrogatifs (combien, pourquoi, quand)

- est-ce que...? qu'est-ce que...comme...?

Présentatifs: c'est, ce sont, voici, voilà

Infinitif après aimer

Infinitif après pouvoir, vouloir

Donner et comprendre une réponse affirmative portant sur une question négative

Conditionnel de politesse: pouvoir, vouloir

Exprimer la présence et l'absence: il y a , il n'y a pas

Quelqu'un, quelque chose, quelque part

Quelqu'un/Personne de + adjectif

Quelque chose/Rien de + adjectif

Négation: ne...rien/rien...ne, ne...personne/personne...ne, nulle...part,

ne...aucun/aucun...ne, rien, aucun

Exprimer l'appartenance

Exprimer le moment: de...à, jusqu'à, le+date

Adverbes de temps

Adverbes de lieu

On

Expression de l'ordre : infinitif

Devoir, il faut+infinitif

Quantité: beaucoup (de), peu (de)

Modes de quantification : poids, capacité...

Forme négative: ne...pas de

Nature des épreuves

Compréhension de l'oral (20 min.)

Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur trois ou quatre très courts documents enregistrés (2 écoutes)

Compréhension des écrits (30 min.)

Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur quatre ou cinq documents écrits ayant trait à des situations de la vie quotidienne

Production écrite (30 min.)

Epreuve en deux parties:

-compléter une fiche, un formulaire

-rédiger des phrases simples (cartes postales, messages, etc.) sur des sujets de la vie quotidienne)

Production orale (5 à 7 min., préparation 10 min)

Epreuve en trois parties:

-entretien dirigé

-échange d'information

dialogue simulé

A2

Thématiques

Souvenirs; Biographie; Histoire; Arts; Le monde du travail; Le rythme quotidien des Français dans le monde du travail; Santé; Gastronomie; Les nouvelles technologies, l'innovation; La publicité; L'actualité; La France.

Contenus grammaticaux

Passé composé: verbes pronominaux

Imparfait

Opposition Présent/Imparfait/Passé composé

Fréquence: toujours, souvent, quelquefois, x fois par jour...

Indicateurs chronologiques dans le passé: il y a, cela/ ça fait...que, depuis..., pendant...

Négation: ne...pas encore, ne...jamais

Les modalités d'expression du futur: présent, être sur le point de, futur simple/futur proche

Indicateurs chronologiques dans le futur: dans, pendant...

Passé récent
 Présent progressif
 Si + présent, present
 Si + présent, future
 Modes de quantification
 Quantité définie ou indéfinie
 Adverbes de qualité, de quantité, d'intensité
 Adverbes en -ment
 Adjectifs utilisés comme adverbes
 Prépositions de localisation
 Verbes suivis d'un complément
 Verbes suivis de 2 compléments
 Pronoms compléments directs et indirects
 Comparatifs: plus/moins+adjective
 Conseil: conditionnel présent
 Expression de l'ordre: impérative + pronoms compléments
 Cause: parce que, comme, puisque, à cause de, grâce à
 But: pour + infinitive
 Restriction: ne...que
 Négation: ne...ni...ni
 La notion d'exception (sauf, excepté, en dehors de...)
 Pronoms relatifs simples: qui, que, ou et don't
 Comparatif ; Superlatif
 La similitude: comme, le même
 Le discours rapporté au présent: la phrase déclarative, la phrase interrogative, la phrase impérative
 Ponctuation

Nature des épreuves

Compréhension de l'oral (25 min.)
 Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur trois ou quatre très courts documents enregistrés ayant trait à des situations de vie quotidienne (2 écoutes)
 Compréhension des écrits (30 min.)
 Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur trois ou quatre documents écrits ayant trait à des situations de la vie quotidienne
 Production écrite (45 min.)
 Rédaction de deux brèves productions écrites (lettre amicale ou message):
 -décrire un événement ou des expériences personnelles
 -écrire pour inviter, remercier, s'excuser, demander, informer, féliciter
 Production orale (6 à 8 min., préparation 10 min)
 Epreuve en trois parties:
 -entretien dirigé
 -monologue suivi
 -exercice en interaction

Неміс тілі

I ұлттық стандартты деңгей

A1

Themen

Erste Kontakte: Sich und andere vorstellen; Telefonieren; Rechnen; Beruf und Herkunft angeben

Essen und Trinken: Essgewohnheiten beschreiben; Im Restaurant bestellen und bezahlen; Komplimente und Reklamationen bei Tisch; Lebensmittel einkaufen; Einladen; Die Speisekarte

Wohnen: Wohnungen beschreiben; Einrichtungsgegenstände kommentieren; Postkarte, E-Mail schreiben

Orientierung in der Stadt: Orte angeben; den Weg beschreiben

Freizeit: Uhrzeit, Tagesablauf beschreiben, Termine vereinbaren, Tätigkeiten beschreiben, Arbeit und Freizeit

Grammatik

Aussagesatz

Wort –und Satzfrage

Imperativ „Sie“,

Konjugation Präsens

Artikel, Negation, Possessivartikel

Akkusativ

Verben mit Vokalwechsel, Modalverb „möchten“

Trennbare Verben, Modalverbe „können“, „müssen“, „dürfen“

Demonstrativpronomen, Indefinitpronomen, Ortsangaben.

Die Reflexivverben

Wechselpräpositionen

Perfekt

Testformat

Schriftliche Prüfung

Hören. ca.20 Minuten (je nach Länge der Tonaufzeichnung).

Der Test hat drei Teile. Gespräche, Durchsagen, Ansagen am Telefon.

Lesen und Schreiben

Für die beiden Testteile sind insgesamt 45 Minuten vorgesehen.

Lesen besteht aus drei Teilen. E-Mails, Kurzbriefe, Kleinanzeigen, Schilder, Aushänge.

Schreiben besteht aus zwei Teilen. Formular, kurze Mitteilung

Mündliche Prüfung (15 Minuten)

- Sich vorstellen
- Um Informationen bitten und Informationen geben
- Bitten formulieren und darauf reagieren.

A2

Themen

Unterwegs : Faszination Bahnhof; Reise Orte; Berlin :Berliner Luft; An der Mauer; Potsdamer Platz

Zusammen Leben: Familie; Generationen; Freunde

Fremde: In die Fremde gehen; In der Fremde leben; Bekannt und Unbekannt

Medien im Alltag: Bürokommunikation

Was ist Heimat ?

Herzlichen Glückwunsch : Einladung ; Feste feiern

Grammatik

Die Präpositionen mit dem Dativ, dem Akkusativ, dem Genitiv

Personalpronomen „man“ „es“

Adjektive : Komparativ ;

Modalverben „sollen“ „wollen“ und „mögen“

Das Präsens Passiv.

Infinitiv mit *um....zu*;

Die Satzreihe

Objektätze

Testformat

Schriftliche Prüfung

Hören. ca.20 Minuten.

Der Test hat drei Teile. Ansagen am Telefon. Informationen aus dem Radio.

Gespräche

Lesen und Schreiben

Für die beiden Testteile sind insgesamt 50 Minuten vorgesehen.

Lesen besteht aus drei Teilen. Schilder, Aushänge, Zeitungsmeldung, Anzeigen.

Schreiben besteht aus zwei Teilen. Formular, kurze Mitteilung. Minuten

Mündliche Prüfung (ca.15 Minuten)

- Sich vorstellen
- Ein Alltagsgespräch führen
- Etwas aushandeln.

Итальян тілі

I ұлттық стандартты деңгей

A1

Tematiche di comunicazione

I colori, Il cibo, Gli stati d'animo, La casa, Gli animali, Le forme, I numeri, Gli elementi naturali, Il paesaggio, mestieri e professioni, Il corpo umano, Gli oggetti della classe, elementi urbani

Contenuti morfo-sintattici

- Presentazioni – Scusa! Ciao, come stai? Da dove vieni? Grazie!
- Alfabeto – Scusi, come si scrive?
- Il plurale dei nomi

- L'articolo determinativo e indeterminativo
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi essere e avere
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi regolari in -are: Parlare
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi regolari in -ere: Leggere
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi regolari in -ire: Dormire
- Connettori testuali – Congiunzioni
- Passato prossimo: gli usi degli ausiliari essere e avere
- Imperfetto e passato prossimo – Come si usano
- Futuro e condizionale – Coniugazione dei verbi
- Futuro e condizionale – Come si usano

Grammatica essenziale

- Articoli determinativi
- Articoli indeterminativi
- Articoli partitivi
- Aggettivi possessivi
- Maschile
- Plurale maschile
- Femminile
- Plurale femminile
- Plurale di frasi
- Aggettivi – colori
- Aggettivi – contrari
- Essere e avere
- Indicativo presente verbi regolari
- Presente dei verbi irregolari
- Presente dei verbi riflessivi
- Interrogativi
- Stare + gerundio
- Stare per + infinito
- Passato prossimo
- Passato prossimo – ausiliare
- Passato prossimo dei verbi riflessivi
- Verbi con entrambi gli ausiliari
- Participio passato
- Preposizioni semplici
- Preposizioni semplici di luogo
- Preposizioni semplici di tempo
- Futuro semplice
- Imperativo informale

A2

Contenuti tematici

La famiglia, I paesi, Le nazionalità, I desideri, Le vacanze, Il futuro e i desideri,

Oggetti di lavoro, Oggetti d'infanzia, Il mare e la montagna, Attività ricreative, Gli hobbies.

Grammatica essenziale

- Aggettivi di nazionalità
- Verbo *vedere*
- Lessico: • Casa / • Verbi della cucina / • Giornali
- Versi degli animali
- Articoli e preposizioni
- Pronomi diretti
- Pronomi indiretti
- Pronomi diretti e indiretti
- Ausiliare al passato prossimo dei verbi *dovere-potere-volere*
- Futuro semplice
- Indicativo imperfetto
- Imperfetto o passato prossimo
- Condizionale semplice
- Verbo *piacere*
- Verbi impersonali
- Preposizioni semplici e articolate
- Preposizioni *di* e *da*
- Numeri
- Interrogativi
- *Quello, buono*

Test di livello

Comprensione orale – 15 minuti; risposta a domande multiple su brevi audio di livello A2 ;

Comprensione scritta- 30 minuti; risposta a domande aperte e/o multiple su due testi narrativi di livello A2 di circa 200 parole cadauno.

Prova di strutture morfo-sintattiche – 15 minuti; risposta a domande multiple su elementi morfo-grammaticali.

Produzione scritta – 20 minuti; scrittura di un tema di 50-70 parole, su una delle tematiche affrontate in classe.

Produzione orale:

Monologo- 2 minuti ; il candidato parla di una delle tematiche di livello base;

Dialogo – 4 minuti; i candidati sviluppano un breve dialogo su tematiche di base.

Испан тілі

I ұлттық стандартты деңгей

A1

Contenido funcional

Información general

Identificar personas, lugares y objetos

Describir personas, lugares, objetos y estados
 Comparar personas, objetos, lugares, situaciones y acciones
 Expresar motivos para estudiar español
 Referirse a acciones habituales o del momento presente
 Opiniones
 Expresar y pedir opiniones sobre alguien o algo
 Expresar y preguntar por acuerdo y desacuerdo
 Corroborar y negar información ajena (¿No es verdad? ¿Tú crees?)
 Conocimiento y grado de certeza
 Expresar conocimiento y desconocimiento
 Sentimientos, deseos y preferencias
 Expresar y preguntar por gusto y agrado
 Expresar y preguntar por satisfacción y deseo
 Expresar y preguntar preferencias
 Expresar y preguntar por deseo y necesidad
 Peticiones
 Pedir algo en un establecimiento público
 Preguntar por el precio de un objeto
 Usos sociales de la lengua
 Saludar y despedirse
 Presentar a alguien y reaccionar al ser presentado
 Felicitar y dar las gracias
 Control de la comunicación oral
 Señalar que no se entiende
 Solicitar la repetición de lo dicho
 Verificar que se ha comprendido lo dicho
 Deletrear y solicitar que se deletree
 Solicitar que se escriba algo
 Preguntar por una palabra o expresión que no se conoce o que se ha olvidado
 Pedir a alguien que hable más despacio o más alto.

Contenido gramatical

Alfabeto Sustantivos
 Género: reglas de diferenciación del género por la terminación. Casos especiales más frecuentes. El género de sustantivos referidos a personas (profesión, parentesco, etc.)
 Número: formación de plurales
 Concordancia
 Artículo
 Morfología. Contracción
 Usos generales del artículo determinado e indeterminado
 Presencia y ausencia: reglas generales. Casos especiales más frecuentes: en los tratamientos; con marcadores temporales; con hay/ está
 Adjetivo

Adjetivo calificativo
 Gentilicios
 Género y número. Concordancia
 Comparativos de superioridad e inferioridad
 Pronombre personal
 Formas átonas y tónicas
 En función de sujeto y en función de objeto directo: presencia, ausencia y colocación.
 Muestra y reconocimiento en función de objeto directo
 Demostrativos
 Morfología y uso para identificar, señalar y discriminar
 Posesivos
 Formas átonas y tónicas
 Usos generales: identificación, relaciones de propiedad
 Alternancia artículo/posesivo
 Indefinidos y cuantitativos
 Morfología y uso de los más frecuentes
 Formas apocopadas
 Oposiciones algo/nada
 Interrogativos
 Morfología y uso de la interrogativa directa
 Uso de partículas interrogativas más frecuentes: qué/cuál/quién...
 Numerales
 Formación y concordancia de los ordinales y cardinales de uso más frecuente
 Pesos y medidas más frecuentes
 Millones, sólo muestra y reconocimiento
 Relativos de uso más frecuente (que)
 Usos de ser y estar
 Uso de ser + para identificar. Ser + sustantivo
 Uso de ser + adjetivo para referirse a la nacionalidad, profesión, lugar de origen, parentesco, ideología, material
 Uso de ser para expresar la hora y para referirse al tiempo
 Uso de estar + adverbios de modo
 Uso de estar para la ubicación de objetos y personas
 Contraste ser/tener/llevar en las descripciones
 Hay/está
 Tiempos verbales
 Presente de indicativo de los verbos regulares e irregulares más frecuentes. Uso del presente como imperativo.
 Verbos reflexivos más frecuentes (llamarse, dedicarse...)
 Verbos gustar y parecer
 Introducción de las perífrasis verbales de infinitivo: tener que, ir a, querer, poder, necesitar...
 Adverbios: cantidad, afirmación, negación, modo, tiempo y lugar

Preposiciones y locuciones prepositivas (a/de/para/en/con...)
Referencias temporales
Indicadores de presente
Expresión de la hora (sólo como muestra y reconocimiento), de los días de la semana, de los meses, de la fecha, de la estación del año
Referencias espaciales
Indicadores de localización espacial
Concordancia sujeto-verbo y sujeto atributo. Orden de colocación de los elementos oracionales
Uso impersonal de haber
(En el contexto de la ciudad pasa a A2)
Construcciones oracionales
Oraciones enunciativas (afirmativas y negativas)
Oraciones interrogativas directas
Oraciones coordinadas con las conjunciones de uso más frecuente
Oraciones comparativas de inferioridad y superioridad con partículas de uso frecuente
Adjetivas con el verbo en indicativo, introducidas por los relativos de uso más frecuente (que, donde...)
Oraciones causales y finales(porque, para + infinitivo...)
Abreviaturas más utilizadas
Direcciones (Sr. , Sra., C/, n°...)
Ordinales
Fórmulas de tratamiento

Evaluacion

Prueba de nivel

Comprensión auditiva – 5-10 minutos; respuesta a un test de respuesta múltiple, nivel de audio A1;
Comprensión lectora- 15 minutos; respuesta a las preguntas abiertas y / o múltiple de dos textos narrativos nivel A1 de alrededor de 250 palabras cada uno.
Prueba de estructuras morfosintácticas - 15 minutos; respuesta a las múltiples preguntas sobre elementos morfo-gramaticales.
Expresión escrita - 20 minutos; rellenar un formulario, escribir un mensaje breve o una pequeña carta de unas 50 palabras sobre uno de los temas abordados en el aula.
Expresión oral: Monologo- 2 minutos; las conversaciones de candidatos sobre uno de los temas de nivel intermedio; Diálogo - 3 minutos; Los candidatos desarrollan un breve diálogo sobre los temas abordados en el aula.

A2.1

Contenido funcional

Información general
Comparar lugares, situaciones y acciones.
Referirse a acciones y situaciones habituales o del momento presente

Referirse a acciones y situaciones del pasado. (Pretérito perfecto)
 Referirse a planes y proyectos
 Expresar intenciones
 Referirse al tiempo atmosférico
 Predecir el tiempo atmosférico
 Opiniones
 Conocimiento y grado de certeza
 Expresar y preguntar por el grado de (in)seguridad
 Sentimientos, deseos y preferencias
 Expresar estados de ánimo y preguntar por sensaciones físicas y de dolor
 Sugerencias, invitaciones e instrucciones
 Sugerir actividades y reaccionar ante sugerencias
 Pedir a otros que hagan algo
 Ofrecer y pedir ayuda, aceptarla y rechazarla
 Peticiones
 Pedir algo en un establecimiento público.
 Preguntar por el precio de una prenda de vestir
 Usos sociales de la lengua
 Reaccionar ante una información o un relato con expresiones de interés, sorpresa, alegría, pena, etc. (siempre en presente o usando el pretérito perfecto)
 Invitar y ofrecer algo, aceptar y rechazar invitaciones y ofrecimientos
 Disculparse ante invitaciones, retrasos...
 Contestar una llamada telefónica
 Hacer una llamada telefónica
 Solicitar información telefónicamente
 Control de la comunicación oral
 Señalar que no se entiende
 Solicitar la repetición de lo dicho
 Verificar que se ha comprendido lo dicho
 Solicitar que se escriba algo
 Preguntar por una palabra o expresión que no se conoce o que se ha olvidado
 Pedir a alguien que hable más despacio o más alto

Contenido gramatical

Sustantivos
 Artículo
 Adjetivo
 Adjetivo calificativo
 Superlativos más frecuentes
 Reglas generales de la colocación del adjetivo. Formas apocopadas
 Pronombre personal
 En función de objeto directo
 Demostrativos

Posesivos
 Posesivos antepuestos
 Posesivos pospuestos
 Indefinidos y cuantitativos
 Construcciones de doble negación
 Interrogativos
 Numerales
 Usos de ser y estar
 Uso de ser/estar + adjetivo calificativo
 Uso de estar + de + sustantivo
 Uso de estar + participio
 Uso de estar para la ubicación (En la ciudad)
 Tiempos verbales
 Expresión de las acciones habituales
 Presente con valor de futuro
 Pretérito perfecto de los verbos regulares e irregulares más frecuentes:
 morfología y uso
 Verbos impersonales: llover, hacer frío/calor...
 Formas no personales
 Morfología y uso del gerundio en perífrasis (estar + gerundio)
 Construcciones con verbos como gustar, parecer + que... y doler
 Perífrasis verbales: tener que + infinitivo, ir a + infinitivo, pensar + infinitivo,
 empezar a + infinitivo (se ha visto en A1 dentro de la lengua del aula para dar
 instrucciones)
 Adverbios y locuciones adverbiales
 cantidad, afirmación, negación, modo...
 Preposiciones y locuciones prepositivas
 Construcciones preposicionales con pronombre personal átono
 Referencias temporales
 Indicadores de habitualidad y frecuencia (nunca, a veces, todos los días...)
 Indicadores de pasado, presente y futuro
 Indicadores de anterioridad y posterioridad con respecto al presente(antes de)
 Hábitos y frecuencia
 Referencias espaciales
 Indicadores de localización espacial respecto a una ciudad, un país...
 Concordancia
 Construcciones oracionales
 Oraciones enunciativas,
 Interrogativas directas
 Exclamativas y exhortativas. Usos de las interjecciones más frecuentes
 Comparativas con partículas de uso frecuente.
 Comparativas de igualdad
 Oraciones subordinadas

Sustantivas con el verbo en indicativo o en infinitivo

(me parece que, creo que...)

Adverbiales causales con el verbo en indicativo e introducidas por las conjunciones más frecuentes

A2.2

Contenido funcional

Información general

Opiniones

Conocimiento y grado de certeza

Expresar y preguntar por el grado de (in)seguridad

Obligación, permiso y posibilidad

Expresar y preguntar si es posible o no hacer algo

Expresar y preguntar por la obligatoriedad de hacer algo

Pedir, conceder o denegar permiso

Sentimientos, deseos y preferencias

Usos sociales de la lengua

Control de la comunicación oral

Señalar que no se entiende

Solicitar la repetición de lo dicho

Verificar que se ha comprendido lo dicho

Solicitar que se escriba algo

Preguntar por una palabra o expresión que no se conoce o que se ha olvidado

Pedir a alguien que hable más despacio o más alto

Contenido gramatical

Introducción de las reglas de acentuación

Sustantivos

Artículo

Adjetivo calificativo

Pronombre personal

Junto a formas de imperativo

En función de objeto directo e indirecto: doble pronombre

Demostrativos

Indefinidos y cuantitativos

Interrogativos

Numerales

Usos de ser y estar

Tiempos verbales

Pretérito indefinido de los verbos regulares e irregulares más frecuentes

Morfología y uso

Futuro imperfecto

Pretérito perfecto/indefinido en función de los marcadores temporales

Pretérito imperfecto de los verbos regulares e irregulares más frecuentes.
 Morfología y uso
 Imperativo: morfología de los usos más frecuentes. Usos para invitar a realizar una acción y para dar instrucciones sencillas. Imperativo + pronombres átonos
 Formas no personales
 Morfología y uso del infinitivo en función sustantiva y perífrasis
 Morfología y uso del participio en función adjetiva y en los tiempos compuestos
 Adverbios y locuciones adverbiales
 Cantidad, afirmación, negación, modo
 Preposiciones y locuciones prepositivas
 Referencias temporales
 Indicadores de pasado
 Indicadores de anterioridad y posterioridad con respecto al presente (antes de, después de...)
 Concordancia
 Construcciones oracionales
 Oraciones exclamativas y exhortativas. Usos de las interjecciones más frecuentes
 Uso impersonal de poder y otros verbos (recetas de cocina, instrucciones...)
 Uso impersonal de se (se puede...)
 Oraciones subordinadas
 Sustantivas con el verbo en indicativo o en infinitivo
 (me parece que, creo que...)
 Adverbiales temporales, causales con el verbo en indicativo e introducidas por las conjunciones más frecuentes
 Adjetivas con el verbo en indicativo
 Condicionales: Si + presente/ presente, futuro, imperativo

Evaluación

Prueba de nivel

Comprensión auditiva - 10 minutos; respuesta a un test de respuesta múltiple, nivel de audio A2;
 Comprensión lectora- 20 minutos; respuesta a las preguntas abiertas y / o múltiple de dos textos narrativos nivel A2 de alrededor de 200 palabras cada uno.
 Prueba de estructuras morfosintácticas - 20 minutos; respuesta a las múltiples preguntas sobre elementos morfo-gramaticales.
 Expresión escrita - 20 minutos; escribir un ensayo o carta de unas 100 palabras sobre uno de los temas abordados en el aula.
 Expresión oral: Monólogo- 3 minutos; las conversaciones de candidatos sobre uno de los temas de nivel intermedio; Diálogo - 5 minutos; Los candidatos desarrollan un breve diálogo sobre los temas abordados en el aula.

АУЫЗША ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖАҒДАЯТТАРЫНЫҢ ҮЛГІСІ

Ағылшын тілі

A1

Talk to each other about your close friend (where and when you met, how often you meet, etc).

A2

Talk to each other according to the following questions:

What make is your mobile phone?

Are you thinking of getting another one soon?

If you won a “dream holiday” in a competition, where would you go?

What kind of secondary school did you go to?

Француз тілі

A1

Intéressé(e) par une des annonces d'un journal , vous téléphonez à la personne de l'annonce. Jouez le dialogue.

A2

Un(e) ami(e) vous a demandé de l'aider à trouver un job d'été à la dernière minute! Vous lui téléphonez pour lui faire quelques suggestions et lui donnez des conseils.

Неміс тілі

A1

1) Sie sind zum ersten Mal in Ihrer Uni und in Ihrer Gruppe. Sie stellen sich vor und lernen Sie Ihre Studienkollegen kennen.

2) Sie kommen aus anderer Stadt. Sie möchten eine Wohnung mieten und bitten Sie Ihre Freundin um Hilfe , eine Wohnung mit günstiger Miete finden.

3) Sie sind Student/in. Als Student/in haben Sie einen festen Tagesablauf. Sprechen Sie mit Ihrem Sprechpartner darüber.

A2

1) Sie sind Studentin/Student. Sie studieren an der Uni. Sprechen Sie mit Ihrem Sprechpartner über das Studium . Welche Schwierigkeiten haben Sie beim Studium? Was studieren Sie gern?

2) Sie werden in der Zukunft Lehrer. Ihr Sprechpartner interessiert sich für Ihren zukünftigen Beruf. Was gefällt Ihnen bei diesem Beruf ? Sprechen Sie darüber.

3) Als Student/in surfen Sie häufig im Internet. Welche Vor – und Nachteile hat Internet? Sprechen Sie darüber mit Ihrem Sprechpartner. Welche Information bekommen Sie?

Испан тілі

A1

Usted quiere participar en un concurso de televisión. Llame a la dirección del programa para presentarse. En la llamada debe:

- saludar;
- explicar cómo es usted físicamente;
- hablar de las cosas que le gustan;
- despedirse.

A2

Va a visitar París por primera vez y no sabe:

- cómo viajar,
- dónde alojarse,
- qué visitar,
- dónde comer, etc.

Pide consejo a un amigo que vive allí.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Ағылшын тілі

1. English File (Clive Oxenden, Christina Latham-Koenig) Student's Book + Workbook, Oxford, 2008
2. Raymond Murphy. English Grammar in Use, Cambridge, 2010
3. Lucrecia Luque - Mortimer PET Testbuiden. (Macmillan), Oxford, 2012
4. Jenny Quintana PET Practice tests. Oxford University Press, Cambridge, 2012
5. Spoken English. Matukaite, Oxford, 2014

Французский язык

1. Alter Ego A1. Methode de francais, Hachette, FLE
2. Libre échange. Méthode de français. Niveau 1.
3. L'exercsier. L'expression française pour le niveau intermédiaire
4. Escales. Méthode de français. Niveau 1,2
5. Phonétique progressive de français, avec 600 exercices. Lucile Charliac, Anne-Claude Motron. CLE International, 1998.
6. DELF, A1, A2, A3, A4, Nouvelle Edition, 450 activités. CLE International/VUEF, 2001

Неміс тілі

1. Netzwerk A1 , A2 (Kursbuch und Arbeitsbuch) von S.Dengler,P Rusch, H.Schmitz, und a. Langenscheidt, 2012
2. Themen aktuell 1,2, (Kursbuch und Arbeitsbuch) von Heiko Bock,Karl – Heinz Eisfeld, Hanni Holthaus und Uthild Schütze-Nöhmke, Hueber Verlag, 2003
3. Optimal A1,A 2 (Kursbuch und Arbeitsbuch) von M.Müller, P.Rusch, Th.Scherling L.Wertenschlag, Ch.Lemcke, Rh. Schmidt, Z.Schmitz, Langenscheidt, Berlin und München, 2004
4. “Практическая грамматика немецкого языка» автор Паремская Д.А., Минск , 2001
5. “Lernziel Deutsch” von Paul Fischer (Deutsch als Fremdsprache),Grundstufe 1, Max Hueber Verlag,2001
- 6 Aussichten A1, A2 (Kursbuch und Arbeitsbuch) von L.Ros, O.Swerlowa,

S.Kloetzer, S.Jentges, K.Sokolowski Langenscheidt, 2007

7. «Краткая грамматика немецкого языка», автор Молчанова И.Д. Москва, 1986

Испан тілі

1. Prisma fusion, nivel A1 , A2: Libro del alumno, W.A.A. Edinumen, 2007

2. Prisma fusion, nivel A1 , A2: Metodo de espanol para extranjeros, W.A.A. Edinumen, 2007

Итальян тілі

1) Tiziano F, Simonetta Damele. *L'italiano per fare e per capire*, Mondadori, 2003.

2) T. Marin, S. Magnelli, *Progetto italiano 1, corso di lingua e civiltà italiana, livello elementare, Libro dei testi e Libro degli esercizi*, Edilingua, Atene, 2003.

3) R. Bozzone Costa, C. Ghezzi, M. Piantoni, *Contatto, corso di italiano per stranieri, Livello base A1, manuale con esercizi*, Loesher editore, Perugia, 2007

4) Vari autori, *Scudit-Matdid, Italiano per stranieri*, sito web.

5) Qualsiasi vocabolario di lingua italiana-russa.

6) R. Bozzone Costa, C. Ghezzi, M. Piantoni, *Contatto, corso di italiano per stranieri, Livello base A2, manuale con esercizi*, Loesher editore, Perugia, 2007.

7) Qualsiasi vocabolario di lingua italiana-russa.

Авторлар ұжымы:

Аренова Т.В., п.ғ.к, доцент

Токен М.Б., п.ғ.м., аға оқытушы

Мауленова Е.М., п.ғ.м., аға оқытушы

Ахметова Г.С., ф.ғ.м., аға оқытушы

Эрика Леони, магистр, оқытушы

Сересо Давид, магистр, оқытушы

Приложение Б

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

**ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК (ВТОРОЙ)**

по специальности бакалавриата
5В021000-Иностранная филология

6 кредитов

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Темиргалиева З.К., к.п.н., КазУМОиМЯ им. Абылай хана; Закирова Г.Д., к.п.н., Международный университет информационных технологии

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В021000-Иностранная филология

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Интеграционные процессы, характерные для современной социальной, экономической и политической жизни Казахстана, активная роль Казахстана в международной жизни повышают значимость иноязычного образования. Участие Казахстана в Болонском процессе открывает большие возможности для профессиональной и академической мобильности населения, что также усиливает роль иноязычного образования, которое призвано формировать специалистов, владеющих несколькими иностранными языками на уровне, признанном международным сообществом, и отвечающем потребностям общества Республики Казахстан на современном этапе. В связи с этим главной **«стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием, является его модернизация на основе моделирования профессиональных компетенций в подготовке кадров с уровневым ранжированием формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан» (С. Кунанбаева).** Решением этой задачи является формирование межкультурно-коммуникативной компетенции как способности к межкультурной коммуникации у личности – субъекта коммуникации. В изучении иностранного языка и иноязычной культуры межкультурно-коммуникативная компетенция играет роль образовательной компетенции, а объектом реальной действительности при ее формировании является процесс общения представителей различных культур.

В состав межкультурно-коммуникативной компетенции входят лингвокультурологическая, социокультурологическая, когнитивная, коммуникативная, профессионально-ориентирующая, контентно-профессиональная и профессионально-специализирующая компетенции. *Лингво-культурологическая компетенция* предполагает формирование у обучающегося первичной «концептуальной картины мира» на базе своей культуры как лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета. *Социо-культурологическая компетенция* предполагает формирование «вторичного когнитивного сознания» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирование в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языке - инофона. Указанная компетенция формируется на базе родной культуры и родного языка. *Когнитивная компетенция* представляет собой неотъемлемую часть процесса познания и формирования мышления. Сформированность когнитивной компетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом. *Коммуникативная компетенция* рассматривается как способность обучающегося реализовать коммуникативные намерения.

Профессионально-ориентирующая компетенция предполагает профессиональное владение иностранным языком/иностранными языками во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности, которое напрямую связано с будущей профессиональной деятельностью. *Контентно-профессиональная компетенция* трактуется как владение новыми когнитивными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для языка перевода (проблема, общая фоновая информация по предмету, ситуация, вызвавшая обсуждение, предполагаемые решения). *Профессионально-специализирующая компетенция* представляет собой способность осуществлять свободное профессиональное общение по широкому кругу профессионально-значимых проблем.

В условиях обновления стратегии иноязычного образования меняется и статус *второго иностранного языка*, выдвигаются новые требования к владению им. Целью курса «Иностранный язык (второй)» у студентов языковых специальностей является формирование *межкультурно-коммуникативной компетенции* на уровне *базовой стандартности* (I национальный стандартный уровень). Указанная цель достигается путем решения задач овладения иностранным языком, отраженных в дескрипторах каждого уровня.

Программа отражает современную отечественную теорию и практику иноязычного образования и предназначена для университетов, институтов и факультетов, осуществляющих подготовку кадров по данной специальности.

Структура курса и краткое описание адаптированной национальной уровневой модели обучения иностранным языкам

На изучение дисциплины «Иностранный язык (второй)» выделяется 6 кредитов, что составляет 270 часов учебных занятий, СРСП и СРС. Указанные часы распределяются в соответствие с типовым учебным планом и национальной моделью обучения языкам, что обеспечивает языковую подготовку студентов по национальному и международному стандарту:
1 курс (3 кредита) – I национальный стандартный уровень/A1-1 ОЕК
2 курс (3 кредита) - I национальный стандартный уровень A1-2 /A2 ОЕК.

I национальный стандартный уровень

I национальный стандартный уровень предполагает подготовку студентов для общения в двух сферах: **социально-бытовой** и **социально-культурной**. Для каждой сферы общения предлагается свой набор тем и субтем, который может варьироваться в зависимости от культурных особенностей изучаемого языка, также как и типичные ситуации. Согласно требованиям уровня A1 обучающийся должен иметь лингвистическую компетенцию, позволяющую ему участвовать в процессе повседневного общения на изучаемом языке. Он должен понимать на слух отдельные слова и основные фразы, касающиеся его личной жизни, семьи и окружения. Он

должен понимать при чтении знакомые имена собственные, простые слова и предложения в объявлениях, афишах, на плакатах. Он должен участвовать в простом диалоге на основе подготовленной речи с повтором простых вопросов. уметь написать короткое сообщение (текст открытки, электронного письма), заполнить формуляр.

На уровне А2 меняются требования к формированию лингвистической компетенции обучающегося, увеличивается количество тем и ситуаций повседневного общения. На этом уровне обучающийся должен понимать на слух не только отдельные фразы и часто употребляемые слова, но и более объемные высказывания по темам, непосредственно его касающимся, понимать основное содержание коротких простых сообщений по радио, в аэропорту, на вокзале. Он должен понимать при чтении содержание коротких, простых текстов, рекламы, проспектов, меню, расписания автобусов и поездов, короткого простого личного письма, электронного сообщения. Он должен уметь общаться в простых типичных ситуациях, требующих обмена информацией в рамках знакомых тем и видов деятельности, уметь рассказать о семье, условиях проживания, учебных занятиях. Он должен уметь написать несложное письмо личного характера, записку, автобиографию.

Содержание курса, требования к итоговому контролю, критерии оценивания сформированности компетенций

Содержание курса включает в себя перечень тем и субтем социально-бытовой и социально-культурной сфер общения и языковой материал, обеспечивающий достижение коммуникативных целей в ситуациях общения, заданных тематикой каждого уровня. Требования итогового контроля соответствуют требованиям указанного уровня Общеввропейских компетенций и международных экзаменов по каждому из представленных в программе языков. Общими критериями оценивания продуктивных видов коммуникативной деятельности являются 1) реализация коммуникативного замысла, 2) логико-структурная целостность высказывания, 3) владение предметным содержанием речи, 4) соответствие лингвокультурным нормам языка, 5) лингвистическая корректность речи. Оценка сформированности компетенций осуществляется на четырех уровнях – оптимальном, высоком, среднем и низком, каждый из которых соотносится в процентном отношении с международной оценкой.

Английский язык

I национальный стандартный уровень A1

Themes

Hello everybody: Countries, Everyday objects
Meeting people: The family, Food and drink
The world of work: Jobs, Description of appearance
Take it easy: Leisure activities, Entertainment places
Where do you live? : Rooms, Household goods
Then and now: How long ago? Relationships
Bigger and better: City and country, Clothes
Life is an adventure: Weather conditions

Grammar

Verb “to be”
Possessive adjectives
Comparative and superlative adjectives
Articles: a/an, definite/indefinite
Present simple, Past simple, Irregular verbs
Present continuous, Present perfect
There is/ there are
Some and any
This/that/these/those

Examination content

Reading and Writing (50 minutes)

In the Reading and Writing paper students are expected to complete 8 tasks which require them to answer questions about extracts from authentic reading material and complete a short writing task (writing a postcard, a thanking letter) . This paper is weighted to 50% of the total.

Listening (approximately 20 minutes including time for completion of answer sheets)

In the Listening Test students are expected to complete five tasks based on audio-taped input requiring them to follow short spoken exchanges.

This paper contributes 25% of the total.

Speaking (7 minutes)

There are two parts to the test. Students are expected to answer questions about themselves and to talk to each using stimulus material.

The Speaking Test is weighted to 25% of the total.

A2

Themes

The way we live: Describing countries, Daily life
Let's go shopping: Buying things, Prices and shopping
Tell me! What's it like? : Talking about towns, Money
Celebrities: Famous couples, Band and music
Jobs, Travelling abroad
Things that changed the world: New inventions, Plants that changed the world
Love you and leave you: A love story, Arguments in families

Grammar

Present simple, Past simple,
Present Continuous, Past Continuous
Present Perfect and Past Simple
Present Perfect Continuous
Modal verbs
Have/have got
A few / little/ a lot of, much/many
Adjectives comparative, use of "than" and definite article
Adjectives superlative, use of definite article
Adverbial phrases of time, place and frequency, including word order
Adverbs of frequency
Possessives, use of 's, s'
Prepositional phrases (place, time and movement)
Prepositions of time:
on/in/at http://www.examenglish.com/grammar/A2_present_continuous.htm
Verb + ing/infinitive: like/
Zero and 1st conditional
Reported statements

Examination content

Reading and Writing (1 hour and 10 minutes)
In the Reading and Writing paper students are expected to complete 8 tasks which require them to answer questions about genuine texts or extracts from authentic reading material and complete a short writing task.
This paper is weighted to 50% of the total.
Listening (approximately 30 minutes including time for completion of answer sheets) .
In the Listening Test students are expected to complete five tasks based on audio-taped input requiring them to follow short spoken exchanges and extract specific information.
This paper contributes 25% of the total.
Speaking (8 to 10 minutes per pair of students)
There are two parts to the test. Students are expected to answer questions about themselves and to talk to each using stimulus material.

The Speaking Test is weighted to 25% of the total.

Французский язык

I национальный стандартный уровень

A1

Thématiques

Rencontres formelles ou informelles avec ou sans présentation;
Administration (poste, hôpital);
Inscription (banque, téléphonie...);
L'entourage; Les loisirs; Le temps libre;
Les vacances, le tourisme;
Rendez-vous formels et informels;
Moyens de communication : téléphonie, e-mail;
Le rythme quotidien des Français;
La biographie; Le météo; Le transport;
Les achats, l'alimentation.

Contenus grammaticaux

Présent de l'indicatif

-les verbes les plus courants comme être, avoir, venir, habiter

-verbes à une base

-aller, faire

-jouer de, jouer à

- verbes à deux bases

-verbes à trois bases

Verbes pronominaux (2)

Futur proche

Passé composé (1): être et avoir

Pronoms sujets Tu/vous

Pronom neutre " tout "

Pronoms toniques

Provenance: venir de pays/villes

Prépositions (en, à)

Prépositions (chez, à, de)+ articles contractés (au, du)

Prépositions de localisation : près de, dans, sur...

Adjectifs de nationalité: genre et nombre

Adjectifs: genre, nombre et place dans le groupe nominal (1)

Adjectifs démonstratifs

Articles définis; l'élision

Partitifs

Omission de l'article

Articles indéfinis

Forme négative: ne...pas

Questions :

- intonatives

mots interrogatifs (où, qui, quel, comment)

- mots interrogatifs (combien, pourquoi, quand)

- est-ce que...? qu'est-ce que...comme...?

Présentatifs: c'est, ce sont, voici, voilà

Infinitif après aimer, après pouvoir, vouloir

Donner et comprendre une réponse affirmative portant sur une question négative

Conditionnel de politesse: pouvoir, vouloir

Exprimer la présence et l'absence : il y a , il n'y a pas

Quelqu'un, quelque chose, quelque part

Quelqu'un/Personne de + adjectif

Quelque chose/Rien de + adjectif

Négation: ne...rien/rien...ne, ne...personne/personne...ne, nulle...part,

ne...aucun/aucun...ne, rien, aucun

Exprimer l'appartenance

Exprimer le moment: de...à, jusqu'à, le+date

Adverbes de temps

Adverbes de lieu

On

Expression de l'ordre : infinitif

Devoir, il faut+infinitif

Quantité: beaucoup (de), peu (de)

Modes de quantification : poids, capacité...

Forme négative: ne...pas de

Nature des épreuves

Compréhension de l'oral (20 min.)

Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur trois ou quatre très courts documents enregistrés (2 écoutes)

Compréhension des écrits (30 min.)

Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur quatre ou cinq documents écrits ayant trait à des situations de la vie quotidienne

Production écrite (30 min.)

Epreuve en deux parties:

-compléter une fiche, un formulaire

-rédiger des phrases simples (cartes postales, messages, etc.) sur des sujets de la vie quotidienne

Production orale (5 à 7 min., préparation 10 min)

Epreuve en trois parties:

-entretien dirigé

-échange d'information

-dialogue simulé

A2

Thématiques

Souvenirs; Biographie; Histoire; Arts; Le monde du travail; Le rythme quotidien des Français dans le monde du travail; Santé; Gastronomie; Les nouvelles technologies, l'innovation; La publicité; L'actualité; La France.

Contenus grammaticaux

Passé composé: verbes pronominaux

Imparfait

Opposition Présent/Imparfait/Passé composé

Fréquence: toujours, souvent, quelquefois, x fois par jour...

Indicateurs chronologiques dans le passé: il y a , cela/ ça fait...que, depuis..., pendant...

Négation: ne...pas encore, ne...jamais

Les modalités d'expression du futur: présent, être sur le point de, futur simple/futur proche

Indicateurs chronologiques dans le futur: dans, pendant...

Passé récent

Présent progressif

Si + présent, present

Si + présent, future

Modes de quantification

Quantité définie ou indéfinie

Adverbes de qualité, de quantité, d'intensité

Adverbes en -ment

Adjectifs utilisés comme adverbes

Prépositions de localisation

Verbes suivis d'un complément

Verbes suivis de 2 compléments

Pronoms compléments directs et indirects

Comparatifs: plus/moins+adjective

Conseil: conditionnel présent

Expression de l'ordre: impérative + pronoms compléments

Cause: parce que, comme, puisque, à cause de, grâce à

But: pour + infinitive

Restriction: ne...que

Négation: ne...ni...ni

La notion d'exception (sauf, excepté, en dehors de...)

Pronoms relatifs simples: qui, que, ou et don't

Comparatif ; Superlatif

La similitude: comme, le même

Le discours rapporté au présent: la phrase déclarative, la phrase interrogative,

la phrase impérative
Ponctuation

Nature des épreuves

Compréhension de l'oral (25 min.)

Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur trois ou quatre très courts documents enregistrés ayant trait à des situations de vie quotidienne (2 écoutes)

Compréhension des écrits (30 min.)

Réponse à des questionnaires de compréhension portant sur trois ou quatre documents écrits ayant trait à des situations de la vie quotidienne

Production écrite (45 min.)

Rédaction de deux brèves productions écrites (lettre amicale ou message):

-décrire un événement ou des expériences personnelles

écrire pour inviter, remercier, s'excuser, demander, informer, féliciter

Production orale (6 à 8 min., préparation 10 min)

Epreuve en trois parties:

-entretien dirigé

-monologue suivi

-exercice en interaction

Немецкий язык

I национальный стандартный уровень

A1

Themen

Erste Kontakte: Sich und andere vorstellen; Telefonieren; Rechnen; Beruf und Herkunft angeben

Essen und Trinken: Essgewohnheiten beschreiben; Im Restaurant bestellen und bezahlen; Komplimente und Reklamationen bei Tisch; Lebensmittel einkaufen; Einladen; Die Speisekarte

Wohnen: Wohnungen beschreiben; Einrichtungsgegenstände kommentieren; Postkarte, E-Mail schreiben

Orientierung in der Stadt: Orte angeben; den Weg beschreiben

Freizeit: Uhrzeit, Tagesablauf beschreiben, Termine vereinbaren, Tätigkeiten beschreiben, Arbeit und Freizeit

Grammatik

Aussagesatz

Wort –und Satzfrage

Imperativ „Sie“,

Konjugation Präsens

Artikel, Negation, Possessivartikel

Akkusativ

Verben mit Vokalwechsel, Modalverb „möchten“

Trennbare Verben, Modalverbe „können“, „müssen“, „dürfen“

Demonstrativpronomen, Indefinitpronomen, Ortsangaben.

Die Reflexivverben

Wechselpräpositionen

Perfekt

Testformat

Schriftliche Prüfung

Hören. ca.20 Minuten (je nach Länge der Tonaufzeichnung).

Der Test hat drei Teile. Gespräche, Durchsagen, Ansagen am Telefon.

Lesen und Schreiben

Für die beiden Testteile sind insgesamt 45 Minuten vorgesehen.

Lesen besteht aus drei Teilen. E-Mails, Kurzbriefe, Kleinanzeigen, Schilder, Aushänge.

Schreiben besteht aus zwei Teilen. Formular, kurze Mitteilung

Mündliche Prüfung (15 Minuten)

-Sich vorstellen

- Um Informationen bitten und Informationen geben

Bitten formulieren und darauf reagieren.

A2

Themen

Unterwegs : Faszination Bahnhof; Reise Orte; Berlin :Berliner Luft; An der Mauer; Potsdamer Platz

Zusammen Leben: Familie; Generationen; Freunde

Fremde: In die Fremde gehen; In der Fremde leben; Bekannt und Unbekannt

Medien im Alltag: Bürokommunikation

Was ist Heimat ?

Herzlichen Glückwunsch : Einladung ; Feste feiern

Grammatik

Die Präpositionen mit dem Dativ, dem Akkusativ, dem Genitiv

Personalpronomen „man“ „es“

Adjektive : Komparativ ;

Modalverben „sollen“ „wollen“ und „mögen“

Das Präsens Passiv.

Infinitiv mit *um...zu*;

Die Satzreihe

Objektätze

Testformat

Schriftliche Prüfung

Hören. ca.20 Minuten.

Der Test hat drei Teile. Ansagen am Telefon. Informationen aus dem Radio.

Gespräche

Lesen und Schreiben

Für die beiden Testteile sind insgesamt 50 Minuten vorgesehen.

Lesen besteht aus drei Teilen. Schilder, Aushänge, Zeitungsmeldung, Anzeigen.

Schreiben besteht aus zwei Teilen. Formular, kurze Mitteilung. Minuten

Mündliche Prüfung (ca.15 Minuten)

- Sich vorstellen
- Ein Alltagsgespräch führen
- Etwas aushandeln

Итальянский язык

I национальный стандартный уровень

A1

Tematiche di comunicazione

I colori, Il cibo, Gli stati d'animo, La casa, Gli animali, Le forme, I numeri, Gli elementi naturali, Il paesaggio, mestieri e professioni, Il corpo umano, Gli oggetti della classe, elementi urbani

Contenuti morfo-sintattici

- Presentazioni – Scusa! Ciao, come stai? Da dove vieni? Grazie!
- Alfabeto – Scusi, come si scrive?
- Il plurale dei nomi
- L'articolo determinativo e indeterminativo
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi essere e avere
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi regolari in -are: Parlare
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi regolari in -ere: Leggere
- Presente, Passato Prossimo, Imperfetto – Verbi regolari in -ire: Dormire
- Connettori testuali – Congiunzioni
- Passato prossimo: gli usi degli ausiliari essere e avere
- Imperfetto e passato prossimo – Come si usano
- Futuro e condizionale – Coniugazione dei verbi
- Futuro e condizionale – Come si usano

Grammatica essenziale

- Articoli determinativi
- Articoli indeterminativi
- Articoli partitivi
- Aggettivi possessivi
- Maschile
- Plurale maschile
- Femminile
- Plurale femminile
- Plurale di frasi
- Aggettivi – colori

- Aggettivi – contrari
- Essere e avere
- Indicativo presente verbi regolari
- Presente dei verbi irregolari
- Presente dei verbi riflessivi
- Interrogativi
- Stare + gerundio
- Stare per + infinito
- Passato prossimo
- Passato prossimo – ausiliare
- Passato prossimo dei verbi riflessivi
- Verbi con entrambi gli ausiliari
- Participio passato
- Preposizioni semplici
- Preposizioni semplici di luogo
- Preposizioni semplici di tempo
- Futuro semplice
- Imperativo informale

A2

Contenuti tematici

La famiglia, I paesi, Le nazionalità, I desideri, Le vacanze, Il futuro e i desideri, Oggetti di lavoro, Oggetti d'infanzia, Il mare e la montagna, Attività ricreative, Gli hobbies.

Grammatica essenziale

- Aggettivi di nazionalità
- Verbo *vedere*
- Lessico: • Casa / • Verbi della cucina / • Giornali
- Versi degli animali
- Articoli e preposizioni
- Pronomi diretti
- Pronomi indiretti
- Pronomi diretti e indiretti
- Ausiliare al passato prossimo dei verbi *dovere-potere-volere*
- Futuro semplice
- Indicativo imperfetto
- Imperfetto o passato prossimo
- Condizionale semplice
- Verbo *piacere*
- Verbi impersonali
- Preposizioni semplici e articolate
- Preposizioni *di* e *da*

- Numeri
- Interrogativi
- *Quello, buono*

Test di livello

Comprensione orale – 15 minuti; risposta a domande multiple su brevi audio di livello A2 ;

Comprensione scritta- 30 minuti; risposta a domande aperte e/o multiple su due testi narrativi di livello A2 di circa 200 parole cadauno.

Prova di strutture morfo-sintattiche – 15 minuti; risposta a domande multiple su elementi morfo-grammaticali.

Produzione scritta – 20 minuti; scrittura di un tema di 50-70 parole, su una delle tematiche affrontate in classe.

Produzione orale:

Monologo- 2 minuti ; il candidato parla di una delle tematiche di livello base;

Dialogo – 4 minuti; i candidati sviluppano un breve dialogo su tematiche di base.

Испанский язык

I национальный стандартный уровень

A1

Contenido funcional

Información general

Identificar personas, lugares y objetos

Describir personas, lugares, objetos y estados

Comparar personas, objetos, lugares, situaciones y acciones

Expresar motivos para estudiar español

Referirse a acciones habituales o del momento presente

Opiniones

Expresar y pedir opiniones sobre alguien o algo

Expresar y preguntar por acuerdo y desacuerdo

Corroborar y negar información ajena (¿No es verdad? ¿Tú crees?)

Conocimiento y grado de certeza

Expresar conocimiento y desconocimiento

Sentimientos, deseos y preferencias

Expresar y preguntar por gusto y agrado

Expresar y preguntar por satisfacción y deseo

Expresar y preguntar preferencias

Expresar y preguntar por deseo y necesidad

Peticiones

Pedir algo en un establecimiento público

Preguntar por el precio de un objeto

Usos sociales de la lengua

Saludar y despedirse

Presentar a alguien y reaccionar al ser presentado

Felicitar y dar las gracias

Control de la comunicación oral

Señalar que no se entiende

Solicitar la repetición de lo dicho

Verificar que se ha comprendido lo dicho

Deletrear y solicitar que se deletree

Solicitar que se escriba algo

Preguntar por una palabra o expresión que no se conoce o que se ha olvidado

Pedir a alguien que hable más despacio o más alto.

Contenido gramatical

Alfabeto Sustantivos

Género: reglas de diferenciación del género por la terminación. Casos especiales más frecuentes. El género de sustantivos referidos a personas (profesión, parentesco, etc.)

Número: formación de plurales

Concordancia

Artículo

Morfología. Contracción

Usos generales del artículo determinado e indeterminado

Presencia y ausencia: reglas generales. Casos especiales más frecuentes: en los tratamientos; con marcadores temporales; con hay/ está

Adjetivo

Adjetivo calificativo

Gentilicios

Género y número. Concordancia

Comparativos de superioridad e inferioridad

Pronombre personal

Formas átonas y tónicas

En función de sujeto y en función de objeto directo: presencia, ausencia y colocación.

Muestra y reconocimiento en función de objeto directo

Demostrativos

Morfología y uso para identificar, señalar y discriminar

Posesivos

Formas átonas y tónicas

Usos generales: identificación, relaciones de propiedad

Alternancia artículo/posesivo

Indefinidos y cuantitativos

Morfología y uso de los más frecuentes

Formas apocopadas

Oposiciones algo/nada

Interrogativos

Morfología y uso de la interrogativa directa

Uso de partículas interrogativas más frecuentes: qué/cuál/quién...

Numerales

Formación y concordancia de los ordinales y cardinales de uso más frecuente

Pesos y medidas más frecuentes

Millones, sólo muestra y reconocimiento

Relativos de uso más frecuente (que)

Usos de ser y estar

Uso de ser + para identificar. Ser + sustantivo

Uso de ser + adjetivo para referirse a la nacionalidad, profesión, lugar de origen, parentesco, ideología, material

Uso de ser para expresar la hora y para referirse al tiempo

Uso de estar + adverbios de modo

Uso de estar para la ubicación de objetos y personas

Contraste ser/tener/llevar en las descripciones

Hay/está

Tiempos verbales

Presente de indicativo de los verbos regulares e irregulares más frecuentes. Uso del presente como imperativo.

Verbos reflexivos más frecuentes (llamarse, dedicarse...)

Verbos gustar y parecer

Introducción de las perífrasis verbales de infinitivo: tener que, ir a, querer, poder, necesitar...

Adverbios: cantidad, afirmación, negación, modo, tiempo y lugar

Preposiciones y locuciones prepositivas (a/de/para/en/con...)

Referencias temporales

Indicadores de presente

Expresión de la hora (sólo como muestra y reconocimiento), de los días de la semana, de los meses, de la fecha, de la estación del año

Referencias espaciales

Indicadores de localización espacial

Concordancia sujeto-verbo y sujeto atributo. Orden de colocación de los elementos oracionales

Uso impersonal de haber

(En el contexto de la ciudad pasa a A2)

Construcciones oracionales

Oraciones enunciativas (afirmativas y negativas)

Oraciones interrogativas directas

Oraciones coordinadas con las conjunciones de uso más frecuente

Oraciones comparativas de inferioridad y superioridad con partículas de uso frecuente

Adjetivas con el verbo en indicativo, introducidas por los relativos de uso más

frecuente (que, donde...)

Oraciones causales y finales(porque, para + infinitivo...)

Abreviaturas más utilizadas

Direcciones (Sr. , Sra., C/, nº...)

Ordinales

Fórmulas de tratamiento

Evaluacion

Prueba de nivel

Comprensión auditiva – 5-10 minutos; respuesta a un test de respuesta múltiple, nivel de audio A1;

Comprensión lectora- 15 minutos; respuesta a las preguntas abiertas y / o múltiple de dos textos narrativos nivel A1 de alrededor de 250 palabras cada uno.

Prueba de estructuras morfosintácticas - 15 minutos; respuesta a las múltiples preguntas sobre elementos morfo-gramaticales.

Expresión escrita - 20 minutos; rellenar un formulario, escribir un mensaje breve o una pequeña carta de unas 50 palabras sobre uno de los temas abordados en el aula.

Expresión oral: Monologo- 2 minutos; las conversaciones de candidatos sobre uno de los temas de nivel intermedio; Diálogo - 3 minutos; Los candidatos desarrollan un breve diálogo sobre los temas abordados en el aula.

A2.1

Contenido funcional

Información general

Comparar lugares, situaciones y acciones.

Referirse a acciones y situaciones habituales o del momento presente

Referirse a acciones y situaciones del pasado. (Pretérito perfecto)

Referirse a planes y proyectos

Expresar intenciones

Referirse al tiempo atmosférico

Predecir el tiempo atmosférico

Opiniones

Conocimiento y grado de certeza

Expresar y preguntar por el grado de (in)seguridad

Sentimientos, deseos y preferencias

Expresar estados de ánimo y preguntar por sensaciones físicas y de dolor

Sugerencias, invitaciones e instrucciones

Sugerir actividades y reaccionar ante sugerencias

Pedir a otros que hagan algo

Ofrecer y pedir ayuda, aceptarla y rechazarla

Peticiones

Pedir algo en un establecimiento público.

Preguntar por el precio de una prenda de vestir

Usos sociales de la lengua

Reaccionar ante una información o un relato con expresiones de interés, sorpresa, alegría, pena, etc. (siempre en presente o usando el pretérito perfecto)
Invitar y ofrecer algo, aceptar y rechazar invitaciones y ofrecimientos
Disculparse ante invitaciones, retrasos...
Contestar una llamada telefónica
Hacer una llamada telefónica
Solicitar información telefónicamente
Control de la comunicación oral
Señalar que no se entiende
Solicitar la repetición de lo dicho
Verificar que se ha comprendido lo dicho
Solicitar que se escriba algo
Preguntar por una palabra o expresión que no se conoce o que se ha olvidado
Pedir a alguien que hable más despacio o más alto

Contenido gramatical

Sustantivos
Artículo
Adjetivo
Adjetivo calificativo
Superlativos más frecuentes
Reglas generales de la colocación del adjetivo. Formas apocopadas
Pronombre personal
En función de objeto directo
Demostrativos
Posesivos
Posesivos antepuestos
Posesivos pospuestos
Indefinidos y cuantitativos
Alguno/ninguno
Construcciones de doble negación
Interrogativos
Numerales
Usos de ser y estar
Uso de ser/estar + adjetivo calificativo
Uso de estar + de + sustantivo
Uso de estar + participio
Uso de estar para la ubicación (En la ciudad)
Tiempos verbales
Expresión de las acciones habituales
Presente con valor de futuro
Pretérito perfecto de los verbos regulares e irregulares más frecuentes:
morfología y uso

Verbos impersonales: llover, hacer frío/calor...

Formas no personales

Morfología y uso del gerundio en perífrasis (estar + gerundio)

Construcciones con verbos como gustar, parecer + que... y doler

Perífrasis verbales: tener que + infinitivo, ir a + infinitivo, pensar + infinitivo, empezar a + infinitivo (se ha visto en A1 dentro de la lengua del aula para dar instrucciones)

Adverbios y locuciones adverbiales

cantidad, afirmación, negación, modo...

Preposiciones y locuciones prepositivas

Construcciones preposicionales con pronombre personal átono

Referencias temporales

Indicadores de habitualidad y frecuencia (nunca, a veces, todos los días...)

Indicadores de pasado, presente y futuro

Indicadores de anterioridad y posterioridad con respecto al presente(antes de, después de...)

Hábitos y frecuencia

Referencias espaciales

Indicadores de localización espacial respecto a una ciudad, un país... Concordancia

Construcciones oracionales

Oraciones enunciativas,

Interrogativas directas

Exclamativas y exhortativas. Usos de las interjecciones más frecuentes

Comparativas con partículas de uso frecuente. Comparativas de igualdad

Oraciones subordinadas

Sustantivas con el verbo en indicativo o en infinitivo

(me parece que, creo que...)

Adverbiales causales con el verbo en indicativo e introducidas por las conjunciones más frecuentes

A2.2

Contenido funcional

Información general

Referirse a acciones y situaciones del pasado (Pretérito indefinido e imperfecto)

Opiniones

Conocimiento y grado de certeza

Expresar y preguntar por el grado de (in)seguridad

Obligación, permiso y posibilidad

Expresar y preguntar si es posible o no hacer algo

Expresar y preguntar por la obligatoriedad de hacer algo

Pedir, conceder o denegar permiso

Sentimientos, deseos y preferencias

Usos sociales de la lengua

Reaccionar ante una información o un relato con expresiones de interés, sorpresa, alegría, pena, etc.

Control de la comunicación oral

Señalar que no se entiende

Solicitar la repetición de lo dicho

Verificar que se ha comprendido lo dicho

Solicitar que se escriba algo

Preguntar por una palabra o expresión que no se conoce o que se ha olvidado

Pedir a alguien que hable más despacio o más alto

Contenido gramatical

Introducción de las reglas de acentuación

Sustantivos

Artículo

Adjetivo calificativo

Pronombre personal

Junto a formas de imperativo

En función de objeto directo e indirecto: doble pronombre

Demostrativos

Indefinidos y cuantitativos

Interrogativos

Numerales

Usos de ser y estar

Tiempos verbales

Pretérito indefinido de los verbos regulares e irregulares más frecuentes

Morfología y uso

Futuro imperfecto

Pretérito perfecto/indefinido en función de los marcadores temporales

Pretérito imperfecto de los verbos regulares e irregulares más frecuentes. Morfología y uso

Imperativo: morfología de los usos más frecuentes. Usos para invitar a realizar una acción y para dar instrucciones sencillas. Imperativo + pronombres átonos

Formas no personales

Morfología y uso del infinitivo en función sustantiva y perífrasis

Morfología y uso del participio en función adjetiva y en los tiempos compuestos

Adverbios y locuciones adverbiales

Cantidad, afirmación, negación, modo

Preposiciones y locuciones prepositivas

Referencias temporales

Indicadores de pasado

Indicadores de anterioridad y posterioridad con respecto al presente (antes de, después de...)

Concordancia

Construcciones oracionales

Oraciones exclamativas y exhortativas. Usos de las interjecciones más frecuentes

Uso impersonal de poder y otros verbos (recetas de cocina, instrucciones...)

Uso impersonal de se (se puede...)

Oraciones subordinadas

Sustantivas con el verbo en indicativo o en infinitivo

(me parece que, creo que...)

Adverbiales temporales, causales con el verbo en indicativo e introducidas por las conjunciones más frecuentes

Adjetivas con el verbo en indicativo

Condicionales: Si + presente/ presente, futuro, imperativo

Evaluación

Prueba de nivel

Comprensión auditiva - 10 minutos; respuesta a un test de respuesta múltiple, nivel de audio A2;

Comprensión lectora- 20 minutos; respuesta a las preguntas abiertas y / o múltiple de dos textos narrativos nivel A2 de alrededor de 200 palabras cada uno.

Prueba de estructuras morfosintácticas - 20 minutos; respuesta a las múltiples preguntas sobre elementos morfo-gramaticales.

Expresión escrita - 20 minutos; escribir un ensayo o carta de unas 100 palabras sobre uno de los temas abordados en el aula.

Expresión oral: Monologo- 3 minutos; las conversaciones de candidatos sobre uno de los temas de nivel intermedio; Diálogo - 5 minutos; Los candidatos desarrollan un breve diálogo sobre los temas abordados en el aula.

ОБРАЗЦЫ СИТУАЦИЙ УСТНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Английский язык

A1

Talk to each other about your close friend (where and when you met, how often you meet, etc).

A2

Talk to each other according to the following questions:

What make is your mobile phone?

Are you thinking of getting another one soon?

If you won a “dream holiday” in a competition, where would you go?

What kind of secondary school did you go to?

Французский язык

A1

Intéressé(e) par une des annonces d'un journal, vous téléphonez à la personne de l'annonce. Jouez le dialogue.

A2

Un(e) ami(e) vous a demandé de l'aider à trouver un job d'été à la dernière minute! Vous lui téléphonez pour lui faire quelques suggestions et lui donnez des conseils.

Немецкий язык

A1

- 1) Sie sind zum ersten Mal in Ihrer Uni und in Ihrer Gruppe. Sie stellen sich vor und lernen Sie Ihre Studienkollegen kennen.
- 2) Sie kommen aus anderer Stadt. Sie möchten eine Wohnung mieten und bitten Sie Ihre Freundin um Hilfe, eine Wohnung mit günstiger Miete finden.
- 3) Sie sind Student/in. Als Student/in haben Sie einen festen Tagesablauf. Sprechen Sie mit Ihrem Sprechpartner darüber.

A2

- 1) Sie sind Studentin/Student. Sie studieren an der Uni. Sprechen Sie mit Ihrem Sprechpartner über das Studium. Welche Schwierigkeiten haben Sie beim Studium? Was studieren Sie gern?
- 2) Sie werden in der Zukunft Lehrer. Ihr Sprechpartner interessiert sich für Ihren zukünftigen Beruf. Was gefällt Ihnen bei diesem Beruf? Sprechen Sie darüber.
- 3) Als Student/in surfen Sie häufig im Internet. Welche Vor- und Nachteile hat Internet? Sprechen Sie darüber mit Ihrem Sprechpartner. Welche Information bekommen Sie?

Испанский язык

A1

Usted quiere participar en un concurso de televisión. Llame a la dirección del programa para presentarse. En la llamada debe:

- saludar;
- explicar cómo es usted físicamente;
- hablar de las cosas que le gustan;
- despedirse.

A2

Va a visitar París por primera vez y no sabe:

- cómo viajar,
- dónde alojarse,
- qué visitar,
- dónde comer, etc.

Pide consejo a un amigo que vive allí.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Английский язык

1. English File (Clive Oxenden, Christina Latham-Koenig) Student's Book + Workbook, Oxford, 2008
2. Raymond Murphy. English Grammar in Use, Cambridge, 2010
3. Lucrecia Luque - Mortimer PET Testbuiden. (Macmillan), Oxford, 2012
4. Jenny Quintana PET Practice tests. Oxford University Press, Cambridge, 2012
5. Spoken English. Matukaite, Oxford, 2014

Французский язык

1. Alter Ego A1. Methode de francais, Hachette, FLE
2. Libre échange. Méthode de français. Niveau 1.
3. L'exercier. L'expression française pour le niveau intermédiaire
4. Escales. Méthode de français. Niveau 1,2
5. Phonétique progressive de français, avec 600 exercices. Lucile Charliac, Anne-Claude Motron. CLE International, 1998.
6. DELF, A1, A2, A3, A4, Nouvelle Edition, 450 activités. CLE International/VUEF, 2001

Немецкий язык

1. Netzwerk A1 , A2 (Kursbuch und Arbeitsbuch) von S.Dengler, P. Rusch, H.Schmitz, und a. Langenscheidt, 2012
2. Themen aktuell 1,2, (Kursbuch und Arbeitsbuch) von Heiko Bock, Karl – Heinz Eisfeld, Hanni Holthaus und Uthild Schütze-Nöhmke, Hueber Verlag, 2003
3. Optimal A1, A2 (Kursbuch und Arbeitsbuch) von M.Müller, P.Rusch, Th.Scherling L.Wertenschlag, Ch.Lemcke, Rh. Schmidt, Z.Schmitz, Langenscheidt, Berlin und München, 2004
4. «Практическая грамматика немецкого языка» автор Паремская Д.А., Минск , 2001
5. «Lernziel Deutsch» von Paul Fischer (Deutsch als Fremdsprache), Grundstufe 1, Max Hueber Verlag, 2001
6. Aussichten A1, A2 (Kursbuch und Arbeitsbuch) von L.Ros, O.Swerlowa, S.Kloetzer, S.Jentges, K.Sokolowski Langenscheidt, 2007
7. «Краткая грамматика немецкого языка», автор Молчанова И.Д. Москва, 1986

Испанский язык

1. Prisma fusion, nivel A1 , A2: Libro del alumno, W.A.A. Edinumen, 2007
2. Prisma fusion, nivel A1 , A2: Metodo de espanol para extranjeros, W.A.A. Edinumen, 2007

Итальянский язык

- 1) Tiziano F, Simonetta Damele. *L'italiano per fare e per capire*, Mondadori, 2003.
- 2) T. Marin, S. Magnelli, *Progetto italiano 1, corso di lingua e civiltà italiana, livello elementare, Libro dei testi e Libro degli esercizi*, Edilingua, Atene, 2003.
- 3) R. Bozzone Costa, C. Ghezzi, M. Piantoni, *Contatto, corso di italiano per stranieri, Livello base A1, manuale con esercizi*, Loesher editore, Perugia, 2007

- 4) Vari autori, *Scudit-Matdid*, Italiano per stranieri, sito web.
- 5) Qualsiasi vocabolario di lingua italiana-russa.
- 6) R. Bozzone Costa, C. Ghezzi, M. Piantoni, *Contatto, corso di italiano per stranieri, Livello base A2, manuale con esercizi*, Loesher editore, Perugia, 2007.
- 7) Qualsiasi vocabolario di lingua italiana-russa.

Авторский коллектив:

Аренова Т.В. – к.п.н., доцент

Токен М.Б. – ст.преподаватель

Мауленова Е.М. – ст.преподаватель

Ахметова Г.С. – преподаватель

Erica Leoni – преподаватель

Cerezo David – преподаватель